

ISSN 2651 - 124X (Print)
ISSN 2985-0444 (Online)

Disciplinary Journal of Buriram Rajabhat University

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567
Vol.8 No.1 January - June 2024

วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Disciplinary Journal of Buriram Rajabhat University

วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Disciplinary Journal of Buriram Rajabhat University

ขอบเขตงานวารสาร

นโยบาย

การจัดทำวารสารฯ ฉบับนี้ มีนโยบาย คือ

1. สนับสนุนผลงานทางวิชาการหรือผลงานวิจัยของคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง
2. เผยแพร่ผลงานทางวิชาการหรือผลงานวิจัยของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป
3. สร้างความรู้และองค์ความรู้ใหม่หรือที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำไปสู่สากล

ขอบเขตผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นวารสารวิชาการที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยครอบคลุมศาสตร์ต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ โดยเศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารธุรกิจ การจัดการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ การเงินการธนาคาร การตลาด คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรม สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหวิทยาการจัดการ โดยนำเสนอในรูปแบบ

1. บทความประสบการณ์ และบทความเรียบเรียง
2. บทความวิจัย เป็น Concept paper หรือ ผลงานวิจัยที่ทำเสร็จสมบูรณ์
3. ผู้เสนอบทความเป็นบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย
2. เพื่อเป็นสื่อส่งเสริมการสร้างความรู้และองค์ความรู้ในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
3. เพื่อเป็นเวทีการนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

การประเมินบทความ

แต่บทความจะถูกประเมินโดย Peer Reviewer หลากหลายสถาบันของวารสาร อย่างน้อย 3 คน และจะต้องมีคะแนนผ่านในระดับ ดี ขึ้นไป

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่

การตีพิมพ์วารสารฯ จะมีการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ คือ

1. ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
2. ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

Advisory Board

รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Associate Professor Malinee Jutopama, President of Buriram Rajabhat University

บรรณาธิการวารสาร

Editor-in-Chief

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Associate Professor Dr.Preecha Panoram, Buriram Rajabhat University

รองบรรณาธิการวารสาร

Associate Editors

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิติพัฒน์ นิตยกุลมณีนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Assistant Professor Dr.Pitipat Nittayakamolphon, Buriram Rajabhat University

กองบรรณาธิการวารสาร

Editorial Board Members

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Professor Dr.Prayong Sanburan, Khon Kaen University

รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Associate Professor Dr.Khompert Chatsuphakul, Kasem Bundit University

รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Associate Professor Dr.Kreangsak Chokwarakul, Chaiyaphum Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพล รอดแจ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Assistant Professor Dr.Chumpon Rodjam, Suan Sunandha Rajabhat University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งรัตน์ หัตถกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Assistant Professor Rungrat Hattakam, Buriram Rajabhat University

อาจารย์อนงค์ ทองเรือง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Lecturer Anong Thongreing, Buriram Rajabhat University

อาจารย์ชลิตา เจริญเนตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Lecturer Chalita Charoennet, Buriram Rajabhat University

ผู้จัดการวารสาร

Journal Manager

คุณพรพรรณ แสงแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Miss Pronprun Sangkaew, Buriram Rajabhat University

รายชื่อผู้ประเมินบทความ (Peer Reviewer)

วารสารสหวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Disciplinary Management Journal, Faculty of Management Sciences,
Buriram Rajabhat University

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความ

Peer Reviewers

ชื่อ-สกุล สถาบัน

รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล มีอำพล

รองศาสตราจารย์บุญช่วง ศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลกันยา ศรีสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินทิพย์ พิมพ์กลัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล เชนะโยธิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพล รอดแจ่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวैया ปรรณนาดี ชาติวิวัฒนาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุรีวัลย์ รักดีวุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุจรีย์ ยุวดีนิเวศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิธิโรจน์ ศุภกฤษฎสุวรรณกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์แก้วมณี อุทัยมัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายฝน อุไร

อาจารย์ ดร.ปัญจมาพร ผลเกิด

อาจารย์ ดร.ชูเกียรติ ผลาผล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ฉบับนี้ เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2567 ซึ่งเป็นวารสารที่ทางคณะได้รวบรวมบทความที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่ทางคณาจารย์หรือนักวิจัยจากหลากหลายมหาวิทยาลัยได้เขียนขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งวารสารฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย เพื่อเป็นสื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่ในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์หรือสหวิทยาการจัดการ และเพื่อใช้เป็นเวทีการนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ วารสารฉบับนี้เปิดรับบทความวิจัยและบทความวิชาการจากผู้สนใจที่จะนำเสนอเพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานของตนเอง

ในปีนี้อารสารฉบับนี้ มีผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจเพื่อมาตีพิมพ์ผลงานเป็นจำนวนมาก แต่ทางกองบรรณาธิการวารสารขอนำมาตีพิมพ์ทุกบทความที่ได้รับการพิจารณาและในการตีพิมพ์ฉบับนี้ แต่ละบทความจะมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือ Peer Reviewer อ่านบทความละ 3 คน ภายนอกมหาวิทยาลัยหลากหลายสถาบัน และจะต้องผ่านในระดับ ดี ขึ้นไปจึงจะสามารถตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจทุกท่านที่ได้จัดส่งผลงานวิชาการของท่านเพื่อมาตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ปาโนรัมย์
บรรณาธิการวารสารสหวิทยาการจัดการ

สารบัญ	หน้า
บทความวิชาการ	
“E-doping” ในกีฬาอีสปอร์ต: มุมมองเชิงเปรียบเทียบของกีฬาร่วมสมัย “E-doping” in Esports: A Comparative Perspective of Contemporary Sports ปีติเทพ อยู่เย็นยง	1 - 12
การควบคุมภายในเพื่อการวางแผนการจัดการความเสี่ยงของสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จังหวัดปทุมธานี Internal Control for Risk Management Planning of the Office of the Agricultural Museum in Honor of His Majesty the King (Public Organization) Pathum Thani Province ณัฐรักษ์ ณ สงขลา, ชเนตติ พุ่มพฤษย์, จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์	13 - 23
บทความวิจัย	24 - 34
การศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ A study of A study of the impact of internal marketing environment affects ability to gain a competitive advantage of the community enterprise of Krasang district, Buriram province อาทิตยา ลาวงค์, อรรถกร จิตกุล, เอกพล แสงศรี	
การพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง Development of The Marketing Mix Model of The Community Enterprise of The Ban Boon Kerd Herbal Group, Mueang District, Lampang Province คัจฉนันท์ เลิศพงษ์ศิลป์, รพีพรรณ โสภากุล	35 - 48
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวเสือ ลำปาง Community Product Development for Distributing to Health Food Markets Through Design Thinking Process: A Case Study of Hua Suea Village Lampang พงศ์วัชร พองกันทา, พิสิษฐ์ ฌอน บัวกนก, สุวรรณิ์ เครือพึ้ง, ธิรัตน์ ผมงาม	49 - 58
การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด The Development of the Accounting System for Ban Phan Peanut Processing Occupational Group Dong Sing Sub-district, Shanghan District, Roi Et ดวงเดือน เกตรา, รักษาวัลย์ ศิริคำคำ	59 - 75

สารบัญ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น เพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Guidelines for Development Service Quality for Entrepreneurs Hotel Business in Khon Kaen Province as a Wellness Destination วนิดา อ่อนละม้าย, พิรพิมพ์ ทังพรหม, กาญจน์ฐ์ ศรีมณี	หน้า 76 - 94
ผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ The Effects of Learning Behaviors and Teaching and Learning Management Processes Affecting the Learning Achievement of the Fourth-Year Accounting Major Students, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University ผกามาศ บุตรสาดี, รัตนาภรณ์ บุญถม, เรณูภา นะริรัมย์, ลดาวัลย์ กันรัมย์, กฤษณา จินโน	95 - 112
กลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ เนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง Marketing Strategies of Community Enterprise Groups a Case Study Meat Goat Raising Community Enterprise Group, Ko Kha District, Lampang Province ณัฐพงษ์ ศรีใจวงศ์ และภูติส เหลืองพั่ง	113 - 122
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมแบบผสมผสานตามแนวทาง เศรษฐกิจ พอเพียง ชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ Factors Affecting the Sustainable Development of Integrated Agriculture under the Sufficiency Economy Approach Ban Sai Ngam Community, Nikhom Subdistrict, Satuk District, Buriram Province บัญชา จันทราช, นิธิโรจน์ ศุภกฤษสุวรรณกุล, ภาวิทย์หาญ พะนุรัมย์, และศิริระ เพ็ชรจำเริญสุข	123 - 135

“E-doping” in Esports: A Comparative Perspective of Contemporary Sports

Pedithep Youyuenyong^{1*}

¹ Faculty of Law, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

Article Info

Academic Article

Article history:

Received: 6 August 2023

Revised: 17 October 2023

Accepted: 20 October 2023

Keyword

Doping,

Esports,

Traditional Sports,

Comparative Perspective

Abstract

The promotion of fair competition in eSports is a central aspect of all anti-doping ruling as well as a direct target of traditional sports and esports regulations. However, despite being complementary in many ways, traditional sports and eSports' anti-doping ruling cover some different doping issues and employ different methods to achieve their fair competition targets. The aim of this paper is to explore the interplay between fair competition promotion and anti-doping in eSports context with some comparison with the traditional sports, where relevant. This is an academic article which discusses the central questions of doping in traditional sports and eSports from a comparative perspective. It reviews the contrasting and overlapping perspectives of anti-doping in traditional sports esports from the World Anti-Doping Agency (WADA) and eSports entities for the purposes of comparison, standardisation, harmonisation, and the progressive development of global eSports ruling. It also examines some of the key features of anti-doping in eSports and its theoretical principles of enforcing anti-doping rules worldwide. This paper concludes that standardisation and harmonisation of anti-doping ruling in eSports should principally be promoted by the independent WADA's ruling regime.

***Corresponding author:**

pedithep.y@cmu.ac.th

“E-doping” ในกีฬาอีสปอร์ต: มุมมองเชิงเปรียบเทียบของกีฬาร่วมสมัย

ปีติเทพ อยู่ยืนยง^{1*}

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ	การส่งเสริมการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตที่เป็นธรรมเป็นหัวใจสำคัญของการวางกฎระเบียบว่าด้วยการต่อต้านวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาในกีฬาแบบดั้งเดิมและกีฬาอีสปอร์ต อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความเห็นไปในหลากหลายแนวทางด้วยกัน แต่กีฬาแบบดั้งเดิมและกีฬาอีสปอร์ตก็ยังมีบางประเด็นที่แตกต่างกันในการต่อต้านวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาและวิธีการส่งเสริมให้เป้าหมายของการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรม บรรลุผล วัตถุประสงค์ของบทความฉบับนี้มุ่งแสวงหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรมและการต่อต้านวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาในบริบทของกีฬาอีสปอร์ต บทความฉบับนี้ทบทวนประเด็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาในกีฬาสากลดั้งเดิมและการต่อต้านวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาในกีฬาอีสปอร์ต ผ่านมุมมองขององค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลกและองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตด้วยการทบทวนข้อเปรียบเทียบ การสร้างมาตรฐาน การปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกันและการพัฒนาที่ก้าวหน้าของการวางกฎระเบียบเกี่ยวกับกีฬาอีสปอร์ต บทความฉบับนี้ยังมุ่งวิเคราะห์ลักษณะเด่นของการต่อต้านวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาในกีฬาอีสปอร์ตและหลักการสำคัญในการบังคับใช้การต่อต้านวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาในกีฬาอีสปอร์ต ซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า การสร้างมาตรฐานและการปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกันในกีฬาอีสปอร์ตควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากระบบกฎระเบียบต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาในกีฬาขององค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลกที่ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระ
คำสำคัญ	
การทำให้ได้เปรียบทางการกีฬา	
อีสปอร์ต	
กีฬาแบบดั้งเดิม	
มุมมองเชิงเปรียบเทียบ	

บทนำ

กีฬาที่มีการแข่งขัน (Competitive Sports) ได้แก่ กีฬาที่นักกีฬาผู้ลงทำการแข่งขันสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายต่างพยายามเล่นกีฬาภายใต้กฎกติกาที่ผู้จัดการแข่งขันกีฬาระบุเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้คนในแต่ละชนิดกีฬายอมรับนับถือนิยมปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานานได้กำหนดเอาไว้ โดยเป้าหมายเพื่อชิงชนะเลิศหรืออันดับสูงสุดเอาชนะกันเพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดลำดับในการแข่งขันกีฬา นักกีฬาผู้ลงทำการแข่งขันอาจต้องอาศัยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกฝนทักษะการเล่นกีฬามาใช้ในการแข่งขันกีฬา รวมทั้งอาจต้องใช้ร่างกาย กำลังกาย ไหวพริบและการสังเกตในรูปแบบ

ต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะเหนือผู้เล่นฝ่ายตรงข้าม ด้วยเหตุนี้ นักกีฬาย่อมต้องเตรียมความพร้อมของฝึกฝนทั้งร่างกายและจิตใจในระหว่างการแข่งขันจนก่อให้เกิดความชำนาญ ทักษะ และประสบการณ์อันนำไปสู่โอกาสที่จะได้รับชัยชนะจากการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในอนาคต กีฬาที่มีการแข่งขันในหลายชนิดกีฬาย่อมต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Movement) และการใช้ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor Skills) ของนักกีฬาเพื่อนำไปสู่ชัยชนะในการแข่งขันกีฬาเหนือคู่ต่อสู้ฝ่ายตรงข้าม กีฬาที่มีการแข่งขันเช่นนี้นับเป็นกีฬาดั้งเดิม (Traditional Sports) แนวทางการเล่นกีฬาและกฎกติกาของการแข่งขันที่สืบทอดกันมาช้านานและเป็นที่ยอมรับ

ของผู้คนในสังคมมาเป็นเวลานาน แนวทางการเล่นเกมกีฬาและกฎกติกาของการแข่งขันกีฬาเช่นนี้ก็ได้รับความนิยมปฏิบัติจนสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับกันอย่างสากล (MacKeddie-Haslam, 2022)

อย่างไรก็ตามด้วยเทคโนโลยีที่เจริญรุดหน้าไปไม่หยุดยั้ง ประกอบกับการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะเดียวกัน รวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ อย่างผสมผสานกัน แล้วนำเอาการประยุกต์เช่นนี้มาพัฒนาเป็นเกมออนไลน์ (Video Games) หรือเกมอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ กับมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้เล่นเกม เพื่อความสนุกเพลิดเพลินของตนเอง หรือเพื่อแข่งขันให้ได้ชัยชนะเหนือผู้เล่นเกมฝ่ายตรงข้าม (Ridenhour, 2020) กีฬาเช่นนี้ถูกเรียกอย่างแพร่หลายว่าเป็นกีฬาสปอร์ต (Esports) หรือกีฬาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Sports) (Fleg & Schmidt, 2022)

เนื่องจากนักกีฬาทั่วไปที่กำลังจะลงทำการแข่งขันกีฬาทั่วไปมักมุ่งหมายให้ฝ่ายตนได้รับชัยชนะเหนือผู้เล่นฝ่ายตรงข้าม เหตุนี้เองนักกีฬาทั่วไปมักฝึกซ้อมกีฬาให้ตนเองมีทักษะ เทคนิค และสมรรถภาพร่างกายให้พร้อมต่อการแข่งขันกีฬาเพื่อให้มีโอกาสได้รับชัยชนะในการแข่งขันกีฬา ในขณะเดียวกันบุคคลที่อยู่ในทีมของนักกีฬาทั่วไปที่กำลังจะลงทำการแข่งขันกีฬาทั่วไป เช่น ผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกซ้อม ผู้จัดการ ตัวแทน เจ้าหน้าที่ร่วมทีม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรทางการแพทย์ในทีม ก็อาจใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่ตนมีฝึกซ้อมกีฬา ถ่ายทอดความรู้ทักษะหรือบำรุงดูแลให้นักกีฬามีทักษะ เทคนิค และสมรรถภาพร่างกายพร้อมต่อการแข่งขันกีฬาเพื่อให้มีโอกาสได้รับชัยชนะในการแข่งขันกีฬา อย่างไรก็ตามนักกีฬาทั่วไปบางคนเลือกใช้วิธีการผิดจากทำนองคลองธรรมด้วยการนำสารต้องห้ามทางการกีฬาเข้าสู่ร่างกาย (Doping) ไม่ว่าจะเป็นนำเข้าเพียงครั้งเดียวก็ดีหรือหลายครั้งก็ตาม ย่อมส่งผลให้นักกีฬามีสมรรถภาพของร่างกายเพิ่มขึ้นในขณะที่ลงทำการแข่งขันกีฬาร่างกายเกิดการตื่นตัว กระปรี้กระเปร่า ลดอาการอ่อนเพลีย ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย (Thieme & Hemmersbach, 2010) ทำให้นักกีฬาที่ใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาได้เปรียบในขณะที่ลงทำการแข่งขันกีฬาเหนือไปกว่านักกีฬาฝ่ายตรงข้าม นักกีฬาฝ่ายตรง

ข้ามที่ไม่ได้ใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาก็อาจตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ (Hodson, 2014) ในทางเดียวกันนักกีฬาสปอร์ตบางคนอาจนำสารต้องห้ามทางการกีฬาเข้าสู่ร่างกาย เพื่อมุ่งให้ตนเองได้เปรียบนักกีฬาสปอร์ตฝ่ายตรงข้ามในขณะที่ลงทำการแข่งขันกีฬาสปอร์ต สารต้องห้ามทางการกีฬาออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ส่งผลให้นักกีฬาสปอร์ตรู้สึกตื่นตัวหรือกระปรี้กระเปร่าในขณะที่ลงแข่งขัน ทำให้นักกีฬาสปอร์ตเช่นนี้ได้เปรียบในการแข่งขัน แล้วนักกีฬาฝ่ายตรงข้ามที่ไม่ได้ใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาก็อาจตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการแข่งขัน

อย่างไรก็ตามนักกีฬาสปอร์ตอาจเลือกใช้วิธีการหนึ่งที่ไม่เหมาะสมนั้นนำไปสู่การได้เปรียบนักกีฬาฝ่ายตรงข้ามในการแข่งขันกีฬาสปอร์ต ทำให้นักกีฬาสปอร์ตที่ลงทำการแข่งขันมีโอกาสได้รับชัยชนะเหนือนักกีฬาสปอร์ตฝ่ายตรงข้าม วิธีการดังกล่าวได้แก่ วิธี “Mechanical Doping” หรือ “การเพิ่มประสิทธิภาพอุปกรณ์ใช้ทำการแข่งขันกีฬาสปอร์ตโดยไม่ชอบด้วยกฎระเบียบหรือปราศจากเหตุอันควร”

อีกทั้งนักกีฬาสปอร์ตอาจเลือกใช้วิธีคดโกงหรือใช้อุบายบางอย่างไปปรับเปลี่ยนชุดคำสั่งหรือเปลี่ยนแปลงโปรแกรมที่ใช้ควบคุมการแข่งขันกีฬาสปอร์ต นำอันไปสู่การได้เปรียบนักกีฬาฝ่ายตรงข้ามในการแข่งขันกีฬาสปอร์ต วิธีการดังกล่าวได้แก่ วิธี “Software Doping” หรือ “การเพิ่มประสิทธิภาพซอฟต์แวร์ที่ใช้ทำการแข่งขันกีฬาสปอร์ตโดยไม่ชอบด้วยกฎระเบียบหรือปราศจากเหตุอันควร”

ไม่ว่าจะเป็นการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าวิธี “Doping” ก็ดี หรือแม้กระทั่งการใช้วิธีการ “Mechanical Doping” และวิธี “Software Doping” ก็ตาม ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการอันทุจริตถือโอกาสเอารัดเอาเปรียบผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามที่ลงทำการแข่งขันกีฬาด้วยกัน แล้ววิธีการเช่นนี้มักถูกเรียกโดยรวมว่า “E-doping” ซึ่งหากปล่อยให้มีการใช้วิธีการเช่นนี้กันอย่างแพร่หลายในวงการกีฬาสปอร์ต ย่อมเป็นบ่อเกิดของความไม่เป็นธรรมและไม่สงบเรียบร้อยในวงการกีฬาสปอร์ต ด้วยเหตุนี้วงการกีฬาสปอร์ตจึงพยายามพัฒนารอบของกฎระเบียบว่าด้วยการบริหารปกครองกีฬาและกฎระเบียบในการแข่งขันกีฬา เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบเรียบร้อยในวงการกีฬาสปอร์ตดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางกำหนดแนวทางเพื่อใช้วินัยหรือบรรทัดฐานเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าวิธีการใดถือเป็นวิธี “Doping”

โดยทั่วไปหรือเป็นวิธี “Mechanical Doping” และวิธี “Software Doping” ที่อาจถูกนำมาใช้สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต โดยทั่วไปองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต (Esports Governing Bodies) มักสร้างกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤตินักกีฬาอีสปอร์ต หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักกีฬาอีสปอร์ต ให้มีพฤติกรรมไม่ขัดแย้งกับ สารต้องห้ามทางการกีฬาในลักษณะที่เป็นวิธี “Doping” โดยทั่วไปหรือมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับวิธี “Mechanical Doping” และวิธี “Software Doping” การควบคุมพฤติกรรมเช่นว่านี้ให้มีลักษณะเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตอาจพิจารณาว่าการกระทำที่ใช้แนวทางหรือหนทางอันเป็นวิธี “Doping” โดยทั่วไปหรือวิธี “Mechanical Doping” และวิธี “Software Doping” ในทำนองที่เป็นการฝ่าฝืนกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤตินักกีฬาอีสปอร์ตหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักกีฬาอีสปอร์ต ขณะเดียวกันการพิจารณาว่าการกระทำอันใช้วิธี “Doping” วิธี “Mechanical Doping” หรือวิธี “Software Doping” ตามกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับขององค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตเช่นว่านี้ ให้อำนาจหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต วินิจฉัยชี้ขาดหรือดำเนินการระงับข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการเอาจริงเอาจังในการแข่งขันกีฬาด้วยวิธี “Doping” วิธี “Mechanical Doping” หรือวิธี “Software Doping”

อย่างไรก็ตามการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกีฬาอีสปอร์ตที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือการใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ประยุกต์กับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน มักมีการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนตามพัฒนาการของเทคโนโลยีและมีความสลับซับซ้อนของการใช้กลอุบายในทำนองที่นำไปสู่การเปิดช่องให้นักกีฬาอีกฝ่ายเอาจริงเอาจังเปรียบนักกีฬาคู่แข่งฝ่ายตรงกันข้ามอย่างไม่เป็นธรรม เมื่อนักกีฬาอีสปอร์ตบางส่วนมีความประพฤติในทำนองที่เป็นการเอาจริงเอาจังเปรียบนักกีฬาคู่แข่งฝ่ายตรงกันข้ามอย่างไม่เป็นธรรม ย่อมมีคำถามตามมาว่ากฎระเบียบที่วางกรอบกติกาพื้นฐานในการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตควรมีลักษณะเป็นเช่นใดหรือองค์กรใดพึงใช้อำนาจในการออกกฎระเบียบดังกล่าว เพื่อให้บรรดานักกีฬา

อีสปอร์ตหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการแข่งขันอีสปอร์ตประพฤติดังปฏิบัติตามในสองแนวทางด้วยกัน นั่นคือไม่ไปเอาจริงเอาจังเปรียบนักกีฬาคู่แข่งฝ่ายตรงกันข้ามกับไม่ถูกเอาจริงเอาจังเปรียบจากนักกีฬาคู่แข่งฝ่ายตรงกันข้ามอย่างไม่เป็นธรรม โดยกฎระเบียบเช่นว่านี้อาจวางกรอบกติกาที่ทำให้ให้นักกีฬาอีสปอร์ตที่ลงทำการแข่งขันทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งยังมีคำถามตามมาว่าสถาบันทางการที่กำกับดูแลความประพฤติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาอีสปอร์ตหรือผู้มีอำนาจกำหนดมาตรฐานการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตจะวางกฎกติกาขึ้นมาและบริบทเช่นใดเพื่อใช้ในการวางมาตรฐานการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตที่เป็นธรรมแก่นักกีฬาอีสปอร์ตที่ลงทำการแข่งขันทุกคน บทความฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์ความหมายและบริบทของ “E-doping” พร้อมศึกษากฎระเบียบของวงการอีสปอร์ตในปัจจุบัน พร้อมกับศึกษาวิเคราะห์ความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นกับวงการกีฬาอีสปอร์ตจากการกระทำด้วยวิธีการ “E-doping” ในทำนองที่อาจสร้างความไม่เป็นธรรมหรือไม่ถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬาอีสปอร์ต

นิยามความหมายของ “E-doping”

กีฬาอีสปอร์ตเป็นเกมกีฬาที่มีการแข่งขัน (Competitive Games) การแข่งขันวิดีโอเกม (Video Games) หรือการเล่นเกมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Gaming) ที่ต้องอาศัยส่วนต่อประสานระหว่างผู้เล่นที่เข้าร่วมการแข่งขัน (User Interface) กับระบบของเกมอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์) เช่นว่านี่ย่อมมีกฎกติกาควบคุมหรือวางกรอบการกระทำของผู้เล่นกีฬาอีสปอร์ตในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันระหว่างผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่งกับผู้เล่นฝ่ายตรงกันข้าม โดยมีจุดมุ่งหมายของการแข่งขันอยู่ที่ชัยชนะเหนือผู้เล่นฝ่ายตรงกันข้าม ผู้เล่นที่ได้รับชัยชนะอาจได้รับรางวัลหรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งอย่างใด รวมทั้งมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการกีฬาผ่านระบบการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของผู้ร่วมการแข่งขัน (Abanazir, 2022) เหตุนี้เองนักกีฬาอีสปอร์ตที่ลงทำการแข่งขันกีฬาอาจเลือกใช้วิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นกลโกงหลากหลายรูปแบบหรือเล่ห์เพทุบายทั้งหลายเพื่อให้ตนเองหรือฝ่ายตนได้รับชัยชนะเหนือผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามโดยวิธีการที่ผิดไปจากกฎระเบียบของการแข่งขันเพื่อตนเองหรือฝ่ายตนให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วาง

เอาไว้ ทั้งนี้มีนักกีฬาอีสปอร์ตหรือผู้เกี่ยวข้องกับนักกีฬาอีสปอร์ตที่มีมติเห็นผิดจากคลองธรรมที่ผู้คนในวงการกีฬาทั้งหลายทั้งปวงยึดมั่นถือมั่นร่วมกันนั่นก็คือ “การเล่นกีฬาที่บริสุทธิ์ยุติธรรม” หรือ “Fair Play” กลับไปเลือกใช้วิธี “E-doping” ที่แฝงไว้ด้วยการกระทำการกระทำอันทุจริตคดโกงหรือกระทำนอกกฎกติกาการแข่งขันเพื่อให้ตัวเองได้เปรียบผู้เล่นฝ่ายตรงข้าม

“E-doping” หมายถึง การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อนำสาร (Substances) หรือสารเสพติด (Drugs) เข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้ได้เปรียบทางการกีฬา รวมทั้งการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่ออาศัยการปรับปรุงเสริมแต่งฮาร์ดแวร์ในตนเองที่ช่วยเพิ่มความสามารถของกลไกการทำงานของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้แข่งขันอีสปอร์ต (Mechanical Doping) เพื่อให้ฝ่ายตนได้เปรียบเหนือผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้าม และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานของซอฟต์แวร์ด้วยกลไก (Software-Cheating) ด้วยการใช้วิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแอบลักลอบเข้าสู่ระบบ (Hacking) เพื่อล้วงข้อมูลของผู้จัดการแข่งขันหรือแอบดูข้อมูลของผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้าม รวมไปถึงวิธีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชุดคำสั่งหรือโปรแกรมที่ใช้สั่งการควบคุมให้คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการแข่งขันทำงานให้ตามความต้องการของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว (Data Manipulation) แล้วการทำงานของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการแข่งขันดังกล่าวเป็นการทำงานในลักษณะที่สร้างความเสียหายให้กับผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้าม การกระทำด้วยวิธีการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการใช้อุปบายเล่ห์เหลี่ยมเอาเปรียบผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้าม อันเป็นลักษณะของพฤติกรรมในการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตที่ไม่เป็นธรรมระหว่างบรรดาผู้ร่วมการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตด้วยกัน เป็นการใช้กลไกที่สามารถกระทบต่อการดำรงไว้ซึ่งการแข่งขันกีฬาที่บริสุทธิ์ยุติธรรมและความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา อีกทั้งหากเปิดช่องให้มีการใช้นาฬิกาหรือยาเสพติดเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้ได้เปรียบทางการกีฬา การใช้สารต้องห้ามหรือยาเสพติดก็อาจส่งผลกระทบในด้านลบต่อนักกีฬาอีสปอร์ตและบุคคลรอบข้าง ทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจและสังคม เหตุนี้เองวงการกีฬาอีสปอร์ตจึงต่อต้านพฤติกรรมและวิธีการ “E-doping”

กฎระเบียบว่าด้วย “E-doping”

ด้วยผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสุขอนามัยและสวัสดิภาพของนักกีฬาอีสปอร์ตที่หันมาใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาหรือนักกีฬาที่ลงทำการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตคนอื่น ๆ ที่อาจตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต (Kelly, Derrington, & Star, 2022) รวมทั้งวงการกีฬาอีสปอร์ตที่อาจถูกลดทอนความน่าเชื่อถือลงไปหากการปล่อยให้มีการโกงในเกมกีฬาอย่างแพร่หลาย (Jonasson & Thiborg, 2010) เหตุนี้เององค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต เช่น สหพันธ์กีฬาอีสปอร์ตนานาชาติ (International Esports Federation หรือ IESF) และสมาคมกีฬาอีสปอร์ตโลก (World Esports Association หรือ WESA) (หรือบรรดาองค์กรที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลขององค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต) (Aghey, 2020) ตลอดจนถึงองค์กรอิสระที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต จึงพยายามใช้อำนาจกำกับควบคุมและวางมาตรการป้องกันห้ามปรามไม่ให้ผู้เกี่ยวข้องกับกีฬาอีสปอร์ตเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาหรือให้ดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดตรงกันข้ามกับผู้เกี่ยวข้องกับกีฬาอีสปอร์ตเข้าไปข้องแวะกับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา พร้อมกันก็วางกฎระเบียบที่ใช้เป็นกติกาหรือมาตรฐานสำหรับวางแนวทางในการควบคุมไม่ให้ นักกีฬาอีสปอร์ตหรือผู้ที่อยู่ในวงการกีฬาอีสปอร์ตเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา เพื่อให้ นักกีฬาอีสปอร์ตหรือผู้ที่อยู่ในวงการกีฬาอีสปอร์ตประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (Holden et al., 2017) โดยมุ่งหมายให้นักกีฬาอีสปอร์ตต้องลงทำการแข่งขันด้วยใจยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมและเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนักกีฬาอีสปอร์ตที่หันมาใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา (Siekman et al., 1999) กฎระเบียบที่ใช้เป็นกติกาหรือมาตรฐานเช่นว่านี้ก็มีสภาพบังคับทำให้ผู้ที่อยู่ในวงการอีสปอร์ตพึงต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

องค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตเกิดจากการรวมตัวกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาอีสปอร์ตเพื่อกำกับดูแลและบริหารปกครองกันเองอย่างเป็นอิสระ (Self-Regulation) โดยการรวมตัวเช่นนี้ก่อให้เกิดอำนาจในการกำกับดูแลและบริหารปกครองกันเองระหว่างบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาอีสปอร์ต ซึ่งบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาอีสปอร์ต

สปอร์ตที่มารวมตัวกันเหล่านี้เล็งเห็นว่ากีฬาสีสปอร์ตควรปราศจากการกระทำที่ถือเป็นพฤติกรรม “E-doping” ในทุกรูปแบบ เช่นนี้จึงได้พัฒนากฎระเบียบว่าด้วยการต่อต้านพฤติกรรม “E-doping” พร้อมกับวิธีการกำกับดูแลเพื่อสอดส่องให้ผู้คนในวงการกีฬาสีสปอร์ตไม่ใช้วิธี “E-doping” อันเป็นการเอารัดเอาเปรียบนักกีฬาสีสปอร์ตอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมและไม่ถูกต้องชอบธรรม กฎระเบียบและวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นหลักประกันว่าวงการกีฬาสีสปอร์ตจะดำเนินการแข่งขันกีฬาสีสปอร์ตอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เปิดช่องให้มีการเอารัดเอาเปรียบระหว่างผู้คนที่อยู่ในวงการเดียวกัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องจัดการบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตบางองค์กรได้มอบอำนาจกำกับดูแลและบริหารปกครองบางส่วนให้กับองค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก (World Anti-Doping Agency หรือองค์กร WADA) เพื่อให้องค์กร WADA ใช้อำนาจกำกับดูแลและบริหารปกครองในเชิงป้องกัน ห้ามปราม ตักเตือน และสกัดกั้นไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาสีสปอร์ตเข้าไปมีพฤติกรรม “E-doping” หรือเลือกใช้วิธี พฤติกรรม “E-doping” โดยมุ่งหมายให้ได้เปรียบในการแข่งขันกีฬาสีสปอร์ต การที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตมีแนวคิดมอบอำนาจกำกับดูแลและบริหารปกครองในเชิงป้องกัน ห้ามปราม ตักเตือน และสกัดกั้นไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาสีสปอร์ตเข้าไปมีพฤติกรรม “E-doping” การมอบอำนาจกำกับดูแลและบริหารปกครองให้กับองค์กร WADA เช่นว่านี้ย่อมมุ่งหมายให้องค์กร WADA มีความเป็นอิสระ (Autonomy) สามารถการดำเนินการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาโดยมีอิสระที่จะดำเนินการร่วมกับองค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา และการดำเนินการเช่นว่านี้ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขององค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตแต่อย่างใด อีกทั้งองค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้ยอมรับนับถือได้ตรากฎระเบียบภายในองค์กรของตนหรือพัฒนากฎระเบียบสำหรับบังคับใช้แก่บรรดาสมาชิกที่อยู่ภายใต้การบริหารปกครองหรือบังคับใช้แก่บรรดาผู้เข้าร่วมการแข่งขันอีสปอร์ตที่องค์กรเป็นผู้จัด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และรองรับกับหลักการในประมวลกฎหมายต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลก (World Anti-Doping Code หรือ The Code) (World Anti-Doping Agency, 2021) อันถือเป็นกฎระเบียบสูงสุดที่ใช้ในการต่อต้านการใช้สารกระตุ้น ซึ่งวงการกีฬาสากลหรือแวดวงกีฬานานาชาติต่างยอมรับนับถือเนื้อหา

สาระสำคัญในประมวลกฎหมายต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลก ตัวอย่างเช่น สหพันธ์กีฬาสีสปอร์ตนานาชาติ (สหพันธ์ IESF) ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการต่อต้านการใช้สารกระตุ้น (IESF Anti-Doping Rules) (International Esports Federation, 2020) หรือสมาคมกีฬาสีสปอร์ตโลก (สมาคม WESA) ได้กำหนดประมวลว่าด้วยแนวปฏิบัติสำหรับนักกีฬาและทีมกีฬาสีสปอร์ต (WESA Code of Conduct for Teams and Players) (World Esports Association, 2017) เป็นต้น

นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการดำรงความถูกต้องชอบธรรมในกีฬาสีสปอร์ต (Esports Integrity Commission หรือคณะกรรมการ ESIC) (เดิมเรียกว่าองค์กรพันธมิตรดำรงความถูกต้องชอบธรรมในกีฬาสีสปอร์ต หรือ Esports Integrity Coalition) ให้เป็นองค์กรอิสระขับเคลื่อนมาตรฐานทางศีลธรรมและจริยธรรมในการแข่งขันกีฬาสีสปอร์ตเพื่อชี้้นำให้สังคมตระหนักถึงแนวทางการควบคุมครองผลประโยชน์ส่วนรวมในวงการกีฬาสีสปอร์ต พร้อมผลักดันให้วงการกีฬาสีสปอร์ตยอมรับศีลธรรมอันดีและจริยธรรมที่นักกีฬาสีสปอร์ตพึงเคารพนับถือปฏิบัติตาม ทั้งยังนำศีลธรรมอันดีและจริยธรรมมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์ที่คนในวงการกีฬาสีสปอร์ตส่วนใหญ่ยอมรับถือ แล้วคณะกรรมการ ESIC ได้พัฒนาประมวลกฎหมายต่อต้านการใช้สารกระตุ้นในกีฬาสีสปอร์ตของคณะกรรมการ ESIC (ESIC Anti-Doping Code) ขึ้นมา เพื่อใช้เป็นกรอบในการรณรงค์ส่งเสริมให้นักกีฬาสีสปอร์ตและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขันกีฬาสีสปอร์ต เช่น ผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกซ้อม ผู้จัดการ ตัวแทน เจ้าหน้าที่ร่วมทีม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และบุคลากรทางการแพทย์ ดำเนินการต่อต้านการใช้สารกระตุ้นอย่างสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดการผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายส่งเสริมให้การแข่งขันอีสปอร์ตบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบกันอย่างไม่เป็นธรรม

กฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้กำหนดขึ้นมา มักเกิดขึ้นจากจารีตประเพณีในวงการกีฬาสากล (Global Sports) ที่ยอมรับนับถือการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติภายใต้มาตรฐานขององค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามโลก (หรือองค์กร WADA) และยึดถือประมวลกฎหมายต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลก (หรือ The Code) เพื่อใช้ในแนวทางในการต่อต้าน การป้องกัน การห้ามปราม การตักเตือน และการสกัดกั้นไม่ให้ผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียในวงการสากลเข้าไปมีพฤติกรรม “Doping” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อต้านการใช้ป้องกัน ห้ามปราม ตักเตือน และสกัดกั้นไม่ให้นักกีฬาไปใช้หรือมีพฤติกรรมซ่องแะสารเพิ่มสมรรถภาพในการแข่งขันกีฬา (Performance-enhancing substances in sports) (Schubert et al., 2022) กล่าวอีกนัยหนึ่งกฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้กำหนดขึ้นมามีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ป้องกัน ห้ามปราม ตักเตือน และสกัดกั้นไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการสีสปอร์ตเข้าไปมีพฤติกรรม “Doping” และมีสภาพบังคับเพื่อให้ นักกีฬาหรือผู้คนในวงการกีฬาสีสปอร์ตต้องประพฤติปฏิบัติสอดคล้องกับประมวลกฎต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลกหรือ The Code ได้กำหนดเอาไว้ รวมทั้งกฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้กำหนดขึ้นมามีความกระบวนการที่แน่นอนเพื่อบังคับใช้กฎระเบียบว่าด้วยการควบคุมและต่อต้านพฤติกรรม “Doping” โดยให้อำนาจแก่สถาบันภายในของตนหรือได้มอบอำนาจให้กับองค์กร WADA เพื่อให้องค์กร WADA ใช้อำนาจป้องกัน ห้ามปราม ตักเตือน และสกัดกั้นไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการสีสปอร์ตเข้าไปมีพฤติกรรม “Doping”

อย่างไรก็ดี กฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้กำหนดขึ้นมา มุ่งให้เกิดการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติภายใต้มาตรฐานขององค์กร WADA พร้อมกับยึดถือหลักเกณฑ์การต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาตามประมวลกฎต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลก (หรือ The Code) เพียงเท่านั้น แต่กฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตมักไม่ได้กำหนดแนวทางในการต่อต้านการใช้ป้องกันและห้ามปรามไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการสากลเข้าไปมีพฤติกรรม “E-doping” ให้ครอบคลุมในทุกด้าน เหตุนี้เองจึงไม่ค่อยได้พบเห็นว่าการที่กฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้กำหนดขึ้นสำหรับควบคุมพฤติกรรม “Mechanical Doping” และ “Software Doping” เป็นการเฉพาะ

นั่นหมายความว่ากฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ต เช่น สหพันธ์ IESF และสมาคม WESA ได้กำหนดขึ้นมาเป็นพิเศษมีเป้าหมายเฉพาะเพื่อมุ่งตอบสนองต่อนโยบายขององค์กร WADA ในการต่อต้านพฤติกรรมการใช้หรือการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้สารเพิ่มสมรรถภาพในการแข่งขันกีฬา (Performance-enhancing substances หรือเรียกว่า Performance-enhancing drugs (PEDs)) โดยองค์กรบริหารปกครอง

กีฬาสีสปอร์ตวางมาตรฐาน กำหนดขั้นตอนและดำเนินการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์แห่งประมวลกฎต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลกหรือ The Code ทั้งกำหนดกฎสารบัญญัติ (Substantive Rules) ที่กล่าวถึงการกระทำใดที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มสมรรถภาพในการแข่งขันกีฬาได้ถือเป็นความผิด และกำหนดกฎวิธีบัญญัติ (Procedural Rules) ที่กล่าวถึงกระบวนการในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามกฎสารบัญญัติ ซึ่งกฎสารบัญญัติและกฎวิธีบัญญัติขององค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตเช่นนี้สอดคล้องและรองรับมาตรฐานที่ประมวลกฎต่อต้านการใช้สารกระตุ้นโลกหรือ The Code ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ กฎระเบียบที่องค์กรบริหารปกครองกีฬาสีสปอร์ตได้กำหนดขึ้นมามุ่งเน้นตอบสนองต่อแนวคิดในการจัดทำกฎระเบียบว่าด้วยการควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วโลกทุกชนิดกีฬา (Harmonisation of Anti-Doping Rules)

อนึ่งองค์กร WADA มีเป้าหมายมุ่งเน้นต่อต้านการใช้สารเพิ่มสมรรถภาพในการแข่งขันกีฬาหรือมุ่งหมายควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาเพียงเท่านั้น แต่องค์กร WADA ไม่ได้มีนโยบายที่จะวางกฎระเบียบสำหรับควบคุมวิธี “Mechanical Doping” และ “Software Doping” เพราะวิธี “Mechanical Doping” และ “Software Doping” ไม่ได้ช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางกายหรือสมรรถนะทางกาย (Physical Performance) ของนักกีฬาสีสปอร์ตแต่อย่างใด ไม่ได้เพิ่มพูนความสามารถทางกายของนักกีฬาสีสปอร์ตในขณะลงแข่งขันกีฬาสีสปอร์ต ให้สามารถใช้ศักยภาพและสมรรถภาพทางกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีอาการเหนื่อยล้าหรืออ่อนเพลียได้ง่าย แต่วิธี “Mechanical Doping” เป็นวิธีดำเนินการที่ใช้ฮาร์ดแวร์เพื่อให้นักกีฬาสีสปอร์ตอีกฝ่ายได้เปรียบยิ่งกว่าหรือได้เปรียบเหนือไปกว่านักกีฬาสีสปอร์ตอีกฝ่ายหนึ่งในการแข่งขันสีสปอร์ตอย่างไม่เป็นธรรม (Hardware Cheats) อาทิ การลักลอบใช้อุปกรณ์ (เช่น เมาส์ คีย์บอร์ด แผ่นรองเมาส์ หูฟัง ฯลฯ) โดยที่ผู้จัดการแข่งขันไม่ได้เตรียมเอาไว้ให้หรือการลักลอบใช้อุปกรณ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้จัดการแข่งขัน (Unauthorised Equipment) และวิธี “Software Doping” เป็นวิธีดำเนินการที่ใช้ซอฟต์แวร์เพื่อให้นักกีฬาสีสปอร์ตอีกฝ่ายได้เปรียบยิ่งกว่าหรือได้เปรียบเหนือไปกว่านักกีฬาสีสปอร์ตอีกฝ่ายหนึ่งในการแข่งขันสีสปอร์ตอย่างไม่เป็นธรรม (Software Cheats) อาทิ การเจาะระบบ

หรือการแฮค (Hacking) เพื่อแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลหรือแก้ไขโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อทำให้นักกีฬาอีสปอร์ตคนหนึ่งคนใดหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบเหนือไปกว่านักกีฬาอีสปอร์ตคนอื่นหรือฝ่ายอื่นเป็นพิเศษ เป็นต้น

แม้ว่าขอบเขตของการโกงในการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต (Cheating in Esports) ไม่ได้มีเพียงพฤติกรรมหรือวิธีการ "E-doping" เท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงวิธีการอื่น ๆ ที่เป็นการกระทำโดยทุจริตอันนำมาสู่ชัยชนะเหนือผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้ามหรือการกระทำโดยไม่สุจริตอันนำไปสู่การได้เปรียบยิ่งไปกว่าคู่แข่งฝ่ายตรงข้าม ตัวอย่างเช่น (ก) การล้มกีฬาในกีฬาอีสปอร์ต (Match Fixing in Esports) ด้วยการสมยอมหรือทำให้สมยอมกันโดยมีการตกลงล่วงหน้าระหว่างบรรดาผู้เข้าแข่งขันในทางที่ไม่สุจริต ในลักษณะให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแสวงเล่นแพ้หรือให้ผลการแข่งขันอีสปอร์ตเป็นไปตามที่ กำหนดผลล่วงหน้า (Abarbanel & Johnson, 2019) (ข) การกำหนดเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในระหว่างการเล่นกีฬาอีสปอร์ตช่วงเวลาหนึ่งช่วงเวลาใด (Spot Fixing in Esports) ให้เป็นไปที่ตกลงล่วงหน้าระหว่างบรรดาผู้เข้าแข่งขันในทางที่ไม่สุจริตในลักษณะที่สอดคล้องกับการเล่นพนันทายผลของการแข่งขันอีสปอร์ต (Kapardis & Levi, 2023) และ (ค) การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้ามโดยทุจริต (Ghosting) นอกเหนือไปจากข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้ามตามองค์ประกอบทางกายภาพในระบบนิเวศหรือสภาวะแวดล้อมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ระบุเอาไว้ในกฎกติกาการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต แล้วผู้แข่งขันอีสปอร์ตฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ได้อ่านข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เช่นว่านี้ในเอาไปประกอบการวางแผนการเล่นอีสปอร์ตให้ฝ่ายตนได้เปรียบ (Hwang, 2022) ซึ่งวิธีการอื่น ๆ ที่เป็นการกระทำโดยทุจริตอันนำมาสู่ชัยชนะเหนือผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้ามหรือการกระทำโดยไม่สุจริตอันนำไปสู่การได้เปรียบยิ่งไปกว่าคู่แข่งฝ่ายตรงข้ามเช่นว่านี้ ย่อมแตกต่างไปจาก "E-doping" กล่าวคือวิธี "E-doping" อาจมีการใช้สารเพิ่มสมรรถภาพในการแข่งขันกีฬาที่นำเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาหรืออาจมีการใช้อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์หรือชุดคำสั่งซอฟต์แวร์ที่ใช้ควบคุมให้ตนได้เปรียบเหนือไปกว่าผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้ามโดยไม่เป็นธรรม ในทางกลับกันวิธีการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ "E-doping" อาจไม่ได้มีการใช้สารเพิ่มสมรรถภาพใน

การแข่งขันกีฬา อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์หรือชุดคำสั่งซอฟต์แวร์เพื่อนำไปสู่ชัยชนะหรือผลการแข่งขันตามความคาดหวังของตน

“E-doping” ในมุมมองเชิงเปรียบเทียบของกีฬาร่วมสมัย

หากพิจารณาอีสปอร์ตกับกีฬาสากลดั้งเดิมผ่านมุมมองร่วมสมัย (Contemporary Perspectives) แล้วนั้น อาจพบได้ว่าทั้งกีฬาอีสปอร์ตกับกีฬาสากลดั้งเดิมต่างก็ถูกใช้เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับตัวของผู้เล่นเองหรือตัวของผู้ติดตามชมการแข่งขัน แล้วทั้งกีฬาอีสปอร์ตกับกีฬาสากลดั้งเดิมต่างก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหารายได้หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้จัดการแข่งขันกีฬาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกิจกรรมการแข่งขันกีฬา แล้วทั้งผู้เล่นกีฬาอีสปอร์ตและผู้เล่นกีฬาสากลดั้งเดิมต่างก็พยายามแสวงหาหนทางเพื่อนำไปสู่ชัยชนะเพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งชื่อเสียงเกียรติคุณหรือความเจริญทางเศรษฐกิจ เหตุนี้เองผู้เล่นกีฬาอีสปอร์ตและผู้เล่นกีฬาสากลดั้งเดิมต่างก็พยายามแสวงหาช่องทางเพื่อนำไปสู่ชัยชนะในการแข่งขันอีสปอร์ตหรือการแข่งขันกีฬาสากลดั้งเดิม แม้อีสปอร์ตบางประเภทอาจไม่ต้องใช้สมรรถภาพทางกายอย่างเต็มความสามารถสำหรับขยับเคลื่อนไหวร่างกายหรือเพื่อควบคุมทิศทางการเคลื่อนที่ของร่างกายเหมือนกับกีฬาสากลดั้งเดิม แต่อีสปอร์ตต้องใช้การคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจเป็นปัจจัยสำคัญในการควบคุมบังคับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปสู่ชัยชนะเหนือคู่แข่งฝ่ายตรงข้าม รวมทั้งอีสปอร์ตก็ต้องใช้สมรรถภาพทางกายกับความรู้ สึก ตื่น ตัวตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในวิดีโอเกม เหตุนี้การ “Doping” โดยใช้สารกระตุ้นทางการกีฬาหรือสารต้องห้ามทางการกีฬาเพื่อให้รู้สึกตื่นตัว ลดการอ่อนเพลีย ไม่รู้สึกเหนื่อยล้าได้ง่ายเป็นวิธีการหนึ่งที่ทั้งนักกีฬาอีสปอร์ตและนักกีฬาสากลดั้งเดิม เช่น นักกีฬาฟุตบอล (Football Players) นักกีฬายูเอชเอ (Swimmers) และนักกรีฑา (Athletes) ต่างเลือกใช้เพื่อทำให้ได้เปรียบในการแข่งขันกีฬา ซึ่งกฎระเบียบในการแข่งขันอีสปอร์ตและกีฬาสากลดั้งเดิมต่างก็มีทิศทางการต่อต้านการใช้สารกระตุ้นและยอมรับหลักสากลว่าด้วยการต่อต้านการใช้สารกระตุ้นขององค์กร WADA ไปในแนวทางเดียวกัน แม้ว่าอีสปอร์ตจะเป็นกีฬาที่อุบัติขึ้นมาพร้อมกับเกมอิเล็กทรอนิกส์และวิดีโอเกมภายหลังจากที่กีฬาสากลดั้งเดิมได้มีขึ้นอยู่แล้วก็ตาม

อนึ่งไม่ว่าจะเป็นองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต (เช่น สหพันธ์ IESF และสมาคม WESA) กับองค์กรบริหารปกครองกีฬาสากลดั้งเดิม (เช่น สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (Fédération Internationale de Football Association หรือ สหพันธ์ FIFA) สหพันธ์กรีฑาโลก (World Athletics หรือ สหพันธ์ WA)) ล้วนแล้วแต่กำหนดธรรมนูญ (Constitutions หรือ Statutes) ที่วางหลักเกณฑ์สำหรับการบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตหรือบริหารปกครองกีฬาสากลดั้งเดิมในแต่ละชนิดกีฬา ซึ่งธรรมนูญเหล่านี้กำหนดทั้งกฎสารบัญญัติและกฎวิธีบัญญัติในทำนองที่มุ่งเน้นส่งเสริมความเป็นธรรม (Fairness) (Toomey, 2019) ไม่ให้ผู้เข้าแข่งขันกีฬาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบ (Ghoshal, 2019) หรือเสียเปรียบผู้เข้าแข่งขันกีฬาฝ่ายอื่นจนเกินสมควรและเสริมสร้างความถูกต้องชอบธรรม (Integrity) (Frias, 2022) ไม่ให้ผู้เข้าแข่งขันกีฬาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความประพฤติในกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาในลักษณะที่ทำลายชื่อเสียงเกียรติคุณของวงการกีฬาอันกระทบต่อความน่าเชื่อถือและผู้คนหมู่มากในวงการกีฬา ธรรมนูญเช่นนี้ก็ได้กำหนดการต่อต้านพฤติกรรมที่มุ่งทำลายความเป็นธรรมและความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬาเอาไว้ ตัวอย่างเช่น ธรรมนูญของสหพันธ์ IESF 2020 (IESF Statutes 2020) ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ในมาตรา B (Article B of the IESF Statutes 2020) ด้วยการระบุว่าสหพันธ์ IESF มีเป้าหมาย (Objectives) ในการป้องกันวิธีการหรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด (Any methods or actions) ในทำนองที่อาจทำลายความเป็นธรรมและความถูกต้องชอบธรรมในการแข่งขันอีสปอร์ต อันอาจส่งผลเสียหายให้วงการอีสปอร์ต ด้วยการป้องกันไม่ได้เกิดการโกง การใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา การใช้ยาเสพติด และการล้มกีฬาในวงการกีฬาอีสปอร์ต (International Esports Federation, 2019a) เป็นต้น

วิธี “E-doping” อาจมีการใช้สารเพิ่มสมรรถภาพในการแข่งขันกีฬาที่นำเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาหรืออาจมีการใช้อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์หรือชุดคำสั่งซอฟต์แวร์ที่ใช้ควบคุมให้ตนได้เปรียบเหนือไปกว่าผู้แข่งขันฝ่ายตรงข้ามโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งด้วยวิธี “E-doping” อาจมีได้หลากหลายวิธีการทั้งวิธี “Doping” วิธี “Mechanical Doping” และวิธี “Software Doping” ทำให้ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดว่านิยามความหมายของ “E-doping” นั้นจะมีขอบเขตที่ตายตัวหรือบริบทที่ชัดเจน

แน่นอน ซึ่งหากรูปแบบการโกงในอีสปอร์ตมีหลากหลายวิธีมากขึ้นหรือมีการใช้ประโยชน์จากวิธีการทางเทคนิคบางอย่างมาเอารัดเอาเปรียบคู่แข่งฝ่ายตรงข้าม ดังนั้นนิยามความหมายของ “E-doping” ก็อาจแปรเปลี่ยนไปได้อย่างกว้างขวางและมาตรฐานสำหรับควบคุมพฤติกรรม “E-doping” ก็อาจต้องปรับเปลี่ยนแปรผันไปตามปัจจัยที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

นอกจากนี้ไม่ว่าจะเป็นกีฬาสากลดั้งเดิมหรือกีฬาอีสปอร์ตที่เกิดขึ้นมาไม่นานนี้ ต่างก็เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้ยารักษาโรคบางประเภทสำหรับใช้บำบัดรักษาโรคร้ายที่เกิดขึ้นหรือป้องกันโรคที่อาจเกิดขึ้นกับนักกีฬาสากลดั้งเดิมหรือนักกีฬาอีสปอร์ต เพื่อบรรเทาจากอาการจากโรคร้ายที่เป็นอยู่ หรือให้กลับคืนสู่สภาวะร่างกายจิตใจที่ไม่เจ็บป่วยได้ เนื่องด้วยยารักษาโรคบางประเภทประกอบด้วยสารกระตุ้นทางการกีฬาหรือสารต้องห้ามทางการกีฬาที่เคยถูกองค์กร WADA ประกาศกำหนดรายชื่อให้เป็นสารต้องห้ามทางการกีฬาเอาไว้ (Prohibited List) ดังนั้นเพื่อให้นักกีฬาสากลดั้งเดิมหรือนักกีฬาอีสปอร์ตสามารถใช้ยารักษาโรคบางประเภทสำหรับใช้บำบัดรักษาโรคร้ายที่เกิดขึ้นหรือป้องกันโรคที่อาจเกิดขึ้น เหตุนี้จึงได้มีการกำหนดข้อยกเว้นให้นักกีฬาใช้ยารักษาโรคที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้ามทางการกีฬาเพื่อการรักษาโรค (Therapeutic Use Exemptions หรือ TUE) โดยองค์กรบริหารปกครองกีฬาสากลดั้งเดิมหรือองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตสามารถใช้อำนาจของตนกำหนดขั้นตอนและสร้างกระบวนการขออนุญาตใช้ยารักษาโรคที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้ามทางการกีฬาเพื่อการรักษาโรค นักกีฬาสากลดั้งเดิมหรือนักกีฬาอีสปอร์ตอาจต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องใช้ยารักษาโรคที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้ามทางการกีฬาในการขออนุญาต แล้วองค์กรบริหารปกครองกีฬาสากลดั้งเดิมหรือองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตก็จะใช้ดุลพินิจพิจารณาอนุญาตให้ใช้ยารักษาโรคที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้ามทางการกีฬาเป็นพิจารณาเป็นรายบุคคลไป (โปรดดูเพิ่มเติมในมาตรา 40 ของระเบียบว่าด้วยการแข่งขันอีสปอร์ตของสหพันธ์ IESF 2019 (Article 40 of the IESF Competition Regulations 2019) (International Esports Federation, 2019b) การนำแนวคิดข้อยกเว้นให้นักกีฬาใช้ยารักษาโรคที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้ามทางการกีฬาเพื่อการรักษาโรคมานี้ใช้กับการกำกับดูแลหรือปกครองควบคุมการจัดการแข่งขันอี

สปอร์ต โดยมีการบรรจุแนวคิดเช่นนี้เอาไว้ในกฎระเบียบสำหรับการแข่งขันอีสปอร์ตก็เพื่อให้มีความทันสมัยสอดคล้องการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดธรรมาภิบาลในการจัดการแข่งขันกีฬา ทั้งยังช่วยเสริมสร้างให้เกิดความโปร่งใสด้วยการจัดให้มีกระบวนการเปิดเผยการใช้ยารักษาโรคที่มีส่วนประกอบของสารต้องห้ามทางการกีฬาย่างตรงไปตรงมาและเปิดโอกาสให้มีขั้นตอนชี้แจงเหตุผลได้เพื่อให้สิ้นข้อสงสัย แนวคิดเช่นนี้สอดคล้องไปกับบริบททางวงการกีฬาสากลที่ต้องการธำรงการแข่งขันทัวร์นาเมนต์ที่เป็นธรรม (Fair Play) ในวงการกีฬาทุกชนิดกีฬา และเหตุผลทางการแพทย์ที่มุ่งเน้นให้มีการกระทำเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นสำคัญ (Beneficence)

หากเกิดข้อพิพาทจากการใช้อำนาจขององค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตสำหรับควบคุมพฤติกรรม “E-doping” แล้ว นักกีฬาอีสปอร์ตสามารถนำข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้ง (Disputes) เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อการบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ต เพื่อให้องค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตตรวจสอบการใช้อำนาจกำกับดูแลการจัดการแข่งขันอีสปอร์ตและการใช้อำนาจปกครองควบคุมบรรดาสมาชิก (Member) หรือองค์กรที่อยู่ภายใต้สังกัด (Affiliate Organization) ว่าการใช้อำนาจดังกล่าวเป็นไปตามกฎกติกาว่าด้วยการควบคุมพฤติกรรม “E-doping” (เช่น ระเบียบว่าด้วยการแข่งขันอีสปอร์ตของสหพันธ์ IESF (IESF Competition Regulations)) ในการแข่งขันอีสปอร์ตหรือไม่ ซึ่งองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตมักกำหนดกฎวิธีสัญญาญที่กำหนดให้มีกระบวนการระงับข้อพิพาท (Dispute Resolution Processes) และองค์กรระงับข้อพิพาท (Dispute Resolution Bodies) มาตรวจสอบการใช้อำนาจการควบคุมพฤติกรรม “E-doping” ซึ่งองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตอาจกำหนดให้มีองค์กรระงับข้อพิพาทภายในองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตอย่างเป็นเอกเทศหรืออาจมอบอำนาจให้องค์กรระงับข้อพิพาททางกีฬาที่วงการกีฬาสากลยอมรับนับถือ อาทิ ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาสากล (Court of Arbitration for Sport หรือศาล CAS) มารับข้อพิพาทตามขั้นตอนและกระบวนการที่ถูกกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจน ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาสากลหรือศาล CAS มักถูกวางฐานะให้เป็นองค์กรระงับข้อพิพาทขั้นสูงสุด ซึ่งกระบวนการระงับข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจขององค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตสำหรับควบคุมพฤติกรรม “E-doping” ก็

คล้ายคลึงหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับแนวทางการระงับข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจควบคุมพฤติกรรม “Doping” ที่องค์กร WADA ได้กำหนดเอาไว้

อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีกฏบังคับใช้มาตรการที่กล่าวมาในข้างต้นในทำนองที่ให้นักกีฬาอีสปอร์ตผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบจะต้องถูกลงโทษหรือตกอยู่ในสภาพบังคับตามเกณฑ์ที่องค์กร WADA หรือองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตได้ระบุเอาไว้อย่างจริงจัง แม้จะมีความพยายามอย่างชัดเจนจากองค์กร WADA ในการสร้างแนวทางควบคุมพฤติกรรม “E-doping” อันเนื่องมาจากการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาและให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโทษภัยของการใช้สารกระตุ้นในนักกีฬา (Keating, 2023) แต่องค์กร WADA หรือองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตก็ยังไม่ได้นำมาตรการวิธีกฏบังคับตามสภาพแห่งความผิดและไม่ปรากฏแนวทางใช้ดุลพินิจทางการบริหารปกครองกีฬาสำหรับออกคำสั่งลงโทษนักกีฬาอีสปอร์ตที่ฝ่าฝืนไปใช้การใช้อำนาจต้องห้ามทางการกีฬาอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามในอดีตที่ผ่านมาผู้จัดการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตบางรายการ เช่น Electronic Sports League (ESL) (Yates, 2015) ได้ดำเนินการสุ่มตรวจสอบสารต้องห้ามสำหรับนักกีฬาอีสปอร์ต (Random selection of Esports players for testing) ซึ่งการสุ่มตรวจสอบสารต้องห้ามสำหรับนักกีฬาอีสปอร์ตเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งของ ลีก ESL ที่มีขึ้นเพื่อควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาหรือสารกระตุ้นในนักกีฬาในทำนองที่ป้องกันไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันอย่างไม่เป็นธรรมในการแข่งขันภายใต้ระบบลีก ESL (Neuman, 2015) แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า การสุ่มตรวจสอบสารต้องห้ามสำหรับนักกีฬาอีสปอร์ตจะถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในวงการอีสปอร์ตสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสุ่มตรวจสอบสารต้องห้ามสำหรับนักกีฬาอีสปอร์ตด้วยวิธีการตรวจเลือดปัสสาวะหรือเสมหะของอีสปอร์ตสากลในช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต ไม่ว่าจะเป็นก่อนเริ่มการแข่งขันอีสปอร์ต ขณะการแข่งขันกีฬาอีสปอร์ตได้ดำเนินอยู่หรือภายหลังจากการแข่งขันอีสปอร์ตได้สิ้นสุดลง ในทางตรงกันข้ามการสุ่มตรวจสอบสารต้องห้ามสำหรับนักกีฬาในกีฬาสากลดั้งเดิมกลับเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหลากหลายวงการกีฬาและชนิดกีฬาสากลดั้งเดิมที่นักกีฬาอาจต้องใช้สมรรถภาพทางกาย ในขณะที่การแข่งขันกีฬาอย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนการสุ่มตรวจสอบสารต้องห้ามสำหรับนักกีฬาในกีฬาสากลดั้งเดิมเช่นว่านี้ก็

ถูกควบคุมกำกับให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยองค์กร WADA

บทสรุป

ด้วยพัฒนาการของอีสปอร์ตที่อยู่ภายใต้บริบทของการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือสร้างความสนุกเพลิดเพลินและสร้างชัยชนะไปสู่ความสำเร็จ ควบคู่ไปกับบริบทของวงการอีสปอร์ตที่ต้องมีนักกีฬาสปอร์ตมาทำกิจกรรมหรือมาลงแข่งขันอีสปอร์ต เป็นสาเหตุทำให้นักกีฬาสปอร์ตหันมาแสวงหาหนทางเพื่อนำไปสู่ชัยชนะในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งก็คล้ายคลึงหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนักกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาสากลดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา อย่างไรก็ตามการเลือกใช้วิธี “E-doping” ในวิธีหนึ่งวิธีใดก็ย่อมเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้เล่นทีมอื่นหรือผู้เข้าร่วมแข่งขันฝ่ายตรงข้าม เหตุนี้เองการต่อต้านวิธีการสร้างความได้เปรียบผู้เล่นทีมอื่นหรือผู้เข้าร่วมแข่งขันฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่เป็นธรรมในทำนองที่ไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม ย่อมอาจทำลายความน่าเชื่อถือและก่อให้เกิดความสับสน

วุ่นวายในวงการอีสปอร์ตได้ การต่อต้านวิธี “Doping” ด้วยการสกัดกัน ป้องกัน ควบคุมและตรวจสอบการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาเป็นที่ยอมรับของ WADA และองค์กรบริหารปกครองกีฬาสากลดั้งเดิมดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและแพร่หลายอันนำไปสู่การสร้างการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรมและดำรงความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา แล้วแนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้าน “E-doping” บางส่วนก็ได้รับอิทธิพลจากการสร้างมาตรฐานการต่อต้านพฤติกรรมหรือวิธี “Doping” ขององค์กร WADA ซึ่งอีสปอร์ตเป็นวงการกีฬาที่ได้รับถ่ายทอดแนวคิดร่วมสมัยเช่นนี้ ผสมผสานกับการก่อตั้งองค์กรบริหารปกครองกีฬาอีสปอร์ตขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลการแข่งขันอีสปอร์ตให้ได้มาตรฐานและควบคุมผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอีสปอร์ตไม่ให้ไปข้องแวะกับวิธี “E-doping” ในทุกรูปแบบ ด้วยวิธี “E-doping” ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเทคโนโลยีและการแสวงหาหนทางคดโกงในการแข่งขันกีฬาสปอร์ต การต่อต้าน “E-doping” อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนมาตรการหรือเปลี่ยนแปลงข้อห้ามพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การโกงที่นำไปสู่การแข่งขันกีฬาสปอร์ตที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- Abarbanel, B., & Johnson, M. R. (2019). Esports consumer perspectives on match-fixing: implications for gambling awareness and game integrity. *International Gambling Studies*, 19(2), 296–311.
- Abanazir, C. (2022). Of Values and Commercialisation: An Exploration of Esports’ Place within the Olympic Movement. *Sport, Ethics and Philosophy*, 16(4), 397–412.
- Aghey, C. (2020). Integration of eSports in the structure of Ifs: disruption or continuity? *The International Sports Law Journal*, 20(3-4), 120–125.
- Flegr, S., & Schmidt, S. L. (2022). Strategic management in eSports - a systematic review of the literature. *Sport Management Review*, 25(4), 631–655.
- Frias, F. J. L. (2022). Esports anti-doping advocates and their strange bedfellow: A matter of integrity and sport ethics. *Performance Enhancement & Health*, 10(1), 100216.
- Ghoshal, A. (2019). Ethics in eSports. *Gaming Law Review*, 23(5), 338–343.
- Gupta, D., Sharma, H., & Gupta, M. (2022). Doping as a barrier in universal acceptance of esports. *International Journal of Sports Marketing & Sponsorship*, 23(3), 645–664.
- Hwang, J. (2022). Cheating in E-Sports: A Proposal to Regulate the Growing Problem of E-Doping. *Northwestern University Law Review*, 116(5), 1283–1318.
- Hodson, H. (2014). Doping in esports rampant, industry insider claims. *New scientist*, 223(2982), 18.

- Holden, J. T., Rodenberg, R. M., & Kaburakis, A. (2017). Esports Corruption: Gambling, Doping, and Global Governance. *Maryland Journal of International Law*, 32(1), 236–273.
- International Esports Federation. (2019a). *IESF Statutes*. Busan: International Esports Federation.
- International Esports Federation. (2019b). *IESF Competition Regulations (As of August 2019)*. Busan: International Esports Federation.
- International Esports Federation. (2020). *IESF Anti-Doping Rules (Based upon the 2021 Model Rules)*. Busan: International Esports Federation.
- Jonasson, K., & Thiborg, J. (2010). Electronic sport and its impact on future sport. *Sport in Society*, 13(2), 287–299.
- Kapardis, M. K. & Levi, M. (2023). Fraud and corruption in football: lessons from a survey of match-fixing in Cyprus. *Journal of Financial Crime*, 30(4), 891-907.
- Keating, S. (2023, May 24). *Exclusive: Doping-Education first but drug-testing in gamers' future, says WADA*. Retrieved from <https://www.reuters.com/sports/doping-education-first-drug-testing-gamers-future-says-wada-2023-05-23/>
- Kelly, S. J., Derrington, S., & Star, S. (2022). Governance challenges in esports: a best practice framework for addressing integrity and wellbeing issues. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 14(1), 151–168.
- MackKeddie-Haslam, M. (2022). What is Sport? The Origins and Development of the Modern Game. *Journal of Multidisciplinary Research*, 14(1), 5–36.
- Neuman, S. (2015, August 13). *Video Game League Announces Random Drug Tests for Competitors*. Retrieved from <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2015/08/13/432073720/video-game-league-announces-random-drug-tests-for-competitors>
- Ridenhour, K. F. (2020). Traditional Sports and Esports: The Path to Collective Bargaining. *Iowa Law Review*, 105(4), 1857–1897.
- Schubert, M., Eing, F., & Könecke, T. (2022). Perceptions of professional esports players on performance-enhancing substances. *Performance Enhancement & Health*, 10(4), 100236.
- Siekman, R. C. R., Soek, J., & Bellani, A. (1999). *Doping rules of international sports organisations*. The Hague: T.M.C. Asser Press.
- Thieme, D. & Hemmersbach, P. (2010). *Doping in sports*. Berlin: Springer.
- Toomey, R. P. (2019). Upholding the integrity of esports to successfully and safely legitimize esports wagering. *Gaming Law Review*, 23(1), 12–18.
- World Anti-Doping Agency. (2021). *World Anti-Doping Code*. Montreal: World Anti-Doping Agency.
- World Esports Association. (2017). *Code of Conduct and Compliance for Teams and Players Final Published Version-December 2017*. Zug: World Esports Association.
- Yates, C. (2015, July 24). *Yes, eSports will be drug testing, just like all the other leagues*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/news/early-lead/wp/2015/07/24/yes-esports-will-be-drug-testing-just-like-all-the-other-leagues/>

Internal Control for Risk Management Planning of the Office of the Agricultural Museum in Honor of His Majesty the King (Public Organization) Pathum Thani Province

Natarak Na Songkhla¹, Chanattee Poompruk^{2*}, and Jakkrapan Kittinorarat³

¹ *Office of the Agricultural Museum in honor of His Majesty the King (Public Organization), Pathum Thani, Thailand*

² *Faculty of Management Sciences, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand*

³ *Faculty of Management Sciences, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand*

Article Info

Academic Article

Article history:

Received: 5 July 2023

Revised: 5 November 2023

Accepted: 10 November 2023

Keyword

Internal Control,
Risk Management,
Office of the Agricultural
Museum in Honor of His
Majesty the King (Phor Kor
Chor)

Abstract

Internal control is a process. To prevent risks that may occur in the operations of the His Majesty the King Agricultural Museum Office. (Public Organization) with many types of risks Whether it is the risk of internal factors and external factors Resulting in operations not being as planned.

Internal control is therefore extremely important. Continuing operations to achieve goals as a framework for operating personnel according to established policies. This requires analysis to keep up with the current situation and plan for the future. to provide personnel Working in the same direction. Including creating awareness among personnel to be aware of the importance of internal control and risk management of the organization. In order to make the operation of the organization Achieve goals correctly and with maximum efficiency.

*Corresponding author:

Chanattee.m@gmail.com

การควบคุมภายในเพื่อการวางแผนการจัดการความเสี่ยงของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จังหวัดปทุมธานี

ณัฐรักษ์ ณ สงขลา¹ ชเนตติ พุ่มพฤษ^{2*} และจักรพันธ์ กิตตินรรัตน์³

¹ สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

³ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิชาการ	การควบคุมภายในเป็นกระบวนการปฏิบัติ เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) โดยมีความเสี่ยงหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงในส่วนของปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ส่งผลกระทบให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้
คำสำคัญ	การควบคุมภายในจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายเป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและวางแผนไปถึงอนาคต เพื่อให้บุคลากร มีการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน รวมถึงสร้างการรับรู้ให้บุคลากรได้ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายในและการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กร เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด
การควบคุมภายใน	
การบริหารจัดการความเสี่ยง	
สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พทช.)	

บทนำ

การควบคุมภายในเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในให้บรรลุเป้าหมาย 3 ส่วนสำคัญ คือ (1) การดำเนินงาน (Operation) (2) การรายงานทางการเงิน (Financial) (3) การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การควบคุมภายในจึงไม่ใช่สิ่งที่จะเลือกว่าองค์กรควรทำหรือไม่ควรทำ แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาว่าทำอย่างไร จึงจะทำให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การควบคุมภายในสามารถสร้างความมั่นใจต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในระดับหนึ่ง แต่มีข้อจำกัดเนื่องจากกระบวนการปฏิบัติงานบางอย่างนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถส่วนตัวในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน (ปทุมพร หิรัญสาลี, 2566) หากจะดำเนินการควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานให้

เต็มที่ ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าที่จะยอมรับได้ จึงควรทำให้ดีที่สุด และที่สำคัญการควบคุมภายในจะไม่ช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการควบคุมภายใน และพยายามจะละเลยขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ อยู่เสมอ (องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2564) นำไปสู่นโยบายขององค์กรในการปรับลดงบประมาณบางอย่างลง แต่ได้รับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานสูงสุด

อมรรรัตน์ โคบุตร (2563) ได้อธิบายถึงการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission) ซึ่งเป็นคณะกรรมการชุดหนึ่ง ประกอบด้วยคณะกรรมการของสถาบันวิชาชีพ 5 สถาบันในสหรัฐอเมริกา ได้แก่ สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA) สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน

(The Institute of Internal Auditor : IIA) สมาคมผู้บริหารการเงิน (The Financial Executives Institute : FEI) สมาคมนักบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Accounting Association : AAA) และสมาคมนักบัญชีเพื่อการบริหาร (Institute of Management Accountants : IMA) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดขึ้นร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานขององค์กรในทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าวิธีการหรือการปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุม ซึ่งกิจกรรมจะระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในเรื่องต่อไปนี้ 1) ด้านการดำเนินงาน (Operation) โดยมุ่งหมายให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุ้มค่า ด้วยการกำกับการใช้ทรัพยากรทุกประเภท ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่ผู้บริหารกำหนดไว้ และให้ปลอดจากการกระทำทุจริตของพนักงานหรือผู้บริหารและหากมีความเสียหายเกิดขึ้นก็จะช่วยให้ทราบถึงความเสียหายนั้นได้โดยเร็วที่สุด 2) ด้านการรายงานทางการเงิน (Financial Reporting) รายงานทางการเงินหรืองบการเงินไม่ว่าจะเป็นรายงานที่ใช้ภายในหรือภายนอกองค์กร ต่างต้องมีความเชื่อถือได้และทันเวลา มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ตัดสินใจทางธุรกิจของผู้บริหารเจ้าหน้าที่ ผู้ถือหุ้น และผู้ลงทุนทั่วไป 3) ด้านการปฏิบัติให้เป็นไปตาม กฎระเบียบ และนโยบาย (Compliance with Application Laws and Regulations) การปฏิบัติงานหรือดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามบทบัญญัติ ข้อกำหนดของกฎหมาย นโยบาย ข้อบังคับ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือการดำเนินธุรกิจนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเสียหายใด ๆ จากการละเว้นการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบเหล่านั้น (จิมห์ระพีร์ พุ่มสรวง, 2561)

ปัจจุบันสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ (องค์การมหาชน) (พกฉ.) เป็นหนึ่งในองค์การมหาชนที่มีการพัฒนาการดำเนินงานไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านของขั้นตอนการดำเนินงานหรือการวางแผนงานที่มีความซับซ้อนตามไปด้วย ซึ่งส่งผลให้สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ (องค์การมหาชน) (พกฉ.) ต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการควบคุมที่มี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และส่งเสริมให้สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ (องค์การมหาชน) (พกฉ.) มีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การปฏิบัติงานของทุกสำนักทุกฝ่ายสามารถบรรลุเป้าหมายของสำนักงาน ซึ่งย่อมมุ่งหวังให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีความเจริญก้าวหน้า พัฒนาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง แต่โอกาสที่องค์กรจะประสบกับความเสี่ยง ความเสียหายจากการดำเนินงาน หรือมีการทุจริตอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตามไปด้วย

ทั้งนี้ กระบวนการของการควบคุมภายในถือเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งของการบริหารจัดการองค์กรที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก มีส่วนช่วยให้การบริหารองค์การบรรลุวัตถุประสงค์ทางด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ ทุกองค์กรต้องการให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ (สิริธิดา ชารสว่าง และ กฤตพา กฤตพา, 2563) พนักงานและลูกจ้างได้ปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ และต้องการรายงานที่น่าเชื่อถือและทันเวลาตลอดจนปราศจากความผิดพลาดและการทุจริตหรือการสูญหายของทรัพย์สินไว้ พนักงานและลูกจ้างมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง การดำเนินงานทุกส่วนงานในองค์กรเป็นไปตามนโยบายที่ผู้บริหารวางไว้ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และช่วยในการวางแผนความเสี่ยงขององค์กรได้อีกด้วย (กองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565)

จากความสำคัญข้างต้น จึงก่อให้เกิดคำถามสำคัญว่าการควบคุมภายในนับเป็นกระบวนการสำคัญขององค์การที่ควรค่าแก่การศึกษาอย่างยิ่งด้วยเหตุใด เพื่อขยายองค์ความรู้ที่นำมาการรวบรวมกระบวนการตรวจสอบภายใน อีกทั้งการควบคุมภายในสามารถวางแผนการจัดการความเสี่ยงได้จริงหรือไม่ บทความวิชาการนี้จะป็นข้อค้นพบสำคัญในหลากหลายประเด็นที่เป็นข้อคิดชวนสงสัยแก่ผู้อ่าน ผู้เขียนจึงนำเสนอบทความนี้ขึ้นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานและองค์ความรู้เชิงวิชาการแก่ผู้ศึกษาและผู้ที่มีความสนใจต่อไป ภายใต้ชื่อเรื่อง เรื่อง การควบคุมภายในเพื่อวางแผนการจัดการความเสี่ยงของ

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จังหวัดปทุมธานี

แนวคิดการควบคุมภายในของ COSO

คณะกรรมการภายใต้ชื่อ The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) ซึ่งเป็นคณะกรรมการของสถาบันวิชาชีพ 5 สถาบัน ในสหรัฐอเมริกา อันได้แก่ สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน (The Institute of Internal Auditor หรือ IIA) สมาคมผู้บริหารการเงิน (The Financial Executives Institute หรือ FEI) สมาคมนักบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Accounting Association หรือ AAA) และสมาคมนักบัญชีเพื่อการบริหาร (Institute of Management Accountants หรือ IMA) ได้ให้ความหมายของการควบคุมภายใน ไว้ว่าหมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่กำหนดร่วมกันโดยคณะกรรมการ

ผู้บริหารตลอดจนพนักงานขององค์กรทุกระดับชั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่า วิธีการหรือการปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุม (จิณห์พืธี พุ่มสงวน, 2565) สอดคล้องกับแนวคิดการควบคุมภายในหลากหลายประเด็น สำหรับผู้เขียนได้หยิบยกของ COSO ซึ่งอุษณา ภัทรมนตรี (2560) อธิบายไว้ถึง COSO 2013 ในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ อาทิ การควบคุมภายในและกระบวนการบริหาร ซึ่งการควบคุมภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร และเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารในการจัดการและการตัดสินใจด้านการควบคุมภายใน ทั้งนี้แนวทางการควบคุมภายในกับการกำหนดวัตถุประสงค์ หากไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ก่อน ย่อมไม่สามารถออกแบบหรือกำหนดการควบคุมที่เกี่ยวข้องได้ แต่การกำหนดวัตถุประสงค์หลักและวัตถุประสงค์ย่อย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์บางส่วนจะเกี่ยวกับการบริหารและมีบางส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมภายใน (สร้อยญา ทั้งสุข และ กมลทิพย์ คำใจ, 2561)

รูปภาพที่ 1 ลูกบาศก์ โคโซ (The COSO Cube)

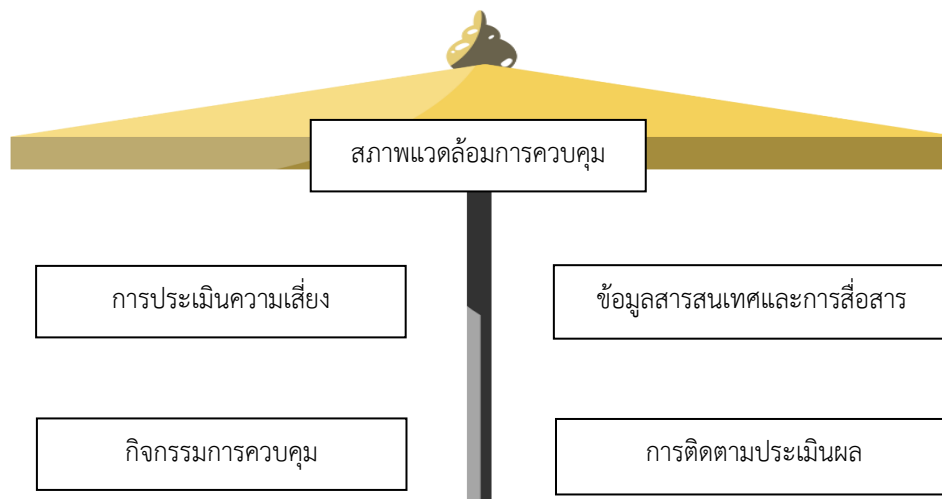
ที่มา: McNally (2013)

จุดเด่นของการตรวจสอบภายในตามกรอบแนวทางของ COSOการบริหารความเสี่ยงออกนอกกรอบการกำกับทางการเงิน โดยเฉพาะความเสี่ยงทางธุรกิจ (Business Risk) ที่มีความครอบคลุมทั้งหมดของธุรกรรมหลักของกิจการ (จิรพร สุเมธิประสิทธิ์, 2565) การยอมรับในกรอบแนวทางของ COSO ขยายวงออกนอกกรอบของการตรวจสอบภายในมากขึ้น ทำ

ให้กระทรวงการคลังได้นำมากำหนดหลักเกณฑ์ กระทรวงการคลัง ว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561 ได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานสากลของ COSO 2013 โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของระบบการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการควบคุมภายในของหน่วยงาน (เสาวลักษณ์ ไชย

นันท์, 2565) ซึ่งการจัดการควบคุมภายในบางครั้งสามารถแยกแยะวัตถุประสงค์ได้ชัดเจน แต่ในบางกรณีก็มีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องตัดสินใจว่าจะกำหนดมาตรการการควบคุมภายในเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

ตามองค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 5 ประการ (ศิวัรักษ์ พินิจารมณ, 2565) ดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2 องค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO

ที่มา: ชเนตติ พุ่มพุกษ์ (2566 ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2565)

สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment)

สภาพแวดล้อมของการควบคุมเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกและบรรยากาศของการควบคุมภายในซึ่งปัจจัยหลายๆ ปัจจัยที่นำมาพิจารณารวมกันส่งผลให้เกิดความมีประสิทธิภาพของมาตรการหรือวิธีการควบคุมในองค์กร หรือทำให้มาตรการและวิธีการควบคุมที่ดีขึ้น โดยส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงความจำเป็นของระบบการควบคุมภายในและเน้นการสร้างบรรยากาศโดยผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้คนขององค์กรเกิดจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบ ดังนั้น สภาพแวดล้อมของการควบคุมที่ดีจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญของการควบคุมภายใน ทั้งนี้ ปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมประกอบด้วย ปัจจัย 7 ประการ (สุพจน์ กล้าหาญ, 2564) ดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์และจริยธรรม กล่าวคือ ผู้บริหารควรจัดทำข้อกำหนดด้านจริยธรรมเป็นแนวทางการปฏิบัติ หรือมีมาตรฐานการปฏิบัติงานโดยปัจจัยนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า ปัจจุบันองค์กรมักจะจัดทำ Code of Conduct หรือหลักในการ

ปฏิบัติงานที่เปรียบเสมือนกฎระเบียบขององค์กร ดังนั้นหากมีการแทรกข้อกำหนดด้านจริยธรรมอันเป็นแนวทางที่ควรปฏิบัติลงไป ก็จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการนำมาใช้ในทางปฏิบัติมากขึ้นส่วนในด้านของผู้บริหารก็จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ และลดวิธีการหรือแรงจูงใจที่รุนแรง เช่น การไม่กดดันให้พนักงานต้องปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่สูงเกินจริง

2. ความรู้ ทักษะ ความสามารถเชิงแข่งขัน กล่าวคือ องค์กรควรมีการกำหนดระดับความรู้และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานแต่ละอย่าง ต้องกำหนดออกมาเป็นข้อกำหนดด้านพินความรู้ทางการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยผลสำเร็จในการประเมินองค์ประกอบด้านนี้สามารถพิจารณาได้จากการจัดทำเอกสารกำหนดลักษณะงาน (Job Description) เพื่อให้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาบรรจุพนักงานให้เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ

3. คณะกรรมการบริษัทหรือคณะกรรมการตรวจสอบ กล่าวคือ ฝ่ายบริหารระดับสูงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการควบคุมของกิจการ คณะกรรมการบริษัทเป็นเสมือนตัวแทนผู้ถือหุ้นที่จะแต่งตั้งฝ่ายบริหารระดับสูงและกำกับ

ดูแลการปฏิบัติงานให้บรรลุผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร คณะกรรมการตรวจสอบเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการบริษัท ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมบรรยากาศของการควบคุมและการตรวจสอบ ทั้งภายในและการสอบบัญชีให้เป็นไปอย่างอิสระจากฝ่ายบริหาร รวมทั้งความรู้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การตั้งคำถามที่ตรงประเด็นและลึกซึ้งเกี่ยวกับงานของฝ่ายบริหาร และติดตามวิเคราะห์คำตอบที่ได้ความถี่และการมีเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ และประชุมกับผู้บริหารฝ่ายการเงินบัญชีตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชี ความเพียงพอและทันสมัยของสารสนเทศที่จัดให้ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบที่ติดตามการบรรลุผลของแผนกลยุทธ์ เป้าหมายของฝ่ายบริหารฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและปฏิบัติตามสัญญาที่สำคัญความเพียงพอ และทันกาลของสารสนเทศที่ คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบมีเกี่ยวกับข้อมูลพิเศษ เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้บริหารระดับสูงรายงานการสืบสวนจากสถาบันกำกับดูแล การจ่ายเงินที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

4. ปรัชญาและรูปแบบการทำงานของผู้บริหาร กล่าวคือ องค์ประกอบนี้เป็นสิ่งใหม่ของการบริหารซึ่งบางครั้งปรัชญาและสไตล์การทำงานผู้บริหารถูกละทิ้งความสนใจไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง การทำความเข้าใจแนวโน้มทางความคิดขององค์ประกอบนี้ เช่น เป็นผู้บริหารที่กล้าเสี่ยงหรือชอบความระมัดระวัง ความถี่ในการติดตามงานระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับระดับปฏิบัติการทัศนคติของผู้บริหารที่มีต่อการเลือกนโยบายบัญชีความระมัดระวังในการกำหนดประมาณการทางบัญชี การเปิดเผยข้อมูล และการไม่แสดงข้อมูลที่เป็นเท็จ รวมทั้งการส่งเสริมในงานบัญชี การพัฒนาความรู้ของฝ่ายบัญชีเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้สามารถทราบทิศทางองค์กรได้ว่าจะถูกวางอยู่ในจุดใดหรือมีความเสี่ยงอย่างไรบ้าง

5. โครงสร้างการจัดองค์กร กล่าวคือ โครงสร้างขององค์กรที่ได้รับการจัดไว้ดีเยี่ยมเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสามารถวางแผนงานสั่งการและควบคุมการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยการจัดโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับลักษณะของธุรกิจนั้น

6. การมอบอำนาจและความรับผิดชอบ (Assignment of Authority and responsibility) หมายถึง การมอบอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการจะต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจน โดยในการประเมินองค์ประกอบด้านนี้จะต้อง

พิจารณาจาก 1) ความชัดเจนในการระบุความรับผิดชอบและอำนาจในการอนุมัติให้ผู้ปฏิบัติการฝ่ายต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ 2) ความเหมาะสมของมาตรฐานการควบคุมและวิธีการควบคุมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเอกสารที่ระบุลักษณะความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน 3) ความเหมาะสมของจำนวนพนักงาน ซึ่งจะต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับปริมาณงานและความซับซ้อนของกิจกรรม รวมทั้งระบบงานที่เกี่ยวข้อง

7. นโยบายและวิธีบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ กล่าวคือ ในการบริหารองค์กรมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นสิ่งสำคัญ แก่องค์กรไม่ว่าจะเป็นระบบบริหารเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาตามยุคสมัยให้ทันต่ออย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดขององค์กรที่จะขาดไม่ได้ก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ เพราะทรัพยากรมนุษย์ที่ดีเป็นปัจจัยที่ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง ดังนั้น ฝ่ายบริหารควรกำหนดนโยบายและวิธีบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น การว่าจ้าง การคัดเลือกบุคลากร และเมื่อได้บุคลากรที่เหมาะสมแล้ว ก็ต้องมีนโยบายในการจูงใจและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถที่ทันสมัยตามทันเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การประเมินองค์ประกอบนี้ เช่น นโยบายและวิธีปฏิบัติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือก การฝึกอบรม การเลื่อนตำแหน่ง และการจ่ายผลตอบแทน ความเหมาะสมของวิธีการที่ใช้เมื่อพบความประพฤติที่แตกต่างจากนโยบายและวิธีปฏิบัติที่กำหนด เช่น มีบทลงโทษ ความเหมาะสมในการใช้นโยบายการเลื่อนตำแหน่งและความดีความชอบ

กล่าวโดยสรุปการตรวจสอบภายใน หมายถึง การตรวจสอบภายในถือเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมภายในและเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่ทำให้สภาพแวดล้อมของการควบคุมมีคุณภาพ ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความอิสระเพียงพอที่จะรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลให้แก่ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานที่ได้รับการตรวจสอบและประเมินผลทั้งนี้ผู้ตรวจสอบภายในควรได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมจากผู้บริหาร

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การประเมินความเสี่ยงซึ่งจัดได้ว่าเป็นเครื่องมือในการบริหารอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารนิยมใช้ในปัจจุบัน เนื่องจากในปัจจุบันเป็นยุคการค้าที่มีการแข่งขันอย่างเสรี ซึ่งมีคู่แข่ง

มากมายที่กำลังต่อสู้กับองค์กร ดังนั้น ความเสี่ยงจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการประเมินความเสี่ยงนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้กิจการขององค์กรทราบถึงความเสี่ยงที่กำลังจะเผชิญล่วงหน้าได้ เมื่อทราบถึงความเสี่ยงแล้วก็สามารถที่จะบริหารความเสี่ยงเพื่อเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส และเพื่อลดผลกระทบความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้เนื่องจากเป็นการค้าการแข่งขันเสรีที่มีความเสี่ยงสูงและต้องเตรียมความพร้อมในทุกสถานการณ์ การประเมินความเสี่ยงจะทำให้ฝ่ายบริหารได้ทราบถึงปัจจัยเสี่ยง 2 ระดับ ทั้งจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างเพียงพอและเหมาะสมโดยแบ่งได้เป็น (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

1. ปัจจัยเสี่ยงระดับกิจการอาจเกิดจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในกิจการโดยปัจจัยเสี่ยงภายนอก เป็นปัจจัยที่เกิดจากภายนอกที่กิจการควบคุมไม่ได้ ซึ่งผู้บริหารต้องติดตามศึกษาเพื่อหาวิธีปฏิบัติในการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสหรือลดผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นส่วนปัจจัยเสี่ยงภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดจากภายในองค์กรที่ผู้บริหารสามารถจัดการได้ ซึ่งสามารถยกตัวอย่างของปัจจัยภายนอกเช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความต้องการและความมุ่งหวังของลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการ กฎหมายและข้อกำหนดต่างๆของภาครัฐและตัวอย่างของปัจจัยภายใน เช่น ความซื่อสัตย์และจริยธรรมของผู้บริหาร ความสลับซับซ้อนของการปฏิบัติงานขวัญและกำลังใจของพนักงานในการปฏิบัติงานขนาดของหน่วยงาน โดยหน่วยงานใหญ่ย่อมมีโอกาสผิดพลาดสูงกว่าหน่วยงานเล็ก

2. ปัจจัยเสี่ยงระดับกิจกรรมเป็นปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดในหน่วยงานสาขา แผนงาน โครงการและกระบวนการปฏิบัติงานที่สำคัญ เช่น การจัดการการตลาด เป็นต้น

หลังจากระบุปัจจัยเสี่ยงแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญก็คือ การวิเคราะห์และจัดระดับความเสี่ยงหากปัจจัยเสี่ยงใดสามารถคำนวณจำนวนที่อาจเกิดขึ้นได้โดยตรงในเชิงปริมาณ เช่น การใช้สูตรคำนวณจำนวนค่าความเสียหายก็ให้ประเมินและจัดระดับความเสี่ยง ไปตามความสำคัญของจำนวนที่คำนวณได้ หากการวิเคราะห์และจัดระดับความเสี่ยงโดยใช้สูตรคำนวณเป็นไปที่ยาก อาจต้องใช้วิธีการให้คะแนนเชิงเปรียบเทียบแทนเช่น การให้ระดับ 1-3 โดย 1 = ไม่พอใจ 2 = ปานกลาง และ 3 = พอใจ เป็นต้น

หลังจากนั้นผู้บริหารควรกำหนดวิธีการบริหารความเสี่ยงและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมควบคุมภายในที่จำเป็นเพื่อลดหรือบรรเทาความเสี่ยงเหล่านั้นและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน รายงานทางการเงินและการดำเนินงานเป็นที่น่าเชื่อถือและการปฏิบัติที่เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ ผู้บริหารระดับส่วนงาน หรือผู้ประเมินควรจะต้องเน้นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร ในการกำหนดวัตถุประสงค์การระบุความเสี่ยง การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงในช่วงของการเปลี่ยนแปลงและบางเรื่องมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งต้องใช้ดุลยพินิจ แต่เรื่องเหล่านี้มีความสำคัญในการใช้ประเมินความเสี่ยงว่าเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ ซึ่งการบริหารความเสี่ยงนั้น COSO ได้กำหนดวิธีการตอบสนองความเสี่ยงไว้ (สำนักงานตรวจสอบแผ่นดิน, 2563) พอสรุปได้ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) หมายถึงการเลิกหรือหลีกเลี่ยงการกระทำเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การกระทำงานที่องค์กรไม่ถนัด อาจหลีกเลี่ยงโดยการไม่กระทำ หรือจ้างบุคคลภายนอก เป็นต้น

2. การลดความเสี่ยง (Risk Reduction) หมายถึงการลดโอกาสความน่าจะเป็นหรือการลดความเสียหาย หรือการลดทั้งสองด้านพร้อมกันการลดความเสี่ยงที่สำคัญคือ การจัดระบบการควบคุมเพื่อป้องกัน หรือค้นพบความเสี่ยงเฉพาะวัตถุประสงค์นั้นอย่างเหมาะสม ทันกาลมากขึ้นรวมถึงการกำหนดแผนสำรองในกรณีมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน

3. การแบ่งความเสี่ยง (Risk Sharing) หมายถึงการลดโอกาสความน่าจะเป็นหรือการลดความเสียหาย โดยการแบ่งการโอนการหาผู้รับผิดชอบร่วมในความเสี่ยง เช่น การจัดประกันภัย

4. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) หมายถึงการไม่กระทำการใดๆ เพิ่มเติมกรณีนี้ใช้กับความเสี่ยงที่มีสาระสำคัญน้อยความเสี่ยงน่าจะเป็นน้อย หรือเห็นว่ามีความเสี่ยงสูงกว่าผลที่ได้รับ

กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

การกระทำที่สนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบาย วิธีปฏิบัติงาน และคำสั่งต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารกำหนด ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องและในเวลาที่เหมาะสม จะเพิ่มความมั่นใจในความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนด กิจกรรมการควบคุมภายในสามารถแบ่งออกตามประเภทของการควบคุม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564) ได้ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมแบบป้องกันเป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงและข้อผิดพลาดตั้งแต่แรก
2. การควบคุมแบบค้นพบ เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้น เพื่อทำการค้นพบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาแล้ว
3. การควบคุมแบบแก้ไข เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้น เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง หรือเพื่อหาวิธีแก้ไข ไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีกในอนาคต
4. การควบคุมแบบส่งเสริม เป็นวิธีการควบคุมที่ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จโดยตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสารในองค์กร (Information and Communication)

การสื่อสารและสารสนเทศนี้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการควบคุมภายในยุคปัจจุบัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและถ้าข้อมูลข่าวสารมีความทันสมัยก็จะทำให้องค์กรรับรู้ข้อมูลได้ทันทั่วถึง มีความได้เปรียบทางด้านธุรกิจ และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการบริหารองค์กรได้ดีอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งไม่แพ้กัน ดังนั้น ควรให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าถึงหรือรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องผ่านเครื่องมือต่างๆ โดยสามารถแบ่งได้ ดังนี้

ข้อมูลสารสนเทศ (Information) เป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ โดยผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาสั่งการ ส่วนผู้ปฏิบัติงานมักใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องชี้นำทิศทางการปฏิบัติหน้าที่ ข้อมูลสารสนเทศที่ดีที่ควรจัดให้มีในทุกๆ องค์กรควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมกับการใช้ หมายถึง สารสนเทศมีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการตัดสินใจของผู้ใช้
2. ความถูกต้องสมบูรณ์ หมายถึง สารสนเทศที่สามารถสะท้อนผลตามความจำเป็นและให้ข้อมูลที่เป็จริงและมีรายละเอียดที่จำเป็นครบถ้วน
3. ความเป็นปัจจุบัน หมายถึง การให้ตัวเลขและข้อเท็จจริงล่าสุดที่เป็นปัจจุบันสามารถใช้เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้สำหรับประกอบการตัดสินใจได้ทันเวลา

4. สะดวกในการเข้าถึง หมายถึง ความง่ายสำหรับผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและมีระบบรักษาความปลอดภัย ป้องกันผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่มีความสำคัญหรือข้อมูลที่เป็นความลับได้ ในการจัดให้มีสารสนเทศที่ดีเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางวิชาชีพ รวมทั้งการจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยี และระบบงานที่ดี และประสบการณ์ทางวิชาชีพ รวมทั้งการจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ เทคโนโลยี และระบบงานที่ดี เพื่อให้มีการปฏิบัติตามระบบงานที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

การสื่อสาร (Communication) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น หมายถึง การจัดระบบการสื่อสารให้ข้อมูลส่งไปถึงผู้ที่ควรได้รับและระบบ การสื่อสารที่ดีนั้น จะต้องประกอบด้วยทั้งระบบการสื่อสารกันภายในองค์กรหรือการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในองค์กรเดียวกันซึ่งควรจัดให้เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง และอีกระบบคือการสื่อสารภายนอกซึ่งเป็นการสื่อสารกับลูกค้าหรือบุคคลอื่นๆ นอกองค์กร

การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

การควบคุมภายในขององค์กรจะสมบูรณ์ไม่ได้หากขาดการติดตามและประเมินผล เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารมั่นใจได้ว่า มาตรการและระบบการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพและได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

1. การติดตามผลระหว่างการดำเนินงาน (On Going Monitoring) หมายถึง การสังเกต การติดตาม ระบบรายงาน ความคืบหน้าของงานรวมทั้งการสอบทานหรือการยืนยันผลงานระหว่างการปฏิบัติงาน

2. การประเมินผลอิสระ (Independent Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แล้วแต่จะกำหนด หรือการประเมินอิสระอาจ หมายถึง การประเมินโดยผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดระบบควบคุมภายใน เพื่อให้สามารถแสดงความเห็นได้อย่างเป็นอิสระ เช่น การประเมินจากผู้ตรวจสอบภายใน เป็นต้น

3. การประเมินการควบคุมด้วยตนเอง (Control Self-Assessment: CSA) เป็นการจั้ดประชุมเชิงปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานผู้มีความรู้ด้านการควบคุม และ

ผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกิจกรรมควบคุมและประเมินผลร่วมกัน ในด้านที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานนั้น การรายงานผลการประเมินและการส่งการแก้ไข ต้องจัดทำรายงานผลการประเมินที่สำคัญเสนอผู้บริหารที่รับผิดชอบ เช่น การจัดทำรายงานแสดงผลความคลาดเคลื่อนของการดำเนินงาน เป็นระยะๆ (จิณห์ระพักร์ พุ่มสงวน, 2561)

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) กับ การควบคุมภายใน

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งเพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์ไทยกับความสัมพันธ์ในด้านการเกษตรตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมทั้งโครงการพระราชดำริ พระราชกรณียกิจ และโครงการพระราชพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการเกษตร เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ พระราชกรณียกิจ โครงการพระราชพิธีต่าง ๆ และให้บริการด้านคำปรึกษาและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องแก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งสถาบันเกษตรกร องค์กรชุมชน และประชาชนผู้สนใจ จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย รวบรวมวัตถุ วัสดุอ้างอิง สิ่งประดิษฐ์ จำแนกประเภทวัตถุ บันทึกลักษณะเกี่ยวกับความเป็นมา การสงวนรักษาสถิตภาพเกี่ยวกับวิวัฒนาการและการพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศ ไทยรวมถึงพันธุ์สัตว์หายาก ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการ และสำหรับใช้ในกิจการของสำนักงาน จัดแสดงกิจกรรม ผลงาน นิทรรศการ การประชุม สัมมนาการฝึกอบรม การแสดงสินค้า และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริ พระราชกรณียกิจ โครงการพระราชพิธีต่าง ๆ แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวกับการเกษตรและการเกษตรทฤษฎีใหม่ และส่งเสริม สนับสนุน ประสานความร่วมมือ และให้คำปรึกษาแก่โครงการหลวงสถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐและ

ภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ ข้อมูล และเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการถ่ายทอดประสบการณ์และเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อนำมาพัฒนาสำนักงาน

ซึ่งในอดีตสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ถึงแม้มีพื้นที่ขนาดใหญ่แต่เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก มีการดำเนินงานที่อาศัยเจ้าหน้าที่เพียงไม่กี่คน ผู้บริหารสามารถควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง หากแต่ในปัจจุบัน ตามวิสัยทัศน์ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติการเรียนรู้ พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของกษัตริย์เกษตรและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นวัตกรรมด้านการเกษตรของประเทศ” สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ได้ขยายการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น มีเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไป สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จึงต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สอดคล้อง ทันต่วงที่ มีความคล่องตัวให้การดำเนินงาน เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด และสามารถแก้ไขได้ทันเวลา ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานมีขั้นตอนที่มากขึ้น ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จนเกิดความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานได้

คณะกรรมการสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคณะผู้บริหารจึงต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี โดยให้แทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ และต้องสร้างจิตสำนึกกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน รวมทั้งปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานไปเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (รัชนี้ เล่าโรจนถาวร และคณะ, 2565)

ลักษณะของการควบคุมภายในเพื่อการวางแผนการจัดการความเสี่ยง

จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่า ภายใต้สภาวะแวดล้อม ในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นบ่อยและเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทำให้สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิม

พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องมีการปรับตัวและกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานใหม่ รวมทั้ง จัดหาเครื่องมือทางด้านการจัดการการบริหารงานมาใช้มากขึ้น ดังนั้นระบบการควบคุมภายในจึงเป็นเครื่องมือในด้านการจัดการประเภทหนึ่งที่สามารถใช้ในการบริหารงานโดยใช้เป็นกลไกขั้นพื้นฐานของกระบวนการกำกับดูแล การดำเนินกิจกรรมต่างๆในหน่วยงานหรือองค์กรให้ดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ (มัตติมา กรงเด็น และ กัลยาภรณ์ ปานมะเริง, 2565) เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินขององค์กร ช่วยให้การ ใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในปัจจุบัน หากองค์กรขาดการ กำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานขององค์กรก็จะมีมากขึ้น ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือ การขาดระบบการควบคุมภายในที่ดี ขาดการประเมินความเสี่ยง และจัดกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งมี หน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและมาตรการการควบคุมของหน่วยงาน จึงควรจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โดย สราวุธ ดวงจันทร์ และฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์ (2561) ให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. ไม่เสียค่าใช้จ่ายเกินควร วิธีการควบคุมภายในที่กำหนด หากมากเกินไปจะทำให้สิ้นเปลืองทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย รวมถึงการควบคุมที่มากเกินไปอาจทำให้เจ้าหน้าที่ขาดกำลังใจในการปฏิบัติงานจนส่งผลกระทบให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามแผน

2. ควบคุมในจุดที่สำคัญ วิธีการควบคุมภายในที่กำหนด ควรแทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ โดยเฉพาะจุดที่สำคัญ ซึ่งหากไม่ควบคุมแล้วจะมีผลกระทบที่สำคัญ เกิดความเสียหาย การสูญเสีย การรั่วไหล หรือการทุจริตได้ง่าย

3. เหมาะสมและเข้าใจง่าย วิธีการควบคุมภายในที่กำหนดควรให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจง่ายสามารถสะท้อนผลจากการ

ประเมินได้อย่างชัดเจน เป็นธรรม ถูกต้องและทันกาล เพื่อให้ทราบถึงผลเสียหาย และสามารถแก้ไขได้โดยเร็ว

4. สอดคล้องกับเป้าหมาย วิธีการควบคุมภายในที่กำหนดควรมีการเชื่อมโยง สอดคล้องกับแผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนด รวมทั้งให้ผลการประเมินที่แม่นยำ

5. ทันกาล ผลการประเมินที่ล่าช้า ไม่ทันกาลย่อมไม่เกิดประโยชน์ การควบคุมในปัจจุบันจึงนิยมการควบคุมภายในระหว่างการปฏิบัติงานเพื่อสามารถทราบผล และแก้ไขได้ทัน่วงที

บทสรุป

ระบบการควบคุมภายในมีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ช่วยป้องกันรักษาทรัพย์สินของสำนักงาน และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งป้องกัน หรือลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งระบบการควบคุมภายในที่ดี ไม่ควรมีมากเกินไป หรือน้อยเกินไป และต้องแทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ ประกอบต้องใช้อย่างถูกต้อง กล่าวคือ หากเข้มงวด หรือเคร่งครัดเกินไปจนสมควร อาจทำให้การปฏิบัติงานติดขัด ล่าช้า ไม่คล่องตัว ในทางตรงกันข้าม หากปล่อยปละ ละเว้นไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนด ก็อาจทำให้เกิดความเสียหาย หรือการทุจริตขึ้น ที่สำคัญต้องสร้างจิตสำนึก กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายในและปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

อย่างไรก็ดี การควบคุมภายในของแต่ละหน่วยงานอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ คณะกรรมการผู้บริหาร การกำหนดแผน วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ ว่าให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้านใดมากกว่ากัน บางหน่วยงานอาจจะเน้นการป้องกันมิให้ทรัพย์สินมีการสิ้นเปลือง สูญเปล่า เสียหาย หรือสูญหาย และการปลอดภัยจากการทุจริต หรือเน้นความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของรายงานทางการเงิน หรือเน้นการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือทุกเรื่องผสมกัน ซึ่งเป็นเรื่องของนโยบาย ทศนคติ และลักษณะการดำเนินงาน ซึ่งในบางครั้งการควบคุมภายในใน

จุดที่ไม่สำคัญ ก็ทำให้ไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งเป็นหน้าที่
ของผู้บริหารพิจารณาจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่สำคัญ
ก่อน ซึ่งหาไม่มีการควบคุมแล้วจะทำให้เกิดความเสียหาย
สูญเสีย รั่วไหล หรือทุจริตได้ง่าย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2561). *หลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง ว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.moj.go.th/view/22999>
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). *คู่มือจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2566 จาก <https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2023/05/Risk-Management-Plan-Manual-for-web.pdf>
- จิณห์ระพีร์ พุ่มสงวน. (2561). *การควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566 จาก https://med.mahidol.ac.th/risk_mgt/th/article/03092016-0912
- ปทุมพร หิรัญสาลี. (2566). อิทธิพลของการควบคุมภายในที่ดีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 8(5), 33-48
- มัตติมา กรงเด็น และ กัลยาภรณ์ ปานมะเริง. (2565). การศึกษาระดับความคิดเห็นของการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน ที่ส่งผลต่อลดความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(3), 1315-1330.
- รัชนิ เล่าโรจนถาวร, ดาตัตถผลา คุณศิริสิน, กรรณิการ์ มานะกล้า, และพรรณทิพย์ อย่างกลิ่น. (2565). ระบบการควบคุมภายในส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แห่งรัตนโกสินทร์*, 3(3), 13-24.
- สรัญญา ทั้งสุข และกมลทิพย์ คำใจ. (2561). การประเมินผลการควบคุมภายใน และแนวทางการพัฒนาระบบการควบคุมภายในของเทศบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 7(2), 141-154.
- เสาวลักษณ์ ไชยพันธ์. (2565). การศึกษาระบบการควบคุมภายในของมูลนิธิในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 8(1), 50-65.
- สรารุณ ดวงจันทร์ และ วิฑิตาภรณ์ สีนจัญญศักดิ์. (2561). ระบบการควบคุมภายในที่ดีและธรรมาภิบาลที่มีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*, 5(3), 895-913.
- สิริณดา ขารสสว่าง และกฤตพา กฤตพา. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO กับการปฏิบัติงานด้านการเงิน และบัญชีของโรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิจัยและพัฒนาสุขภาพ*, 13(1), 34-47.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2560). *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่ แนวคิดและกรณีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อมรรัตน์ โคบุตร. (2563). การควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*, 7(10), 289-299.
- McNally J. S. (2013). *The 2013 COSO Framework & SOX Compliance: One approach to an effective transition*. Retrieved on June 9, 2023 from <https://www.coso.org/Shared%20Documents/COSO-McNally-Transition.pdf>

A study of the impact of internal marketing environment affects ability to gain a competitive advantage of the community enterprise of Krasang district, Buriram province

Atitaya Lavong^{1*}, Athakorn Chatukul¹, and Ekapon Sangsri¹

¹ Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University, Buriram, Thailand

Article Info

Research Article

Article history:

Received: 14 June 2023

Revised: 25 September 2023

Accepted: 10 November 2023

Keyword

Internal marketing -

environment,

Competitive advantage,

Community enterprise

Abstract

The objective of this research were to study the effects of marketing internal environment factors on the development of competitive advantage and to research how to provide local businesses a competitive edge. And to use the outcomes of community service initiatives to help local residents find employment, Province of Buriram, Krasang District 150 individuals from a sample group of community enterprises in the Krasang District of Buriram Province filled out a questionnaire to gather information. Mean and standard deviation are two statistics used in quantitative statistical analysis.

According to the study's findings, females between the ages of 30 and 40 who had completed elementary education made up the majority of entrepreneurial groupings. Operating for three to five years, working as a farmer, and earning less than 10,000 Baht per month on average. When analyzing the marketing internal environment, It was discovered that the total level of the price side, the product side, distribution routes, and marketing promotions is high. Additionally, the study's findings on developing a competitive edge revealed that the service quality overall, at a high level, in terms of service duration and cost leadership.

***Corresponding author:**

atitaya.la@bru.ac.th

การศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

อาทิตยา ลาวงค์^{1*} อรรถกร จตุกุล¹ และเอกพล แสงศรี¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ทำการศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน และเพื่อนำผลการจัดโครงการบริการชุมชนในการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 150 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สถิติเชิงปริมาณ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
คำสำคัญ	ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30-40 ปี ระดับประถมศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ 3-5 ปี อาชีพเกษตรกร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาด พบว่า ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน พบว่า ด้านคุณภาพของการให้บริการ ด้านระยะเวลาที่ให้บริการ และด้านผู้นำทางต้นทุน โดยรวมในระดับมาก

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมาภาคธุรกิจขนาดกลางและเล็กได้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นภาคธุรกิจที่สนับสนุนให้ชุมชนและสังคมเกิดการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากไปกว่านั้นจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2558 ทำให้ประเทศไทยได้มีการเร่งพัฒนาความเจริญในประเทศหลายรูปแบบ เช่น การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การจัดการระบบการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศไทยในระดับภูมิภาคได้รับการพัฒนาจากสังคมชนบทมาสู่สังคมเมืองโดยผ่านช่องทางการพัฒนาหลายรูปแบบ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา เป็นต้น ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการได้เกิดขึ้นไปพร้อมๆ กันโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มุ่งเน้น 3 ปัจจัยได้แก่ เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันเศรษฐกิจสังคมที่เกี่ยวข้องกับ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการจะมีการมุ่งเน้นมาก เพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความยั่งยืนควบคู่ไปกับตลาดจึงมีการมุ่งให้ความสำคัญกับกับจริยธรรมของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เกิดเป็นรูปธรรม (ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ, 2558)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งได้กำหนดภูมิคุ้มกันที่มีอยู่มาใช้และสร้าง ภูมิคุ้มกันในประเทศให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่จะทำใหประเทศเกิดการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งในระดับประเทศ

และระดับโลกนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาจากหลายภาคส่วนจากหน่วยเล็กรวมกันเป็นหน่วยใหญ่ (สุธีรา อะทะวงษา, 2556)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีพื้นที่ขนาดใหญ่กว่าภาคอื่นๆ และเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ประเทศชาติมีภูมิคุ้มกันและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์อย่างใดก็ตามการพัฒนาที่มิทั้งด้านการศึกษา ประชากร พานิชย์ และเกษตร อย่างไรก็ตามการพัฒนาประเทศโดยมุ่งให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งของภาคเกษตรยังเป็นสิ่งสำคัญเพราะมีต้นทุนอยู่แล้ว และเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของภาคเกษตรจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตอาหารและพลังงานที่มีความมั่นคง โดยการเพิ่มการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในท้องตลาดและขณะเดียวกันยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสสมดุลของระบบนิเวศบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสร้างความเข้มแข็งของภาคเกษตรจะต้องมีการดำเนินการไปพร้อมกับการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ โดยปัจจุบันผู้บริโภคหรือผู้ที่มาใช้บริการของสถานประกอบการ อุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างให้ความสำคัญกับการบริโภคและอุปโภค การจ่ายจ่ายซื้อสินค้าในสถานที่ท่องเที่ยวให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภค (ดาริกา เสาร์ม และคณะ, 2548)

ปัจจุบันจังหวัดบุรีรัมย์มีกลุ่มชุมชนที่ทำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายโดยพบว่า นอกจากกิจกรรมหลักของการผลิตผลิตภัณฑ์แล้ว ยังมีกระบวนการอื่นๆ ที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานตามความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ยังต้องมียังต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนารูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ การผลิต และการตลาด ซึ่งถ้าหากกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานแล้ว ส่งผลให้สามารถสร้างอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก, 2559) ซึ่งการดำเนินโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง

จังหวัดบุรีรัมย์ โดยส่งเสริมให้คนในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์มีอาชีพ มีรายได้และสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ประกอบกับภาวะในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ต้องการสินค้าที่ดี มีคุณภาพและราคาถูก

ดังนั้น คณะนักวิจัยจึงเล็งเห็นว่า ถ้ามีการศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จะสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน อีกทั้งโครงการยังดำเนินการบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพัฒนานำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น และสามารถขยายผลต่อไปยังพื้นที่อื่นๆ ในอนาคตเพื่อเกิดความยั่งยืนของราษฎรชาวจังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อ.กระสัง จ.บุรีรัมย์ จำนวน 150 ราย (กรมพัฒนาชุมชน, 2564)
2. กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 150 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 150 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินงาน อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับด้านต้นทุนในการดำเนินงาน ด้านระยะเวลาที่ให้บริการ และด้านคุณภาพของการให้บริการ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร หลักทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือทางวิชาการ รวมถึงแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. จัดเตรียมแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลแจกแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ซึ่งมีความสมบูรณ์ของข้อมูลมาทำการลงรหัส เพื่อให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละของข้อมูลที่ได้ได้แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาด ใช้การวิเคราะห์โดยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อใช้อธิบายค่าความแปรปรวนของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ใช้การวิเคราะห์โดยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อใช้อธิบายค่าความแปรปรวน

ของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามใน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลของค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

ระดับการตัดสินใจมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน ระดับการตัดสินใจคาดหวังมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน ระดับการตัดสินใจคาดหวังปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ระดับการตัดสินใจคาดหวังน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน และระดับการตัดสินใจคาดหวังน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

การแปลผลค่าเฉลี่ย มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจมากที่สุดค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจมากค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจปานกลางค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีระดับการตัดสินใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินงานอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนกลุ่มวิสาหกิจที่ตอบแบบสอบถาม 150 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ เพศชาย 18 คน คิดเป็นร้อยละ 12 เพศหญิง 132 คน คิดเป็น ร้อยละ 88 มีอายุ 30-40 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36 อายุ 41-50 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 33 มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 47.70 มัธยมศึกษา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ปวช./ปวส. จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ระยะเวลาในการดำเนินงาน ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 22 3-5 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 46 6-10 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 มากกว่า 10 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 อาชีพข้าราชการ/พนักงานเอกชน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70 เกษตรกร จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 รับจ้างทั่วไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70

ค้าขาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14 มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

2.1 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายและขนส่ง ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.75) ตราผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก นิยม และมีชื่อเสียง ($\bar{x} = 3.80$, S.D. = 0.70) และมีฉลากผลิตภัณฑ์แสดงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวอย่างชัดเจน เช่น วัน เดือน ปีที่ผลิตและหมดอายุ สถานที่ผลิต ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผลิตภัณฑ์มีลักษณะสะอาด ปลอดภัย มีใบรับรอง อย.	3.68	0.74	มาก
2. ตราผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก นิยม และมีชื่อเสียง	3.80	0.70	มาก
3. มีฉลากผลิตภัณฑ์แสดงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวอย่างชัดเจน เช่น วัน เดือน ปีที่ผลิต และหมดอายุ สถานที่ผลิต	3.78	0.71	มาก
4. รูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายและขนส่ง	3.86	0.75	มาก
รวม	3.78	0.72	มาก

2.2 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านราคา ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ผลิตภัณฑ์มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ ($\bar{x} = 4.04$, S.D. = 0.81) คุณประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมและคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.83) และราคาผลิตภัณฑ์มีราคาถูกกว่าท้องตลาด ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านราคา

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านราคา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ราคาผลิตภัณฑ์มีราคาถูกกว่าท้องตลาด	4.01	0.85	มาก
2. คุณประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมและคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป	4.02	0.83	มาก
3. ผลิตภัณฑ์มีหลายระดับราคาให้เลือกซื้อ	4.04	0.81	มาก
4. การชำระเงินมีให้เลือกหลากหลายช่องทาง เช่น บัตรเครดิต สแกนคิวอาร์โค้ด	3.99	0.88	มาก
รวม	4.01	0.84	มาก

2.3 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผลผลิตภัณฑสามารถหาซื้อง่าย และสะดวกในการสั่งซื้อ ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.86) การจัดส่งสินค้าตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = 3.80$, S.D. = 0.90)

และมีบริการส่งสินค้าถึงบ้าน และมีช่องทางการขายออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ช้อปปี้ ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผลผลิตภัณฑสามารถหาซื้อง่ายและสะดวกในการสั่งซื้อ	3.82	0.86	มาก
2. มีบริการส่งสินค้าถึงบ้าน และมีช่องทางการขายออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค ช้อปปี้	3.78	0.85	มาก
3. การจัดส่งสินค้าตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	3.80	0.90	มาก
4. สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้จำหน่ายได้ตลอดเวลา	3.72	0.92	มาก
รวม	3.78	0.88	มาก

2.4 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้จำหน่ายมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.76$, S.D.

= 0.86) จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น การให้ส่วนลด การแจกของแถม เป็นต้น ($\bar{x} = 3.74$, S.D. = 0.84) และพนักงานขายมีความรอบรู้ สามารถอธิบายคำแนะนำผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี และมีความน่าเชื่อถือ ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น การให้ส่วนลด การแจกของแถม เป็นต้น	3.74	0.84	มาก
2. ฟรีเซ็นเตอร์ของผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียง และมีความน่าสนใจ	3.66	0.90	มาก
3. พนักงานขายมีความรอบรู้ สามารถอธิบายคำแนะนำผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี และมีความน่าเชื่อถือ	3.68	0.88	มาก
4. ผู้จำหน่ายมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ	3.76	0.86	มาก
รวม	3.71	0.87	มาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผู้นำทางต้นทุน ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} =$

3.87, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถลดต้นทุนในการดำเนินงานให้ต่ำลงได้ ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.72) สามารถบริหารจัดการสรรต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการภายใต้งบประมาณที่

กำหนดไว้ ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.78) และสามารถลดค่าใช้จ่าย
ในการทำงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้งานเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ($\bar{x}$
= 3.85, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผู้นำทางต้นทุน

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผู้นำทางต้นทุน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สามารถบริหารต้นทุนของการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรองค์กรน้อยที่สุด	3.82	0.83	มาก
2. สามารถบริหารจัดการต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการภายในงบประมาณที่กำหนดไว้	3.87	0.78	มาก
3. สามารถลดค่าใช้จ่ายในการทำงานที่ซ้ำซ้อน เพื่อให้งานเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด	3.85	0.80	มาก
4. สามารถลดต้นทุนในการดำเนินงานให้ต่ำลงได้	3.91	0.72	มาก
รวม	3.87	0.78	มาก

3.2 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านระยะเวลาที่ให้บริการ ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กิจกรรมการให้บริการที่รวดเร็วจนเกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า ($\bar{x} = 4.24$,

S.D. = 0.66) กิจกรรมมีการวางแผนก่อนการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.72) และกิจกรรมสามารถผลิตสินค้าและบริการได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านระยะเวลาที่ให้บริการ

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านระยะเวลาที่ให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. กิจกรรมการลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่จำเป็น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	3.85	0.74	มาก
2. กิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	3.90	0.75	มาก
3. กิจกรรมมีการวางแผนก่อนการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด	4.01	0.72	มาก
4. กิจกรรมการให้บริการที่รวดเร็วจนเกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า	4.24	0.66	มาก
รวม	4.00	0.71	มาก

3.3 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านคุณภาพของการให้บริการ ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กิจกรรมได้รับการยอมรับจาก

ลูกค้าว่า สามารถผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีคุณภาพ ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.68) กิจกรรมได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้าและโดดเด่นจากคู่แข่งรายอื่น ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.72) และกิจกรรมมีความรับผิดชอบในการขายต่อลูกค้า ทั้งระหว่างการขายและหลังการขายเสมอ ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านคุณภาพของการให้บริการ

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านคุณภาพของการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. กิจกรรมให้ความสำคัญด้านคุณภาพของความสะดวกและการให้บริการที่ดีแก่ลูกค้า	4.00	0.75	มาก
2. กิจกรรมมีความรับผิดชอบในการขายต่อลูกค้าทั้งระหว่างการขายและหลังการขายเสมอ	4.05	0.73	มาก
3. กิจกรรมได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้าและโดดเด่นจากคู่แข่งรายอื่น	4.07	0.72	มาก
4. กิจกรรมได้รับการยอมรับจากลูกค้าว่า สามารถผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีคุณภาพ	4.15	0.68	มาก
รวม	4.06	0.72	มาก

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดที่มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ (2557) ได้ศึกษาวิธี สรุปและอภิปรายผลเรื่อง การจัดการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ ธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องอินทรีย์ของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนบ้านมะค่า ตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางการตลาดภายในกิจการของธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องอินทรีย์ในชุมชนบ้านมะค่า ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิต การจัดการการตลาด และการจัดการการเงิน มีจุดแข็งในประเด็นของพื้นที่ของชุมชนบ้านมะค่า มีลักษณะเป็นอยู่ชานบ้าน มีการจัดการวัตถุดิบและวางแผนการผลิตที่ดี มีขั้นตอนการผลิต มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตที่เหมาะสมและมีผลผลิตเฉลี่ยสูง มีการกระจายสินค้าไปสู่ตัวผู้บริโภคโดยตรง จำหน่ายข้าวกล้องในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งและมีเครือข่ายพันธมิตรทางการค้า มีเงินทุนสูงและมีการวางแผนต้นทุนในการผลิตอย่างเป็นระบบและมีจุดอ่อนในประเด็นของการไม่มีการตรวจสอบคุณภาพสารเคมีตกค้างในดิน ไม่มีการจัดเก็บข้าวกล้องเพื่อแปรรูปและมีต้นทุนการผลิตสูง ช่องทางการจำหน่ายไม่แน่นอน ขาดการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวกล้อง ขาดการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ขาดการวางแผนการตลาดและที่ปรึกษาด้าน

การตลาด การสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐมีน้อยและขาดแหล่งเงินทุนภายนอก

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านราคา มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภานุมาศ พรหมชาติ และวิโรจน์ เกษภูลักษ์ (2560) ได้ศึกษาวิธี สรุป และอภิปรายผลเรื่อง การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจเชื้อเพลิงอัดแท่งจากถ่านกะลามะพร้าวและถ่านไม้ยางพาราของ บริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษพบว่า 1) การเริ่มต้นธุรกิจผลิตและจำหน่ายเชื้อเพลิงอัดแท่งเกิดจากผู้บริหารเป้าหมายกับงานประจำที่ทำอยู่จึงเกิดความคิดที่จะประกอบธุรกิจมาเป็นผู้บริหารและเจ้าของกิจการเองและนำความรู้ ความสามารถที่ศึกษาเล่าเรียนมาใช้ในการบริหารจัดการเรื่องทรัพยากรมนุษย์ด้านการเงินด้านการผลิต การจัดการด้านการตลาดถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกันได้อย่างเข้มแข็งและก้าวสู่ความสำเร็จ 2) สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของบริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด ได้นำพลังทั้ง 5 ประการที่ผลักดันให้เกิดการแข่งขันตามแนวคิดของपोर्टเตอร์ มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการอุปสรรคจากคู่แข่งที่เข้ามาในตลาดใหม่ อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ อุปสรรคจากผลิตภัณฑ์ที่ทดแทนกันได้ การเพิ่มขึ้นของการแข่งขัน เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันให้ธุรกิจ 3) การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมาใช้ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้เหนือกว่าคู่แข่ง โดยผู้บริหารมีการปรับใช้กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่

เหมาะสมกับธุรกิจผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่ง ได้แก่ กลยุทธ์การสร้าง ความแตกต่าง กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ กลยุทธ์การมุ่ง ตลาดเฉพาะส่วน และกลยุทธ์การตอบสนองอย่างรวดเร็ว

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านช่องทางการจัด จำหน่าย มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลนิภัทร์ ปทุมมา (2553) ได้ศึกษาวิธี สรุปรูป และอภิปรายผลเรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจและกลยุทธ์การตลาด เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจประกันภัย : กรณีศึกษา บริษัท เมืองไทย ประกันภัย จำกัด (มหาชน) จาก การศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมประกันภัยรถยนต์มีส่วนแบ่ง การตลาดที่ยังน้อยอยู่ เกิดจากภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากทั้ง คู่แข่งรายเดิมและคู่แข่งรายใหม่ที่เข้ามาแย่งชิงส่วนแบ่งทาง การตลาด และจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ภาวะทางการเมืองที่ มีความผันผวนไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการบริโภคลดการใช้จ่าย รวมถึงปัจจัยด้านต่างๆ ที่ เป็นจุดอ่อนของบริษัท ซึ่งหากไม่ดำเนินการแก้ไขจะส่งผล กระทบต่อบริษัทในอนาคต โดยสามารถสรุปเลือกกลยุทธ์ที่ เลือกใช้ในแต่ละลำดับขั้น คือ กลยุทธ์ระดับองค์กรเลือกใช้กล ยุทธ์การเติบโต โดยใช้กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาการ ตลาด เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขาย เพิ่มส่วนแบ่งการตลาดและ ขยายการเติบโตในอนาคต กลยุทธ์ระดับธุรกิจเลือกใช้กลยุทธ์ การสร้างความแตกต่าง เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ บริการ ช่อง ทางการจัดจำหน่ายที่แตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อสร้างความ ได้เปรียบทางการแข่งขันกลยุทธ์ระดับหน้าที่ในส่วนการวางกล ยุทธ์ทางการตลาด โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้มีความชัดเจน และครอบคลุมรวมทั้งกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์กรรมธรรมใหม่ ช่องทางการจำหน่ายให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบันและตรงกับความ ต้องการของผู้บริโภค

สภาพแวดล้อมภายในทางการตลาดด้านการส่งเสริม การตลาด ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง กับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของวสุธิดา นักเกษม และ ประสพชัย พสุนนท์ (2561) ได้ศึกษาวิธี สรุปรูป และอภิปรายผล เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ของผู้ประกอบการธุรกิจบริการในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ของผู้ประกอบการธุรกิจบริการในเขตกรุงเทพมหานครโดยภาพ รวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ระดับ

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจ บริการในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการ ตอบสนองอย่างรวดเร็วรองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์ต้นทุน และ ด้านการสร้าง ความแตกต่าง ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้าน ความสามารถของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับ การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจ บริการในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณารายตัวแปรพบว่ามี ตัวแปร 3 ตัว ที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ของผู้ประกอบการธุรกิจบริการในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผลิตรายการ การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพและการ ส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผู้นำทาง ต้นทุน มีระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของภานุมาศ พรหมชาติ และวิโรจน์ เจริญ ลักษณ์ (2560) ได้ศึกษาวิธี สรุปรูป และอภิปรายผลเรื่อง การ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบ ทางการแข่งขันในธุรกิจเชื้อเพลิงอัดแท่งจากถ่านกละมะพร้าว และถ่านไม้ยางพาราของ บริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด จังหวัด ราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) การเริ่มต้นธุรกิจผลิตและจำหน่าย เชื้อเพลิงอัดแท่งเกิดจากผู้บริหารเป้าหมายกับงานประจำที่ทำ อยู่จึงเกิดความคิดที่จะประกอบธุรกิจมาเป็นผู้บริหารและ เจ้าของกิจการเองและนำความรู้ ความสามารถที่ศึกษาเล่าเรียน มาใช้ในการบริหารจัดการเรื่องทรัพยากรมนุษย์ด้านการเงิน ด้านการผลิต การจัดการด้านการตลาดถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำ ให้ธุรกิจสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ อย่างเข้มแข็งและก้าวสู่ความสำเร็จ 2) สภาพแวดล้อมทางการ แข่งขันของบริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด ได้นำพลังทั้ง 5 ประการที่ผลักดันให้เกิดการแข่งขันตามแนวคิดของपोर्टเตอร์ มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการอุปสรรคจากคู่แข่งที่ เข้ามาในตลาดใหม่ อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ อุปสรรคจากผลิตภัณฑ์ที่ทดแทนกัน ได้การเพิ่มขึ้นของการแข่งขัน เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน ให้ธุรกิจ 3) การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมาใช้ เพื่อให้ สามารถดำเนินธุรกิจได้เหนือกว่าคู่แข่ง โดยผู้บริหารมีการ ปรับใช้กลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ เหมาะสมกับธุรกิจผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่ง ได้แก่ กลยุทธ์การสร้าง

ความแตกต่าง กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ กลยุทธ์การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน และกลยุทธ์การตอบสนองอย่างรวดเร็ว

การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันด้านระยะเวลาที่ให้บริการ มีระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของชลนิภัทร์ ปทุมมา (2553) ได้ศึกษาวิธีสรุป และอภิปรายผลเรื่อง กลยุทธ์ธุรกิจและกลยุทธ์การตลาด เพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจประกันภัย : กรณีศึกษา บริษัท เมืองไทย ประกันภัย จำกัด (มหาชน) จากการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมประกันภัยรถยนต์มีส่วนแบ่งการตลาดที่ยังน้อยอยู่ เกิดจากภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากทั้งคู่แข่งรายเดิมและคู่แข่งรายใหม่ที่เข้ามาแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาด และจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ภาวะทางการเมืองที่มีความผันผวนไม่แน่นอน ส่งผลทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคลดการใช้จ่าย รวมถึงปัจจัยด้านต่างๆ ที่เป็นจุดอ่อนของบริษัท ซึ่งหากไม่ดำเนินการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อบริษัทในอนาคต โดยสามารถสรุปเลือกกลยุทธ์ที่เลือกใช้ในแต่ละลำดับขั้น คือ กลยุทธ์ระดับองค์กรเลือกใช้กลยุทธ์การเติบโต โดยใช้กลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาการตลาด เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขาย เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด และขยายการเติบโตในอนาคต กลยุทธ์ระดับธุรกิจเลือกใช้กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง เพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ บริการช่องทางการจัดจำหน่ายที่แตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน กลยุทธ์ระดับหน้าที่ในส่วนการวางกลยุทธ์ทางการตลาด โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้มีความชัดเจนและครอบคลุมรวมทั้งกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์กรมธรรม์ใหม่ ช่องทางการจำหน่ายให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบันและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันด้านคุณภาพของการให้บริการ มีระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภานุมาศ พรหมชาติ และวิโรจน์ เจริญลักษณ์ (2560) ได้ศึกษาวิธี สรุป และอภิปรายผลเรื่อง การ

วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจเชื้อเพลิงอัดแท่งจากถ่านกะลามะพร้าว และถ่านไม้ยางพาราของ บริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางการแข่งขันของบริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด ได้นำพลังทั้ง 5 ประการที่ผลักดันให้เกิดการแข่งขันตามแนวคิดของพอร์ตเตอร์มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการอุปสรรคจากคู่แข่งที่เข้ามาในตลาดใหม่ อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ อุปสรรคจากผลิตภัณฑ์ที่ทดแทนกันได้ การเพิ่มขึ้นของการแข่งขัน เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันให้ธุรกิจ การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันมาใช้ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้เหนือกว่าคู่แข่ง โดยผู้บริหารมีการ ปรับใช้กลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันที่เหมาะสมกับธุรกิจผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่ง ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ กลยุทธ์การมุ่งตลาดเฉพาะส่วน และกลยุทธ์การตอบสนองอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

หน่วยงานหรือฝ่ายราชการควรสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งแปรรูปและไม่แปรรูปให้มากขึ้น เช่น จัดงานของดีสี่ภาค หรือของดีเมืองเสนาะกราว ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ออกบูธตามห้างสรรพสินค้า หรือตามงานที่หน่วยงานราชการต่างๆ จัดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ควรสอนเรื่องการทำตลาดออนไลน์ทางเฟสบุ๊ก
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ควรจัดอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและน่าซื้อมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน. (2564). จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีตัดเย็บผ้าท่มนวมบ้านสูงเนิน. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2566 จาก

<https://district.cdd.go.th/krasang/wp-content/uploads/sites..>

ชลนิภัทร์ ปทุมมา. (2553). กลยุทธ์ธุรกิจและกลยุทธ์การตลาดเพื่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจประกันภัย: กรณีศึกษา

บริษัทเมืองไทย ประกันภัยจำกัด (มหาชน) (การศึกษาระบบบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ดาริกา เสาร์ม, สุรพล เสาร์ม, อุเทน ประเสริฐสังข์ และสุธนา ธีญะพันธ์. (2548). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติ*.

มหาสารคาม: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ภาณุมาศ พรหมชาติ และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2560). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจเชื้อเพลิงอัดแท่งจากถ่านกะลามะพร้าวและถ่านไม้ยางพาราของ บริษัท ดำเนินคาร์บอน จำกัด จังหวัดราชบุรี.

Veridian E-Journal Silpakorn University, 10(2), 709-734.

วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ. (2557). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วสุธิดา นักเกษม และประสพชัย พสุนันท์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการในเขตกรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 11(1), 2148-2167.

ศิริวัฒน์ ตั้งทรงเจริญ. (2558). *คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจ* ในเขต

กรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธีรา อะทะวงษา. (2556). *คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย* (ดุชนิพนธ์บริหารธุรกิจดุชนิพนธ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

องค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก. (2559). *แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2560-2562*. บุรีรัมย์: งานนโยบายและแผนองค์การบริหารส่วนตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.

Development of The Marketing Mix Model of The Community Enterprise of The Ban Boon Kerd Herbal Group, Mueang District, Lampang Province

Kaschanan Lertpongsin^{1*}, and Rapeepan Sopakul¹

¹ Faculty of Management and Technology, Lampang Inter-Tech College, Lampang, Thailand

Article Info	Abstract
Research Article Article history: Received: 22 September 2023 Revised: 21 December 2023 Accepted: 24 December 2023	This research aims to study marketing mix factors, including product factors, price factor, distribution channel factors, marketing promotion factors, personnel or employee factors, process factors and physical characteristics factors that influences customers decisions in purchasing products from community enterprises. In order to use the data obtained from the processing data analysis was used to develop the marketing mix model of the community enterprise of the Ban Boon Kerd herbal group, Mueang district, Lampang province The sample group used in the study was 410 samples of customers who purchased products from the Ban Boon Kerd herbal group, Mueang district, Lampang province. The tool used to collect data is a questionnaire using descriptive statistics frequency distribution, find percentage, mean, standard deviation and inferential statistics by multiple regression analysis. The results of the multiple regression analysis found that product factors, price factor, distribution channel factors, marketing promotion factors, personnel or employee factors, process factors and physical characteristics factors. It has an effect on customers decision to purchase products from the Ban Boon Kerd herbal group, Mueang district, Lampang province, with statistical significance at the 0.05 level.
Keyword Development, Marketing mix, Community enterprise	
*Corresponding author: kaschanan1972@gmail.com	

การพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

คัจฉนันท เลิศพงษ์ศิลป์^{1*} และรพีพรรณ โสภากุล¹

¹ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยีลำปาง

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด อันได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ที่มีต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชน และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 410 ตัวอย่าง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
คำสำคัญ	
การพัฒนา	
ส่วนประสมทางการตลาด	
วิสาหกิจชุมชน	

บทนำ

มูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดโลก (Herbal & Traditional Products) โดยข้อมูลจาก Euromonitor ระบุว่า มีมูลค่าตลาดถึง 54,739 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2564 และคาดการณ์ว่าในปี 2569 มูลค่าตลาดจะสูงถึง 70,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนหนึ่งมาจากการถูกนำมาใช้ในการรักษาโควิด-19 จนได้รับความนิยมและความสนใจจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รัฐบาลได้นำแนวคิดของโมเดลเศรษฐกิจใหม่ หรือ BCG Model (Bio-Circular-Green Economy) มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการไทยโดยภาครัฐ ได้ตั้งเป้าหมายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ว่าจะสามารถเพิ่มมูลค่าจีดีพีของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้น 1 ล้านล้านบาท ภายในปี 2565-2570 และยังพบอีกว่า การค้าปลีกผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั่วโลกในปี 2564 มีมูลค่า 54.96 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดย

ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีมูลค่าการค้าปลีกผลิตภัณฑ์สมุนไพรสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 มีมูลค่าสูงถึง 31.93 พันล้านเหรียญสหรัฐ รองลงมาคือ ภูมิภาคอเมริกาเหนือ (8.64 พันล้านเหรียญสหรัฐ) และภูมิภาคยุโรปตะวันตก (8.62 พันล้านเหรียญสหรัฐ) ตามลำดับ และยังพบว่าตลาดของผลิตภัณฑ์สมุนไพรในประเทศไทยในปี 2564 มีมูลค่าสูงถึง 45.64 พันล้านบาท ซึ่งลดลงจากปี 2563 ประมาณร้อยละ 1 โดยผลิตภัณฑ์จำพวกยาบำรุงกำลังมีแนวโน้มความต้องการลดลง ขณะที่ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้มีการคาดการณ์ว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรจะเติบโตเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และจะมีมูลค่าตลาดสูงถึง 59.5 พันล้านบาทในปี 2569 (Euromonitor international, 2021)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ประเทศหนึ่งของโลก มีพืชพรรณ ธัญญาหารหลากหลายชนิด โดยเฉพาะพืชสมุนไพรที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทั้งจากการวางจำหน่ายตามตลาดสดต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ปรุงอาหารในร้านค้าและครัวเรือน จะเห็นได้ว่าความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ก็ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการแพร่พันธุ์ได้ดีในอากาศแบบร้อนชื้น เกิดเป็นความหลากหลายทางชีวภาพ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทำให้มีผลผลิตหมุนเวียนตลอดทั้งปี การใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรนอกจากจะนำมาปรุงอาหารแล้ว ยังใช้ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บทั่วไปที่สืบทอดต่อกันมาจากองค์ความรู้ของภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม เช่น ยาฝน ยาดอง และ ยาทา กระทั่งมีวิวัฒนาการมาเป็น ยาลูกกลอน ยาผง และยาแคปซูล บรรพบุรุษไทยสั่งสมความคิด สร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาอันหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต แต่ด้วยขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและการวิจัยและพัฒนาที่ดีต่อยกว่า ทำให้ประเทศที่มีศักยภาพสูงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประสงค์ที่จะเข้าถึงภูมิปัญญาดังกล่าว (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2550)

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมุนไพรไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาและทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ จึงได้จัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560-2564 มีเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ รวมถึงแผนงานเพื่อส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมุนไพรทั้งในเชิงนโยบายและความสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยมี 4 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ผลักดันให้แผนแม่บทแห่งชาติฉบับนี้สำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพรไทย พัฒนาอุตสาหกรรมและการตลาดสมุนไพรให้มีคุณภาพระดับสากล ส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาและสร้างเสริมสุขภาพ และสร้างความเข้มแข็งของการบริหารเพื่อขับเคลื่อนสมุนไพรไทยอย่างยั่งยืน ดังเห็นได้จากนโยบายการกำหนดให้การส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรคเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกในการยกระดับของสุขภาพ และความเป็นอยู่ของประชาชน ความตระหนักถึงการดูแลสุขภาพด้วยผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติของผู้บริโภค และแนวโน้มในการดูแลสุขภาพและความงามที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้อุปสงค์ของผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติและ

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2560)

จากแนวโน้มของสมุนไพรที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยจะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มกิจกรรมที่ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการ ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชนในการผลิต สินค้าอุปโภคบริโภคหรือของใช้โดยวิธีการผลิตที่ไม่ซับซ้อน ใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในชุมชน ใช้ทุนของชุมชนเป็นหลัก ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นฐานคิด ใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาสากล พึ่งตนเองเป็นสำคัญ และมุ่งตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก (เสรี พงศ์พิศ, 2552) วิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น สร้างการรวมกลุ่มของชุมชน ลดการเคลื่อนย้ายแรงงาน (อารี วิบูลย์พงศ์, 2555) ใน การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ศักยภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินและหาแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้กิจการของชุมชนมีความสามารถในการแข่งขันหรือการเติบโตที่ยั่งยืนได้ เพราะศักยภาพเป็นภาพรวมของความสามารถ ทั้งทรัพยากรบุคคลากร และโครงสร้างพื้นฐานของการดำเนินงาน (พระหมื่น ธีรจิตโต, 2561) ดังนั้นถ้าหากวิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาศักยภาพที่ชัดเจน ย่อมทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับครอบครัว และพึ่งพาตนเองได้

เช่นเดียวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่จัดเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสมุนไพรของไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก ดำเนินกิจการแบบผู้ประกอบการรายเดียว และแบบวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก ดำเนินกิจการผลิตสินค้าแปรรูปสมุนไพร ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านี้ประสบปัญหาด้านการตลาด ยอดขาย การประชาสัมพันธ์ คุณภาพมาตรฐานการผลิต เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นที่รู้จัก น่าเชื่อถือ และมียอดขายเพิ่มขึ้น ถึงแม้ผู้ประกอบการเหล่านี้จะมีรายได้ไม่มากนัก แต่ก็พอที่จะดำเนินกิจการต่อไป พอเลี้ยงครอบครัว ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และเพื่อเป็น

การเสริมสร้างวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมก้าวสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ช่วงอายุระหว่าง 25 – 65 ปีขึ้นไป จำนวน 410 คน

ด้านเนื้อหา คือ ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมผู้บริโภค การตัดสินใจซื้อ ส่วนประสมทางการตลาด และการพัฒนาารูปแบบส่วนประสมทางการตลาด

ด้านพื้นที่ คือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix: 7Ps)

Kolter (2003) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดของสินค้า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการให้บริการ (Process) และลักษณะทางกายภาพของสินค้า/บริการ (Physical Evidence) ดังต่อไปนี้ คือ

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) บริการเป็นผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่ง แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีตัวตน เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ แต่คุณภาพของบริการจะมีหลายปัจจัยด้วยกัน ทั้งความรู้ความสามารถ

ประสบการณ์ของพนักงาน ความทันสมัยของอุปกรณ์ ความรวดเร็ว และความต่อเนื่องของขั้นตอนการส่งมอบบริการ รวมถึงอัธยาศัยไมตรีของพนักงานทุกคน

2. ราคา (Price) ราคาเป็นตัวกำหนดรายได้ของกิจการ สำหรับตัวสินค้าหรือบริการ จะถือว่าเป็นมูลค่าที่ทางผู้ซื้อให้มา เพื่อแลกกับการได้ใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ การพิจารณาด้านราคา จะต้องรวมถึงระดับราคา ส่วนลด เงินช่วยเหลือ ค่าใช้จ่ายในการใช้งาน ระบบและบริการที่มีผลต่อผู้บริโภคในการรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้รับจากบริการ โดยเทียบระหว่างราคาและคุณภาพของระบบและบริการ

3. สถานที่ (Place) ที่ตั้งของผู้ให้บริการและความยากง่ายในการเข้าถึงในการขอรับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการในการติดต่อประสานงาน การแจ้งปัญหา รวมถึงเครือข่ายในการให้บริการที่ครอบคลุม แม้กระทั่งการให้บริการยังสถานที่ของลูกค้า

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การส่งเสริมการตลาด รวบรวมวิธีการที่หลากหลายของการสื่อสารกับตลาดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา กิจกรรมการขายโดยบุคคล กิจกรรมส่งเสริมการตลาดรูปแบบอื่น ทั้งทางตรงสู่สาธารณะ และทางอ้อมผ่านทางสื่อสาร เช่น การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการรับรู้ในบริการ

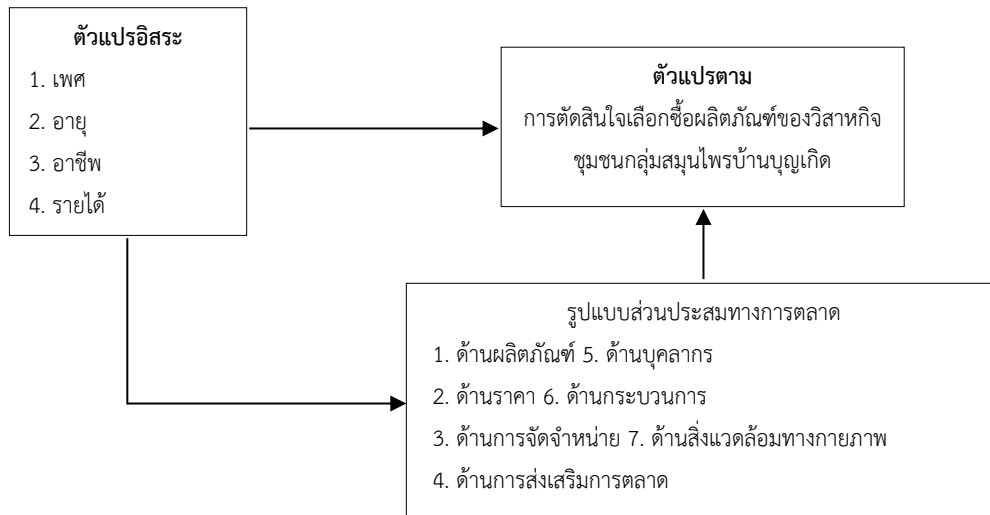
5. บุคลากร (People) หรือพนักงานผู้ให้บริการ จะนำบริการส่งถึงมือผู้รับบริการ เพื่อสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะนิสัยที่ดี ที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการให้บริการ กิริยามารยาท ความตรงต่อเวลา ความตั้งใจ และความเอาใจใส่

6. กระบวนการ (Process) กระบวนการให้บริการเป็นส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญมาก ต้องอาศัยพนักงานที่มีประสิทธิภาพ หรือเครื่องมือที่รู้สึกลดภัยในการทำให้เกิดกระบวนการที่สามารถส่งมอบบริการที่มีคุณภาพได้ เนื่องจากการให้บริการโดยทั่วไป มักจะประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ การต้อนรับ การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น การให้บริการตามความต้องการของลูกค้า การชำระเงิน เป็นต้น ซึ่งในแต่ละขั้นตอนต้องประสานเชื่อมโยงกันอย่างดี หากมีขั้นตอนใดไม่ดีแม้แต่ขั้นตอนเดียว ย่อมทำให้ไม่เป็นที่ประทับใจแก่ลูกค้าได้

7. ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการ เพราะเป็นสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้ ดังนั้นส่วนประกอบที่เป็นลักษณะทางกายภาพที่มีปรากฏอยู่บ้าง ก็จะมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้า

หรือผู้ให้บริการได้ เช่น ลักษณะทางกายภาพ รวมถึงสภาพแวดล้อม ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมโดยรวมที่มีรูปแบบมาตรฐานที่จับต้องได้หรือรู้สึกได้

กรอบแนวคิด

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 2 : ปัจจัยด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อกับการตัดสินใจของลูกค้าใน การซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 5 : ปัจจัยด้านบุคลากรมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 6 : ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 7 : ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่เคยซื้อและเคยใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบุญเกิด ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง อย่างน้อย 1 ครั้ง ผู้วิจัยจึงใช้การกำหนดตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Judgmental or Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 คน โดยจำนวนประชากรทั้งหมดมีขนาดใหญ่มาก ทำให้ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดค่าความแปรปรวนสูงสุด คือ $p = 0.5$ และ $q = 0.5$ โดย

ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% และกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% เพื่อนำมาคำนวณหาจำนวนประชากร โดยสูตรของ อัลฟาของคอน บราท (Cronbach, 1951 อ้างใน ศรีเพ็ญ ทรัพย์มันชัย, มนวิภา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่มโพธิ์, 2555)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย ลดระยะเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล เพื่อให้แบบสอบถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ปัจจัย ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามในลักษณะของการตรวจสอบรายการ (Check-List) เป็นการออกแบบแบบสอบถามที่ให้ตอบเพียงเลือก 1 คำตอบ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สมุนไพรไทยบ้านบุญเกิดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามในลักษณะของการตรวจสอบรายการ (Check-List) เป็นการออกแบบแบบสอบถามที่ให้ตอบเพียงเลือก 1 คำตอบ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบุญเกิด ในส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ จำนวน 38 ข้อ โดยลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ (Likert, 1967)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและแบบสอบถาม โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัย สร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและนิยามคำศัพท์ และดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index = IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้น

ไป (Riviovelli and Hambleton, 1997) ผลการประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยรวมเท่ากับ 0.845 ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้ และตรวจหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของคอน บราท (Cronbach, L.J, 1951) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.876 (ซึ่งมีค่ามากกว่า .70) ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้ และนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 410 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ เพื่อแปลผลผ่านทางโปรแกรมสำเร็จรูป แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์พฤติกรรมของลูกค้า โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบุญเกิด ต.พระบาท อ.เมือง จ.ลำปาง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ไค-สแควร์ (Chi-square) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นจะยอมรับสมมติฐานก็ต่อเมื่อค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.2 อายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.2 มีอาชีพพ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 29.8 ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.5

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด พบว่า ประเภทของสินค้าสมุนไพรส่วนใหญ่โลชั่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ คิดเป็นร้อยละ 25.9 มี

วัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อต้องการอุดหนุนชุมชน คิดเป็นร้อยละ 32.9 และบุคคลที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อคือตนเอง คิดเป็นร้อยละ 38.3 วิธีการเลือกซื้อสินค้า คือ ซื้อทันทีเมื่อเห็นสินค้า คิดเป็นร้อยละ 82.7

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาด ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใน ความสำคัญที่สุดในด้านบุคลากร ($\bar{x} = 3.91$) ด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 3.91$) ด้านราคา ($\bar{x} = 3.78$) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{x} = 3.69$) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 3.69$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 3.53$) และให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x} = 3.44$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.69	0.466	มาก
2. ด้านราคา	3.78	0.411	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.53	0.501	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.44	0.498	ปานกลาง
5. ด้านบุคลากรหรือพนักงาน	3.91	0.282	มาก
6. ด้านกระบวนการ	3.91	0.288	มาก
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.64	0.465	มาก

1.4 การวิเคราะห์การตัดสินใจใช้บริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยบ้านบุญเกิดของผู้ตอบแบบสอบถาม วัดจากระดับความตั้งใจซื้อ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ และนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดในที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.66 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งตีความได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะกลับมาใช้บริการเป็นประจำอย่างแน่นอน

1.5 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ผลการวิเคราะห์ กลุ่มตัวแปรสังเกตได้ประกอบด้วย 7 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านราคา กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน กลุ่มตัวแปรปัจจัยด้าน

กระบวนการ และกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน กับปัจจัยด้านกระบวนการ โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.433 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ คู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ กับการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ -0.134 ดังตารางที่ 2

1.6 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถ่วงน้ำหนัก (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.111 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรทั้ง 7 ปัจจัยสามารถอธิบายการตัดสินใจซื้อของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง ได้ร้อยละ 11 ส่วนที่เหลือที่ร้อยละ 89 เกิดจากอิทธิพลจากปัจจัยอื่นๆ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

Pearson Correlation	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
การตัดสินใจซื้อ (1)	1.000							
ด้านผลิตภัณฑ์ (2)	-0.134**	1.000						
ด้านราคา (3)	-0.052	0.089	1.000					
ด้านช่องทางการตลาด (4)	-0.050	0.159**	0.228**	1.000				
ด้านการส่งเสริมการตลาด (5)	-0.031	0.126*	0.119*	0.132**	1.000			
ด้านบุคลากร (6)	-0.098*	0.061	0.208**	0.166**	-0.008	1.000		
ด้านกระบวนการ (7)	-0.063	0.083	0.153**	0.148**	-0.025	0.433**	1.000	
ด้านลักษณะทางกายภาพ (8)	-0.095	0.024	0.023	0.001	-0.004	0.249**	0.192**	1.000

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ตัวแบบที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Model Summary)

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	0.334	0.111	0.023	0.470

1.7 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 มีทั้งหมด 7 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัย ทำให้ตอบสมมติฐานต่างๆ ของงานวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านราคาส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านบุคลากรและพนักงานส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านกระบวนการมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

จึงยอมรับสมมติฐานที่ 6 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านกระบวนการส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 7 ที่แสดงผลว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรหรือพนักงาน ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
(Constant)	5.599	1.994		2.808	.005
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	5.928	0.707	-2.259	8.387	.000
ปัจจัยด้านราคา	5.180	0.632	-0.111	8.193	.000
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.842	0.428	-0.086	11.320	.000
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	4.622	0.505	0.002	9.151	.000
ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน	5.944	1.508	-0.141	3.942	.000
ปัจจัยด้านกระบวนการ	5.147	0.594	-0.102	8.660	.000
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ	5.386	0.631	-0.128	8.532	.000
F = 12.59, Sig. = 0.000, R ² = 0.230					

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาการพัฒนารูปแบบส่วนประสมทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

การพัฒนาารูปแบบด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีผลต่อสุขภาพร่างกายและความเป็นอยู่ของลูกค้า ดังนั้นคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงบรรจุกฎของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ลูกค้าคำนึงถึงในการประเมินทางเลือกก่อนตัดสินใจซื้อ

การพัฒนาารูปแบบด้านราคา การกำหนดราคาสินค้าให้มีความเหมาะสมกับปริมาณสินค้า สามารถจับต้องได้ มีความหลากหลาย สามารถต่อรองราคาได้ มีผลต่อการตัดสินใจของ

ลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์ เนื่องจากลูกค้าเห็นความสำคัญและให้ความสำคัญกับราคาเป็นอย่างมาก

การพัฒนาารูปแบบด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายโดยเพิ่มช่องทางออนไลน์ให้มากขึ้น มีที่จัดจำหน่ายหลายแห่ง ออกบูธประชาสัมพันธ์พร้อมจัดจำหน่ายของหน่วยงานภาครัฐจัด

การพัฒนาารูปแบบด้านการส่งเสริมการตลาด มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น การลด แลก แจก แถม มีการจัดกิจกรรมการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เช่น ออกงานวิชาการ, ร่วมงาน OTOP, มีเอกสาร/คู่มือแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ มีการจัดโปรโมชั่นลดราคาสินค้าเหมาะสมกับช่วงเทศกาล

การพัฒนาารูปแบบด้านบุคลากรหรือพนักงาน การส่งเสริมสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ไปพร้อมกับบุคลากรปัจจุบันที่มีอัยาศัยและมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ พุดจาไพเราะ มีความชำนาญในการแนะนำเกี่ยวกับสินค้าและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

การพัฒนาารูปแบบด้านกระบวนการ การพัฒนาให้มีการติดบาร์โค้ดกับตัวสินค้า เพื่อความถูกต้องในการคิดราคาของสินค้าที่ซื้อ รวดเร็วในการชำระสินค้า มีระบบการชำระสินค้าอย่างสะดวก

การพัฒนาารูปแบบด้านลักษณะทางกายภาพ ภายในร้าน ควรกว้างขวาง เพื่อให้ความรู้สึกรื่นเริง ปลอดโปร่ง สบายใจ บรรยากาศภายในร้านมีความสะอาด สวยงาม และบรรยากาศโดยรอบเอื้อต่อการซื้อสินค้า

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 7 ปัจจัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ลักษณะของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด อ.เมือง จ.ลำปาง มีทุกปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคลากรและพนักงาน ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ โดยมีรายละเอียดแยกเป็นรายด้านดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมด้านผลิตภัณฑ์ (Product) อันได้แก่ สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีคุณภาพและมาตรฐาน สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีความหลากหลาย สินค้าที่นำมาจำหน่ายสะอาดน่าจับต้อง สินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์ ไม่ซ้ำกับกลุ่ม-ชุมชนอื่น สินค้าที่ใช้เห็นผลได้ในเวลาไม่นาน และมีความปลอดภัย มีขนาดและบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น สเปรย์ หลอด กระปุก ฯลฯ และมีการรับประกันคุณภาพของสินค้าที่น่าเชื่อถือ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้ในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด ทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีผลต่อ

สุขภาพร่างกายและความเป็นอยู่ของลูกค้า ดังนั้นคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ลูกค้าคำนึงถึงในการประเมินทางเลือกก่อนตัดสินใจซื้อ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ เวชกุล (2560) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีส่วนผสมของเห็ดถั่งเช่าสกัดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีส่วนผสมของเห็ดถั่งเช่าสกัดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัตทยา เอี่ยมคง (2565) เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชน ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ และปัจจัยด้านการบอกต่อ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมด้านราคา (Price) อันได้แก่ ราคาสินค้ามีความเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า ราคาสินค้ามีความเหมาะสมกับปริมาณสินค้า ราคาอยู่ในระดับที่สามารถจับต้องได้ ระดับราคามีความหลากหลาย สามารถต่อรองราคาได้ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้ในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด เนื่องจากลูกค้าเห็นความสำคัญและให้ความสำคัญกับราคาเป็นอย่างมาก ซึ่งผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร โภชน์เกาะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการตลาดของกลุ่มชุมชนบ้านโป่งสูง ตำบลหมื่นไวย อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา กรณีศึกษาฟาร์มเห็ดและสวนมะนาว พบว่า ปัจจัยด้านราคา มีความเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ผักฝน (2562) เรื่องปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ยาสีฟันของผู้บริโภคในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ยาสีฟันในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ด้านราคาอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) อันได้แก่ สถานที่จัดจำหน่ายสะดวกต่อการเดินทางและจอดรถ

สถานที่มีความพร้อมต่อการให้บริการ มีการแสดงราคาไว้ที่จุดจำหน่ายสินค้าอย่างชัดเจน มีที่จัดจำหน่ายหลายแห่ง และมีสินค้าพร้อมจัดจำหน่ายอยู่เสมอ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด เนื่องด้วยสถานที่ตั้งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด อยู่ในหมู่บ้านบุญเกิด ลักษณะเป็นชุมชน ซึ่งสะดวกกับกลุ่มลูกค้าเป็นอย่างมาก ดังนั้นลูกค้าจึงไม่ได้คำนึงถึงทำเลที่ตั้งมากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศน หงส์มา (2553) เรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษลักณ์ ชุ่มดอกโพ (2564) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 7P's ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการศูนย์การค้าตองกิมอลล์ทองหล่อ พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการศูนย์การค้าตองกิมอลล์ทองหล่อ อยู่ในระดับมาก อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) อันได้แก่ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น การลด แลก แจก แถม อย่างเพียงพอและเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เช่น ออกงานวิชาการ, ร่วมงาน OTOP, ออกบูธ และประชาสัมพันธ์ในสถานที่ต่าง ๆ มีเอกสาร/คู่มือแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ มีการจัดโปรโมชั่นลดราคาสินค้าเหมาะสมกับช่วงเทศกาล และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการส่งเสริมการขายผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึง มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด ผลการวิจัยเป็นไปในแนวทางเดียวกับผลการศึกษาของ เสน่ห์ ชูโพธิ์น้อย (2560) เรื่องการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า OTOP ผ้าไหมปักธงชัยของประชากร จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า OTOP ผ้าไหมปักธงชัยของประชากร จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล โกฎคำ

ลือ (2562) ที่สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้ใช้บริการสถานบริการน้ำมัน Mr. ปีโตรเลียมในเขตอำเภอหาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ($r = .074$, $sig = .000$) อยู่ระดับปานกลาง ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้ใช้บริการสถานบริการน้ำมัน Mr. ปีโตรเลียม ในเขตอำเภอหาด จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตามจากผลของแบบสอบถาม ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความเฉลี่ยที่น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอีก 6 ปัจจัย จึงแปลค่าได้ว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย มีเอกสาร/คู่มือแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการส่งเสริมการขายผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึง มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด ในระดับปานกลางเท่านั้น กล่าวคือปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดนั้นไม่ได้เป็นตัวแปรที่ตัดสินใจว่าลูกค้าจะซื้อผลิตภัณฑ์หรือไม่ แต่เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการตัดสินใจซื้อมากกว่า

ปัจจัยส่วนประสมด้านบุคลากรหรือพนักงาน (People) อันได้แก่ พนักงานมีอัธยาศัยและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ พนักงานพูดจาไพเราะ พนักงานแต่งกายสุภาพเรียบร้อย พนักงานมีความชำนาญในการแนะนำเกี่ยวกับสินค้าและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และพนักงานให้ความช่วยเหลือในการหาสินค้าเป็นอย่างดี มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด โดยลูกค้าให้ความสำคัญกับเรื่องของพนักงานพูดจาไพเราะ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความชำนาญในการแนะนำเกี่ยวกับสินค้าและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และให้ความช่วยเหลือในการหาสินค้าเป็นอย่างดี ผลการวิจัยเป็นไปในทางเดียวกับผลการศึกษาของ ชาริณี กิรติโชติ และบริณดา สันหลวี (2561) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าโอท็อป ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากรมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพร เทือกสุบรรณ (2562) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในเขต

กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรหรือพนักงาน มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมด้านกระบวนการ (Process) อันได้แก่ ความถูกต้องในการคิดราคาของสินค้าที่ซื้อ ความสะดวกในการหยิบจับสินค้า มีความสะดวก รวดเร็วในการชำระสินค้า มีระบบการชำระสินค้าอย่างสะดวก และมีการให้บริการอย่างเสมอภาคตามลำดับก่อนหลังและไม่เลือกปฏิบัติ มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยทิพย์ ประยูรพัฒน์ (2564) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผสมสมุนไพรของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผสมสมุนไพรของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรปราการ ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรวิ มนต์สนธิและคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ จำนวน 9 ด้าน พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการมีผลต่อการเข้ารับบริการการแพทย์แผนไทยในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยส่วนประสมด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) อันได้แก่ การจัดเรียงสินค้าสวยงาม ทันสมัย ดึงดูดใจ การจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่ชัดเจน มองหาสินค้าง่าย การออกแบบภายในร้านให้ความรู้สึกสดชื่น ปลอดภัย สบายใจ บรรยากาศภายในร้านมีความสะอาด สวยงาม และบรรยากาศโดยรวมเอื้อต่อการซื้อสินค้า มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด โดยลูกค้าให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพต่าง ๆ ที่ช่วยทำให้การเลือกซื้อสินค้ามีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ทั้งเรื่องการจัดเรียงสินค้าที่สวยงาม ทันสมัย น่าดึงดูดใจ การจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่ชัดเจน ทำให้ลูกค้ามองหาสินค้าได้ง่าย การออกแบบภายในร้านให้ความรู้สึกสดชื่น ปลอดภัย สบายใจ รวมทั้งบรรยากาศภายในร้านมีความสะอาด สวยงาม ง่ายต่อการเดินเลือกซื้อสินค้า ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญและทำให้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้

ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ จนเกิดความพึงพอใจ และอยากกลับมาใช้บริการซ้ำ อาทิ การจัดร้านให้สะอาด เป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ การวางสินค้าเป็นระเบียบหมวดหมู่ และมีพื้นที่ให้เลือกสินค้าเอง ผู้ประกอบการควรมีการจัดองค์ประกอบโดยรวมให้มีความทันสมัย เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่ดีทำให้ทางกลุ่มมีความโดดเด่น สร้างความไว้วางใจให้กับลูกค้าในการใช้บริการจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิดมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชษฐ กิตติธรรกุล และบัญญัติ ไหวว่อง (2564) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสบประดุกเกิด กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสบประดุกเกิด จังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสบประดุกเกิด กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนสบประดุกเกิด จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย (2562) เรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยทางการตลาดของการบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

1. ผู้ประกอบการควรมีความหลากหลายของประเภทสินค้า และรูปแบบของสินค้าให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ต้องเลือกผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในกระแสความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่อยู่ในวัยทำงาน และส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีความทันสมัย บรรลุเกณฑ์โดดเด่นและมีรายละเอียดของสรรพคุณผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน

2. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับด้านบุคลากรหรือพนักงาน และด้านกระบวนการ ควรมุ่งเน้นพัฒนาบุคลากรหรือพนักงานให้มีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการให้มีความถูกต้อง สะดวก รวดเร็วและชัดเจน รวมถึงพนักงานต้องมี

ความรู้ในผลิตภัณฑ์ และกระตือรือร้นในการให้คำแนะนำแก่ลูกค้าเสมอ

3. ผู้ประกอบการ ต้องตื่นตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์แข่งขันในธุรกิจสมุนไพร ที่คาดว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และสร้างความแตกต่างและหาความโดดเด่น พร้อมทั้งหาอัตลักษณ์ของตนเองให้ได้โดยเร็ว

4. ผู้ประกอบการควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรหรือพนักงาน สามารถบริหารจัดการความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง มีความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ รวมทั้งควรมีการคัดสรรพนักงานที่มีความรู้ความสามารถในด้านสมุนไพร เพื่อให้สามารถตอบสนองข้อสงสัยของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง และควรมีการเก็บบันทึกข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์ของลูกค้าไว้ เพื่อทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในการใช้บริการ

5. ปัจจัยทางด้านลักษณะทางกายภาพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของลูกค้า ควรให้ความสำคัญและทำให้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ เช่น การจัดร้านให้สะอาด เป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ การวางสินค้าเป็นระเบียบหมวดหมู่ และมีพื้นที่ให้เลือกสินค้าเอง

6. ควรรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าเก่า เพิ่มลูกค้าใหม่ และเพิ่มยอดขาย ผ่านการจัดโปรโมชั่น เช่น การลดราคาผลิตภัณฑ์ การใส่ใจหรือเติมใจให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาอย่างเป็นมิตร มาออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษลักษณ์ ชุ่มดอกไผ่. (2564). *ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด 7P's ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการศูนย์การค้าดองกิโมลล์ทองหล่อ* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2560). *แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ.2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566 จาก <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/6938>
- จุฑามาศ ผักผัน. (2562). *ปัจจัยส่วนผสมการตลาดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรของผู้บริโภคในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ชาธิณี กิริติโชติ และบริตตา สันทนต์. (2561). รูปแบบการตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าโอท็อปประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารในพื้นที่ภาคใต้. *วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 13(3), 144-153.
- ณัตถยา เอี่ยมคง. (2565). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าวิสาหกิจชุมชน ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 7(1), 9-20.
- ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย. (2562). *ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลของการวิจัยในเชิงลึกควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพิ่มเติมควบคู่ไปกับการแจกแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ที่จะทำให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของลูกค้า และคิดค้นกลยุทธ์เพื่อพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้มากกว่างานวิจัยฉบับนี้มากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาารูปแบบส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 7 ปัจจัยนี้ยังคงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในการทำธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด ดังนั้นจึงควรทำอย่างต่อเนื่อง และควรมีหน่วยงานภาครัฐมาดูแลรับผิดชอบและให้คำแนะนำ ควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการตลาด พร้อมทั้งติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลเพื่อลดความกำกวมอย่างต่อเนื่อง ให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด หรืออบรมให้ความรู้ในประเด็นสำคัญๆ ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำกับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไทยบ้านบุญเกิดในโอกาสต่อไป และยังเป็นการส่งเสริมให้ทางกลุ่มสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

- นพดล โกฏคำลือ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้ใช้บริการสถานบริการน้ำมัน Mr. ปีเตอร์เลียมในเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทรงพร เทือกสุบรรณ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทัศนาศ หงษ์มา. (2553). ปัจจัยส่วนประสมทางประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า OTOP ที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พระหมี ธิกรจิตโต (สีทน). (2561). การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงตนแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอดงระการพิบูล จังหวัดอุบลราชธานี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชษฐ์ กิตติธรรมา และบัญญัติ ไหว่อง. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสับปะรดภูเก็ต กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสับปะรดภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. ใน การประชุมงานเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ครั้งที่ 14 (น. 32-43). อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- วรารพร โภชนะเก. (2558). การพัฒนาศักยภาพการตลาดของกลุ่มชุมชนบ้านโป่งสูง ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 (น. 529-539). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วัชรวิ มนัสสินทิ และคณะ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทย. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา, 13(25), 106-119.
- วัชรภรณ์ เวชกุล. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีส่วนผสมของเห็ดถั่งเช่าสกัดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศรีเพ็ญ ทรัพย์มนชัย, มนวิภา ผดุงสิทธิ์, และนภดล ร่มโพธิ์. (2555). การวิจัยทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิสิทธ์เซ็นเตอร์.
- สุริยทิพย์ ประยูรพัฒน์. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผสมสมุนไพรของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18(1), 161-171.
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- เสนห์ ชูโยธิน้อย. (2561). การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า OTOP ผ้าไหมปักธงชัยของประชากร จังหวัดนครราชสีมา (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2550). เพิ่มมูลค่าสมุนไพรไทย. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566 จาก https://www.nstda.or.th/home/news_post/nstda-newsletter-1y5-article/
- อารี วิบูลย์พงศ์. (2555). ความรู้จากงานวิจัยวิสาหกิจชุมชน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 4(6), 112-133.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Euromonitor international. (2021). เจาะลึก 10 เทรนด์ผู้บริโภคทั่วโลก 2021 และคำแนะนำแบรนด์รับมือความเปลี่ยนแปลง. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2021/01/euromonitor-10-consumer-trends-2021/>
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. 11th ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement*. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

Community Product Development for Distributing to Health Food Markets Through Design Thinking Process: A Case Study of Hua Suea Village Lampung

Pongwat Fongkanta^{1*}, Fisik Sean Buakanok¹, Suwannee Kreupeng¹, and Thidarat Phomngam¹

¹ Faculty of Education, Lampung Rajabhat University, Lampung, Thailand

Article Info	Abstract
Research Article Article history: Received: 26 September 2023 Revised: 4 January 2024 Accepted: 5 January 2024	The purposes of this study were 1) to study and develop community product of Hua Suea Village for distributing to Health Food Markets through design thinking process and 2) to evaluate community product of Hua Suea Village for distributing to Health Food Markets. This study is participatory action research design. The target samples were 40 people in the community and 54 community product users. The instruments of this study were the product development plan through design thinking process and the product users' preference scale. Data were analyzed by using descriptive statistics including mean, standard deviation, and using content analysis technique. The results revealed that Khao Kab community product was developed, which includes quinoa and herb. Also, product packaging was developed by strong brown kraft paper. Khao Kab community products were not fragile, cycle shape, and good design, and product packaging also was strong packaging. The product users' preference in community products were evaluated in high level.
Keyword Community product, Design thinking, Health food	
*Corresponding author: Pongwat@lpru.ac.th	

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวเสือ ลำปาง

พงศ์วัชร พองันทา^{1*} พิลิสต์ ฌอน บัวนก¹ สุวรรณิ เครือฟุ้ง¹ และธิดารัตน์ ผมงาม¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ และ 2) เพื่อประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ คนในชุมชนบ้านหัวเสือ จำนวน 60 คน และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จำนวน 54 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ แบบสนทนากลุ่มและแบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสุขภาพได้ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบควินัวสมุนไพรที่มีขนาดพอเหมาะและง่ายต่อการรับประทาน มีส่วนประกอบของธัญพืชควินัวและน้ำสมุนไพรใบเตยที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ พร้อมบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแคบที่มีลักษณะที่แข็งแรง สวยงาม ไม่ส่งผลทำให้ข้าวแคบเกิดความเสียหาย และมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ข้าวแคบควินัวสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสืออยู่ในระดับมาก
คำสำคัญ	
ผลิตภัณฑ์ชุมชน	
การคิดเชิงออกแบบ	
อาหารเพื่อสุขภาพ	

บทนำ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจประเทศไทย การมีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพนั้นสามารถช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย โดยเฉพาะในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์จากชุมชนได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ผู้ผลิตในชุมชนหันมาผลิตและพัฒนาสินค้าออกวางสู่ตลาดมากขึ้น ซึ่งมุ่งเน้นการนำเอาสิ่งที่มีอยู่ วัตถุดิบที่สามารถหาได้ในชุมชนมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของแต่ละท้องถิ่น อาทิงานหัตถกรรม อาหารประจำถิ่นให้มีคุณภาพ และสามารถเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภคในทิศทางที่ดีขึ้น (สุทธิศักดิ์ กลิ่นแก้วณรงค์, 2558) โดยสิ่งที่ยังเป็นจุดสำคัญในความต้องการของผู้บริโภคคือ อาหารเพื่อสุขภาพ ที่มีคุณค่าทางสารอาหารและมีสารอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย โดยส่วนใหญ่เป็นความต้องการที่มาจากผู้บริโภค 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้รักสุขภาพ ผู้ต้องการมีรูปร่างที่ดี และผู้สูงอายุ (ศูนย์วิจัยกสิกร,

2560) ผลิตภัณฑ์กลุ่มอาหารเพื่อสุขภาพจึงได้รับความสนใจอย่างมาก

ชุมชนบ้านหัวเสือเป็นชุมชนหนึ่งที่มีการส่งเสริมการสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนที่มีหลากหลายสินค้า ซึ่งข้าวแคบเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือผลิตภัณฑ์หนึ่งที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและยังมีผู้ผลิตจำนวนมากในชุมชน ซึ่งมีมากเป็นอันดับต้นของชุมชนที่มีการทำผลิตภัณฑ์ข้าวในจังหวัด แต่สิ่งที่พบเห็นและได้ผลการสะท้อนจากชุมชนที่ยังคงขาดการสนับสนุนส่งเสริมด้วยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาดที่ให้ความสนใจในอาหารสุขภาพสูงขึ้น โดยรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง โดยอาหารเพื่อสุขภาพและอาหารที่มีประโยชน์เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง ลดความเสี่ยงของโรคเรื้อรังต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคที่เกิดขึ้นมากกับคนไทยเป็นอันดับต้นๆ อาทิ โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) รวมทั้งบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย

ดึงดูดให้เกิดความสนใจและต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นอีกหนทางหนึ่งในการสร้างรายได้ที่สูงขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดในยุคสมัยของการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ

การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นความคิดที่มีรูปแบบเป็นกระบวนการขั้นตอนในการทำงานมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความคิดในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ทั้งในลักษณะสินค้าหรือบริการหรือแสดงให้เห็นเป็นรูปแบบอื่น ที่ถูกนำมาใช้ในหลายวงวิชาการ อาทิ ด้านการศึกษา การเกษตร และโดยเฉพาะทางด้านธุรกิจการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ธีทัต ตรีศิริโชค และกฤษฎา เขียววัฒนสุข, 2564) กระบวนการคิดเชิงออกแบบกับการทำงาน 3 ช่วงเวลาและ 5 ขั้นตอน (Stanford d. school, 2010; The Double Diamond Design Process (DEX Space, 2017) คือ ช่วงที่หนึ่ง การสร้างความเข้าใจ (Understand) เป็นการทำความเข้าใจ กลุ่มเป้าหมาย (Empathize) และการตั้งกรอบโจทย์ (Define) ช่วงที่สอง การสร้างสรรค์ (Create) เป็นขั้นตอนการสร้างแนวคิดใหม่ (Ideate) และช่วงที่สามการเตรียมส่งมอบสู่ผู้ใช้ (Deliver) เป็นช่วงแห่งการทดสอบและพัฒนา (Test) ต้นแบบ (Prototype) เพื่อเตรียมการส่งมอบสู่ผู้ใช้หรือการนำออกสู่ตลาด ซึ่งเป็นแนวคิดที่กล่าวถึงกระบวนการทำงานที่สำคัญต่อการพัฒนา การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นใหม่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหนึ่งของผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ด้านของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค การออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชน (ทวีศักดิ์ สาสเกราะ, 2554)

ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาและความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและส่งเสริมการสร้างรายได้ชุมชน ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบชุมชนบ้านห้วยเสือเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนและนำเข้าสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพผ่านกระบวนการสำคัญของแนวคิดการคิดเชิงออกแบบที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบชุมชนบ้านห้วยเสือที่ตรงความต้องการของตลาดอาหารเพื่อสุขภาพและนำไปสู่การสร้างรายได้แก่ชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านห้วยเสือสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

2. เพื่อประเมินผลผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านห้วยเสือสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ คนในชุมชนบ้านห้วยเสือ จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบอาสาสมัคร (Volunteer selection) และ ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์จำนวน 54 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติจะต้องได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นแล้ว การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR) พื้นที่วิจัยคือ ชุมชนบ้านห้วยเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยอยู่ระหว่างเดือน มกราคม 2566 ถึง กรกฎาคม 2566 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรต้นคือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ตัวแปรตามคือ ผลิตภัณฑ์ชุมชนอาหารเพื่อสุขภาพที่พร้อมสู่ตลาดอาหารเพื่อสุขภาพ มีขอบเขตการศึกษาคือ ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ และการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นความคิดที่มีรูปแบบเป็นกระบวนการเป็นขั้นตอนในการทำงานมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความคิดในการสร้างนวัตกรรมใหม่นวัตกรรมนั้นจะแสดงออกในลักษณะ สินค้าหรือบริการหรือแสดงให้เห็นเป็นรูปแบบอื่น ๆ เช่น กลยุทธ์ เป็นต้น การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เหมาะสมกับการนำไปใช้กับผู้ที่ไม่ใช่พนักงานหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการออกแบบน้อย ซึ่งขั้นตอนในการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) จะส่งเสริมให้สามารถคิดได้เหมือนนักออกแบบ มุ่งเน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้ด้วยการทำงานกลุ่มจะช่วยให้เกิดการสร้างประสบการณ์ใหม่ นำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่ (Brown, 2009)

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการของคิดเชิงออกแบบ Stanford d. school (2010) และ The Double Diamond

Design Process (DEX Space, 2017) ได้กล่าวถึงการทำงานที่ประกอบด้วย ช่วงที่หนึ่ง: การสร้างความเข้าใจ (Understand) เป็นการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย (Empathize) หรือ ค้นหาความต้องการ (Discover) และ การตั้งกรอบโจทย์ (Define) ช่วงที่สอง: การสร้างสรรค์ (Create) เป็นขั้นตอนการสร้างแนวคิดใหม่ (Ideate) หรือการสร้างทางเลือกวิธีแก้ปัญหาใหม่ (Develop) ช่วงที่สาม: การเตรียมส่งมอบสู่ผู้ใช้ (Deliver) เป็นช่วงแห่งการทดสอบและพัฒนาเพื่อเตรียมการส่งมอบสู่ผู้ใช้หรือการนำออกสู่ตลาด นั่นคือ การสร้างต้นแบบ (Prototype) และการทดสอบ (Test) หรือ การส่งถึงผู้ใช้ (Deliver) นอกจากนั้น Lawson and Dorst (2009) กล่าวถึง รูปแบบกระบวนการออกแบบส่วนใหญ่ที่ใช้ในการออกแบบขึ้นอยู่กับมุมมองของกระบวนการออกแบบเป็นกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งจะเห็นได้ว่าโมเดลของกระบวนการออกแบบส่วนใหญ่มีขั้นตอนการแก้ปัญหาที่คล้ายกัน คือ การระบุปัญหาเข้าถึงเป้าหมาย การระบุปัญหาหรือความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา การสร้างไอเดียการพัฒนาต้นแบบ และการทดสอบ

ดังนั้น กระบวนการคิดเชิงออกแบบ จึงเป็นกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ที่มาจากความต้องการของลูกค้าทำกระบวนการรวบรวมมุมมองที่หลากหลายเป้าหมายที่ชัดเจน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ เกิดต้นแบบและทดสอบ ก่อนส่งถึงลูกค้าหรือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์หรือการบริการให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยมีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ บรรจุภัณฑ์ ที่มีคุณสมบัติใหม่ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป แปลกใหม่ ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ สามารถจำแนกผลิตภัณฑ์ใหม่ได้เป็น ได้ 3 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่ โดยการปรับเปลี่ยน ตัดแปลง และผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบ (McCathy & Pereault, 1991)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตระกูลพันธ์ พิชรเมธา (2559) กล่าวว่า การพัฒนาจำเป็นต้องสร้างสรรค์ผลงาน

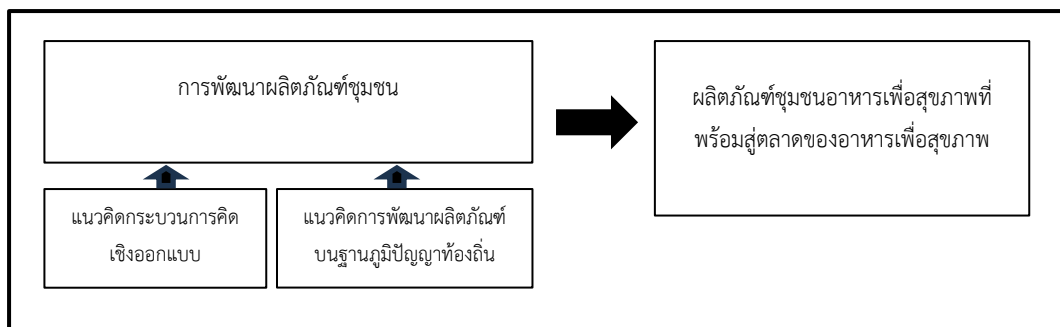
ให้เกิดคุณค่าพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ คุณค่าของความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity values) คุณค่าของวัสดุและกรรมวิธีการผลิต (Material and process values) คุณค่าทางความงาม (Aesthetic values) และคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย (Functional values) นอกจากนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนควรอยู่บนแนวคิดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานของการใช้มรดกทางวัฒนธรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลความต้องการจากกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดคุณค่าอย่างยั่งยืนและสามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์สินค้า ได้เป็นอย่างดี (พรณี พิมพันธ์ศรี, 2564)

แนวคิดความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์

ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เป็นระดับความรู้สึกของลูกค้าที่มีผลจากการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์จากคุณสมบัติผลิตภัณฑ์กับความคาดหวังของลูกค้า โดยสิ่งหนึ่งของการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value Added) หรือการสร้างคุณค่าเพิ่มเกิดจากการผลิต (Manufacturing) (Oliver, 2010) ซึ่งรวมไปถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่รวมไปถึงสี สัน รูปทรง รสชาติของผลิตภัณฑ์และลักษณะบรรจุภัณฑ์ เป็นสิ่งกระตุ้นจากภายนอกที่ผู้ผลิตสร้างสนใจและจัดการเพื่อให้ผู้ซื้อเกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์สินค้า สร้างเหตุจูงใจให้เกิดการซื้อ ที่เรียกว่าสิ่งกระตุ้นด้านผลิตภัณฑ์ (Kotler, 2001) นอกจากนั้นยังมีสิ่งกระตุ้นจากกลุ่มอ้างอิง กลุ่มสังคมที่โน้มน้าวให้ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์สินค้า จนเกิดความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์สินค้า และความพึงพอใจด้านจิตวิทยาให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์สินค้า ที่มาจากการจูงใจ (Motivation) การรับรู้ (Perception) การเรียนรู้ (Learning) ความเชื่อ (Belief) และทัศนคติ (Attitudes) ต่อผลิตภัณฑ์สินค้า (Kotler, 2001)

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบของชุมชนบ้านหัวเสือและประเมินผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบของชุมชนบ้านหัวเสือสู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ

ขั้นตอนการวิจัย

การดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอาหารเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในรูปแบบของกิจกรรม ทั้ง 3 กิจกรรม ดังนี้

1. ดำเนินการกิจกรรมร่วมคิด เป็นการสร้างความเข้าใจและการตั้งกรอบเป้าหมายของการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและบนพื้นฐานความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นชุมชนหัวเสือ โดยมีกิจกรรมย่อยดังนี้

1.1 เริ่มจากรวมกลุ่มคนในชุมชนแบบอาสาสมัคร และสร้างพลังใจ เสริมใจซึ่งกันและกัน พร้อมสร้างความเข้าใจ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายในตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ

1.2 ระดมพลังความคิด วิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่สนใจอาหารเพื่อสุขภาพบูรณาการกับภูมิปัญญาวัฒนธรรม บริบทพื้นที่ชุมชน โดยเน้นไปในกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารของชุมชน คือข้าวแคบที่ถูกสืบทอดมาอย่างยาวนาน

1.3 นำข้อมูลความต้องการและเป้าหมายของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบของชุมชนมาออกแบบและวางแผนการลงมือพัฒนาผลิตภัณฑ์

2. ดำเนินกิจกรรมร่วมลงมือทำ เป็นการสร้างสรรค์การสร้างแนวคิดและการสร้างทางเลือกใหม่ โดยมีกิจกรรมย่อยดังนี้

2.1 รวมกลุ่มร่วมอภิปรายเพื่อทบทวนแผนการพัฒนาก่อนลงมือปฏิบัติพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.2 ร่วมลงมือพัฒนาสินค้า ทั้งในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายที่สนใจอาหารเพื่อสุขภาพ

2.3 กำกับติดตามผลการร่วมลงมือพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ร่วมกับหน่วยงานที่สนับสนุนชุมชน

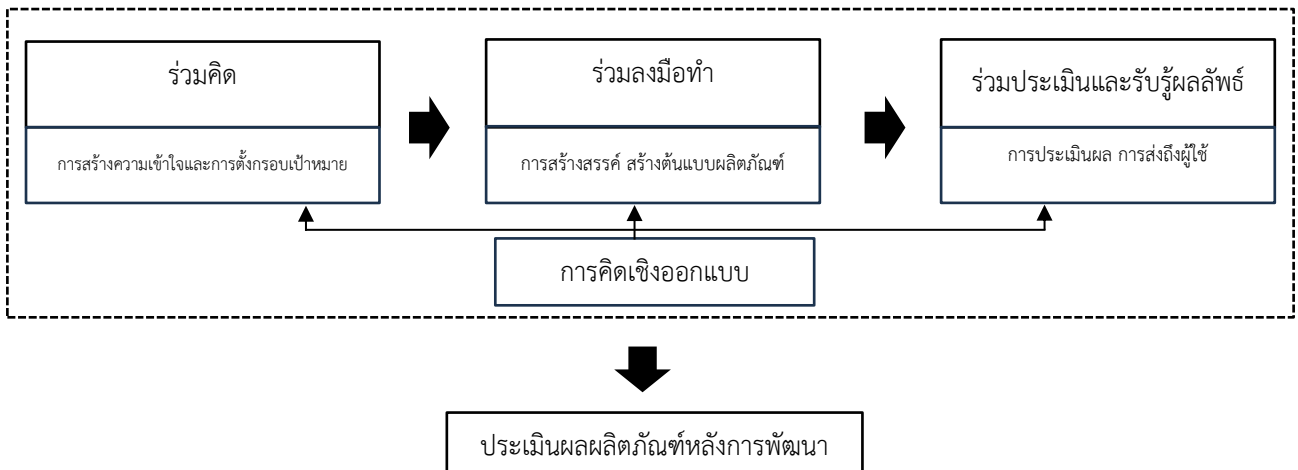
3. ดำเนินกิจกรรมร่วมประเมินและรับรู้ผลลัพธ์

3.1 ร่วมประเมินและสรุปผล ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพของชุมชนและบรรจุภัณฑ์ ผ่านการประเมินผลงานและการประเมินตนเอง สรุปผลด้วยการสนทนากลุ่มของกลุ่มอาสาสมัครชุมชนบ้านหัวเสือที่ร่วมโครงการวิจัย

3.2 ร่วมอภิปรายกระบวนการพัฒนาและผลลัพธ์จากกระบวนการพัฒนา และความพร้อมของผลิตภัณฑ์ข้าวแคบที่จะนำไปสู่ตลาดอาหารเพื่อสุขภาพ

3.3 ร่วมอภิปรายช่องทางการส่งผลิตภัณฑ์ข้าวแคบถึงผู้ใช้และตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ

ขั้นตอนสุดท้ายคือ การประเมินผลผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือ สู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ ผ่านการสอบถามความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบชุมชนบ้านหัวเสือจากผู้พัฒนาผลิตภัณฑ์และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ดังรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสนทนากลุ่มและแบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ เป็นมาตรฐานค่าจำนวน 5 ระดับ และมีเกณฑ์การแปลผลของค่าเฉลี่ยที่ความพึงพอใจคือ ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 มีความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 มีความพึงพอใจระดับน้อยและ ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด (สุบิน ยุระรัช, 2565) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยถูกพัฒนาขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมร่วมคิด กิจกรรมร่วมลงมือทำ และกิจกรรมร่วมรับรู้ผล ที่มีใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนบูรณาการกับกิจกรรมการพัฒนานี้

2. ผู้วิจัยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดการประเมินและแนวคิดเกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพ และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแบบประเมินผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ

3. ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิง

ออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) และตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ ที่ประกอบด้วยประเด็นของ 1) ลักษณะรูปทรง 2) ความสวยงามและสีสันทัน 3) รสชาติ และ 4) ลักษณะบรรจุภัณฑ์ และแบบสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าดัชนี IOC ระหว่าง 0.67-1.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 0.5 และความเชื่อมั่น มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.73

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อตรวจสอบผลการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบที่ถูกพัฒนา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือ สู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ

ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านหัวเสือแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ได้ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบควินัวสมุนไพร ที่มีขนาดพอเหมาะและง่ายต่อการรับประทาน ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าเดิมและมีส่วนประกอบของธัญพืชคือ ควินัวที่พัฒนาสูตรใหม่ขึ้นมาใหม่ การพัฒนาข้าวแคบให้มีส่วนประกอบควินัว ซึ่งเป็นเมล็ดธัญพืชชนิดหนึ่งหรือ

พืชตระกูลข้าว อุดมไปด้วยโปรตีน แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม ธาตุเหล็ก และไขมันดีที่จำเป็นต่อร่างกาย มีไฟเบอร์มากกว่าข้าวกล้องถึง 2 เท่า เป็นแหล่งรวมกรดอะมิโน กรดเอซิด และสารต่อต้านอนุมูลอิสระ สามารถช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ให้สูงจนเกินไป (ปิณฑษ์ โตบัณฑิตภาพ ณรงค์ชัย พิพัฒน์ ธนวงศ์ และเบญจจารัต ทองยีน, 2562) นอกจากนั้นยังเติมน้ำ

ข้าวแคบดั้งเดิม

สมุนไพรคือ น้ำใบเตย ซึ่งใบเตยมีอยู่จำนวนมากในท้องถิ่นได้นำมาทำน้ำใบเตยและผสมเข้ากับข้าวแคบ น้ำใบเตยมีประโยชน์ช่วยปรับสมดุลในร่างกายและเมื่อทานอาหารที่มีส่วนประกอบของใบเตยจะช่วยให้คุณมีความรู้สึกสบายและสดชื่น และยังเพิ่มสีสันและกลิ่นที่ชวนรับประทาน มีลักษณะดังรูปภาพที่ 3

ข้าวแคบควินัวสมุนไพร

รูปภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ

นอกจากนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ ยังรวมถึงบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแคบที่ได้พัฒนาขึ้นให้มีลักษณะที่แข็งแรง สวยงาม ไม่ส่งผลทำให้ข้าวแคบเกิดความเสียหายในขณะส่งถึงผู้ใช้ โดยรูปแบบบรรจุภัณฑ์ถูกพัฒนาจากข้อมูลความต้องการผู้ใช้ แนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ประเภทอาหารที่แตกหัก

ง่าย จึงได้รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีวัสดุจากกระดาษแข็ง คงรูปทรงกระบอก ที่เข้ากับผลิตภัณฑ์ข้าวแคบที่เป็นวงกลม มีโลโก้ พร้อมข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่เห็นชัดเจนและครบถ้วน และยังมีความสวยงามเพื่อดึงดูดความน่าสนใจจากผู้ซื้อเช่นเดียวกัน มีลักษณะดังรูปภาพที่ 4

ลักษณะบรรจุภัณฑ์เดิม

ลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น

รูปภาพที่ 4 บรรจุภัณฑ์

2. ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือ สู่ตลาดของอาหารเพื่อสุขภาพ

ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ชุมชนผ่านการสอบถามความพึงพอใจจากผู้ร่วมพัฒนาและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านหัวเสือ จากผู้ร่วมพัฒนาและผู้ใช้ผลิตภัณฑ์

รายการ	ผู้ร่วมพัฒนา (n=60)			ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ (n=54)			ผู้ประเมินทั้งหมด (n=114)		
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล
ลักษณะรูปร่าง	4.05	0.66	มาก	3.96	0.33	มาก	4.02	0.48	มาก
ความสวยงามและสีสันท	4.22	0.72	มาก	4.07	0.58	มาก	4.15	0.65	มาก
รสชาติ	3.98	0.75	มาก	4.00	0.61	มาก	3.99	0.68	มาก
ลักษณะบรรจุภัณฑ์	4.10	0.57	มาก	4.15	0.60	มาก	4.12	0.58	มาก
รวม	4.08	0.68	มาก	4.05	0.54	มาก	4.07	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านหัวเสือในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($M = 4.07$, $SD = 0.61$) เมื่อพิจารณารายประเด็นของความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจต่อความสวยงาม สีสันทสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($M = 4.15$, $SD = 0.65$) และเมื่อพิจารณารายกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล กลุ่มแรกคือผู้ร่วมพัฒนา พบว่าความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านหัวเสือในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($M = 4.08$, $SD = 0.68$) และ มีความพึงพอใจในประเด็นของความสวยงาม สีสันทสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($M = 4.22$, $SD = 0.72$) กลุ่มที่สองผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ พบว่าความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพชุมชนบ้านหัวเสือในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($M = 4.05$, $SD = 0.54$) และมีความพึงพอใจในประเด็นของ ลักษณะบรรจุภัณฑ์สูงที่สุด อยู่ในระดับมาก ($M = 4.15$, $SD = 0.60$)

จากการสะท้อนคำถามปลายเปิดในประเด็นของสิ่งที่ประทับใจที่สุดในผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพนี้ พบว่า การเติมธัญพืชที่เป็นซูเปอร์ฟู้ด อุดมด้วยสารอาหาร วิตามินที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายลงไปข้าวแคบ คาดว่าทำให้ผู้บริโภคสนใจสั่งซื้อข้าวแคบสุขภาพควินัว มากขึ้น มีผู้กล่าวถึงมากที่สุด นอกจากนั้นบรรจุภัณฑ์สวยงามคาดว่าจะดึงดูดผู้บริโภคกลุ่มวัยรุ่น วัยกลางคน หันมาสนใจข้าวแคบสุขภาพควินัว

การอภิปรายผล

ผลจากการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบเพื่อสุขภาพ ได้ผลลัพธ์เกิดเป็นข้าวแคบควินัวสมุนไพร ที่มีรูปกลมแบน ขนาดพอเหมาะ สีสันทชวนรับประทาน และมีประโยชน์ต่อสุขภาพ รวมทั้งมีบรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรงสวยงาม นำไปสู่การเกิดความพึงพอใจจากผู้ซื้ออยู่ในระดับมากจากการใช้กิจกรรมแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ บนฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ เนื่องด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นขั้นตอนในการทำงานมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความคิดในการสร้างนวัตกรรมใหม่พัฒนาจนเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ สอดคล้องกับ

อรอนงค์ ววงค์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ค้นพบว่า เทคนิคกระบวนการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์นั้นประกอบด้วยการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ของชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์บนฐานอัตลักษณ์ชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การนำผลิตภัณฑ์ไปสู่กลไกด้านการตลาด การถ่ายทอดการเรียนรู้ จะนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพซึ่งเทคนิคกระบวนการสอดคล้องกับแนวคิดของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ และสอดคล้องกับ ศศิพร ต่ายคำ และนรินทร์ สังข์รักษา (2558) ได้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของวิสาหกิจชุมชน ด้วย LADBUAKHAO Model ที่

ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ คือ การเรียนรู้ การสะสมข้อมูล การออกแบบและความแตกต่าง การระดมสมอง ความมีประโยชน์ การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การจัดการความรู้ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การยอมรับผลิตภัณฑ์ และองค์การแห่งการเรียนรู้ และผ่านการรับรองรูปแบบ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ข้อมูลที่มาจากเป้าหมายไปที่ผู้บริโภคโดยตรงเข้าถึงข้อมูลและพฤติกรรมเชิงลึกของผู้บริโภค เพื่อนำมาสร้างสรรค์สินค้าใหม่ที่ตรงตามความต้องการผู้บริโภค (ธิตต์ ตรีศิริโชค และเกษดา เขียววัฒนสุข, 2564)

ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ข้าวแคบควินัวสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านหัวเสือ เกิดความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลิตภัณฑ์ข้าวแคบควินัวสมุนไพร เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่ดีต่อสุขภาพ และในปัจจุบันคนทุกช่วงวัยหันมาให้ความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพ อาหารอาหารที่ดีต่อสุขภาพจึงได้รับความนิยมมากขึ้น สอดคล้องกับ เสาวณิต ชัยรัตนวิวัฒน์และคณะ (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริโภคพึงพอใจต่อการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ในระดับมาก นั้นแสดงถึงความพึงพอใจในการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพที่สะท้อนไปยังผู้ผลิตอาหารเพื่อสุขภาพออกสู่ตลาด ให้คำนึงถึงการพัฒนาและผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข (2563). รายงานสถานการณ์โรค NCDs เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2562. สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดี้ดีไซน์.
- ตระกูลพันธ์ พัทธเมธา (2559). ผลิตภัณฑ์ทดแทนกับการพัฒนาสู่สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. *วารสารศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 36(1), 67-80.
- ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์ (2554). เชื้อราปัญหาภัยกับการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(1), 27-30.
- ธิตต์ ตรีศิริโชค และเกษดา เขียววัฒนสุข (2564). การประยุกต์ใช้หลักการคิดเชิงออกแบบกับธุรกิจนวัตกรรมเกิดใหม่: รูปแบบและกรณีศึกษา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 23(2), 295-307.
- ปิณฑพงษ์ ไตบันลือภาพ, ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์, และเบญจารัตน์ ทองยี่น. (2562). การคัดเลือกและพัฒนาสายพันธุ์ควินัวที่มีศักยภาพในการผลิตเชิงพาณิชย์ภายใต้สภาพของประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์ ประจำปี 2562 โครงการวิจัยที่ 3020-A091). มูลนิธิโครงการหลวง.
- พรณี พิมพาน์ศรี (2564). นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ขับเคลื่อนด้วยมูลค่าท้องถิ่น. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 128-147.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการการคิดเชิงออกแบบสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็ง
2. การใช้ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนควรนำผู้นำทางปัญญาคือ ปราชญ์ชาวบ้านร่วมในกิจกรรมในทุกกิจกรรม เพื่อสามารถนำองค์ความรู้เดิมบูรณาการกับสิ่งใหม่ได้ดี
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งเป็นไปตามความต้องการของตลาดในยุคสมัยนั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชนเพิ่มขึ้น ดังเช่นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ตลาดอาหารเพื่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาและขยายการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่นที่ต้องการพัฒนาสู่ตลาดของอาหารสุขภาพเพื่อให้เกิดการขยายผลของผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสุขภาพที่มากขึ้น ผ่านการใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยกระบวนการการคิดเชิงออกแบบบูรณาการกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ศศิพร ต่ายคำ และนรินทร์ สังข์รักษา (2558). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดราชบุรี. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(1), 606-632.
- ศูนย์วิจัยกสิกร (2560). *โอกาสของ SME ในการดำเนินธุรกิจ เกี่ยวเนื่องกับอาหารเพื่อสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/ksmeknowledge/article/ksmeanalysis/documents/healthyfoodbusinessgrowth.pdf>
- สุทธิศักดิ์ กลิ่นแก้วณรงค์ (2558). การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อผลักดันผลิตภัณฑ์ OTOP. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ*, 63(199), 19 - 21.
- สุบิน ยุทธราช (2565). ทำไมต้องลิเคิร์ต?. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ*, 7(1), 152-165.
- เสาวณิต ชัยรัตนวิวงศ์ จักรกฤษณ์ วัชรราชู และกรรณิการ์ ณ ลำปาง (2562). ความพึงพอใจของเจ้าของร้านอาหารและผู้บริโภคต่อโครงการจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมล้านนา*, 9(2), 1-16.
- อรอนงค์ ววงค์, ฉวีวรรณ สุวรรณภา, เกรียงศักดิ์ พองคำ, และนวัชโรจน์ อินเต็ม (2566). การพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสามมาสีพในจังหวัดแพร่. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 91-104.
- Brown, T. (2008). Design Thinking. *Harvard Business Review*, 2, 84-95.
- DEX Space. (2017). *Design Thinking คืออะไร*. Retrieved December 3, 2022, from <http://www.dexspace.co/design-thinking-overview/>
- Kotler, P. (2001). *Marketing Management Millennium Edition*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Lawson, B. R., & Dorst, K. (2009). *Design expertise*. Burlington, MA: Elsevier.
- Mccathy, E. J., & Pereault, Jr., W. D. (1991). *Basic Marketing*. New York: Mc Graw-Hill
- Oliver, R. L. (2010). *Satisfaction A Behavioral Perspective on the Consumer*. New York: Taylor & Francis.
- Stanford d. school Bootcamp Bootleg. (2010). *An Introduction to Design Thinking PROCESS GUIDE*. Retrieved December 1, 2022, from <https://dschool-old.stanford.edu/sandbox/groups/designresources/wiki/36873/attachments/74b3d/ModeGuideBOOTCAM P2010L.pdf>

The Development of the Accounting System for Ban Phan Peanut Processing Occupational Group Dong Sing Sub-district, Shanghan District, Roi Et

Duangduan Phetra^{1*}, and Raksadavan Siritakham¹

¹ Faculty of Business Administration and Accountancy, Roi Et Rajabhat University, Roi Et, Thailand

Article Info	Abstract
Research Article Article history: Received: 21 November 2023 Revised: 15 January 2024 Accepted: 23 January 2024	This research aims to; 1) study the accounting system of the Ban Pan peanut processing occupational group, 2) developed accounting system for the Ban Pan peanut processing occupational group, 3) studied the achievements in developing accounting system for the Ban Pan peanut processing occupational group. The population consists of 28 members of the Ban Pan peanut processing occupational group. Used a participatory research process and mixed method research. The research results found that 1) the accounting system of the Ban peanut processing occupational group had simple accounting that did not meet the standards of the accounting system. Therefore, 2) the accounting system has been developed to meet the standards, divided into 5 systems: 1) Petty cash accounting system 2) A system for purchased raw materials and production equipment in cash. 3) A system for received money from product sales in cash. 4) System for received financial support from supporting agencies and 5) Product production cost accounting system. 3) The results of the evaluation of the achievements in the development of accounting system for the Ban Pan peanut processing occupational group found that after the development, there were higher accounting standards in every aspect with statistical significance at the 0.01 level. The level of operations after developing the accounting system was at the highest level with an average of 4.68.
Keyword Development, Accounting system, Peanut processing occupational group	
*Corresponding author: dphatra@hotmail.com	

การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ดวงเดือน เกตรา^{1*} และรักษดาวัลย์ ศิริคำ¹

¹ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย คำสำคัญ การพัฒนา ระบบบัญชี กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง	การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการของระบบบัญชีแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน 2) พัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ประชากรคือสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน จำนวน 28 คน ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและใช้เครื่องมือวิจัยแบบผสมวิธี ผลการวิจัย พบว่า 1) ระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านมีการทำบัญชีแบบง่ายไม่เกินไปตามมาตรฐานของระบบบัญชี 2) มีการพัฒนาระบบบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานแบ่งเป็น 5 ระบบคือ 1) ระบบบัญชีเงินสดย่อย 2) ระบบการซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตเป็นเงินสด 3) ระบบการรับเงินจากการขายสินค้าเป็นเงินสด 4) ระบบการรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน และ 5) ระบบบัญชีต้นทุนการผลิตสินค้า และ 3) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน พบว่า หลังการพัฒนา มีมาตรฐานการบัญชีสูงขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับการดำเนินงานหลังการพัฒนาระบบบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ สู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนทุกภาคส่วนในสังคมไทย มุ่งเน้นการส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 การแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในท้องถิ่น โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งมีภาครัฐให้การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนด้านเทคนิค การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การให้ความรู้ใหม่ ๆ และการบริหารจัดการกลุ่ม โดยผ่านหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงานในจังหวัดต่าง ๆ นโยบายภาครัฐที่ต้องการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นรวมกลุ่ม ภาครัฐได้ดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สนับสนุนให้มีการผลิตสินค้าหรือจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ใน

ท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ บูรณาการภูมิปัญญาเดิมแล้วต่อยอดด้วยวิทยาการใหม่ ๆ ทำให้สินค้ามีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองสอดคล้องกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในท้องถิ่น และสามารถจำหน่ายได้ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยการรวมกลุ่มซึ่งเรียกว่าวิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprise : SMCE) หมายถึง “การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋วเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเพียงพอของครอบครัวและชุมชน ทุน ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม ให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน (จักรพงษ์ นวลชื่น, 2561)

บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ได้แก่ การปลูกข้าว การปลูกถั่วลิสงสายพันธุ์ต่าง ๆ จากสภาพภูมิอากาศสภาพดินในท้องถิ่น ถั่วลิสงก่อให้เกิดรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการปลูกข้าวจึงถือได้ว่าการปลูกถั่วลิสงเป็นอาชีพรองจากการทำ

นาของท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจึงนิยมปลูกถั่วลิสงแต่ละชนิดส่งออกตลาด ถั่วลิสงแต่ละชนิดมีกระบวนการเพาะปลูกที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงกระบวนการจัดการของประชาชนแต่ละรายแตกต่างกัน ตั้งแต่การเพาะเมล็ดจนถึงการเก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลตอบแทน หรือกำไรที่เกษตรกรได้รับในแต่ละครั้ง ขึ้นอยู่สภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ฝนฟ้าไม่ตกตามฤดูกาล ภาวะขาดแคลนน้ำในการเกษตร หรือได้ผลผลิตมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด ส่งผลให้การลงทุนไม่คุ้มค่าจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2532 สำนักงานพลังงานแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการพลังงาน ได้สนับสนุนวิทยากร มาให้คำแนะนำในการแปรรูปถั่วลิสงแปรรูปถั่วลิสงเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ กลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นที่ว่างเว้นจากภารกิจครัวเรือนได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน แรกเริ่มมีสมาชิก 35 คน ลงหุ้นคนละ 100 บาท และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการผลิตจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านได้ทดลองแปรรูปถั่วลิสงหลากหลายรูปแบบ เช่น ขนมหั่วตัด ถั่วกรอบแก้ว ถั่วคั่วทราย และถั่วคั่วเค็ม กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ได้ลองผลิตลองถูกปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับภูมิปัญญาชาวบ้านได้นำวิธีการเฉพาะมาแปรรูปถั่วลิสงจนได้ถั่วคั่วเค็มที่มีรสชาติถูกปาก กรอบ มัน เค็ม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเท่านั้น ถั่วคั่วเค็มได้รับการตอบรับดีเกินคาดจากตลาดจนถึงปัจจุบัน กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านได้นำผลิตภัณฑ์ลงทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ใช้ชื่อว่า ถั่วป่านทอง และได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) รางวัล Quality Award 2014 คัดสรรระดับ 4 ดาว ปี พ.ศ. 2551, พ.ศ. 2554 และปี พ.ศ. 2559 ได้รับรองทางโภชนาการด้านคุณภาพและความอร่อย และได้รับการสนับสนุน จากบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์บนเครื่องบินของสายการบินประจำชาติ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ถั่วคั่วเค็มป่านทองยังได้รับมาตรฐานและรางวัลอื่น ๆ ได้แก่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เลขที่ 1147/2549 ลว. 12 ธ.ค.2556 อย.เลขที่ 4520114320002 คัดสรรระดับ 2 ดาว ปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2549 และคัดสรรระดับ 4 ดาว ปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตั้งอยู่ บ้านป่าน หมู่ที่ 17 ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการบริหารงานของนาง

ประมวล พลพุดา จากการสอบถามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสงเบื้องต้นพบประเด็นปัญหาคือ 1) ปัญหาจากกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสงกระบวนการขั้นตอนการรวบรวมเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายเงิน ไม่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ 2) ไม่มีแบบฟอร์มที่ใช้ในการบันทึกรายการ การสรุปรายการเพื่อแบ่งเงินปันผล และผลกำไรให้กับสมาชิกกลุ่มยังไม่มีความชัดเจน 3) สมาชิกในกลุ่มใช้วิธีจัดบันทึกรายการต่าง ๆ แบบง่าย และ 4) ผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชียังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบัญชี ทั้งนี้ในการประกอบกิจการนั้น ระบบบัญชีมีความสำคัญในการดำรงอยู่ของกิจการ เพราะเป็นส่วนที่ทำให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต ผลกำไร ฐานะทางการเงิน ผลประกอบการและแนวโน้มการเจริญเติบโตของกิจการในอนาคต

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจให้ความรู้เกี่ยวกับบัญชีและพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มเพื่อให้มีความถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาระบบบัญชีสู่การพัฒนาและเจริญเติบโตของกลุ่ม ใน การให้ความรู้และเข้าไปพัฒนาระบบการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเจริญเติบโตของกลุ่มและเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด และยังสามารถนำผลการวิจัย มาใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน คณะผู้วิจัยได้ใช้กรอบเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบัญชี โดยประกอบไปด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบของระบบบัญชี และการพัฒนาหลักเกณฑ์ของระบบบัญชีที่ดี

นอกจากนั้น มีการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ใน 5 ด้านคือ

1. ด้านการดำเนินงานด้านระบบบัญชี
2. ด้านการดำเนินงานด้านเอกสารทางการเงินบัญชี
3. ด้านการดำเนินงานด้านสมุดบัญชี
4. ด้านการดำเนินงานด้านทะเบียนคุม
5. ด้านการจัดทำรายงานทางการเงิน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรคือสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 28 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือผู้รับผิดชอบด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง

3. กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม คือประชากร สมาชิกกลุ่มอาชีพและกรรมการกลุ่มอาชีพ จำนวน 28 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยคือช่วงปีงบประมาณ 2566 (ตุลาคม 2565-กันยายน 2566)

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของระบบบัญชี

ไอลัดดา โอ่งกลางและคณะ (2562) กล่าวว่าระบบบัญชีหมายถึงระบบงานที่เกี่ยวกับการกำหนดวิธีปฏิบัติงานทางบัญชี เริ่มจากแบบฟอร์มหรือเอกสารหลักฐานรายการค้า สมุดบัญชี รายงานทางการเงิน วิธีการควบคุมภายใน รวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดทำบัญชี เพื่อให้มีการประเมินผลในการดำเนินงานอย่างถูกต้องและเป็นระบบแบบแผนที่ดีตลอดจนช่วยให้สามารถแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินได้ตามความต้องการของใช้ข้อมูลทางบัญชี เช่น ผู้บริหาร เจ้าของธุรกิจ สรรพากร เจ้าหนี้ นักวิเคราะห์ นักลงทุน

หน่วยงานภาครัฐ ให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลนำไปใช้ในการติดตาม ปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อัจฉรา มานะอริยกุล (2559) กล่าวว่าระบบบัญชีหมายถึงกระบวนการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินด้วยเอกสารแบบพิมพ์ สมุดบันทึกทางการเงิน บัญชี หลักและวิธีการ เครื่องทุนแรง และสรุปผลข้อมูลทางการเงินในรูปแบบของรายงานทางการเงิน เพื่อนำเสนอให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกิจการ

สมเดช โรจน์ศรีเสถียร (2558) กล่าวว่าระบบบัญชี (Accounting System) หมายถึง ระบบการจำแนกประเภทของข้อมูลจากบัญชี สมุดบัญชี เอกสารแบบพิมพ์ วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุมทางการเงินบัญชีและการนำเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการจัดทำรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการให้สามารถนำเสนอ ข้อมูลทางบัญชีให้สำเร็จสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ สินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย และการประเมินผลในการดำเนินงานอย่างถูกต้องและเป็นระบบแบบแผนที่ดี นอกจากนี้ระบบบัญชียังช่วยให้มีการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และบุคคลภายนอกอีกด้วย

ทั้งนี้สรุปว่า ระบบบัญชี หมายถึงขั้นตอนการเก็บรวบรวมเอกสารทางการเงิน โดยใช้แบบฟอร์ม เอกสารและสมุดบัญชี เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการบันทึก การควบคุม และรายงานผลของรายการต่าง ๆ ทั้งสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย

ลักษณะของระบบบัญชีที่ดี

ลักษณะของระบบบัญชีที่ดี มีองค์ประกอบดังนี้ (ภาวิณี พูลเกิด, 2556)

1. จะต้องมีการบันทึกรายการที่ถูกต้อง และให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการจัดทำรายงาน
2. จะต้องให้ข้อมูลตัวเลขและรายงานตรงกับความเป็นจริง มีความเป็นปัจจุบันเสมอ
3. จะต้องจัดให้มีการวัดผลการดำเนินงานของทุกส่วนของกิจการ และเป็นไปตามความต้องการของฝ่ายบริการ
4. จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่พนักงานทุกคน

5. จะต้องจัดให้มีการควบคุมภายในที่ดี มีการป้องกัน และรักษาทรัพย์สินของกิจการจากการทุจริตและความเสียหายต่าง ๆ ทำให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของระบบบัญชี

ระบบบัญชีของกิจการจะประกอบด้วยส่วนประกอบของระบบบัญชีดังต่อไปนี้ (ภาวิณี พูลเกิด, 2556)

เอกสารและบันทึกทางการบัญชีทุกๆ ครั้งที่มีการบันทึกบัญชีนั้น จะต้องมีการนำเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ประกอบการลงบัญชี และต้องบันทึกในแบบฟอร์มทางบัญชี เอกสารและสมุดบัญชี ประกอบด้วย

1. แบบฟอร์มต่าง ๆ เช่น ใบกำกับภาษี ใบสำคัญจ่าย และใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น แบบฟอร์มเหล่านี้เป็นเอกสารที่ใช้ประจำ ซึ่งจะใช้เป็นหลักฐานในการลงบัญชี

2. สมุดรายวันขั้นต้น จะเป็นสาเหตุที่ใช้บันทึกรายการที่เกิดขึ้นขั้นแรก โดยเรียงลำดับ ตามวันที่ที่เกิดรายการผ่านไปยังบัญชีแยกประเภท เช่น สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันเงินสด รับสมุดเงินสดจ่าย สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย เป็นต้น

3. บัญชีแยกประเภท เป็นบัญชีที่ใช้ลงรายการที่ผ่านมาจากสมุดรายวัน โดยจะประกอบด้วย บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย ยอดคงเหลือในบัญชีแยกประเภท เพื่อนำไปทำรายงานทางการเงินหรืองบต่าง ๆ

4. รายงานทางการเงินหรืองบต่าง ๆ เป็นรายการที่เสนอต่อฝ่ายบริหาร เช่น ต้นทุน การผลิต งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน และงบกำไรสะสม เป็นต้น

5. วิธีการต่าง ๆ การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้แบบฟอร์มต่างๆ การลงรายการในสมุดบัญชีรายวันทั่วไป บัญชีแยกประเภท และการจัดทำรายงานต่างๆ

6. เครื่องจักรและเครื่องมือ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการปฏิบัติงานให้รวดเร็วและลดข้อผิดพลาดได้แก่ เครื่องคำนวณเลข เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น

7. บุคคลที่ปฏิบัติงานในระบบ คือ พนักงานซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติงานตามระบบบัญชี ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุด บุคคลที่ปฏิบัติงานจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ที่จะปฏิบัติตามระบบบัญชีได้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการบัญชี มีความตั้งใจในการ

ทำงาน ถ้าขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแล้ว แม้ว่าระบบบัญชีจะวางไว้อย่างดีก็ไม่สามารถจะทำงานมีประสิทธิภาพได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชิดชนก มากเชื้อ และชฎามาศ แก้วสุกใส (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านดอนคั้น ตำบลคูซุต อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ปฏิบัติของกลุ่มออมทรัพย์ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี อย่างเป็นระบบ ใช้การจดบันทึกข้อมูลอย่างง่าย เน้นการบันทึกข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงยอดเงินสด คงเหลือ และกำไรขาดทุนเพียงเท่านั้น รูปแบบของสมุดบัญชีและทะเบียนคุมไม่ครอบคลุมสำหรับการจดบันทึกข้อมูล ส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีไม่เพียงพอต่อการจัดทำงบการเงิน ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนา ระบบบัญชีให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ประกอบด้วย 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบบัญชีด้านการรับเงิน 2) ระบบบัญชีด้านการจ่ายเงิน 3) ระบบปิดบัญชีและจัดทำงบการเงิน รวมถึงมีการพัฒนาด้านเอกสารบัญชี ทะเบียนคุม สมุดบัญชีและรูปแบบงบการเงิน นอกจากนี้ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานต่อระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้น พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานต่อระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้น ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจต่อระบบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชีรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 4.75

ดวงเดือน เกตรา (2562) ศึกษาการพัฒนากระบวนการบัญชีกลุ่มอาชีพทอเสื่ออก บ้านเหล่าไพรงาม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มอาชีพทอเสื่ออกบ้านเหล่าไพรงาม มีสมาชิกเป็นเพศหญิง 25 คน ลักษณะการดำเนินงานเป็นการการผลิตเสื่ออกเพื่อจำหน่าย ระบบบัญชีที่ใช้อยู่เป็นการจัดทำบัญชีแบบง่าย คือ มีการจดบันทึกรายรับรายจ่ายและการแบ่งผลกำไร ลงในสมุดเท่าที่ทำได้ การจัดเก็บเอกสาร ไม่มีการแยกรายการบัญชีตามหมวดหมู่ธุรกรรม กระบวนการบัญชีไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป จากการดำเนินการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทำให้พัฒนาระบบบัญชีที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทอเสื่ออก โดยแบ่งเป็น 5 ระบบ ได้แก่ (1) ระบบการรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน (2) ระบบการสั่งซื้อ

วัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิต (3) ระบบการจ่ายวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิต (4) ระบบการรับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากสมาชิกกลุ่ม และ (5) ระบบการจัดจำหน่ายและการรับชำระเงินสด

ดวงเดือน เกตรา และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบัญชีและการเงินกองทุนหมู่บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 4 : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน ท่าม่วงหมู่ที่ 4 ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ากองทุนหมู่บ้านดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก จำนวน 12 คน ลักษณะการดำเนินงานเป็นการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น ไม่มีกระบวนการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบ มีการบันทึกรายการพบการบันทึกการบัญชีเงินฝากออมทรัพย์รายรับและรายจ่ายของกองทุน และสินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน ผู้จัดทำบัญชีของหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้ หรือประสบการณ์ในการบันทึกบัญชี และรายงานทางการเงิน การบันทึกบัญชีของหมู่บ้านนั้นได้ความรู้มาจากการสอบถามการศึกษาในคู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองด้วยตนเองและไม่เพียงพอต่อการบันทึกบัญชีและจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างถูกต้องตามที่กำหนดไว้จากกระบวนการวิจัยสามารถพัฒนาระบบโดยแบ่งเป็น 2 ระบบ ได้แก่ (1) ระบบบัญชีเกี่ยวกับการรับเงิน ประกอบด้วย การรับโอนเงินจัดสรรการรับเงินฝาก/เงินค่าหุ้น จากสมาชิก การรับชำระหนี้เงินกู้จากสมาชิก และการรับรายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร (2) ระบบบัญชีเกี่ยวกับการจ่ายเงิน ประกอบด้วย การจ่ายเงินกู้ยืมแก่สมาชิก การจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และการจ่ายเงินคืนให้แก่สมาชิกที่ลาออก

สัจฉิภา วรโยธาและคณะ (2561) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบัญชีในการบริหารเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกกไธ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร พบว่า 1) ลักษณะการประกอบการเป็นรูปแบบวิสาหกิจชุมชนเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว มีสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชี คือ มีคู่มือบัญชีกลุ่มผู้ผลิตหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แต่ไม่นำมาถือปฏิบัติ เนื่องจากมีความซับซ้อนและมีภาระหน้าในการผลิตสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าทำให้ไม่มีการลงบัญชีตามคู่มือ จะมีเพียงการบันทึกการรับ-รายจ่าย

วาริพิน คงคลสมัยและคณะ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการบัญชีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียน บ้านแม่สาบน้อย จังหวัดเชียงใหม่เคยเข้าร่วมจัดทำบัญชีครัวเรือนกับพัฒนาชุมชน แต่ไม่ได้มีการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพราะรู้สึกใจหายเมื่อเห็นตัวเลขค่าใช้จ่ายที่สูง แต่เมื่อทีมวิจัยได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ทำให้แม่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าการบันทึกบัญชีครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และช่วยเพิ่มเงินออม เช่น เมื่อวันนี้เราเห็นว่าซื้อเยอะ วันต่อไปก็ลดซื้อลง นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านฯ ได้พัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยเพิ่มช่องรวมรายรับและรวมรายจ่ายประจำวัน และเพิ่มใบปะหน้าสรุปรายการรับและรวมรายจ่ายประจำเดือน สำหรับการบันทึกบัญชีต้นทุน ประธานกลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียนได้มีการบันทึกบัญชีต้นทุนเพื่อรายงานให้กรรมการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียนเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว แต่ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียนได้ร่วมมือกับทีมวิจัยในการพัฒนาปรับปรุงสมุดบัญชีต้นทุนจนได้สมุดบัญชีที่กำหนดช่องที่จำเป็นไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกในการบันทึกการและมีรูปแบบที่แสดงข้อมูลต้นทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิ ที่ชัดเจน

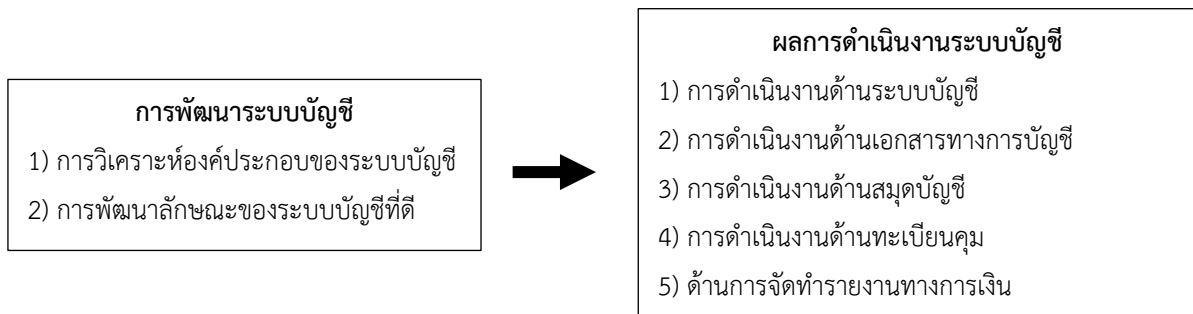
วาทีณี ศรีมหา (2558) ศึกษาการพัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน คือ 1) ไม่มีการเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี หรือมีแต่ไม่ครบถ้วน อีกทั้งมีความยุ่งยากในการเตรียมแบบฟอร์มทางบัญชีและสมุดบัญชีที่ต้องใช้งาน 2) เกษตรกรไม่กล้าบันทึกบัญชีจริงในสมุดเพราะกลัวข้อมูลผิดพลาด จึงทำให้การบันทึกบัญชีช้าหรือลืมนั่นบันทึกบัญชี 3) การบันทึกบัญชีตามความสะดวกและความเข้าใจ โดยใช้เกณฑ์เงินสดในการบันทึกบัญชี 4) การบันทึกบัญชีล่าช้า ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการกองทุนได้ 5) ไม่มีระบบติดตามหรือตรวจสอบหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญที่เกิดขึ้นจากลูกหนี้ที่กู้ยืมเงินกองทุนไป และ 6) เกษตรที่เคยไปอบรมกับหน่วยงานต่างๆ ในภาครัฐ เมื่อจะลงมือปฏิบัติจริงก็ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้ ต้องขอความ

ช่วยเหลือจากครูบัญชีอาสาจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมโดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1. การแยกรายการค่าออกเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมเกี่ยวกับเงินกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเกี่ยวกับเงินออม หรือเงินรับฝากจากสมาชิก 2. แบ่งระบบบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน เป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชีและสมุดบัญชีที่เกี่ยวข้อง 2) วิธีการบันทึกบัญชีแบ่งเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบ

บัญชีเกี่ยวกับการรับเงิน/จ่ายเงิน/การรับสินทรัพย์เป็นการชำระค่าหุ้นหรือการบริจาค และ 3) การจัดทำรายงานทางการเงิน

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

การดำเนินงานด้านระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ภายหลังกระบวนการพัฒนามีการดำเนินงานด้านระบบบัญชีที่สูงขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนากระบวนการวิจัยกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ การใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เครื่องมือวิจัยที่ประกอบไปด้วย แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การจัดการประชุมและการจัดการอบรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน และ สภาพ ปัญหา การดำเนินงานของระบบ

บัญชี การประเมินการดำเนินงานระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านก่อนการพัฒนา

2. การออกแบบระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน

3. การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบบัญชีที่พัฒนาให้กับกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน

4. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานระบบบัญชีกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน หลังการพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพและปัญหาของระบบบัญชีกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ใช้การวิเคราะห์ SWOT

2. การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือคือการสัมภาษณ์เจาะลึก การประชุมกลุ่มย่อย

3. การประเมินผลการดำเนินงานระบบบัญชีใช้แบบประเมินก่อนการพัฒนากระบวนการวิจัยและหลังการพัฒนากระบวนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-dept Interview) และการใช้แบบประเมินการดำเนินงานด้านระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพก่อนรับการพัฒนา

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร ผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และมีการประเมินการดำเนินงานระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานหลังกระบวนการพัฒนาระบบบัญชี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงเปรียบเทียบด้วยการทดสอบค่าเฉลี่ยแบบสองกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples T-Test) เพื่อดูว่าการดำเนินงานระบบบัญชีก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา มีผลสัมฤทธิ์อย่างไร ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสังเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์การดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานการจัดทำบัญชี

ผลการวิจัย

ระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านที่ว่างจากการทำนาไม่มีความเข้าใจในการรวบรวมข้อมูลต้นทุนตามหลักการบัญชี ในระยะแรกใช้วิธีรวมค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้ง 5 ขั้นตอนรวมกัน นำมาหารจำนวนผลผลิตที่ได้จะทำให้ได้ต้นทุนผลิตต่อหน่วย ต่อมาได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาให้ความรู้เรื่องการบันทึกบัญชีและต้นทุนการผลิต การรวบรวมต้นทุนมาแยกออกเป็นต้นทุนส่วนวัตถุดิบ และค่าใช้จ่ายอื่น ได้แก่ ค่าถั่ว ค่าเกลือ ค่าน้ำมันพืช ค่าถุงบรรจุภัณฑ์ ค่าขนส่ง และ ค่าซ่อมแซมที่อาจเกิดขึ้น นำค่าใช้จ่ายทั้งหมดมารวมกัน และหารด้วยจำนวนหน่วยผลผลิตที่ผลิตได้ ต้นทุนการผลิตแบบเดิมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน

1. การวิเคราะห์ SWOT กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
- สมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานมีความรู้ ความชำนาญ ในการผลิตถั่วเค็มตั้งแต่เดิมมีภูมิปัญญาชาวบ้านเนื่องจากพื้นที่บ้านปานเดิมมีการปลูกถั่วลิสง เพราะมีดินและน้ำที่เหมาะสมแก่การปลูกถั่วลิสง - สมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านที่ว่างเว้นจากการงานหลักเป็นคนในชุมชนที่รู้จักกันดี การทำงานของกลุ่มบ้านปานให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในการผลิต การจำหน่าย หรือกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ ขอความร่วมมือ จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี - กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานเลือกผลิตถั่ว ลิสงคลุกเกลือ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์มีลักษณะเด่นรสชาติเฉพาะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวกลมกล่อม เพราะมีการคัดสรรวัตถุดิบคุณภาพในท้องถิ่นเป็นส่วนผสมหลักในการผลิต	- กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานใช้ถั่วลิสงที่เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตไม่เพียงพอ จึงต้องมีการสั่งซื้อจากพื้นที่อื่น ซึ่งในบางครั้งได้ถั่วที่ไม่มีคุณภาพ - กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่ การจัดทำบัญชีเป็นแบบง่ายจดบันทึกง่าย ๆ ตามความเข้าใจ ขาดความรู้ที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชี - กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานมีสมาชิกกลุ่มเป็นกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำให้ขาดแรงงานวัยหนุ่มสาวที่จะดำเนินงานกลุ่มต่อไป - กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน ขยายสินค้ามีข้อจำกัดในเรื่องการขนส่ง โดยส่วนใหญ่ผู้ซื้อสินค้าจะเข้ามาซื้อสินค้าที่กลุ่ม และกลุ่มไม่มีรถขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
4. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในราคาปานกลาง สามารถซื้อขายได้ง่าย เป็นสินค้าบริโภคที่ทานง่าย เหมาะกับทุกเพศทุกวัย 5. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน สินค้าที่ผลิตได้แล้วมีการเก็บรักษาไว้อย่างดีไม่มีปัญหาทำให้สินค้าเสียหาย มีโรงงานที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐทำให้มีสถานที่ผลิตและจัดเก็บผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี	
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
1. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านมีสินค้าเป็นที่ยอมรับของตลาด 2. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน 3. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านมีสินค้าที่มีลักษณะและรสชาติเฉพาะ แตกต่างจากรายอื่น	1. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านจัดซื้อถั่วลิสงจากหลายแหล่ง ทำให้ราคาของถั่วลิสงที่ไม่คงที่ 2. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านขาดแรงงานการผลิตในช่วงฤดูการทำนา 3. กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน อยู่ในพื้นที่สภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบบัญชีที่กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยใช้แนวความคิดพัฒนาระบบงานมาวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ไม่มีระบบการบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ทั้งแบบรายเดือนและรายปี ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป การบันทึกบัญชีและข้อมูลที่มีอยู่เดิมไม่ครบถ้วนเพียงพอ การบันทึกบัญชีเป็นการใช้เกณฑ์เงินสดเป็นหลัก และมีการจดบันทึกบัญชีเพียงแค่รายรับรายจ่ายในสมุดบัญชีที่ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ เท่านั้น สามารถจัดแบ่งระบบบัญชีเดิมของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนงาน ได้แก่ ระบบที่ 1 การรับเงินสด ระบบที่ 2 การจ่ายเงินสด และระบบที่ 3 การรับจ่ายเงินค้ำของสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง

1.1 ระบบการรับเงินสด

กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน มีการรับเงินสดจากการขายสินค้า มีรายละเอียด คือการขายสินค้าของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน เป็นการขายสดทั้งหมดเมื่อลูกค้าสั่งซื้อสินค้า กลุ่มงานผลิตและจัดจำหน่ายจะทำหน้าที่เป็นผู้ขาย และรับชำระเงินสดค่าสินค้า จากนั้นจะก็นำรายละเอียดแจ้งให้เลขานุการและบัญชีจดบันทึกรายการสินค้าที่ขายไปในแต่ละวัน

ส่วนเงินสดที่ได้รับจะนำส่งให้เหรียญกษาปณ์และรวบรวมนำฝากธนาคารต่อไป เลขานุการและบัญชีจะมาตรวจสอบรายการขายทุก ๆ สัปดาห์ และนำข้อมูลการขายไปจดบันทึกในสมุดเงินสดรับ

1.2 ระบบการจ่ายเงินสด

กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน มีการจ่ายเงินสดซื้อวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่ม มีรายละเอียด คือ เมื่อมีการนำเงินสดจ่ายซื้อวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของกลุ่มแล้ว สมาชิกที่จ่ายรายจ่ายดังกล่าวจะนำเอกสารหลักฐานการใช้จ่ายรายจ่ายนั้น ๆ มาขอเบิกเงินจากเหรียญกษาปณ์ และเหรียญกษาปณ์จะนำรายละเอียดแจ้งให้เลขานุการและบัญชีจดบันทึกรายการดังกล่าวสำหรับการจ่ายเงินสดกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ รายจ่ายสำหรับการผลิต และรายจ่ายสำหรับการจ่ายค้ำหุ้นสมาชิกกลุ่มดังนี้

รายจ่ายสำหรับการผลิต เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการซื้อวัตถุดิบ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิต ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าถั่ว ค่าเกลือ ค่าน้ำมันพืช ค่าถุงบรรจุภัณฑ์ ค่าขนส่ง ค่าซ่อมแซมที่

อาจเกิดขึ้น และค่าแรงงาน การจ่ายเงินเกี่ยวกับการผลิตจะอธิบายแยกเป็นรายองค์ประกอบดังนี้

1.2.1 ซื้อถั่วลิสง กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน จะดำเนินการจัดซื้อถั่วลิสงเป็นรอบ ๆ การผลิต ซึ่งโดยปกติจะซื้อถั่วลิสงครั้งละ 1 ตัน จากผู้ขายเจ้าประจำซึ่งจะมีราคาอยู่ประมาณตันละ 54,000 – 56,000 บาท แล้วแต่ช่วงของการผลิต เมื่อผู้ขายนำส่งถั่วลิสง ประธานกลุ่มจะแจ้งให้กลุ่มงานจัดเตรียมเงินสดให้พอกับจำนวนที่สั่งซื้อถั่ว และแจ้งให้กลุ่มงานผลิตและจัดจำหน่าย ทำการตรวจสอบปริมาณและคุณภาพของถั่วเบื้องต้น เมื่อถูกต้องตามข้อตกลงให้กลุ่มงานจ่ายค่าถั่วลิสงและแจ้งให้เลขานุการและบัญชีบันทึกการซื้อถั่วลิสงในสมุดจ่ายเงินสดต่อไป

1.2.2 ซื้อวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิต กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่ว ลิสง บ้านปาน จะจัดซื้อเกลือ น้ำมันพืช ฤๅบรรจุภัณฑ์ และจ่ายค่าขนส่ง ค่าซ่อมแซม สมาชิกกลุ่มงานผลิตและจัดจำหน่าย เมื่อจะเริ่มการผลิตในแต่ละรอบการผลิตจะทำการตรวจสอบวัสดุ อุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการผลิต และทำการขอเบิกเงินจากให้กลุ่มงาน ประธานกลุ่ม จะดำเนินการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ตามจำนวนที่ต้องการ และนำหลักฐานการจ่ายส่งเลขานุการและบัญชีบันทึกการจ่ายในสมุดจ่ายเงินสดต่อไป

1.2.3 จ่ายค่าแรงงาน ในแต่ละรอบการผลิตสมาชิก กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน แต่ละวันจะมีสมาชิกเข้ามาร่วมในกระบวนการผลิตตามความสมัครใจ ซึ่งจำนวนสมาชิกในแต่ละวันจะมีประมาณ 8–12 คน แต่ละคนจะลงเวลาการทำงานในสมุดบันทึกลงแรงเข้าทำงาน ค่าแรงงานจึงคำนวณจ่ายเป็นรายชั่วโมงตามจำนวนวันที่ผลิต โดยไม่มีกำหนดอัตราค่าแรงไว้คงที่จะคำนวณค่าแรงงานจากรายรับทั้งหมดในแต่ละรอบการผลิตหักด้วยรายจ่ายทั้งหมดในการผลิตหักจำนวนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ คงเหลือเท่าไรจะหารด้วยจำนวนชั่วโมงแรงงานทั้งหมด และคูณด้วยจำนวนชั่วโมงแรงงานที่สมาชิกแต่ละคนได้ลงบันทึกไว้ใน

สมุดบันทึกลงแรง เมื่อการผลิตเสร็จสิ้นและจำหน่ายสินค้ารอบนั้น ๆ ได้ทั้งหมด ให้กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน จะจ่ายค่าแรงงานให้สมาชิก และแจ้งรายละเอียดให้เลขานุการและบัญชีบันทึกการจ่ายเงินค่าแรงงาน

1.3 ระบบการรับจ่ายเงินของสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน

กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน จะกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของกลุ่ม 1 ปี จะเริ่มนับจากเดือนมกราคม สิ้นสุดเดือนธันวาคม เมื่อสิ้นสุดรอบระยะเวลาการดำเนินงานของกลุ่ม ประธานกลุ่มจะดำเนินการประชุมเพื่อสรุปผลโดยรวมรายการขายสินค้าและรายจ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในรอบปีเลขานุการและบัญชีของกลุ่มจะสรุปรายการและชี้แจงรายละเอียดของจำนวนเงินสะสมจากยอดคงเหลือของรอบการผลิตและจำหน่ายในแต่ละรอบที่หักเข้าเป็นเงินสะสมไว้ การจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกในแต่ละปีจะไม่เท่ากันกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน จะนำจำนวนเงินสะสมจากยอดคงเหลือของรอบการผลิตและจำหน่ายทั้งหมดหารด้วยจำนวนหุ้นทั้งหมด และคูณด้วยจำนวนของสมาชิกแต่ละคน เมื่อสมาชิกรับรองการประชุมให้กลุ่มอาชีพจะดำเนินการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก

2. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน

จากการศึกษาระบบบัญชีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีการวางระบบบัญชี การควบคุมภายในและกระบวนการจัดทำบัญชีมาวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและปัญหาที่พบ โดยการวิเคราะห์ข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการวางระบบบัญชี และการควบคุมภายใน ของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน

การปฏิบัติงาน	แนวคิดการวางระบบบัญชี	แนวคิดการควบคุมภายใน
1. ด้านการรับเงิน	1. ไม่มีการจัดทำรายงานการขายประจำวัน 2. ไม่มีการออกใบเสร็จรับเงินจากการขายสินค้า 3. ไม่จัดทำใบสำคัญรับเงินกรณีไม่มีใบเสร็จรับเงิน	1. การกำหนดหน้าที่การบันทึกบัญชีและการรับเงิน ไม่ชัดเจน 2. ไม่มีการตรวจสอบยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน 3. ไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบวงเงินสต็อก

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องจากการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน (ต่อ)

การปฏิบัติงาน	แนวคิดการวางระบบบัญชี	แนวคิดการควบคุมภายใน
	4. ไม่มีหลักฐานการส่งมอบเงินจากส่วนงานต่างๆ ของกลุ่ม	
	5. ไม่มีการจัดทำรายงานการรับเงินสดในแต่ละวัน	
	6. ไม่มีหลักฐานการนำฝาก-ถอนเงิน	
2. ด้านการจ่ายเงิน	1. ไม่มีหลักฐานการจ่ายเงิน 2. ไม่จัดทำใบสำคัญจ่ายเงิน 3. ไม่จัดทำใบเบิกเงิน 4. ไม่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงิน	1. ไม่มีการกำหนดหน้าที่ผู้จ่ายเงินที่ชัดเจน 2. ไม่มีการตรวจสอบยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน 3. ไม่มีการกำหนดวงเงินสดจ่าย
3. ด้านการอื่นๆ	1. การบันทึกรายการบัญชีไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชี 2. การคำนวณค่าแรงงานไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชี 3. ไม่มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงิน 4. ไม่มีการจัดทำงบกำไรขาดทุน 5. ไม่มีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของกลุ่ม	1. ไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ชัดเจน 2. ไม่มีระบบการตรวจสอบการบันทึกบัญชี 3. ไม่มีหลักฐานการบันทึกบัญชี 4. ไม่มีการตรวจนับสินค้าคงเหลือที่มีอยู่จริง

การวิเคราะห์จากการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตาม กระบวนการจัดทำบัญชีและปัญหาที่พบของกลุ่มอาชีพแปรรูป ถั่วลิสง บ้านป่าน สรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ตามการจัดทำบัญชี

กระบวนการตามการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชี	ผลการวิเคราะห์การจัดทำบัญชีของกลุ่มฯ
1. วิเคราะห์รายการค้า	ไม่ได้จัดทำ
2. บันทึกรายการในสมุดรายวัน	ไม่มีการจัดทำ บันทึกในสมุดเงินสดที่ไม่เป็นไปตามหลักการบัญชี
3. ฝ่ายรายการไปบัญชีแยกประเภท	ไม่ได้จัดทำ
4. จัดทำงบทดลอง	ไม่ได้จัดทำ
5. ปรับปรุงบัญชี	ไม่ได้จัดทำ
6. จัดทำงบทดลองหลังรายการปรับปรุง	ไม่ได้จัดทำ
7. ปิดบัญชีหาผลกำไรขาดทุน	ไม่ได้จัดทำ
8. หายอดคงเหลือ	จัดทำ แต่ไม่เป็นไปตามหลักการบัญชี
9. จัดทำงบทดลองหลังปิดบัญชี	ไม่ได้จัดทำ
10. จัดทำงบการเงิน	ไม่ได้จัดทำ

3. การวิเคราะห์ข้อบกพร่องจากการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน แล้ว

พบว่ามีการกำหนดหน้าที่ไม่ชัดเจน กรรมการหลายคนทำหน้าที่ไม่ตรงกับที่กำหนดไว้ หลายคนทำหน้าที่เกินกว่าที่กำหนด และมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหลายหน้าที่ เช่น เลขานุการและบัญชี ทำหน้าที่เลขานุการ ยังต้องบันทึกบัญชีของกลุ่ม และยังต้องเก็บรักษาเงินส่วนหุ้นของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ยังไม่มีส่วนงานที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานตรวจนับสินค้า หรือตรวจสอบการบันทึกรายการต่าง ๆ ของกลุ่มที่ชัดเจน

การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน พบว่า กลุ่มมีการจัดทำเอกสารบัญชี และดำเนินการเกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีเพียง 3 ระบบ ได้แก่ การรับเงินสด การจ่ายเงินสด และการรับจ่ายเงินของสมาชิก ซึ่งทั้ง 3 ระบบนั้น ยังไม่ครอบคลุมการดำเนินงานของอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน และยังไม่สอดคล้องกับหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป คณะผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและระบบบัญชีของแต่ละประเภทธุรกิจโดยรวม รวมทั้งได้จากข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ นำมาวิเคราะห์ปัญหาและศึกษาความต้องการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงจากกิจกรรมสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นมาใช้เพื่อพัฒนาระบบบัญชีให้มีลักษณะสอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานและรายการค้าที่เกิดขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน เป็น 5 ระบบ โดยคณะผู้วิจัยเสนอการพัฒนาระบบบัญชีใหม่ของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ดังนี้

1. ออกแบบโครงสร้างการบริหารของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน
2. ระบบบัญชีและเอกสารประกอบของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ประกอบด้วย
 - ระบบที่ 1 บัญชีเงินสดย่อย
 - ระบบที่ 2 การซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตเป็นเงินสด
 - ระบบที่ 3 การรับเงินจากการขายสินค้าเป็นเงินสด
 - ระบบที่ 4 การรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน
 - ระบบที่ 5 บัญชีต้นทุนการผลิตสินค้า

3. ผังบัญชี (Chart of Accounts)

4. การบันทึกรายการบัญชี และจัดทำงบการเงิน

ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินมาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง โดยเก็บรวบรวมจากสมาชิกและกรรมการกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน จำนวน 28 คน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการพัฒนาระบบบัญชีและหลังการพัฒนาระบบบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 85.70 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 14.30 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 55 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.60 รองลงมาคืออายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.00 และอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.90 ตามลำดับ สถานภาพในกลุ่มอาชีพ ส่วนมากผู้ตอบแบบประเมินเป็นกรรมการกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง คิดเป็นร้อยละ 56.60 และเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง คิดเป็นร้อยละ 46.40

ผลการประเมินมาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่า การประเมินมาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ก่อนพัฒนาระบบบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน หลังการพัฒนาระบบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การดำเนินงานด้านทะเบียนคุม ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.37) รองลงมาคือการจัดทำรายงานทางการเงิน ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.53) และการดำเนินงานด้านสมุดบัญชี ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการประเมินมาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านก่อนและหลังการพัฒนาระบบบัญชี ปรากฏดังแสดงในตารางที่ 5 พบว่า มาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ก่อนและหลังการพัฒนาระบบบัญชี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมาตรฐานระบบบัญชีภายหลังการพัฒนาระบบบัญชี สูงกว่ามาตรฐานระบบบัญชีก่อนการพัฒนา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานระบบบัญชีแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยมาตรฐาน

ระบบบัญชีภายหลังการพัฒนาสูงกว่ามาตรฐานระบบบัญชีก่อน
การพัฒนาทุกด้าน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินการดำเนินงานระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน

การดำเนินงานระบบบัญชี	ก่อนพัฒนาระบบบัญชี			หลังพัฒนาระบบบัญชี		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การดำเนินงานด้านระบบบัญชี	4.20	0.20	มาก	4.82	0.22	มากที่สุด
2. การดำเนินงานด้านเอกสารทางการบัญชี	4.10	0.21	มาก	4.54	0.31	มากที่สุด
3. การดำเนินงานด้านสมุดบัญชี	4.34	0.56	มาก	4.61	0.41	มากที่สุด
4. การดำเนินงานด้านทะเบียนคุม	4.45	0.70	มาก	4.76	0.37	มากที่สุด
5 การดำเนินงานจัดทำรายงานทางการเงิน	4.28	0.55	มาก	4.68	0.53	มากที่สุด
ผลการดำเนินงานโดยรวม	4.27	0.36	มาก	4.68	0.26	มากที่สุด

ที่มา: จากการคำนวณด้วยโปรแกรมสถิติทางสังคมศาสตร์

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการประเมินมาตรฐานระบบบัญชีของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ก่อนและหลังการพัฒนา

การดำเนินงานระบบบัญชี	ก่อนพัฒนาระบบบัญชี	หลังพัฒนาระบบบัญชี	t	p-value
	$\bar{x}$ (S.D.)	$\bar{x}$ (S.D.)		
1. การดำเนินงานด้านระบบบัญชี	4.20 (0.20)	4.82 (0.22)	10.021	0.000**
2. การดำเนินงานด้านเอกสารทางการบัญชี	4.10 (0.21)	4.54 (0.31)	9.875	0.000**
3. การดำเนินงานด้านสมุดบัญชี	4.34 (0.56)	4.61 (0.41)	3.400	0.002**
4. การดำเนินงานด้านทะเบียนคุม	4.45 (0.70)	4.76 (0.37)	3.095	0.005**
5 การดำเนินงานจัดทำรายงานทางการเงิน	4.28 (0.55)	4.68 (0.53)	3.969	0.005**
ผลการดำเนินงานโดยรวม	4.27 (0.36)	4.68 (0.26)	8.145	0.000**

** p-value < 0.01

ที่มา: จากการคำนวณด้วยโปรแกรมสถิติทางสังคมศาสตร์

การอภิปรายผล

1. จากการวิจัยพบว่า การจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านมีปัญหาด้านการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามระบบบัญชีที่ดี เนื่องจากสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรจึงขาดความรู้ ความเข้าใจ ถึงระบบการบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีที่ดี ไม่ได้มีความรู้หรือประสบการณ์ในการบันทึกบัญชีกระบวนการทางบัญชี การบันทึกบัญชีจึงทำแบบง่าย มีการจดบันทึกรายรับรายจ่าย และการแบ่งกำไร โดยการจดลงในสมุดแบบง่าย ๆ เท่าที่ทำได้ การ

จัดเก็บเอกสารทำแบบง่าย และสะดวกในการใช้ไม่มีการแยกหมวดหมู่ตามหมวดบัญชี ไม่มีกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ระบบบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีของกลุ่ม ยังไม่ถูกต้องครบถ้วนเท่าที่ควร การบันทึกบัญชีและข้อมูลที่มีอยู่เดิมไม่ครบถ้วนเพียงพอ การบันทึกบัญชีเป็นการใช้เกณฑ์เงินสดเป็นหลัก และมีการจดบันทึกบัญชีเพียงแค่ว่ารายรับรายจ่ายในสมุดบัญชีที่ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ เท่านั้น สอดคล้องกับ วาริพิน คงคณสมัย ณัฐธยาน์ บันทา และปณิดา โตคำนุช (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนา

ระบบบัญชีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียน บ้านแม่สาบน้อย จังหวัดเชียงใหม่เคยเข้าร่วมจัดทำบัญชีครัวเรือนกับพัฒนาชุมชน แต่ไม่ได้มีการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพราะรู้สึกใจหายเมื่อเห็นตัวเลขค่าใช้จ่ายที่สูง แต่เมื่อทีมวิจัยได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับการบันทึกบัญชีครัวเรือน ทำให้แม่บ้านส่วนใหญ่เห็นว่าการบันทึกบัญชีครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น และช่วยเพิ่มเงินออม เช่น เมื่อวันนี้เราเห็นว่าซื้อเยอะ วันต่อไปก็ลดซื้อลง นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านฯ ได้พัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยเพิ่มช่องรวมรายรับและรวมรายจ่ายประจำวัน และเพิ่มใบปะหน้าสรุปรายการรับและรวมรายจ่ายประจำเดือน สำหรับการบันทึกบัญชีต้นทุน ประธานกลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียน ได้มีการบันทึกบัญชีต้นทุนเพื่อรายงานให้กรรมการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียนเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว แต่ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าลายเขียนเทียนได้ร่วมมือกับทีมวิจัยในการพัฒนาปรับปรุงสมุดบัญชีต้นทุนจนได้สมุดบัญชีที่กำหนดช่องที่จำเป็นไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกในการบันทึกรายการและมีรูปแบบที่แสดงข้อมูลต้นทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรสุทธิ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับ ทาริกา แยมะมัง (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรรมเลี้ยงกุ้งตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า วิสาหกิจชุมชนฯ ได้ดำเนินงานเพื่อหารายได้ให้กับเกษตรกรเลี้ยงกุ้ง ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการบันทึกบัญชีตามความ เขาใจของสมาชิกฯ โดยมีได้จัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ เอกสารอ้างอิงในการลงบัญชีไม่ครบ นอกจากนี้ยังมีการบันทึกเพียงรายรับรายจ่ายของเงินสดเท่านั้น ไม่มีระบบการควบคุมภายในอย่างเหมาะสม (2) ระบบบัญชีที่เหมาะสมประกอบด้วย 9 เล่ม ได้แก่ สมุดบัญชีรายได้ สมุดบัญชีค่าใช้จ่าย สมุดบัญชีคุมลูกหนี้ สมุดบัญชีคุมเจ้าหนี้ สมุดบัญชีเงินสดรับ-จ่าย สมุดบัญชี และสอดคล้องกับ ดวงเดือน เกตราและคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีและการเงินกองทุนหมู่บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 4 : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 4 ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กองทุนหมู่บ้านดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก จำนวน 12 คน ลักษณะการดำเนินงานเป็นการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเท่านั้น

ไม่มีกระบวนการจัดทำบัญชีที่เป็นระบบ มีการบันทึกรายการพบการบันทึกรายการบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ รายรับและรายจ่ายของกองทุน และสินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน ผู้จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้ หรือประสบการณ์ในการบันทึกบัญชี และรายงานทางการเงิน การบันทึกบัญชีกองทุนหมู่บ้านนั้นได้ความรู้มาจากการสอบถาม การศึกษาในคู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยตนเองและไม่เพียงพอต่อการบันทึกบัญชีและจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างถูกต้องตามที่ กำหนดไว้ จากกระบวนการวิจัยสามารถพัฒนาระบบโดยแบ่งเป็น 2 ระบบ ได้แก่ (1) ระบบบัญชีเกี่ยวกับการรับเงิน ประกอบด้วย การรับโอนเงินจัดสรรการรับเงินฝาก/เงินค่าหุ้น จากสมาชิก การรับชำระหนี้เงินกู้จากสมาชิก และการรับรายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร (2) ระบบบัญชีเกี่ยวกับการจ่ายเงิน ประกอบด้วย การจ่ายเงินกู้ยืมแก่สมาชิก การจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และการจ่ายเงินคืนให้แก่สมาชิกที่ลาออก

2. จากกระบวนการวิจัยพบว่าระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาระบบงานมาวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน ไม่มีระบบการบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ทั้งแบบรายเดือนและรายปี ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป การบันทึกบัญชีและข้อมูลที่มีอยู่เดิมไม่ครบถ้วนเพียงพอ คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบบัญชีเพื่อให้การดำเนินการดำเนินงานบัญชีให้สอดคล้องกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้พัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน เป็น 5 ระบบ ได้แก่ ระบบที่ 1 บัญชีเงินสดย่อย ระบบที่ 2 การซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตเป็นเงินสด ระบบที่ 3 การรับเงินจากการขายสินค้าเป็นเงินสด ระบบที่ 4 การรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน และระบบที่ 5 บัญชีต้นทุนการผลิต สอดคล้องกับ ดวงเดือน เกตรา (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาบบบัญชีกลุ่มอาชีพทอเสื่อกก บ้านเหล่าไพรงาม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มอาชีพทอเสื่อกกบ้านเหล่าไพรงาม มีสมาชิกเป็นเพศหญิง 25 คน ลักษณะการดำเนินงานเป็นการการผลิตเสื่อกกเพื่อจำหน่าย ระบบบัญชีที่ใช้อยู่เป็นการจัดทำบัญชีแบบง่าย คือมีการจดบันทึกรายรับรายจ่ายและการแบ่งผลกำไร ลงในสมุดเท่าที่ทำได้ การจัดเก็บ

เอกสาร ไม่มีการแยกรายการบัญชีตามหมวดหมู่ธุรกรรม กระบวนการบัญชีไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป จากการดำเนินการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมทำให้พัฒนาระบบบัญชีที่มีความชัดเจนเหมาะสมกับการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพทอเสื่อกกโดยแบ่งเป็น 5 ระบบ ได้แก่ (1) ระบบการรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานสนับสนุน (2) ระบบการสั่งซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิต (3) ระบบการจ่ายวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิต (4) ระบบการผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากสมาชิกกลุ่ม และ (5) ระบบการจัดจำหน่ายและการรับชำระเงินสด สอดคล้องกับ ชิตชนก มากเชื้อ และ ชวามาต แก้วสุกใส (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านดอนคัน ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ปฏิบัติของกลุ่มออมทรัพย์ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี อย่างเป็นระบบ ใช้การจดบันทึกข้อมูลอย่างง่าย เน้นการบันทึกข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงยอดเงินสด คงเหลือ และกำไรขาดทุนเพียงเท่านั้น รูปแบบของสมุดบัญชีและทะเบียนคุมไม่ครอบคลุมสำหรับ การจดบันทึกข้อมูล ส่งผลให้ข้อมูลทางบัญชีไม่เพียงพอต่อการจัดทำงบการเงิน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนา ระบบบัญชีให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ ประกอบด้วย 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบบัญชีด้านการรับเงิน 2) ระบบบัญชีด้านการจ่ายเงิน 3) ระบบปิดบัญชีและจัดทำงบการเงิน รวมถึงมีการพัฒนาด้านเอกสารบัญชี ทะเบียนคุมสมุดบัญชี และรูปแบบงบการเงิน นอกจากนี้ผลการศึกษาคำพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานต่อระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้น พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานต่อระบบบัญชีที่พัฒนาขึ้น ผู้ปฏิบัติงานมี ความพึงพอใจต่อระบบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบบัญชีรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 4.75 และสอดคล้องกับ พุทธมน สุวรรณอาสน์ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า ระบบบัญชีกลุ่มฯ ได้รับการพัฒนาให้มีความเหมาะสม และใช้ประโยชน์มากขึ้น กล่าวคือ สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ในรูปของงบกำไรขาดทุน และควบคุมวัตถุดิบและสินค้าให้อยู่ในระบบสินค้า นอกจากนั้นยังผู้จัดทำบัญชีกลุ่มฯ สามารถคำนวณต้นทุนสินค้า

ได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้สมาชิกกลุ่มฯ มีความพึงพอใจระบบบัญชีใหม่ 10 ประเด็น ได้แก่ 1) สามารถรับรู้รายรับ/รายจ่ายได้ 2) สามารถใช้ควบคุมสินค้าคงคลังได้ 3) สามารถรับรู้ต้นทุนสินค้าได้ 4) ใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังได้ 5) ใช้เป็นข้อมูลบริหารการผลิตสินค้าได้ 6) ใช้ในการควบคุมและบริหารจัดการวัตถุดิบและวัสดุคงคลังได้ 7) สามารถจำแนกลูกหนี้รายตัวและเจ้าหนี้รายตัวได้ 8) สามารถรู้ผลการดำเนินงาน และออกรายงานทางการเงินได้สมเหตุผล 9) สามารถวิเคราะห์เงินทุนหมุนเวียนได้ 10) สามารถใช้ข้อมูลบัญชีในการบริหารจัดการการเงินได้

3. คณะผู้วิจัยได้มีการประเมินการดำเนินงานด้านระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน ก่อนพัฒนาระบบบัญชีและหลังพัฒนาระบบบัญชี พบว่ามีผลการดำเนินงานด้านระบบบัญชีที่สูงขึ้น เนื่องจากการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์สาขาวิชาบัญชี กับ สมาชิกของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านอย่างใกล้ชิด ประกอบกับกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านมีสมาชิกจำนวนไม่มาก ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างทั่วถึง และสมาชิกมีความตั้งใจในการเรียนรู้ระบบบัญชีอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินงานต่อเนื่อง สินค้ามียอดขายที่เติบโต สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับสมาชิกกลุ่มอาชีพได้เป็นอย่างดี ทำให้สมาชิกมีความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในทุกด้านเพื่อให้กลุ่มอาชีพมีการเติบโตได้ต่อไปในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่าน พบว่าระบบบัญชีที่กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ไม่มีระบบการบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ทั้งแบบรายเดือนและรายปี ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป การบันทึกบัญชีและข้อมูลที่มีอยู่เดิมไม่ครบถ้วนเพียงพอ การบันทึกบัญชีเป็นการใช้เกณฑ์เงินสดเป็นหลัก และมีการจดบันทึกบัญชีเพียงแค่รายรับรายจ่ายในสมุดบัญชีที่ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ เท่านั้น สามารถจัดแบ่งระบบบัญชีเดิมของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนงาน ได้แก่ ระบบที่ 1 การรับ

เงินสด ระบบที่ 2 การจ่ายเงินสด และระบบที่ 3 การรับจ่ายเงิน
หุ้นของสมาชิกกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง

2. การพัฒนาระบบบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง
บ้านปาน คณะผู้วิจัยได้พัฒนาระบบบัญชีให้มีลักษณะสอดคล้อง
กับกิจกรรมการดำเนินงานและรายการค้าที่เกิดขึ้นของกลุ่ม
อาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน เป็น 5 ระบบ ประกอบไปด้วย
ระบบที่ 1 บัญชีเงินสดย่อย ระบบที่ 2 การซื้อวัตถุดิบและ
อุปกรณ์ในการผลิตเป็นเงินสด ระบบที่ 3 การรับเงินจากการขาย
สินค้าเป็นเงินสด ระบบที่ 4 การรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงาน
สนับสนุน และระบบที่ 5 บัญชีต้นทุนการผลิตสินค้า นอกจากนั้น
ได้จัดทำผังบัญชี (Chart of Accounts) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานด้าน
บัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานนำไปใช้เป็นแนว
ทางการเชื่อมโยงการจัดทำรายการให้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน

3. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาระบบบัญชีของ
กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานโดยการประเมินการ
ดำเนินงานด้านระบบบัญชีของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน ก่อน
พัฒนาระบบบัญชี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน การดำเนินงานด้านระบบ
บัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน หลังการพัฒนา
ระบบบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง
ที่สุดคือ การดำเนินงานด้านทะเบียนคุม ($\bar{x} = 4.76$, S.D. =
0.37) รองลงมาคือการจัดทำรายงานทางการเงิน ($\bar{x} = 4.68$,
S.D. = 0.53) และการดำเนินงานด้านสมุดบัญชี ($\bar{x} = 4.61$,
S.D. = 0.41) ตามลำดับ และการเปรียบเทียบมาตรฐานระบบ
บัญชีของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านปาน ก่อนและหลังการพัฒนา
ระบบบัญชี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01 โดยมาตรฐานระบบบัญชีภายหลังการพัฒนาระบบบัญชี
สูงกว่ามาตรฐานระบบบัญชีก่อนการพัฒนา เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า มาตรฐานระบบบัญชีแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยมาตรฐานระบบ
บัญชีภายหลังการพัฒนาสูงกว่ามาตรฐานระบบบัญชีก่อนการ
พัฒนาทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่าการจัดทำบัญชีของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสงบ้านปานประสบปัญหาเนื่องจากผู้ที่รับผิดชอบทำบัญชี
ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำบัญชี กลุ่มอาชีพแปรรูป
ถั่วลิสง บ้านปาน จึงควรคัดเลือกผู้จัดทำบัญชีที่มีความรู้
ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับงานทางด้านการบัญชี ให้เป็นผู้ทำ
บัญชีและรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม ควรส่งเสริมให้ผู้ทำ
บัญชีได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบัญชีอย่าง
ต่อเนื่อง

2. จากการวิจัยพบว่าการกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง บ้านปาน
ไม่มีการตรวจสอบการทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ความ
ผิดพลาดในการบันทึกบัญชีไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันทั่วถึงที่
กลายเป็นปัญหาที่สะสมและแก้ไขยาก กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง
บ้านปานจึงควรส่งเสริมให้มีผู้ตรวจสอบบัญชีของกลุ่ม โดย
คัดเลือกจากสมาชิกในกลุ่มหรือขอความร่วมมือจากหน่วยงาน
ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมใน
การตรวจสอบบัญชีของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

3. จากการวิจัยพบว่าการบันทึกบัญชีมีการตกหล่นของ
ข้อมูลเนื่องจากการสูญหายของเอกสาร กลุ่มอาชีพแปรรูปถั่ว
ลิสง บ้านปาน จึงควรพัฒนาระบบด้วยการนำคอมพิวเตอร์เข้า
มาช่วยในการจัดเก็บรายละเอียดข้อมูลสมาชิก การนำโปรแกรม
สำเร็จรูปทางด้านบัญชีอย่างง่ายเข้ามาช่วยในการจัดทำบัญชี
และรายงานทางการเงินที่มีความเหมาะสมกับระบบบัญชีกลุ่มซึ่ง
จะทำให้การบันทึกบัญชีทำได้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลไม่สูญหาย
สามารถแสดงรายงานทางบัญชีได้สะดวกยิ่งขึ้น และควรมี
บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นปรึกษาหรือให้คำแนะนำใน
การปฏิบัติ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาระบบการบันทึกบัญชี โดยใช้
คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการจัดทำบัญชี เพื่อช่วยให้เกิด
ความสะดวก รวดเร็ว และสามารถเก็บรายละเอียดข้อมูลการ
จัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินของกลุ่มอาชีพแปรรูปถั่วลิสง
บ้านปาน ได้

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารบัญชี
ต้นทุนของกลุ่มอาชีพด้วยแอปพลิเคชันที่ใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือ

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
ภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- เกษรา ธงประชา, พรพิมล อัฐรัตน์, และกิตติมา ทางนะที. (2557). การพัฒนาระบบบัญชีตามหลักปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากรณี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัด นครพนม และจังหวัดสกลนคร. รายงานการวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ชิดชนก มากเชื้อ และชฎามาต แก้วสุโกโส. (2563). การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านดอนคัน ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2(5), 89-100.
- ดวงเดือน เกตรา. (2562). การพัฒนาระบบบัญชีกลุ่มอาชีพทอเสื่อกก บ้านเหล่าไพรงาม ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 38(1), 98 – 104.
- ดวงเดือน เกตรา, สุพัตรา ทารัญดา, และนภัสสร ผลาเลิศ. (2562). การพัฒนาระบบบัญชีและการเงินกองทุนหมู่บ้านท่าม่วงหมู่ที่ 4 : กรณีศึกษาของกองทุนหมู่บ้าน ท่าม่วงหมู่ที่ 4 ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 3 (น. 1948-1958). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทาริกา แยมข่มมัง และนันทวัฒน์ ปัญญายศธนากรณ์. (2562). การพัฒนาระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรเลี้ยงกุ้ง ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 11(3), 73-112.
- พุทธมน สุวรรณอาสน์. (2562). การพัฒนาระบบบัญชีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. วารสารมหาวิทยาลัยราช ภัฏลำปาง, 8(1), 84-96.
- ภาวณิ พูลเกิด. (2556). การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน: กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชนตำบลศรีฐาน อำเภอภู กระดิง จังหวัดเลย (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วาริพิน คงคลสมัย, ณัฐธยาน์ บันเทา, และปณิดา โตคำนุช. (2560). การพัฒนาระบบบัญชีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วาทีณี ศรีมหา. (2558). การพัฒนาวิธีการจัดทำบัญชีแบบมีส่วนร่วมของกองทุนหมู่บ้านในเขตตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร. วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 7(13), 21-32.
- สัจฉวัฒน์ วรโยธา, มนัสดา ชัยสวนียากรณ์, วิลาสินี แสงคำพระ, และ มงคล กิตติวุฒิไกร. (2561). การพัฒนาระบบบัญชีในการบริหาร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ของกลุ่มเย็บผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกกไธ ตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 8(2), 81-89.
- สมเดช โรจน์ศรีเสถียร. (2558). เทคนิคการวางระบบบัญชีให้มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : พัฒนาการบริหารธรรมนิติ.
- อรรดา มานะอริยกุล. (2559). ระบบบัญชี. กรุงเทพฯ : ซีแอนด์เอ็น บুক.
- ไอลัดดา โอ่งกลาง, จารุวรรณ เอกสะพัง, และกชวรา ศาลารมย์. (2562). การบริหารจัดการระบบบัญชีสำหรับสถาบันการเงินชุมชน เพื่อสร้างรากฐานการรายงานผลการดำเนินงานที่ดีของจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Guidelines for Development Service Quality for Entrepreneurs Hotel Business in Khon Kaen Province as a Wellness Destination

Wanida Onlamai^{1*}, Pirapim Tangprom¹, and Karnyanut Srimanee¹

¹ College Tourism and Hospitality, Sripatum University Khon Kean, Khon Kean, Thailand

Article Info	Abstract
Research Article Article history: Received: 21 August 2023 Revised: 17 January 2024 Accepted: 23 January 2024	This research article aims to study and analyze Khon Kaen's potential as a tourist destination, particularly focusing on health tourism. The methodology involves qualitative research, gathering secondary data from concepts, theories, and related research papers, and primary data through interviews with 30 hotel operators in Khon Kaen. The findings indicate the province's capability as a sustainable health tourism destination, supported by its economic significance, central regional position, and the presence of both government and private medical facilities. Moreover, the community exhibits excellence in health tourism. Crucially, government support, both in budget and tourism/health investments, plays a pivotal role in fostering development opportunities. The article proposes guidelines for enhancing service quality in Khon Kaen Province across five areas: 1. Reliability, 2. Assurance, 3. Tangibles, 4. Empathy, and 5. Responsiveness. Knowledge management, stemming from services in various dimensions, is highlighted as crucial for sustainability. Technology and innovation are suggested for collecting and presenting health knowledge.
Keyword Service quality, Entrepreneurs in the hotel business, Wellness destination, Khon Kaen Province	
*Corresponding author: wanida.on@spu.ac.th	

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น เพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

วนิดา อ่อนละมัย^{1*} พิริพิมพ์ ทังพรหม¹ และกาญจน์รัฐ ศรีมณี¹

¹ วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดขอนแก่น และเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่นเพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ท่าน ผลการศึกษพบว่า จังหวัดขอนแก่นมีศักยภาพและขีดความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน คือ เป็นเมืองเศรษฐกิจขนาด เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคทั้งยังมีความพร้อมของสถานพยาบาลทั้งรัฐบาลและเอกชน และองค์ความรู้ด้านการแพทย์ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ รวมถึงมีชุมชนที่มีความโดดเด่นทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และที่สำคัญคือ โอกาสในการพัฒนาที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐทั้งงบประมาณสนับสนุนและการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวและทางด้านสุขภาพ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ 2.ความเชื่อถือได้ 3.ความมีตัวตน 4.ความเอาใจใส่ และ 5.การตอบสนองทันที และสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนคือ การจัดการองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการบริการในทุกมิติ โดยสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมและนำเสนอองค์ความรู้ด้านสุขภาพ
คำสำคัญ	
คุณภาพการบริการ	
ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม	
จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว	
เชิงสุขภาพ	
จังหวัดขอนแก่น	

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มจำนวนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น มีความใส่ใจกับการเพิ่มคุณภาพและกระแสรักสุขภาพ ทำให้กลุ่มลูกค้าวัยทำงานให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตอย่างมาก มูลค่าของตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) และจากข้อมูลด้านการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สถาบันด้านสุขภาพสากล หรือ Global Wellness Institute (GWI) รายงานคาดการณ์ตัวเลขปีพุทธศักราช 2563-2568 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีการเติบโตเฉลี่ย 21% นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเป็น

กลุ่มที่มีฐานะทางการเงินที่ดี มีการศึกษา และเดินทางบ่อย โดยพวกเขายินดีที่จะจ่ายเงินมากขึ้นเพื่อแลกกับประสบการณ์ การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี แม้กระทั่งในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อโควิด-19 โดยในปี 2563 นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่างชาติใช้จ่ายเฉลี่ยราว 1,601 ดอลลาร์สหรัฐต่อทริป (53,297 บาท) มากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปราว 35% และในภาพรวมเศรษฐกิจเพื่อสุขภาพของทั้งโลก (Global Wellness Economy) มีมูลค่าสูงถึง 4.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 145 ล้านล้านบาท รวมถึงการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลและความงาม, สปา, อสังหาริมทรัพย์เพื่อสุขภาพ ข้อมูลของ Global Wellness Institute (GWI) ยังสอดคล้องกับผลการสำรวจโดย American Express ผู้ให้บริการ

บัตรเครดิตของสหรัฐฯ^๓ ที่ระบุว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม 76% ระบุว่าต้องการจ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาสุขภาพที่ดี และผู้ตอบแบบสอบถามราว 55% พร้อมทั้งจะจ่ายเงินมากกว่าเดิมเพื่อกิจกรรมด้านสุขภาพในการท่องเที่ยวครั้งต่อไป

จากการศึกษาแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวรวมถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวพบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทยจะได้รับความนิยม และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจไทยหลังสถานการณ์โรคระบาดไวรัส COVID-19 คลี่คลายลง ประกอบกับรัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ทั้งสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ และ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความแตกต่างและเอกลักษณ์จากการให้บริการตามแบบอย่างความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากลร่วมกับการใช้องค์ความรู้ และภูมิปัญญาไทยที่พัฒนาต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และก้าวทันเพื่อตอบรับกับแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในโลก ตามการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่สูงขึ้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) ในมิติของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีการสนับสนุนบริการสุขภาพได้ ดำเนินนโยบายและมาตรการพัฒนาระบบเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามนโยบายการพัฒนาไทยเป็นศูนย์กลาง การบริการส่งเสริมสุขภาพของรัฐบาล และตามเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ จึงมีความจำเป็นในการศึกษาและวิเคราะห์ ความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดขอนแก่น พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการ พัฒนาผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้จังหวัดขอนแก่นเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ให้กับนักท่องเที่ยวที่มากกว่าการให้บริการด้วยมาตรฐานระดับสากล ด้วยอัตลักษณ์ของความเป็นไทย (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

ด้วยภูมิศาสตร์การเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์ของ ภูมิภาค บุคลากรด้านการแพทย์ โครงสร้างพื้นฐานด้านบริการ สุขภาพและการท่องเที่ยว ต้นทุนทางวัฒนธรรม บวกกับ ศักยภาพของชุมชนท่องเที่ยว ศักยภาพและความพร้อมทั้งหมด ของจังหวัดขอนแก่น ทำให้ขอนแก่นเป็นเมืองที่ทางรัฐบาลให้ ความสนใจและต้องการยกระดับสู่เมืองแห่งสุขภาพ จากเหตุผล ดังกล่าวทั้งหมดจึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมใน จังหวัดขอนแก่นเพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน เพื่อตอบสนองนโยบายการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Thailand Wellness Sandbox ทั้งนี้เพื่อเป็นจุดหมายปลายทางใหม่ด้านการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่สามารถมอบคุณค่าและประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวไทยนึกถึง พร้อมทั้งผลักดันและ ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมที่มีทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนของจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่นเพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จาก การศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตหนังสือทางวิชาการ บทความ วิจัยวิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ ขอบเขตการวิจัยเชิงปริมาณคือ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจ โรงแรมในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ท่าน และต้องเป็นผู้มี ประสบการณ์ในการให้บริการลูกค้าไม่ต่ำกว่า 3 ปี และขอบเขต การวิจัยเชิงคุณภาพคือ กำหนดคุณลักษณะและเกณฑ์การเลือก ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องเป็นหัวหน้าแผนกที่เกี่ยวข้องกับการ ให้บริการทางสุขภาพ หรือแผนกสปา และขอบเขตเชิงพื้นที่คือ

โรงแรมจังหวัดขอนแก่น หรือเป็นผู้ที่ทำงานและมีตำแหน่งหลักที่สามารถเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานได้

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีเป้าหมายเพื่อการป้องกันและ/หรือรักษาสุขภาพ เป็นการท่องเที่ยวผสมผสานการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมถึงสุขภาพการรับประทานอาหาร ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2555) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจโดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด/ อบ/ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกายการรักษาพยาบาล และอื่น ๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป สอดคล้องกับศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2559) ได้ให้ความหมายว่า “การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ผนวกกิจกรรมด้านสุขภาพไว้ด้วย ซึ่งแบ่งเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน และการท่องเที่ยวบริการด้านสุขภาพ เพื่อป้องกันบำบัดและฟื้นฟู และ Müller and Kaufmann (2000) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ ผลรวมของความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเดินทางออกจากที่อยู่อาศัยโดยมีแรงจูงใจหลัก คือการรักษาหรือการส่งเสริมสุขภาพ โดยเข้าพักในโรงแรมเฉพาะด้านให้มีอาชีพที่มีความรู้ที่เหมาะสมให้การดูแลแต่ละบุคคล โดยนักท่องเที่ยวต้องใช้แพ็คเกจบริการที่ครอบคลุมซึ่งประกอบด้วย สมรรถภาพทางกาย การดูแลสุขภาพ โภชนาการเพื่อสุขภาพ อาหารลดน้ำหนักการผ่อนคลาย การทำสมาธิและจิตใจ และกิจกรรมให้ความรู้ และ Mueller and Kaufmann (2001) และ Hall (1992) ได้ให้คำนิยามของคำว่า Wellness Tourism หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายหลักคือการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ โดยนักท่องเที่ยว จะเลือกเดินทางและพักผ่อนในสถานที่ที่มีกิจกรรมเพื่อสุขภาพ และมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้

คำปรึกษาและดูแลสุขภาพอย่างใกล้ชิด โดยการบริการเพื่อสุขภาพที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีในแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพ การดูแลสุขภาพ โภชนาการและการลดน้ำหนัก การทำสมาธิบำบัดและการผ่อนคลาย เป็นต้น โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นส่วนหนึ่งของบริบทของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและการผจญภัยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นได้ถูกเปรียบเทียบกับ 2 รูปแบบ ของพื้นฐานการท่องเที่ยวบนระดับของกิจกรรมและความคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ กล่าวโดยสรุปการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการเดินทางออกจากที่พักอาศัย ชุมชนหรือสถานที่ทำงาน โดยมีแรงจูงใจเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อการผ่อนคลายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ/ หรือการบำบัด รักษา ฟื้นฟูสุขภาพ ในการศึกษาครั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health and Wellness Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) การนวดสมุนไพร การฝึกโยคะ การบริการ สูดกลิ่นบำบัด(Aroma Therapy) หรือการบริการ วารีบำบัด (Water Therapy) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่างๆ ทันตกรรม การผ่าตัดเสริมความงามหรือการผ่าตัดแปลงเพศ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง โดยเป็นการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวมุ่งแสวงหาความพึงพอใจจากการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย หรือการได้รับบริการที่ดีเยี่ยมมุ่งเน้นการให้ ประสบการณ์ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Emotion) สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบหรูหร (Luxury Tourism) ที่นักท่องเที่ยวยินดีซื้อเวลา ความสะดวกสบายและความพิเศษเฉพาะบุคคล เพื่อลดขั้นตอนความยุ่งยากในการท่องเที่ยว เพราะเวลาเทียบเท่าได้กับทรัพย์สินที่มีมูลค่า และ ความสำคัญซึ่งการท่องเที่ยวมูลค่าสูง กำลังมีการเติบโตระยะยาว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564)

สำหรับประเทศไทยกระแสการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้มีการริเริ่มและพัฒนาในปี พ.ศ. 2545 และได้รับการผลักดันให้เป็นหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (พ.ศ. 2558 – 2560) และวางยุทธศาสตร์การพัฒนาไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) โดยมีการผลักดันธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ (wellness business)

ธุรกิจผลิตภัณฑสุขภาพและสมุนไพรไทย ขณะเดียวกันมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้สอดคล้องกับการเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหรือฟื้นฟูสุขภาพและเป็นพื้นที่ที่มีสถานบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐาน

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันกำลังเป็นกระแสการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื่องด้วยการเกิดขึ้นของโรคระบาดไวรัสโคโรนา จึงทำให้เรื่องสุขภาพสุขอนามัย กลายเป็นเรื่องที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรือบำบัด ฟื้นฟูรวมอยู่ด้วยโดยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นประกอบไปด้วย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) 1. การส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย เช่น พิตเนส อาหารสุขภาพ สปา และเสริมความงาม 2. การส่งเสริมสุขภาพด้านจิตใจ เช่น โยคะ 3. การส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ เช่น สมาธิ 4. การส่งเสริมสุขภาพด้านสังคม 5. การส่งเสริมสุขภาพด้านอารมณ์ เช่น บำบัดอารมณ์ กำจัดความเครียด และ 6. การส่งเสริมสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อม เช่น บำบัดด้วยป่าไม้หรือสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ‘การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงถูกกำหนดในยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบใหม่จึงเป็นการท่องเที่ยวแบบบูรณาการสอดคล้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อย่างปลอดภัย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ต่อไป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน

แนวคิดความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศจนไปถึงเศรษฐกิจฐานราก พร้อมกับกำหนดเป้าหมายชัดเจนให้ผลักดันการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยมีความมุ่งมั่นต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้ยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาประเทศ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ คือ

กรอบพัฒนาประเทศระยะยาว เพื่อให้ประเทศบรรลุวิสัยทัศน์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยครอบคลุมตั้งแต่ปี 2561-2580 ในส่วนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ การเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวระดับโลก หรือ เป็นแม่เหล็กการท่องเที่ยวระดับโลก ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนากการท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและมุ่งเน้นการพัฒนากการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ และยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายระดับประเด็น คือ ผลิตภัณฑมวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑมวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของเมืองรองเพิ่มขึ้น และความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยดีขึ้น และจากการศึกษาขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวจากรายงานความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) โดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว สภาเศรษฐกิจโลกได้จัดทำรายงาน Travel & Tourism Competitiveness Report 2019 ซึ่งเป็นดัชนีที่แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ โดยพิจารณาจากดัชนี 14 รายการ ประกอบด้วย

1. การแข่งขันราคาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Price competitiveness in the Travel & Tourism industry)
2. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources)
3. ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัย (Safety and security)
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental sustainability)
5. กฎระเบียบนโยบายและกฎระเบียบ (Policy rules and regulations)

6. โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว (Tourism infrastructure)
7. โครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง (Ground transport infrastructure)
8. โครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางอากาศ (Air transport infrastructure)
9. โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (ICT infrastructure)
10. ทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resources)
11. การจัดลำดับความสำคัญของการท่องเที่ยว (Prioritization of Travel & Tourism)
12. สุขภาพและสุขอนามัย (Health and hygiene)
13. ทรัพยากรมนุษย์ (Human resources)
14. ความใกล้ชิดในการเดินทางท่องเที่ยว (Affinity for Travel & Tourism)

โดยการศึกษาในครั้งนี้จะใช้ตัวชี้วัดทั้ง 14 ด้านในการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดขอนแก่น

คุณภาพการบริการ

คุณภาพการบริการ (Service Quality) หมายถึง ระดับของการให้บริการที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยที่การบริการนั้นจะต้องสามารถ ตอบสนองความต้องการ ความอยาก และความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากการบริการนั้นมีลักษณะที่จับต้องไม่ได้ (Intangibility) โดยคุณภาพการบริการนั้น เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังในการบริการกับการรับรู้ในการบริการ ถ้าผู้รับบริการได้รับบริการเป็นไปตามที่คาดหวัง ตามการศึกษาของ Juran and Gryna (1988) กล่าวว่า คุณภาพการ บริการเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในมุมมองของการรับรู้โดยลูกค้าและเป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลในเชิงนามธรรม (Subjective) จึงมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล นอกจากนี้ Lewis & Bloom (1983) ยังเพิ่มเติมว่า คุณภาพการให้บริการยังเป็นสิ่งชี้วัด ถึงระดับขั้นของการบริการที่ส่งมอบจากผู้ให้บริการถึงผู้รับบริการว่ามีความสัมพันธ์ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการได้ดีเพียงใด คุณภาพการบริการเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจบริการ และยังเป็นประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับแบรนด์ที่ผู้บริโภคได้รับ การพัฒนา

คุณภาพการบริการไม่ว่าในด้านใดก็ตาม จะช่วยให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจมากขึ้น (Parasuraman et al., 1988; Lovelock et al., 2001; คณพัฒน์ กรีนิก, 2555) และในส่วนของ การวัดและการประเมินคุณภาพการบริการ Hue et al. (2015) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการและการประเมินคุณภาพการบริการประเมินใน 5 ด้านได้แก่

1. ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ (Reliability) ความคงเส้นคงวาและความไว้วางใจได้ในการใช้งาน ความสามารถในการบริการที่จะปฏิบัติงานได้ตรงเวลาครบถ้วนและเป็นไปตามต้องการ ความสม่ำเสมอ (Consistency) สามารถให้บริการได้ตลอด และพึ่งพาได้ (Dependability) เมื่อผู้ใช้ต้องการความช่วยเหลือ

2. ความเชื่อถือได้ (Assurance) ความรู้และความสามารถของผู้ให้บริการที่จะสื่อสารให้ลูกค้าเกิดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นการที่ผู้ใช้บริการรู้สึกว่าคุณค่าเงินที่เข้าไป และรู้สึกมั่นใจที่จะใช้บริการ ให้บริการผู้ใช้อย่างถูกต้อง เช่น ปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการโดยเท่าเทียมกัน และผู้ใช้บริการทราบว่า เราให้ความสำคัญต่อคำถามหรือข้อสงสัยของเขาเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการประจำหรือระลึก ผู้ใช้บริการเป็นประจำได้

3. ความมีตัวตน (Tangibles) รูปร่างทางกายภาพที่สัมผัสได้ของการบริการเช่น รูปลักษณ์ทางกายภาพ อาคาร วัสดุ อุปกรณ์ การบริการที่ดี การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับให้บริการ เตรียมอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวก และสวยงามและสะอาด งานบริการเป็นงานที่ไม่สามารถกำหนดปริมาณงานล่วงหน้าได้ งานบริการเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน จับต้องไม่ได้ (Intangibles) จึงต้องสร้างความมีตัวตน บริการเป็นงานที่ต้องตอบสนองในทันที

4. ความเอาใจใส่ (Empathy) การดูแลและการตั้งอกตั้งใจบริการลูกค้า การหลีกเลี่ยง อดทน พยายามเข้าใจผู้ใช้บริการ การเข้าถึงง่าย ใส่ใจความรู้สึกของลูกค้า บริการโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้รับบริการ เช่น การบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One stop service) เพื่อช่วยประหยัดเวลา จะแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้บริการมีการแสดงความสุภาพต่อผู้ใช้บริการ การต้อนรับที่เหมาะสม บุคลิกภาพที่ดี ฉะนั้นการเข้าถึงบริการ (Access)

5. การตอบสนองทันที (Responsiveness) ความพร้อมของหน่วยงานบริการและผู้ปฏิบัติงานให้บริการ ที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้ทันทีที่ต้องการ โดยไม่ปล่อย

ให้ต้องรอนาน ควรเน้นในเรื่องของการส่งเสริมในเรื่อง ความเต็มใจที่จะให้บริการ ความพร้อมที่จะให้บริการและการอุทิศเวลา การติดต่ออย่างต่อเนื่อง และปฏิบัติต่อผู้ให้บริการเป็นอย่างดี ความสำคัญของคุณภาพในการบริการ

ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาจึงได้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะเพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เหล่านั้นได้อย่างยั่งยืนยาว และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย จึงเป็นที่มาของการศึกษาเพื่อการบูรณาการและเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย ผู้ศึกษาใช้การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตหนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ท่าน โดยคุณลักษณะและเกณฑ์การเลือกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องเป็นหัวหน้าแผนกที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางสุขภาพ หรือแผนกสปาในโรงแรม จังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในการให้บริการลูกค้าไม่ต่ำกว่า 3 ปี หรือเป็นผู้ที่ทำงานและมีตำแหน่งหลักที่สามารถเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานได้ ขั้นตอนกระบวนการเริ่มจากการทำ การแนะนำผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย สอบถามการยินยอมให้สัมภาษณ์ หากผู้ให้ข้อมูลยินยอมให้การสัมภาษณ์ นักวิจัยจึงดำเนินการถามคำถามตามโครงสร้างที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัวซึ่งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นมีคำตอบที่มีความซ้ำ จนเกิดเป็นแบบแผนที่แน่นอนแม้จะทำการสอบถามคนอื่น ๆ อีกข้อมูลที่ได้อีกยังคงมี

ลักษณะเดียวกัน ไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น จึงทำการหยุดการสัมภาษณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 30 พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เที่ยงตรงและแท้จริง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ท่าน

3. เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. สถิติในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผ่านการวิเคราะห์คำซ้ำ หรือคำที่มีความหมายเดียวกัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงวิพากษ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เที่ยงตรงและแท้จริงในการเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่นเพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น

ในการศึกษาครั้งนี้ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น ผ่านเครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และการวิเคราะห์ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) ตามดัชนีชี้วัด 14 ด้านโดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น โดยผลการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น นำเสนอในรูปแบบตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย จุดแข็งและจุดอ่อน ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น

จุดแข็งทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน	จุดอ่อนทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน
- เป็นเมืองเศรษฐกิจขนาดใหญ่ มีที่ตั้งที่ได้เปรียบทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ ตั้งอยู่กึ่งกลางของภูมิภาค ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญ - เป็นศูนย์กลางการแพทย์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง - มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางบริการ การประชุมและท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านการเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุนและบริการ ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ ศูนย์กลางการแพทย์และสาธารณสุข ศูนย์กลางการศึกษา ศูนย์อุตสาหกรรมสีเขียว - มีแผนการพัฒนาจังหวัดขอนแก่นเพื่อเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์ของภูมิภาคอาเซียน และเมืองแห่งการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (Medical Hub of AEC) - ความพร้อมของสถานพยาบาลทั้งรัฐบาลและเอกชน และองค์ความรู้ด้านการแพทย์ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ - มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่มีชื่อเสียง มีความทันสมัยด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ และการค้นคว้าวิจัยด้านการแพทย์แขนงต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง - มีโครงการพัฒนาเส้นทางในเขตเมืองเพื่อเพิ่มศักยภาพเมืองแห่งการท่องเที่ยวและประชุมสัมมนา - มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพความงาม และการแพทย์แผนไทย - มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนและสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและผู้ใช้บริการครบถ้วน - จังหวัดขอนแก่นมีชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านการแพทย์แผนไทยและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยและสมุนไพรพื้นบ้าน รวมถึงด้านการใช้สมุนไพรและการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน - จังหวัดขอนแก่นมีสวนสุขภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมด้านสุขภาพเป็นจำนวนมาก - จังหวัดขอนแก่น มีศูนย์การแสดงสินค้าและการจัดประชุมสัมมนาที่ได้มาตรฐาน ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (สสปน.หรือ TCEB) ให้จังหวัดขอนแก่นเป็น MICE CITY แห่งที่ 5 ของประเทศไทย และเป็นศูนย์กลางการประชุมวิชาการทางการแพทย์ระดับนานาชาติ	- ปัญหาขาดแคลนบุคลากรด้านการแพทย์และอาจจะไม่เพียงพอในระดับมากหากมีการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ - ปัญหาผังเมืองและการจราจรหนาแน่นส่งผลต่อการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ - ภาพลักษณ์ของเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การประชุม และการสัมมนา ที่แข็งแกร่ง - ระบบขนส่งสาธารณะที่ยังไม่เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยวในเขตเมืองและการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชน - ผู้ให้บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการยังขาดทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ - ขาดการบูรณาการข้อมูลและการทำงานด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ - ขาดการนำเสนอการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมรูปแบบการการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย โอกาสและอุปสรรค ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น

โอกาสทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน	อุปสรรคทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน
- นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยในระดับโลก - นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่า มูลค่าสูง โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์จัดอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมศักยภาพสูงที่รัฐบาลสนับสนุน - นโยบายและแผนการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบริการส่งเสริมสุขภาพและศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติของรัฐบาล - งบประมาณสนับสนุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ - จังหวัดขอนแก่นได้รับโอกาสในการส่งเสริมพัฒนาจากนโยบายรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดบรรยากาศการลงทุนภายในจังหวัดมีแนวโน้มดีขึ้น - การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลงทุนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและผู้สูงอายุ - การเชื่อมโยงกับภูมิภาคอาเซียนและพัฒนาสู่นานาชาติ - รัฐให้การสนับสนุน การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ - กระแสโลกในเรื่องของการรักษาสุขภาพ นวัตกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย และการแข่งขันกีฬา - กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โครงสร้างประชากรผู้สูงอายุทั่วโลก และประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบเต็มขั้น - ค่ารักษาพยาบาลที่ถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค และการบริการที่มีมิตรไมตรีและยิ้มแย้มแจ่มใสตามบุคลิกนิสัยเฉพาะของคนไทย - ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในการเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวยอดนิยมและมีความคุ้มค่า - วิกฤตไวรัสโคโรนาส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพและมีแนวโน้มเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในการท่องเที่ยวพักผ่อน	- วิกฤตไวรัสโคโรนา โควิด 19 ส่งผลต่อการเดินทางข้ามประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการทั่วโลกยังไม่กลับสู่ภาวะปกติ - มาตรการและนโยบายควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดยังคงมีอยู่ในทุกประเทศทั่วโลก - สภาพภูมิอากาศที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพลักษณะของการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น

ตัวชี้วัด	ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทาง
1. การแข่งขันราคาในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Price competitiveness in the Travel & Tourism industry)	รายได้เฉลี่ยต่อหัว (GPP per capita) ของจังหวัดขอนแก่น เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2562 เท่ากับ 124,729 บาท อยู่ในลำดับที่ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นลำดับ 32 ของประเทศ กำลังพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสีเขียว ขอนแก่นยังเป็นศูนย์กลางราชการ มีหน่วยงานตั้งอยู่กว่า 200 แห่ง ศูนย์รวมสถาบันอุดมศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข และยังเป็น 1 ใน 3 จังหวัดของประเทศไทย ที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เป็นนครเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนอกเหนือจากจังหวัดภูเก็ต และเชียงใหม่ โดยขอนแก่นถูกเลือกเป็น 1 ใน 5 จังหวัดของประเทศ เป็นเมืองแห่ง MICE City ในปี 2563 ขอนแก่นมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือน 5,583,829 คน
2. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resources)	จังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ 10,885.99 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.8 ล้านไร่ ละ 2.12 ของพื้นที่ทั้งประเทศ โดยจัดอยู่ในอันดับที่ 15 ของประเทศ แบ่งตามประเภทการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ร้อยละ 71.6 เพื่อการเกษตรกรรม รองลงมาร้อยละ 12.3 เป็นพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 7.3 เป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง ร้อยละ 5.2 เป็นแหล่งน้ำ โดยจังหวัดขอนแก่นมีสัดส่วนของพื้นที่ป่าสูงสูงกว่าจังหวัดอื่นในกลุ่มจังหวัดเดียวกัน
3. ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัย (Safety and security)	การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มุ่งเน้นให้มีการป้องกัน การเตรียมการรับมือ และการฟื้นฟู โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการระหว่างส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ
4. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental sustainability)	สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จัดระบบขนส่งสาธารณะที่เอื้อต่อการเดินทางของประชาชนเพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล
5. กฎระเบียบนโยบายและกฎระเบียบ (Policy rules and regulations)	มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีและการบังคับใช้กฎหมายให้ครอบคลุมทุกมิติ ในการแก้ไขปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านจราจรและอุบัติเหตุทางถนน ความรุนแรงในสังคม
6. โครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว (Tourism infrastructure)	1. การขยายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ 2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการจราจรและขนส่งอัจฉริยะ การโทรคมนาคม สื่อสาร และดิจิทัลที่ทันสมัย 3. เมืองแห่งการประชุมสัมมนา (MICE City) 4. การพัฒนาเมืองต้นแบบ TOD 5. โครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวล ทางลาด ทางสำหรับรถเข็นในแหล่งท่องเที่ยว 6. ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมายที่ได้มาตรฐาน 7. แอปพลิเคชันช่วยเหลือในการเดินทางท่องเที่ยว
7. โครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง (Ground transport infrastructure)	1. การวิจัยและพัฒนาต้นแบบระบบรถไฟฟ้ารางเบาโดยใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศ 2. การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่เพื่อการสัญจรหลักของคนในเมือง 3. มีเส้นทางรถไฟซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังกรุงเทพมหานครและชายฝั่งตะวันออกของประเทศไทย

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทาง
	4. การพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชนขนาดใหญ่สนับสนุนโครงการวิจัยระบบรางและระบบโครงข่ายถนนที่เชื่อมระหว่างภูมิภาค 5. การกำหนดให้จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่พัฒนาท่าเรือบก 6. โครงสร้างพื้นฐานการขนส่ง ได้แก่ 1. ท่าอากาศยานจังหวัดขอนแก่น เป็นท่าอากาศยานนานาชาติขอนแก่น 2. เส้นทางรถไฟทางเดี่ยวขนานกับ EWEC : ขอนแก่น - กาฬสินธุ์ - มุกดาหาร - นครพนม 3. เส้นทางรถไฟทางคู่ : สาย อ.มาบะเปา - ชุมทางถนนจิระ - ขอนแก่น - อุดรธานี หนองคาย 4. รถไฟความเร็วสูง (High Speed train) เป็นเส้นทางรถไฟความเร็วสูงไทย-ลาว-จีน จะใช้ความเร็วไม่ต่ำกว่า 250 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในเส้นทางกรุงเทพฯ - ขอนแก่น - หนองคาย ระยะทาง 615 กิโลเมตร และ 5. รถไฟทางคู่สายใหม่ (บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น - มหาสารคาม - ร้อยเอ็ด - มุกดาหาร - นครพนม)
8. โครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางอากาศ (Air transport infrastructure)	1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านการคมนาคมการยกระดับสนามบินขอนแก่นเป็นท่าอากาศยานนานาชาติ 2.โครงการการพัฒนาอากาศยานในพื้นที่ของกองทัพอากาศ
9. โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (ICT infrastructure)	1. การส่งเสริมการพัฒนาด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยี สู่การเป็น Smart City 2. จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่อัจฉริยะให้ครอบคลุมทุกอำเภอ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิต ส่งเสริมศักยภาพของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาจังหวัดขอนแก่นให้เป็นเมืองต้นแบบในการพัฒนาประเทศ ขอนแก่นเมืองอัจฉริยะ (Smart City)
10. ทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resources)	1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม พระธาตุขามแก่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น อุทยานแห่งชาติภูเวียง ภูเปี้ยน้อยหรือพระธาตุกู่ทอง กู่ประภาชัยหรือภูบ้านนาคำน้อย และเมืองโบราณโนนเมือง 2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ได้แก่ วัดหนองแวง (พระมหาธาตุแก่นนคร) หมู่บ้านจุงจาง หมู่บ้านเต่า วัดอุดมคงคาศรีเขต หมู่บ้านอนุรักษ์ควายไทย วัดป่าแสงอรุณ 3. ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ เมืองหัตถกรรมโลกแห่งผ้ามัดหมี่และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่มีคุณภาพและเป็นสินค้าอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นและสร้างสรรค์ เทศกาลงานประเพณีท้องถิ่น และเทศกาลงานประเพณีระดับนานาชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬา สุขภาพ ความงาม และการแพทย์แผนไทย แหล่งท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมชุมชนเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทาง
11. การจัดลำดับความสำคัญของการท่องเที่ยว (Prioritization of Travel & Tourism)	มุ่งเน้นให้เกิดการท่องเที่ยวจังหวัดแบบองค์รวม โดยบูรณาการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมให้มีความหลากหลาย และเป็นเส้นทางท่องเที่ยว (Route) ที่มีความดึงดูดใจ และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาคและต่างประเทศได้ โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งภูมิศาสตร์ของจังหวัดขอนแก่น แผนการลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน 1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์และวิถีวัฒนธรรมชุมชนเชิงสร้างสรรค์ 2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว 3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา สุขภาพ ความงาม และการแพทย์แผนไทย 4. การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านการเมืองแห่งการประชุมสัมมนา (Meetings, Incentive Travel, Conventions, Exhibitions : MICE City)
12. สุขภาพและสุขอนามัย (Health and hygiene)	มีบุคลากรด้านสาธารณสุขสังกัดภาครัฐและเอกชน แยกเป็นแพทย์ จำนวน 718 คน ทันตแพทย์ จำนวน 191 คน เภสัชกร จำนวน 275 คน พยาบาล จำนวน 3,458 คน และพยาบาลเทคนิค จำนวน 31 คน หากพิจารณาสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2558 - 2562 พบว่า มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น จากประชากร 1,385 คน ต่อแพทย์ 1 คน ในปี 2558 เป็นประชากร 3,025 คน ต่อแพทย์ 1 คน ในปี 2562 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดสัดส่วนแพทย์ต่อผู้ป่วยไว้ที่ 1: 5,000 คนนั้นสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรของจังหวัดขอนแก่นยังอยู่ในสัดส่วนที่ดี 1. การเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะที่ดี โดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเอง เพื่อป้องกันการเจ็บป่วยจากโรค 2. การพัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยสร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินจากโรคระบาด รวมทั้งการเตือนภัยและเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 3. การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพกับระบบบริการสุขภาพ และระบบสุขภาพทางไกล 4. การให้ความรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับวิกฤติโรคอุบัติใหม่ รวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนให้เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 5. สนับสนุนให้ชุมชน เป็นแหล่งบ่มเพาะจิตสำนึกการมีสุขภาพดีของประชาชน ผ่านการจัดการความรู้ด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างสุขภาวะที่พึงประสงค์ระหว่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ขีดความสามารถของการเป็นจุดหมายปลายทาง
	6. มีกิจกรรมสำหรับยกระดับสุขภาวะของสังคม อาทิ พื้นที่สวนสาธารณะในชุมชน โครงข่ายเส้นทางสัญจรทางเท้าและทางจักรยานที่เชื่อมโยงกับแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งงาน สถานศึกษา และพื้นที่นันทนาการของชุมชน การจัดการพื้นที่สีเขียวของชุมชน เป็นต้น
13. ทรัพยากรมนุษย์ (Human resources)	ดัชนีการพัฒนาคอนจังหวัดขอนแก่น ไม่เกินลำดับที่ 25 ของประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัยให้มีสุขภาวะและความเป็นอยู่ดี การส่งเสริมสวัสดิการและการพัฒนาทักษะด้านการประกอบอาชีพให้มีรายได้้อย่างยั่งยืน และพัฒนาทักษะวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้และขีดความสามารถให้แรงงานอย่างยั่งยืน
14. ความใกล้ชิดในการเดินทางท่องเที่ยว (Affinity for Travel & Tourism)	การเชื่อมโยงขนส่งสาธารณะภายในเมืองเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเมือง และการจัดทำเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเขตเมือง รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เชื่อมโยงภูมิภาค

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น เพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ภาครัฐควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อน ภาคธุรกิจ และการท่องเที่ยวภายในจังหวัด รวมถึงการลงทุนเพื่อเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาด้านความมั่นคง และปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามนโยบายการพัฒนาไทยเป็นศูนย์กลางการบริการส่งเสริมสุขภาพของรัฐบาล และตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อผลักดันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย ขณะเดียวกันมีการพัฒนาคุณภาพการบริการของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ท่องเที่ยว และบริการที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สถานที่เพื่อพักผ่อนหรือฟื้นฟูสุขภาพ โรงแรมที่พักที่สามารถเป็นพื้นที่ที่มีสถานบริการสุขภาพที่ได้มาตรฐาน สปา และการนวดแบบไทยเพื่อสุขภาพ โดยในผลการศึกษานี้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผ่านแนวคิดคุณภาพการบริการและการประเมินคุณภาพการบริการ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ (Reliability) โดยจากการศึกษารวบรวมข้อมูล พบแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1.มีการเปิดให้บริการทุกวัน แต่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาโดยเปิดให้บริการเวลา 10.00 น. – 21.00 น. แสดงถึงความสม่ำเสมอสามารถใช้บริการได้ตลอดเวลา 2. มีกระบวนการให้บริการตามมาตรฐานหลักสากล เริ่มตั้งแต่การบริการเครื่องดื่ม การทำทรีทเม้นต์ รวมถึงการบริการหลังการขาย แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจได้ในการใช้งาน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น คือ มาตรฐานการบริการที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานด้านสุขภาพ หรือสุขอนามัยระดับประเทศ หรือมาตรฐานระดับสากล เช่น ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ก็ควรได้รับตราสัญลักษณ์ "SHA - SHA Plus" มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย ซึ่งสร้างความมั่นใจให้กับผู้เข้ารับบริการและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โรงแรมในปัจจุบันนอกจากมาตรฐาน ISO หรือ มาตรฐาน Hotel Standard โรงแรม สถานที่พักสามารถยกระดับเป็นโรงแรมเพื่อ

สุขภาพ และเข้าประเมินมาตรฐาน Well Hotel เป็นมาตรฐานที่รับรองการให้บริการที่ครบวงจรของโรงแรม รีสอร์ทและสปาที่มีคุณภาพระดับสากล เป็นที่ยอมรับของ World Medical Tourism สามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐาน Global Healthcare Accreditation ได้เป็นอย่างดี ในการที่จะเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้เลือกเข้าพักหรือใช้บริการ ทั้งก่อนและหลังจากการเข้ารับบริการด้านสุขภาพ และการดูแลรักษาพยาบาล โดย Global Healthcare Accreditation for Medical Travel เป็นมาตรฐานโลกที่นอกจากจะรับรองความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วย (patient care) และนักท่องเที่ยว ยังเพิ่มเรื่องของประสบการณ์ผู้ป่วย (Patient Experience) และ hospitality นอกจากนี้เพื่อประโยชน์สูงและประหยัที่สุดกับทุกฝ่าย จึงเน้นเรื่องธุรกิจที่ยั่งยืน (Sustainability of Business) ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของ Value based healthcare หรือการบริการที่เพิ่มคุณค่ามากกว่ามูลค่าแก่ผู้ป่วยและผู้มารับบริการ ซึ่งตามแนวทางมาตรฐานนี้จะเพิ่มมูลค่า medical hub ของประเทศไทยให้ยั่งยืนได้

2. ความเชื่อถือได้ (Assurance) โดยจากการศึกษา รวบรวมข้อมูล พบแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการด้านความเชื่อถือได้ ของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1. ให้บริการที่มีมาตรฐานและสื่อให้เห็นถึงความใส่ใจในทุกกระบวนการบริการ เช่น การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ตามความหลากหลายและความชอบที่แตกต่างกันของผู้รับบริการ 2. พนักงานบริการสามารถตอบคำถามหรือข้อสงสัยรวมถึงสามารถให้ข้อมูลต่างๆตามที่ลูกค้าสอบถามได้ และ 3. พนักงานบริการสามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น คือ การพัฒนาอบรมให้ความรู้พนักงานผู้ให้บริการให้มีทักษะพร้อมให้การบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นในเรื่องของทักษะการบริการควบคู่กับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว ขั้นตอนในการบริการที่มีมากขึ้นในเรื่องของข้อมูลทางสุขภาพและสุขอนามัยของนักท่องเที่ยว ทักษะการดูแล หรือ ต้องได้รับการอบรมหลักสูตรด้านการดูแลสุขภาพ

พื้นฐานจากหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง ซึ่งเป็นทักษะและความรู้ที่นอกเหนือจากการให้บริการพื้นฐาน เพิ่มเติมในส่วนของการให้บริการเสริมด้านสุขภาพ หลังจากที่มีมาตรฐานบริการและมีการจัดอบรมแล้วพนักงานก็จะมีความรู้ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานบริการและมาตรฐานควบคุมการปฏิบัติงาน SOP (Standard Operation Procedure) ได้ ขั้นถัดไปที่จะต้องทำก็คือ การตรวจติดตาม การตรวจติดตามเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีเพื่อให้เกิดการรักษาระดับมาตรฐานไว้ตลอดเวลา ในส่วนของชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถปรับใช้แนวทางในการพัฒนาเช่นเดียวกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น ทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาทางสุขภาพ ที่ถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน ยังรวมถึงทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ และสิ่งสำคัญคือ มาตรฐานด้านความสะอาดของพื้นที่บริการทางสุขภาพ การให้คนในชุมชนเข้าใจถึงการจัดการด้านการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การดูแลรักษาความสะอาดของอุปกรณ์และภาชนะที่ให้บริการท่องเที่ยว ความสะอาดของห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ รวมถึงสุขอนามัยของผู้ให้บริการทางท่องเที่ยว ในเรื่องความปลอดภัยเน้นในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาล วิธีป้องกันอันตรายจากการกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งพื้นที่นั้นๆ รวมถึงการฝึกในการสังเกตอาการนักท่องเที่ยวที่เข้ารับบริการและวิธีการปฏิบัติเบื้องต้นเมื่อพบนักท่องเที่ยวที่มีอาการผิดปกติหรือการฝึกอบรมในการใช้อุปกรณ์และนํ้ายาทำความสะอาดในพื้นที่ของตนเอง เพราะเรื่องสุขอนามัยจะเป็นปัจจัยแรกๆ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญดังนั้นขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานทุกขั้นตอนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัย

3. ความมีตัวตน (Tangibles) โดยจากการศึกษา รวบรวมข้อมูล พบแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการด้านความมีตัวตน ได้แก่ 1. โรงแรมและการบริการทางสุขภาพของโรงแรมตั้งอยู่ในโลเคชั่นที่อากาศถ่ายเทได้ดี โปร่งใสและมีความเป็นธรรมชาติจึงทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจถึงสุขอนามัยที่ดีและส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการ 2. มีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก่อนการให้บริการนักท่องเที่ยวทุกครั้งเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดต่างๆที่อาจเกิดขึ้นรวมถึงการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และห้องสพาก่อนให้บริการทุกครั้ง 3. ห้องสพาส่งแบบตาม

มาตรฐานสากล รวมถึงมาตรฐานด้านการทำความสะอาด การฆ่าเชื้อ ตามมาตรฐานสุขอนามัยที่ใช้ในโรงพยาบาล

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น คือ เริ่มต้นตั้งแต่การสร้างสัญลักษณ์อาคาร และอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคารมีการจัดอุปกรณ์ทำความสะอาด และกำหนดการป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน หรือพนักงานผู้ให้บริการ นอกจากนี้การมีเครื่องหมายยืนยัน ตราสัญลักษณ์มาตรฐาน ใบอนุญาต หนังสือรับรองมาตรฐาน ก็ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจและสามารถสัมผัสได้ผ่านการมองเห็นความมีตัวตนสามารถใช้หลักการสร้างการรับรู้ผ่านสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ลักษณะทางกายภาพที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ เช่น การออกแบบสถานที่บริการเชิงสุขภาพที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น การนำเสนอผ่านการแต่งกายของพนักงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สะอาดและเหมาะสมแก่ให้บริการ กระบวนการให้บริการที่ถูกต้อง อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน สะอาดปลอดภัย ตราสัญลักษณ์ความเชื่อมั่นในด้านสุขอนามัยมาตรฐานความปลอดภัยปราศจากโควิด-19 (Clean Together) กับกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข มาตรฐาน SHA (Safety and Health Administration) จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เอกสารรับรองการฉีดวัคซีนของพนักงานบริการ การตรวจวัดอุณหภูมิก่อนเข้ารับบริการต่างๆ เป็นต้น และสามารถนำเสนอสิ่งต่างๆที่มีผ่านการสื่อสารทางการตลาดร่วมด้วย

4. ความเอาใจใส่ (Empathy) จากการศึกษารวบรวมข้อมูล พบแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่ ได้แก่ 1.พนักงานมีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุภาพเรียบร้อยและมีความพร้อมสำหรับการบริการ 2. มีการรักษาความสะอาดภายในบริเวณแผนกสพและการจัดเก็บห้องทุกครั้งหลังบริการนักท่องเที่ยวเรียบร้อยแล้ว 3.มีการให้บริการ Welcome Drink อาหารว่างที่ดีต่อสุขภาพให้นักท่องเที่ยว 4.ก่อนการเข้ารับบริการมีการสอบถามข้อมูลทางสุขภาพและระหว่างการบริการพนักงานผู้ให้บริการจะต้องรู้จักสังเกตความผิดปกติของนักท่องเที่ยวและมีการสอบถามความต้องการหรือความพึงพอใจในการบริการเสมอ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการฝึกฝนทักษะการบริการและช่างสังเกตของพนักงานบริการจะต้องเรียนรู้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวหรือผู้รับบริการเสมอเพื่อการวิเคราะห์ความต้องการได้อย่างถูกต้อง รู้จักสังเกตเพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวก่อนการร้องขอ ซึ่งนั่นจะช่วยสร้างความประทับใจและความสัมพันธ์ที่ดีได้ ทักษะที่เกี่ยวกับการสื่อสาร โดยต้องยึดหลักการสื่อสารที่ถูกกาลเทศะ ถูกเวลา และถูกต้อง เพราะการสื่อสารคือ สิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างกันและส่งผลต่อพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การสนทนากับผู้รับบริการและการสอบถามข้อคิดเห็นที่มีต่อการบริการ การสนทนาระหว่างให้บริการต้องไม่มากเกินไปจนเป็นการรบกวนนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งข้อนี้จะต้องอาศัยการเรียนรู้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละบุคคล รวมถึงอาศัยทักษะการจดจำของพนักงานผู้ให้บริการ แต่ในยุคปัจจุบันสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการข้อมูลของนักท่องเที่ยวได้ หรือแม้กระทั่งการสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาพยากรณ์ วิเคราะห์ปรับปรุงพัฒนาการบริการ และการออกแบบประสบการณ์ลูกค้าที่สอดคล้องกับสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังและพึงพอใจเพื่อตอบสนองและสร้างคุณค่าด้านคุณภาพของบริการ

5. การตอบสนองทันที (Responsiveness) โดยจากการศึกษารวบรวมข้อมูล พบแนวทางการจัดการคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองทันที ได้แก่ 1.ความสามารถในการให้บริการที่รวดเร็วแก่นักท่องเที่ยวได้ทันทีเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นกลุ่มใหญ่ การบริการอาจเกิดความล่าช้าได้ ทางโรงแรมจึงได้มีการจัดระบบคิวและมีการสื่อสารเงื่อนไขและข้อจำกัดในการเข้ารับบริการให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้าเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เตรียมตัวในขณะเดียวกันทางแผนกสพจะสามารถบริหารจัดการความต้องการใช้บริการได้อย่างเรียบร้อย 2.นักท่องเที่ยวที่จองคิวไว้แล้วเมื่อมาถึงสามารถเข้ารับบริการได้ทันทีเนื่องจากมีการประสานงานเพื่อเตรียมการบริการไว้เรียบร้อยแล้ว

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่น ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการออกแบบกระบวนการบริการ ที่มุ่งเน้นการเสนอบริการที่มี

คุณค่าต่อนักท่องเที่ยวแบบครบวงจร ที่สามารถมอบประสบการณ์อันน่าทึ่งในการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว การบริการที่มีเอกลักษณ์มีความเป็นมืออาชีพ เชื่อถือได้ เพื่อยกระดับมาตรฐานการบริการ โดยทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างการให้บริการแบบมืออาชีพ เป็นทักษะที่เกิดจากพนักงานผู้ให้บริการและผู้ประกอบการจะต้องพิจารณา กระบวนการบริการทุกขั้นตอนต้องเข้าถึงได้สะดวก แต่ได้มาตรฐานมีความน่าเชื่อถือ เช่น ระบบการจองเพื่อเข้ารับบริการที่ทันสมัยสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวปัจจุบันและสถานประกอบการหรือชุมชนสามารถวางแผนได้ล่วงหน้าเพราะมีข้อมูลการจองเพื่อเข้ารับบริการล่วงหน้า นักท่องเที่ยวก็ไม่ต้องเสียเวลานานั่งรอ และอีกหนึ่งข้อดีสำหรับปัจจุบันคือ ลดความแออัดในพื้นที่บริการ และในระบบจองยังสามารถแจ้งเงื่อนไข ข้อกำหนด นโยบายในการเข้ารับบริการ รวมถึงข้อมูล องค์ความรู้ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริการ เช่น ชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถนำเสนอข้อมูลสำคัญขอชุมชน ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ข้อมูลบริการด้านสุขภาพ รวมถึงองค์ความรู้ ภูมิปัญญาด้านสุขภาพที่มี ผ่านแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ หรือ ระบบการจองบริการได้

การอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยหลายปัจจัยแวดล้อม คือ เป็นเมืองเศรษฐกิจขนาด เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคทั้งยังมีความพร้อมของสถานพยาบาลทั้งรัฐบาลและเอกชน และองค์ความรู้ด้านการแพทย์ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ รวมถึงมีชุมชนที่มีความโดดเด่นทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และที่สำคัญคือ โอกาสในการพัฒนาที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐทั้งงบประมาณสนับสนุน และการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวและทางด้านสุขภาพ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญคือ การพัฒนาทักษะของผู้ให้บริการทางด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการเตรียมแผนจัดสรรและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ รวมถึงสถานที่บริการด้านสุขภาพ โรงแรมที่พัก และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในการรองรับการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการ ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ดังนี้ 1. ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้

(Reliability) ได้แก่ การพัฒนามาตรฐานการบริการ (Hotel Standard) สนับสนุนให้ผู้ประกอบการเข้ารับการประเมินมาตรฐาน (Well Hotel) และมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA - SHA Plus) 2. ความเชื่อถือได้ (Assurance) ได้แก่ การปฏิบัติงานตามมาตรฐานควบคุมการปฏิบัติงาน การพัฒนาอบรมให้ความรู้การดูแลสุขภาพสำหรับพนักงานบริการ เพิ่มทักษะการบริการและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศสำหรับสถานประกอบการและชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3. ความมีตัวตน (Tangibles) ได้แก่ สร้างสุขลักษณะอาคารและมาตรฐานอุปกรณ์เครื่องใช้ ในการประกอบกิจกรรมทางสุขภาพ ประกอบกับการแสดงตราสัญลักษณ์มาตรฐานและหนังสือรับรองมาตรฐานด้านสุขอนามัย รวมถึงการออกแบบสถานที่บริการที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นและใช้วัสดุท้องถิ่น 4. ความเอาใจใส่ (Empathy) ได้แก่ การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงานบริการที่ถูกต้อง ถูกเวลา ทักษะการรู้จักจดจำนักท่องเที่ยวเพื่อแสดงความเอาใจใส่ และการให้คุณค่าความใส่ใจกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยนำมาพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการบริการอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว และ 5. การตอบสนองทันที (Responsiveness) ได้แก่ การออกแบบกระบวนการบริการที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว และสามารถสร้างประสบการณ์อันน่าทึ่งในการที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนคือ การจัดการองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการบริการในทุกมิติ โดยสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมและนำเสนอองค์ความรู้ด้านสุขภาพ

การอภิปรายผลการศึกษานี้พบว่า เป็นไปตามทฤษฎีและการศึกษาของ Parasuraman et al. (1988) ได้มีการพัฒนาปัจจัยเกี่ยวกับคุณภาพบริการ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง ความมั่นใจได้ และ ความใส่ใจ เพื่อประเมินคุณภาพการบริการอย่างครบถ้วน โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ (Moguerza et al., 2022) ที่พบว่า คุณภาพการให้บริการคือ การเปรียบเทียบของผู้บริโภค ระหว่างความคาดหวังของผู้บริโภคกับสิ่งที่ผู้บริโภคได้รับจากสินค้า หรือการบริการนั้น ๆ และคุณภาพการให้บริการคือ การตัดสินใจ ของลูกค้าเกี่ยวกับของกิจการความเป็นเลิศโดยรวม และประสบการณ์เหนือกว่าที่คาดหวัง รวมไปถึงการมีประสิทธิภาพใน

การจัดการ และการตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภค ที่สามารถส่งผลต่อประสบการณ์ และกระบวนการการ กลับมาใช้ บริการซ้ำของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ Lovelock and Wright (2002) กล่าวว่า ระดับของการให้บริการที่สร้างความพึงพอใจ ให้กับลูกค้า โดยที่การบริการนั้น ๆ จะต้องสามารถตอบสนอง ความต้องการ และความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างเพียงพอ และ สำหรับธุรกิจโรงแรมการให้บริการของโรงแรมจะถูกลูกค้า นำมาพิจารณาเพื่อประเมินภาพรวมของคุณภาพการให้บริการ ด้วย (Sharma & Sharma, 2022) ประกอบกับการศึกษาของ (Escobar Rivera et al., 2019) ที่พบว่า การศึกษาคุณภาพการ ให้บริการเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง และเป็นมุมมองในเชิง คุณภาพที่สำคัญที่พึงได้รับความสนใจ

ข้อเสนอแนะ

สาระสำคัญของบทความวิจัยชิ้นนี้คือ ข้อมูลความ คิดเห็นด้านคุณภาพการบริการจากมุมมองของผู้ประกอบการ ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดขอนแก่นเพื่อสนับสนุนการเป็นจุดหมาย ปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเสนอแนะแนวทางการ พัฒนาดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางใน การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ หรือแนวทางเกี่ยวกับ การดำเนินงาน หรือการนำไปใช้ ประกอบเป็นข้อมูลการ ประกาศใช้กฎหมาย หรือข้อกำหนดมาตรการ กฎเกณฑ์ต่างๆ โดยองค์กร หรือ หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เช่น การพัฒนา มาตรฐานการบริ การ (Hotel Standard) สนับสนุนให้ ผู้ประกอบการเข้ารับการประเมินมาตรฐาน (Well Hotel) และ มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA - SHA Plus)

2. การใช้ประโยชน์ในระดับการบริหารงาน เพื่อ ประกอบการตัดสินใจวางแผนในการบริหารงานด้านคุณภาพ การบริการสำหรับธุรกิจโรงแรม เพื่อให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการของลูกค้าที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ ตลอดเวลา นอกจากนั้นผู้บริหารยังสามารถนำผลการวิจัยไป

กำหนดเป็น เป้าหมาย ทิศทาง และเนื้อหาของการวางแผนการ บริหารงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การจัดการ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการบริการในทุกมิติ โดยสามารถนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อเก็บรวบรวมและนำเสนอองค์ ความรู้ด้านสุขภาพ การอบรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ควบคุมการปฏิบัติงาน การพัฒนาอบรมให้ความรู้การดูแล สุขภาพสำหรับพนักงานบริการ เพิ่มทักษะการบริการและการ เป็นเจ้าบ้านที่ดีและทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศสำหรับ พนักงานในโรงแรม

3. การใช้ประโยชน์ในระดับการปฏิบัติ โดยการนำองค์ ความรู้ด้านคุณภาพการบริการใหม่ ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือ ประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ข้อค้นพบจากการวิจัยจะช่วยให้ เรื่องของการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ และความ ชำนาญในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพได้ดียิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาทักษะการสื่อสารของพนักงาน บริการที่ต้อง ถูกเวลา ทักษะการรู้จักจดจำนักท่องเที่ยวเพื่อ แสดงถึงความเอาใจใส่ และการให้คุณค่าความใส่ใจกับความ คิดเห็นของนักท่องเที่ยวโดยนำมาพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการ บริการอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับความต้องการและสร้างความพึง พึงใจแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากลยุทธ์การปรับตัวด้านคุณภาพบริการ ใหม่ของผู้ประกอบการในธุรกิจโรงแรมของจังหวัดขอนแก่น และ การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะสำหรับทรัพยากรมนุษย์ใน ธุรกิจโรงแรมเพื่อรองรับการเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของ บุคลากรของมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น ผู้วิจัยจึง ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2555). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7622.

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/policy/download/article/article_20170509151402.pdf.
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *รายงานวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยว พ.ศ. 2579*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/policy/download/article/article_20170509151433.pdf.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณพัฒน์ กรีนิก (2555). *อิทธิพลของคุณภาพการบริการที่มีต่อบุคลิกภาพแบรนด์ในกรณีผู้บริโภคที่มีระดับการปฏิสัมพันธ์กับธุรกิจบริการแตกต่างกัน* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2565). *Thailand Wellness Sandbox*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/tags/Thailand%20Wellness%20Sandbox>.
- สมาคมโรงแรม. (2565). *มาตรฐานโรงแรม*. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566 จาก <http://www.thaihotels.org/16679475/hotel-standard>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/11/Dec20_full_v2.pdf.
- สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น 2566-2570*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก <http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/main.php?cont=vision#>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2559). *แนวโน้มธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566 จาก <https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/HotelTourGrowthTourismTrend.pdf>.
- Escobar Rivera, D., Casadesús Fa, M., Alexandre Costa Araújo Sampaio, P., & Simon Villar, A. (2019). Exploring the role of service delivery in remarkable tourism experiences. *Sustainability*, 11(5), 1382.
- Global Wellness Institute (GWI). (2022). *The Global Wellness Economy: Country Rankings*. Retrieved on April 18, 2023 from <https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/2022-global-wellness-economy-country-rankings/>.
- Juran, J. M. & Gryna, F. M. (1988). *Juran's Quality Control Handbook*. 4th ed. McGraw-Hill: New York.
- Lewis, M. & Bloom, P. (1983). *Organization Behavior*. New York: Mc Graw Hill.
- Lovelock, C. H., & Wright, L. (2002). *Principles Of Service Marketing and Management*. 2nd ed. New Jersey: Pearson Education International.
- Lovelock, C. H., Patterson, P. G., & Walker, R. H. (2001). *Services Marketing: An Asia-Pacific Perspective*. 2nd ed. New South Wales, Australian: Prentice Hall.
- Moguerza, J. M., Martín-Duque, C., & Fernández-Muñoz, J. J. (2022). The importance of service quality as an instrument for client customization: a methodological and practical approach within the hotel sector. *Quality & Quantity*, 56(3), 1631-1642.
- Mueller, H., & Kaufmann, E. L. (2001). Wellness Tourism Market Analysis of a Special Health Tourism Segment and Implications for the Hotel Industry. *Journal of Vacation Marketing*, 7(1), 5-17.

- Müller, H. & Kaufmann, E. L. (2000). Wellness-Tourismus: Eine analyse des schweizer markets und konsequenzen für die hotellerie. *The Tourist Review*, 55(2), 26-38. <https://doi.org/10.1108/eb058331>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Sharma, S., & Sharma, A. (2022). Innovative strategies to tackle post-Covid-19 tourism: case of small tourism companies. *Journal of Indian Business Research*. (ahead-of-print). <https://doi.org/10.1108/JIBR-04-2022-0121>
- Travel & Tourism Competitiveness Report. (2019). World Economic Forum. Retrieved on April 18, 2023, from <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2019/>

The Effects of Learning Behaviors and Teaching and Learning Management Processes Affecting the Learning Achievement of the Fourth-Year Accounting Major Students, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

Pakamat Butsalee^{1*}, Rttanaphon Boonthom¹, Ranuka Narairam¹, Ladawan Kanram¹, and Kritsana Chinno¹

¹ Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University, Buriram, Thailand

Article Info

Research Article

Article history:

Received: 27 September 2023

Revised: 2 March 2024

Accepted: 6 March 2024

Keyword

Learning behaviors,

Teaching and learning
management process,

Learning achievements,

Accounting major students in
Buriram Rajabhat university

*Corresponding author:

pakamat.bs@bru.ac.th

Abstract

This research aimed to 1) to study opinions of learning behaviors, teaching and learning management process and learning achievements, 2) test the learning behaviors affecting the teaching and learning process, 3) test the learning behaviors affecting learning achievements, and 4) test the teaching and learning management process affecting learning achievements. The data of this study were collected from 119 fourth-year accounting students at the Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University. The research instrument was a questionnaire, and the statistics for the data analysis were multiple correlations and multiple regressions.

The findings of the study revealed that: 1) the learning behaviors of learning attitudes and achievement motivation had positive effects on overall, the teaching and learning management process at a significance level of 0.05; 2) the learning behaviors of learning attitudes and achievement motivation overall had positive effects on overall, learning achievements at a significance level of 0.05; and 3) the teaching and learning management process, learning and teaching management, technical and teaching methods, and planning and preparation of teaching and learning had positive effects on overall, learning achievements at a significance level of 0.05.

ผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผกามาต บุตรสาตี^{1*} รัตนกรณ บุญถม¹ เรณุกา นะรัมย์¹ ลดาวัลย์ กันรัมย์¹ และกฤษณา จินโน¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 2) ทดสอบพฤติกรรมการเรียนที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) ทดสอบพฤติกรรมการเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) ทดสอบกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 119 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ
คำสำคัญ	ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเรียน ด้านเจตคติในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีผลกระทบเชิงบวกกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) พฤติกรรมการเรียน ด้านเจตคติในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีผลกระทบเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน และด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน มีผลกระทบเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทนำ

การศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถ และมีพัฒนาการที่สมดุล ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคมเพื่อช่วยพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (วิยะพร บัวระพา, 2563) ซึ่งทุกประเทศจึงหาแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและความเป็นเลิศที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับนานาประเทศ สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังที่มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และ

ทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันต่อพัฒนาการของโลก มีโอกาสพัฒนาความถนัดของตนให้เกิดความเชี่ยวชาญได้ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างผาสุก (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) การศึกษาจึงถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง สถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนการสอนคือ การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของที่ดีและเป็นไปตามเป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยจึงได้กำหนดให้มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพด้วยการระดม

สรรพกำลังในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตน รวมถึงตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย อันเป็นกระบวนการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติและทิศทางการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษามีภารกิจโดยตรงในการผลิตแรงงานชั้นสูงให้มีคุณสมบัติพร้อมสำหรับเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ โดยมียุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาของชาติที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้จากการคิด การค้นคว้า การทดลองตามความสามารถของผู้เรียนและสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ สนองความต้องการของผู้เรียน รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนในการเรียนรู้ให้เป็นไปตามหลักการของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (นที เหมมันต์ และคณะ, 2561) นอกจากนี้ ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งอันจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อีกทั้งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนยังเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือหัวใจหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ (กิตติพงษ์ แหม่งสกุล, 2557) ซึ่งจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษายุคใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมคนให้พร้อมและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ จะต้องบรรลุเป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน และทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการช่วยผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (วิยะพร บัวระพา, 2563) และมุ่งพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญาและความคิดเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมถึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนใจเรียนรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่ มีความคิดที่มีอุดมการณ์ และสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทัศนาวลัย ต้นติเอกรัตน, 2559) นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่งและถือเป็น

ปัจจัยที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ การที่สถาบันการศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพอันก่อให้เกิดประสิทธิผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแผนการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้เพื่อส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่น่าพึงพอใจและนำไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน (กชพร ใจอดทน และคณะ, 2564; วราญช์ รามบุตร, 2562)

สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้เปิดสอนในหลักสูตรบัญชีบัณฑิต โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางการประกอบวิชาชีพตาม พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติด้านการบัญชีครบถ้วนตามประกาศของสภาวิชาชีพบัญชี ฯ ฉบับที่ 5/2553 เรื่อง หลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางบัญชี ที่ได้กำหนดให้สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาการบัญชีในระดับปริญญาตรี จะต้องมีการสร้างหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณารับรองวุฒิปริญญาตรีทางบัญชี (มารุต พลรักษา, 2562) ดังนั้น สาขาวิชาการบัญชีจึงมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติตรงตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดไว้ รวมถึงการมีความรู้ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 ซึ่งถือเป็นชั้นปีที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรครบทุกกระบวนการไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน กระบวนการพัฒนาทักษะ และการฝึกอบรมสัมมนาทักษะทางวิชาชีพต่างๆ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่สถานประกอบการต้องการครบถ้วน และมีการเรียนรายวิชาในหลักสูตรครบถ้วนทุกรายวิชา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลการเรียนที่เป็นเกรดเฉลี่ยสะสม พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 มีเกรดเฉลี่ยสะสมส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2.00-2.50 จำนวน 43 คน (ร้อยละ 36.13) 3.01-3.50 จำนวน 32 คน (ร้อยละ 26.89) 2.51-3.00 จำนวน 30 คน

(ร้อยละ 25.21) 3.51-4.00 จำนวน 11 คน (ร้อยละ 9.24) และต่ำกว่า 2.00 จำนวน 3 คน (ร้อยละ 2.52) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. เพื่อทดสอบพฤติกรรมการเรียนที่ส่งผลต่อ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการ บัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์
3. เพื่อทดสอบพฤติกรรมการเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีชั้นปีที่ 4 คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
4. เพื่อทดสอบกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้น ปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมการเรียน (Learning Behaviors) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษาอีกทั้งยังบ่งบอกถึงวิธีการคิดและ วิธีการแสดงออกของผู้เรียนว่ามีความสนใจต่อการเรียนการสอน ไปทิศทางใด ดังนั้น นักศึกษาที่จะประสบความสำเร็จในการ เรียนได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนและ เลือกรับรู้ตามหลักสูตรได้ด้วยตนเองต้องสร้างพฤติกรรมการ เรียนที่เหมาะสมกับตนเรียนรู้วิธีการควบคุมตนในด้านการ เรียน โดยธันวดี ดอนวิเศษ และปวีณา จรดล (2566), ทิพย์ วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ (2564) และ เพ็ญพร ปุกหุด (2558) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของพฤติกรรมการ เรียนว่าประกอบด้วย ด้านเจตคติในการเรียน ด้านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการจัดการกับเวลา ด้านความเอาใจใส่ในการ

เรียน และด้านเป้าหมายในการเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ สามารถใช้วัดพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ดี

สำหรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning Process) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่มุ่ง พัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และมีประสบการณ์ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็น กระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอนที่ อาจารย์ผู้สอนได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาความสามารถของตนเองตามวัตถุประสงค์การเรียน การสอนนั้น ประคอง รัชมีแก้ว (2565), ณัฐพัชร บุญเกตุ (2565) และวรารัตน์ บุญแผ้ว และคณะ (2560) ได้กล่าวว่ากระบวนการ เรียนการสอนเป็นขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอนที่ พัฒนามาจากหลักการและทฤษฎี โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิค การสอนต่างๆ ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือบรรลุผล ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นจึงมี องค์ประกอบ ดังนี้ ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคนิค และวิธีการสอน และด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการ เรียนการสอน

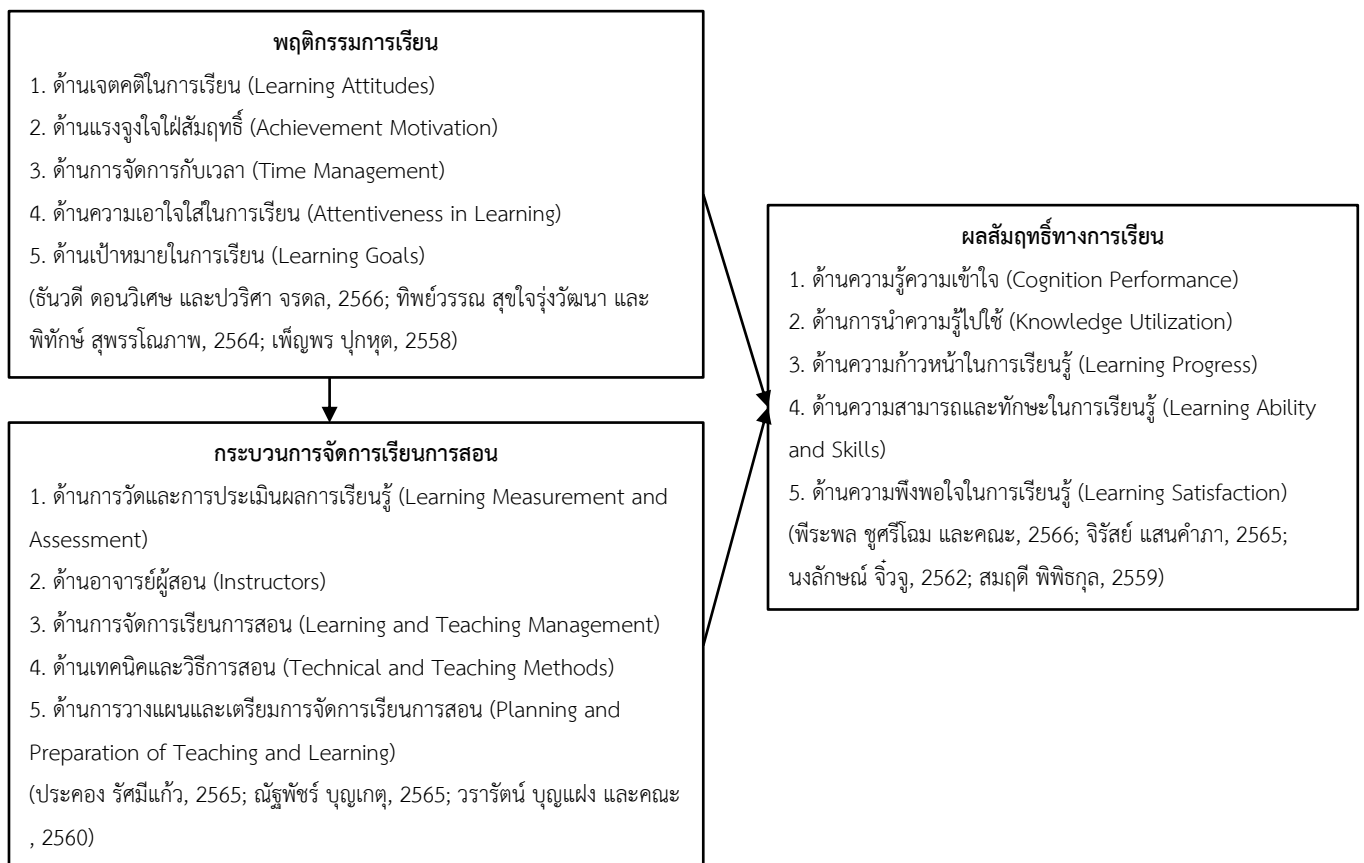
นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (Learning Achievements) เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนการ สอนนั้นสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่ น่าพึงพอใจ ผู้เรียนจึงต้องมีความพร้อม ความตั้งใจและความเอา ใจใส่ต่อการเรียนควบคู่กับการมีกระบวนการจัดการเรียนการ สอนที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งนุรมา อาลี (2559) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความรู้หรือ ทักษะที่ผู้เรียนแสดงออกมาจากการได้รับการจัดการเรียนการ สอน ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบ การมอบหมายงาน หรือ กิจกรรมอย่างอื่นที่ทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงศักยภาพและ อาจารย์ผู้สอนทำการประเมินออกมาในรูปคะแนน ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทักษะด้านวิชาการ รวมทั้งสมรรถภาพทางสติปัญญา และ ประสบการณ์ของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนการสอนทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่วัดออกมาในรูป คะแนนและผลการเรียน สอดคล้องกับนันทวดี ทองอ่อน (2561)

ที่ได้กล่าวมาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นตัวดัชนีชี้วัดคุณภาพของการศึกษาและสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและระดับความสามารถของผู้เรียนในด้านของทักษะ ความรู้ ความสามารถและความเข้าใจในสิ่งที่เรียนและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและประเทศชาติได้ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีมักเป็นที่ต้องการของหน่วยงานหรือสถานประกอบการ รวมถึงการมีโอกาสดีในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังมีความสำคัญในด้านของการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียน นอกจากนั้น พิระพล ชูศรีโณม และคณะ (2566), จิรัชย์ แสนคำภา (2565), นงลักษณ์ จีวู (2562) และ สมฤดี พิพิธกุล (2559) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ใช้วัดผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ด้านความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ด้านความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ และด้านความพึงพอใจในการเรียนรู้

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏบุรีรัมย์ โดยประชากรคณะผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาในภาคการศึกษาที่ 1 ปี

การศึกษา 2566 จำนวน 119 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566)

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566

ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ พฤติกรรมการเรียน (Learning Behaviors) ประกอบด้วย

1.1 ด้านเจตคติในการเรียน (Learning Attitudes)

1.2 ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)

1.3 ด้านการจัดการกับเวลา (Time Management)

1.4 ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน (Attentiveness in Learning)

1.5 ด้านเป้าหมายในการเรียน (Learning Goals)

2. ตัวแปรสื่อกลาง (Mediator Variable) ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน (Teaching and Learning Process) ประกอบด้วย

2.1 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Measurement and Assessment)

2.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน (Instructors)

2.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน (Learning and Teaching Management)

2.4 ด้านเทคนิคและวิธีการสอน (Technical and Teaching Methods)

2.5 ด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน (Planning and Preparation of Teaching and Learning)

3. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievements) ประกอบด้วย

3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition Performance)

3.2 ด้านการนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization)

3.3 ด้านความก้าวหน้าในการเรียนรู้ (Learning Progress)

3.4 ด้านความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ (Learning Ability and Skills)

3.5 ด้านความพึงพอใจในการเรียนรู้ (Learning Satisfaction)

สมมติฐานของการวิจัย

1. พฤติกรรมการเรียนมีผลกระทบเชิงบวกต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2. พฤติกรรมการเรียนมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยประชากรคณะผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 119 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นและผ่านการพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านการจัดการศึกษา

ด้านหลักสูตร และด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อประกอบด้วย เพศ หมู่เรียน และเกรดเฉลี่ยสะสม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาพฤติกรรมการเรียน ประกอบด้วย ด้านเจตคติในการเรียน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านการจัดการกับเวลา ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน ด้านเป้าหมายในการเรียน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหากระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหากระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ด้านความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ด้านความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ ด้านความพึงพอใจในการเรียนรู้

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่

4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดประชุมระดมสมองหัวหน้าและรองหัวหน้าห้องของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 14 คน และตัวแทนนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงสุดแต่ละหมู่เรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 7 คน รวมเป็น 21 คน โดยจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่เข้าร่วมระดมสมองไม่ใช่ชั้นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่เป็นประชากรในการดำเนินการวิจัย เพื่อระดมสมองเกี่ยวกับองค์ประกอบในแต่ละด้านของแต่ละตัวแปรเพื่อทำการเปรียบเทียบกับองค์ประกอบที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพิจารณาประเด็นคำถามในแต่ละด้านเพื่อให้ข้อคำถามสะท้อนถึงผลของการวิจัย

3. จัดทำโครงร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดและตามข้อมูลที่ได้จากการระดมสมองของหัวหน้าห้องตัวแทนนักศึกษา และประธานสาขา โดยพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย

4. จัดประชุมระดมสมองอาจารย์สาขาวิชาการบัญชี จำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัยในแบบสอบถาม รวมถึงการปรับแก้ไขแบบสอบถาม

5. แบบสอบถามที่ได้จากการระดมสมองกับอาจารย์สาขาวิชาการบัญชี ไปตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย โดยตัวแปรพฤติกรรมการเรียน มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.85 กระบวนการจัดการเรียนการสอน ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.88 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.91

6. นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาที่มีความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์แล้วนำไปตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

6.1 การนำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) กับนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน

6.2 นำแบบสอบถามไปหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item - total Correlation ซึ่งพฤติกรรมการณ์เรียนมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.739 - 0.939 กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.847 - 0.946 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.842 - 0.958 ซึ่งสอดคล้องกับ Rovinelli and Hambleton (1997) แสดงให้เห็นว่าค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่ารายข้อของแบบสอบถามมีความสอดคล้องกันระหว่างรายข้อของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

6.3 นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach) ซึ่งพฤติกรรมการณ์เรียนมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.856 - 0.944 กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.889 - 0.951 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.894 - 0.963 ซึ่งสอดคล้องกับ Wong (2013); Hair et al. (2014) แสดงให้เห็นว่า ค่า Alpha มากกว่า 0.7 เป็นค่าที่ยอมรับได้สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรได้

7. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรโดยส่งแบบสอบถามไปตามจำนวนประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสาร

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรคือนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ด้วยตนเอง จำนวน 119 คน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังนี้

2.1 วันที่ 1 เก็บข้อมูลได้ จำนวน 79 คน เนื่องจากนักศึกษาบางหมู่เรียนไม่มีเรียนในวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล และนักศึกษาบางคนขาดเรียน

2.2 วันที่ 2 เก็บข้อมูลได้ จำนวน 33 คน ส่วนที่เหลือขาดเรียน

2.3 วันที่ 3 เก็บข้อมูลได้ จำนวน 7 คน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 วัน ส่งให้คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ร้อยละ 100 ของจำนวนประชากร

3. ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับมา พบว่า มีความสมบูรณ์ จำนวน 119 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรทั้งสิ้น 119 ฉบับ

4. ดำเนินการนำแบบสอบถามที่มีความครบถ้วน และสมบูรณ์มาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการประมวลผลตามหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 - 4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินงานวิจัย ซึ่งกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2560 : 121)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด กำหนดให้เป็น 5 คะแนน

ระดับความคิดเห็นมาก กำหนดให้เป็น 4 คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้เป็น 3 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อย กำหนดให้เป็น 2 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้เป็น 1 คะแนน

แล้วนำคะแนนไปหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 - 7 การทดสอบผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total correlation และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยใช้ค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3. การทดสอบคุณลักษณะตัวแปร คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยหาค่า Variance Inflation Factors (VIFs)

4. สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง หนึ่งเรียนหมู่ 2 และเกรดเฉลี่ยสะสม 2.00-2.50

2. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
พฤติกรรมการเรียน	3.98	0.80	มาก
ด้านเจตคติในการเรียน	4.00	0.70	มาก
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.21	0.75	มาก
ด้านการจัดการกับเวลา	3.91	0.88	มาก
ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน	3.78	0.85	มาก
ด้านเป้าหมายในการเรียน	4.02	0.80	มาก
กระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.28	0.71	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้	4.30	0.67	มาก
ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.31	0.71	มาก

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เรียน ภาระบ่นการจ้ดการเรียนการสอน และผลสั้ฤทธิ์ทางการเรียนของนักศีกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจ้ดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.26	0.70	มาก
ด้านเทคนิคและวิธีการสอน	4.23	0.76	มาก
ด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน	4.32	0.72	มาก
ผลสั้ฤทธิ์ทางการเรียน	4.09	0.75	มาก
ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.03	0.72	มาก
ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.10	0.74	มาก
ด้านความก้าวหน้าในการเรียนรู้	4.12	0.76	มาก
ด้านความสามารถและทักษะในการเรียนรู้	4.08	0.75	มาก
ด้านความพึงพอใจในการเรียนรู้	4.14	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศีกษสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านแรงจูงใจใฝ่สั้ฤทธิ์ ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.75) ด้านเป้าหมายในการเรียน ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.80) ด้านเจตคติในการเรียน ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.70) ด้านการจัดการกับเวลา ($\bar{x} = 3.91$, S.D. = 0.88) และด้านความเอาใจใส่ในการเรียน ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.85)

นักศีกษสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาระบ่นการจ้ดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.72) ด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.71) ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.30$,

S.D. = 0.67) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.70) และด้านเทคนิคและวิธีการสอน ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.76)

นักศีกษสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสั้ฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความพึงพอใจในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.76) ด้านความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.76) ด้านการนำความรู้ไปใช้ ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.74) ด้านความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.75) และด้านความรู้ความเข้าใจ ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.72)

3. ผลกระทบของพฤติกรรมการณ์เรียนที่ส่งผลต่อภาระบ่นการจ้ดการเรียนการสอนของนักศีกษสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจ้ดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สั้สัมพันธ์ของพฤติกรรมการณ์เรียนกับภาระบ่นการจ้ดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ของนักศีกษสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจ้ดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตัวแปร	TLP	LAD	AMM	TMM	AIL	LNG	VIF
$\bar{x}$	4.28	3.93	4.35	4.00	3.80	4.11	
S.D.	0.60	0.62	0.62	0.69	0.72	0.71	
TLP	-						
LAD	0.488*	-					1.809

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเรียนกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ของนักศึกษา สาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ต่อ)

ตัวแปร	TLP	LAD	AMM	TMM	AIL	LNG	VIF
AMM	0.552*	0.427*	-				1.611
TMM	0.386*	0.542*	0.524*	-			1.910
AIL	0.413*	0.619*	0.441*	0.580*	-		2.583
LNG	0.414*	0.568*	0.570*	0.613*	0.738*	-	2.778

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระพฤติกรรมการเรียน มีค่าตั้งแต่ 1.611-2.778 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาเนื่องจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (Black, 2006)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพฤติกรรมการเรียนในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยรวม (TLP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.386-0.552 จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ได้ดังนี้

$$TLP = 1.337 + 0.260LAD + 0.415AMM - 0.010TMM + 0.086AIL - 0.041LNG$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 13.890$; $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($AdjR^2$) เท่ากับ 0.353 (ตารางที่ 3) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพฤติกรรมการเรียนแต่ละด้านกับตัวแปรตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พฤติกรรมการเรียน	กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP)		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	1.337	0.361	3.702	0.000*
ด้านเจตคติในการเรียน (LAD)	0.260	0.098	2.668	0.009*
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (AMM)	0.415	0.091	4.546	0.000*
ด้านการจัดการกับเวลา (TMM)	-0.010	0.090	-0.112	0.911
ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน (AIL)	0.086	0.100	0.861	0.391
ด้านเป้าหมายในการเรียน (LNG)	-0.041	0.105	-0.393	0.695

$$F = 13.890 \quad p = 0.000 \quad \text{Adjusted } R^2 = 0.353$$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการเรียน ด้านเจตคติในการเรียน (LAD) และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (AMM) มี

ผลกระทบเชิงบวกกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยรวม (TLP) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับ

สมมติฐานที่ 1 สำหรับพฤติกรรมการณ์เรียน ด้านการจัดการกับเวลา (TMM) ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน (AIL) และด้านเป้าหมายในการเรียน (LNG) ไม่มีผลกระทบกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม (TLP) ($p > 0.05$)

4. ผลกระทบของพฤติกรรมการณ์เรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของพฤติกรรมการณ์เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตัวแปร	LAM	LAD	AMM	TMM	AIL	LNG	VIF
$\bar{x}$	4.08	3.93	4.35	4.00	3.80	4.11	
S.D.	0.65	0.62	0.62	0.69	0.72	0.71	
LAM	-						
LAD	0.557*	-					1.809
AMM	0.574*	0.427*	-				1.611
TMM	0.456*	0.542*	0.524*	-			1.910
AIL	0.543*	0.619*	0.441*	0.580*	-		2.583
LNG	0.596*	0.568*	0.570*	0.613*	0.738*	-	2.778

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระพฤติกรรมการณ์เรียน มีค่าตั้งแต่ 1.611-2.778 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาเนื่องจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (Black, 2006)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพฤติกรรมการณ์เรียนในแต่ละด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ระหว่าง 0.456-0.596 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ได้ดังนี้

$$LAM = 0.563 + 0.266LAD + 0.332AMM - 0.043TMM + 0.104AIL + 0.196LNG$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 21.933$, $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($AdjR^2$) เท่ากับ 0.470 (ตารางที่ 5) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพฤติกรรมการณ์เรียนแต่ละด้านกับตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยผลกระทบของพฤติกรรมการณ์เรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พฤติกรรมการณ์เรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM)		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.563	0.351	1.602	0.112
ด้านเจตคติในการเรียน (LAD)	0.266	0.095	2.807	0.006*

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยผลกระทบของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (ต่อ)

พฤติกรรมการเรียนรู้	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM)		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (AMM)	0.332	0.089	3.728	0.000*
ด้านการจัดการกับเวลา (TMM)	-0.043	0.087	-0.488	0.626
ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน (AIL)	0.104	0.097	1.069	0.287
ด้านเป้าหมายในการเรียน (LNG)	0.196	0.102	1.916	0.058
F = 21.933 p = 0.000 Adjusted R ² = 0.470				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านเจตคติในการเรียน (LAD) และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (AMM) มีผลกระทบเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวม (LAM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 สำหรับพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดการกับเวลา (TMM) ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน (AIL) และด้านเป้าหมายในการเรียน

(LNG) ไม่มีผลกระทบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวม (LAM) ($p > 0.05$)

5. ผลกระทบของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดังตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตัวแปร	LAM	LMA	ITO	LTM	TTM	PPL	VIF
$\bar{x}$	4.08	4.25	4.32	4.21	4.24	4.33	
S.D.	0.65	0.65	0.59	0.63	0.70	0.63	
LAM	-						
LMA	0.585*	-					3.228
ITO	0.565*	0.758*	-				3.385
LTM	0.584*	0.729*	0.785*	-			3.599
TTM	0.665*	0.744*	0.664*	0.759*	-		3.204
PPL	0.632*	0.700*	0.692*	0.684*	0.721*	-	2.599

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 6 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันหรือเกิดเป็น Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีค่าตั้งแต่ 2.599-3.599 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาเนื่องจากความสัมพันธ์

ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (Black, 2006)

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกระบวนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.565-0.665 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ได้ดังนี้

$$\text{LAM} = 0.761 + 0.049\text{LMA} + 0.093\text{ITO} + 0.031\text{LTM} + 0.341\text{TTM} + 0.262\text{PPL}$$

ซึ่งสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

($F = 22.468$, $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (AdjR^2) เท่ากับ 0.476 (ตารางที่ 7) เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่ละด้านกับตัวแปรตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ปรากฏดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยผลกระทบของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM) ของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กระบวนการจัดการเรียนการสอน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม (LAM)		t	Sig.
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.761	0.340	2.237	0.027*
ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ (LMA)	0.049	0.119	0.407	0.684
ด้านอาจารย์ผู้สอน (ITO)	0.093	0.136	0.688	0.493
ด้านการจัดการเรียนการสอน (LTM)	0.031	0.131	0.234	0.815
ด้านเทคนิคและวิธีการสอน (TTM)	0.341	0.111	3.084	0.003*
ด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน (PPL)	0.262	0.111	2.365	0.020*
$F = 22.468$ $p = 0.000$ Adjusted $R^2 = 0.476$				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้านเทคนิคและวิธีการสอน (TTM) และด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน (PPL) มีผลกระทบเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวม (LAM) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 สำหรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ (LMA) ด้านอาจารย์ผู้สอน (ITO) และด้านการจัดการเรียนการสอน (LTM) ไม่มีผลกระทบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวม (LAM) ($p > 0.05$)

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบของพฤติกรรมการณ์เรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านเป้าหมายในการเรียน ด้านเจตคติในการเรียน ด้านการจัดการกับเวลา และด้านความเอาใจใส่ในการเรียนอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก พฤติกรรมการณ์เรียนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อีกทั้งยังบ่งบอกถึงวิธีการคิดและวิธีการแสดงออกของผู้เรียนว่ามีความสนใจต่อการเรียนการสอนไปทิศทางใด ดังนั้น การปฏิบัติตนของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และการแสดงออกของผู้เรียนถึงความสนใจ ความเอาใจใส่ต่อการเรียนล้วนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชานาญ ตำน

คำ และคณะ (2559) ที่พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านทัศนคติในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านแรงจูงใจอยู่ในระดับต่ำ ด้านการจัดการเวลาเพื่อการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความวิตกกังวลในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีสมาธิต่อการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสามารถในการจับประเด็นในบทเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการทบทวนและการเตรียมตัวเขาเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเตรียมตัวสอบอยู่ในระดับปานกลาง

นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านเทคนิคและวิธีการสอนอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก กระบวนการจัดการเรียนการสอนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนที่เป็นการสร้างสรรค์ประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และสามารถนำประสบการณ์ความรู้นั้นไปใช้ได้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดสำหรับผู้เรียนที่อาจารย์ผู้สอนควรให้ความสำคัญเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตี เหมมันต์ และคณะ (2561) ที่พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 4 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการเรียนรู้ ด้านความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ด้านการนำความรู้ไปใช้ ด้านความสามารถและทักษะในการเรียนรู้ และด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ และเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้เรียนจึงต้องมีความพร้อม ความตั้งใจและความเอาใจใส่ต่อการเรียน

ควบคู่กับการมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของบุรณี ทรัพย์ถนอม และปัทมา มูลหงส์ (2552) ที่พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ให้ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมากที่สุดตามลำดับ คือ ด้านผู้เรียน ด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านอุปกรณ์และสถานที่ และด้านหลักสูตรระดับมาก

2. พฤติกรรมการเรียน ด้านเจตคติในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีผลกระทบเชิงบวกกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยรวม เนื่องจาก พฤติกรรมการเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนเพื่อให้เป็นผู้ที่มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการเรียนอันจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนและความขยันอดทน ทำให้มีผลการเรียนดีขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ผู้สอนที่จะนำมาเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และมีคุณประโยชน์ต่อครอบครัว สถานศึกษา สังคม และประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ (2564) พบว่า 1) องค์ประกอบพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การทบทวนบทเรียน การเตรียมตัวก่อนสอบ ความเอาใจใส่ในการเรียน การปฏิบัติตัวในชั้นเรียน และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาทั้ง 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ความพร้อมของตนเอง การสนับสนุนของครอบครัว บรรยากาศการเรียนการสอนและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.454-0.493 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. พฤติกรรมการเรียน ด้านเจตคติในการเรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีผลกระทบเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม เนื่องจาก พฤติกรรมการเรียนนั้นมีส่วนช่วยในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น โดยพฤติกรรมการเรียนที่ดีจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีไปด้วย ดังนั้น พฤติกรรมการเรียนจึงเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้เรียน และเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้มีความกระตือรือร้น สนใจบทเรียนที่แปลกใหม่

สนใจความคิดที่มีอุดมการณ์ สนใจเรื่องที่จะนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน และนำไปช่วยสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร พงศาปรมัตต์ (2561) พบว่า พฤติกรรมการเรียนด้านความเอาใจใส่ในการเรียนและการทดสอบและทบทวนสิ่งที่เรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีภาค 2 ของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. กระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน และด้านการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนการสอน มีผลกระทบเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม เนื่องจาก กระบวนการจัดการเรียนการสอนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทางคือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน ดังนั้น การนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อวัดและประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนอันจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะพร บัวระพา และคณะ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ปัจจัยด้านผู้เรียนและด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

กขพร ใจอดทน, และอรณิชา ทศตา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา.

วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.). วิทยาลัยนครราชสีมา, 27(2), 30-41.

กิตติพงษ์ แหน่งสกุล. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการปฏิบัติงาน เรื่องการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบซีแนร์ร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการเรียน ด้านความเอาใจใส่ในการเรียน เช่น มีการอ่านหนังสือหรือทบทวนเนื้อหาที่เรียนหลังจากที่เรียนเสร็จในแต่ละวันเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

2. สาขาวิชาการบัญชี ควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกัน และมีการจัดกิจกรรมการเรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีการวางแผนการเรียนของตนเองอย่างเป็นระบบ

3. นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา ส่งเสริมและให้ความสำคัญแก่การจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมการเรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของของนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ เพื่อนำผลงานวิจัยที่ได้มาทำการเปรียบเทียบ

2. ควรศึกษาตัวแปรพฤติกรรมการเรียน ในมิติอื่น ๆ อาทิเช่น ด้านการมีสมาธิในการเรียน ด้านกลยุทธ์ในการสอบ และการเตรียมตัวสอบ ด้านการประมวลความรู้ในเนื้อหาที่เรียน และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อให้ผลการศึกษาสะท้อนผลการศึกษาที่แท้จริง

3. นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่นบ้าง เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่ตรงประเด็นและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

- จิรัชย์ แสนคำภา. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ เรื่อง มารยาทชาวพุทธนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐพัชร์ บุญเกตุ. (2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ทัศนาวลัย ตันติเอกรัตน์. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการเข้าเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคิดและการตัดสินใจของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์ตรัง. ใน การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7 (น. 1035-1046). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา, และพิทักษ์ สุพรรณโณภาพ. (2564). แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, 3(32), 103 -115.
- ธันวดี ดอนวิเศษ, และปวีศา จรดล. (2566). แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนที่ดีของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 1(6), 116-126.
- นงลักษณ์ จีวจุ. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการบัญชีต้นทุน 1 โดยใช้การสอนแบบ e-learning. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 8(2), 60-70.
- นธิ เหมมันต์, อภินันท์ สิริรัตนจิตต์, สมชัย ปราบริบูรณ์, และสร้อยญา โยะหมาด. (2561). กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามการรับรู้ของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 11(1), 119-129.
- นันหวดี ทองอ่อน, และเมษภูมิ แก้วจินดา. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 12(1), 129-138.
- นุรมา อาลี. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุรณี ทรัพย์ถนอม, และปัทมา มูลหงส์. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาขาวิชาการบัญชีของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (รายงานการวิจัย). คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ประคอง รัชมีแก้ว. (2565). รูปแบบการส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสร้างคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านหนองแห่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. วารสารสิทธิบริหารศรัณ, 23(2), 428-437.
- พีระพล ชูศรีโณม, จินตนา สรายุทธพิทักษ์, จักริ ออย่าเสียสัตย์, และฉัตรชนา เพร็ดพริง. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาโดยใช้การสอนแบบเสริมต่อการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 15(1), 151-164.
- ภัทรพร พงศาปรมัตถ์. (2561). พฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเชิงนิสิตในรายวิชาการภาษาอังกฤษ 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 41(1), 75-86.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- วรารค์ รามบุตร. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักการบัญชีของนักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- วรรัตน์ บุญแฝง, ปิยะกษิณีเดช เปลือยศรี, และศรีธัญญา ละม่อมสาย. (2560). กระบวนการจัดการเรียนการสอนและปัญหาของหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับปริญญาใน สปป.ลาว. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 56-70.
- วิยะพร บัวระพา, ปาริชาติ ชัยจันทร์, วิสุตา อินทรเพชร, และขวัญพิชชา บุญอ่ำ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สมฤดี พิพิธกุล. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับสื่อประสม (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2566). รายชื่อนักศึกษา ภาคการศึกษาที่ 1/2566. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2566 จาก <https://oaprr.bru.ac.th/>
- Aaker, D.A., Kumar, V., & Day, G.S. (2001). *Marketing Research*. 7th ed. New York: John Wiley & Sons.
- Black, K. (2006). *Business Statistics: for Contemporary Decision making*. 4th ed. New York: John Wiley and Son.
- Hair, J. F., Hult, G.T.M., Ringle, C., & Sarstedt, M. *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. California, CA: Sage Publications.
- Rovinelli, R.J., & Hambleton, R.K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Wong, K.K.-K. (2013). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) techniques using Smart PLS. *Marketing Bulletin*, 24(1), 1-32.

Marketing Strategies of Community Enterprise Groups a Case Study Meat Goat Raising Community Enterprise Group, Ko Kha District, Lampang Province

Nattapong Srijaiwong^{1*}, and Phudit Hlengphang¹

¹ Faculty of Management and Technology Lampang Inter-Tech College, Lampang, Thailand

Article Info

Research Article

Article history:

Received: 22 December 2023

Revised: 6 March 2024

Accepted: 8 March 2024

Keyword

Marketing strategy,

Marketing mix factors,

Meat goats,

Abstract

The objectives of this research were to study the marketing strategies of community enterprise groups, a case study of the community enterprise group of meat goat farmers, Ko Kha District, Lampang Province. The sample used by the researcher used simple random sampling this study was 100 customers who purchased meat goats from the meat goat raising community enterprise, Ko Kha District, Lampang Province. The instrument used to conduct the research was a questionnaire. They were analyzed and used statistics such as mean, standard deviation, Pearson correlation and multiple regression analysis. The results of the study found that behavior in purchased meat goat is at a high level ($\bar{x} = 4.11$) by buy meat goats from the community enterprise group because they are quality meat goats ($\bar{x} = 4.76$), buy meat goats from the community enterprise group because they are meat goats that are raised by people in the community ($\bar{x} = 4.67$), and buy meat goats from community enterprise groups because they are meat goats with a clear and reliable source of production ($\bar{x} = 4.57$). As for opinions regarded marketing mix factors in purchased meat goats, it is at a moderate level ($\bar{x} = 3.45$), arranged from highest to lowest, namely product ($\bar{x} = 4.31$), price ($\bar{x} = 3.98$), distribution channel ($\bar{x} = 2.91$) and marketing promotion ($\bar{x} = 2.60$).

Relationship of meat goat purchased behavior to marketing mix factors have a relationship in the same direction in terms of products statistically significant at the 0.05 level. As for the influence of behavior in buy meat goats, it affects the marketing mix factors in choose to buy meat goats. In terms of products significant at the 0.05 level, except for price and distribution channels and marketing promotion that has no influence on the behavior of purchased meat goats.

*Corresponding author:

mibcm86@gmail.com

กลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

ณัฐพงษ์ ศรีใจวงศ์^{1*} และภูติส เหล็งพัง¹

¹ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ลูกค้าย่อยแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบง่าย จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยนำมาวิเคราะห์และใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) โดยซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีคุณภาพ ($\bar{x} = 4.76$) ซื้อแพะเนื้อ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อ ที่เลี้ยงโดยคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.67$) และซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีแหล่งผลิตที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ ($\bar{x} = 4.57$) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$) โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.31$) ด้านราคา ($\bar{x} = 3.98$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 2.91$) และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{x} = 2.60$) ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกัน ในด้านผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอิทธิพลของพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ ในด้านผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ

บทนำ

แพะ ขึ้นชื่อว่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่กลุ่มชาวเกษตรกรนิยมเลี้ยง ไว้เป็นสัตว์เลี้ยง หรือเลี้ยงไว้เพื่อขาย การเลี้ยงแพะมีข้อดีหลายประการ ได้แก่ ให้ผลผลิตได้รวดเร็วมากกว่าการเลี้ยงโคกระบือ หาดอาหารเองได้ทนทานได้ทุกสภาพอากาศ มีขนาดเล็ก พื้นที่ใช้สอยน้อย และที่สำคัญที่สุดกลุ่มชาวเกษตรกรส่วนใหญ่ชอบการเลี้ยงแพะ แพะถือเป็นสัตว์ทนสภาพอากาศร้อน และแห้งแล้งได้ดีใช้เวลาในการเลี้ยงที่สั้นกว่าโคเนื้อ สามารถให้ผลผลิตได้ทั้งเนื้อนมหนังและขนซึ่งถือเป็นจุดเด่นของการเลี้ยงแพะเมื่อเปรียบเทียบกับเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นๆ แต่สำหรับการ

เลี้ยงแพะในประเทศไทยนั้นถือว่ายังคงมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับเลี้ยงจำนวนสัตว์ชนิดอื่นๆอาจเนื่องมาจากการเลี้ยงแพะและการบริโภคผลผลิตจากแพะมีเฉพาะในกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเท่านั้นแต่ในปัจจุบันความต้องการบริโภคผลผลิตจากแพะโดยเฉพาะเนื้อแพะกลับมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศแต่จากการที่แพะเนื้อและแพะนมที่เลี้ยงอยู่ในประเทศยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการของผู้บริโภคจึงทำให้ผลผลิตทั้งเนื้อและนมแพะมีราคาสูงกว่าผลผลิตจากสัตว์ประเภทอื่นๆจึงส่งผลทำให้มีผู้สนใจเลี้ยงแพะในเชิงธุรกิจมากขึ้น (ภูติส เหล็งพัง วิทยานิพนธ์และคณะ, 2562) นายสัตวแพทย์

ประภาส ภิญโญชีพ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ เปิดเผยว่า แพะเป็นสัตว์ที่นิยมเลี้ยงกันทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย ประชากรแพะในปี 2566 มีจำนวน 1,492,841 ตัว มีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ รวม 90,204 ราย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริม กรมปศุสัตว์ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาเชื่อมโยงระบบการเลี้ยงแพะของเกษตรกร โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรชมรมผู้เลี้ยงแพะ และเครือข่ายเกษตรกร มีการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงแพะในพื้นที่ทุกภาคของประเทศไทย ตลอดจนกำหนดจัดงานแพะแห่งชาติเป็นประจำทุกปี เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงแพะและประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรตื่นตัว สร้างความรู้ ความมั่นใจในการพัฒนาอาชีพเลี้ยงแพะไปสู่ระบบการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก มีการพัฒนาสายพันธุ์แพะ การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิตในหลากหลายรูปแบบ การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า การจัดการด้านการตลาด โดยมีเป้าหมายเพื่อกระจายผลผลิตไปสู่ตลาดในทุกช่องทาง รวมทั้งอนุรักษ์สายพันธุ์แพะที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรเกษตรกรทุกระดับ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากนักวิชาการภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ และผู้เชี่ยวชาญจากทั่วประเทศ (เกษตรก้าวไกล, 2566) ภูมิสังคมและภูมิประเทศของภาคเหนือมีปัจจัยที่เอื้อต่ออาชีพการเลี้ยงแพะทั้งในเรื่องพืชอาหารสัตว์ของทางการตลาดเชื่อมโยงไปสู่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความต้องการบริโภคเนื้อแพะในปริมาณที่มากจึงเป็นโอกาสทางเลือกอาชีพให้กับเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือที่จะสามารถสร้างรายได้จากอาชีพการเลี้ยงแพะดังนั้นสภาเกษตรกรแห่งชาติร่วมกับกรมปศุสัตว์จึงจัดทำโครงการแพะ-แกะล้านนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคงและปรับเปลี่ยนการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรผสมผสานให้กับเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือ (กรมปศุสัตว์, 2562) สำหรับการเลี้ยงแพะในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยยังมีจำนวนน้อยจากข้อมูลสถิติ ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 รายงานว่าในพื้นที่ภาคเหนือมีเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จำนวน เพียง 728 ราย มีแพะ จำนวน 10,847 ตัว (กรมปศุสัตว์, 2563) พบว่าปัญหาด้านการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนความรู้ด้านการเลี้ยงแพะให้ได้คุณภาพและ

ด้านการปรับปรุงพันธุ์ปัญหาการขาดแคลนพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์แพะที่ดีปัญหาแพะป่วยบ่อยจนเป็นสาเหตุที่ทำให้แพะในฟาร์มตายปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ ปัญหาด้านการตลาดแพะเนื้อของเกษตรกร ได้แก่ เกษตรกรประสบปัญหาการกีดกันการซื้อแพะจากพ่อค้าคนกลาง ปัญหาการขาดช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลายและปัญหาด้านทุนการผลิตสูงโดยเฉพาะค่าขนส่ง ความต้องการด้านการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร ได้แก่ ความต้องการความรู้ในการผลิตแพะเนื้อในด้านต่างๆ เช่น ด้านการผสมเทียมการทำคลอดการป้องกันและรักษาโรคและการปรับปรุงพันธุ์ เป็นต้น (ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และกรรณิกา แซ่ลิว, 2565)

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อช่วยเหลือชุมชนในการประกอบอาชีพให้คนในชุมชนมีรายได้ จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า กลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการตลาด โดยผู้วิจัยจะได้ ทำการศึกษาระบบตลาดระดับความต้องการ พฤติกรรมและการปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อแพะเนื้อ และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และให้มีศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาดและนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) ได้กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix: 4Ps) หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ซึ่งนักการตลาดจะใช้ร่วมกัน เพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่ก็ได้ ผลิตภัณฑ์จึงประกอบไปด้วยสินค้าบริการ ความคิด สถานที่และองค์กรหรือบุคคล

2. ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของลูกค้าผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่า ผลิตภัณฑ์กับราคา ถ้ามูลค่ามากกว่าราคาเขาจะตัดสินใจซื้อ

3. การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทาง ซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรมใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ และบริการจากองค์การไปยังตลาด และสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูล ทางการตลาดระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานทำการขาย และการติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อ

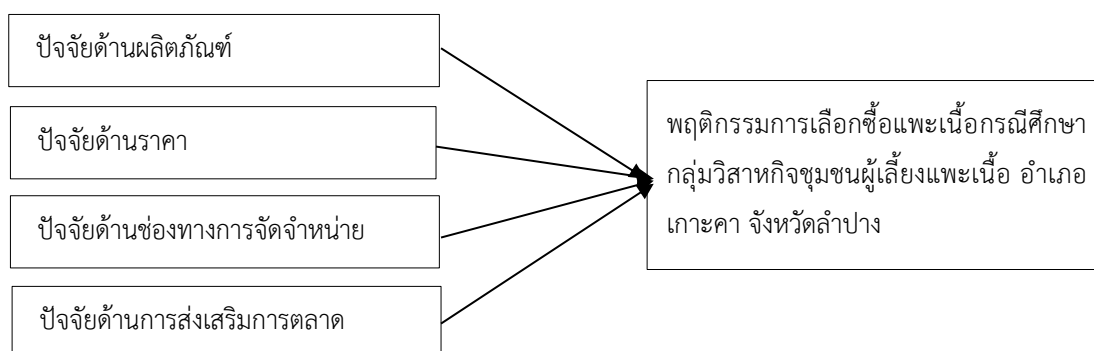
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

Engle et al. (1993) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่าหมายถึงกระบวนการตัดสินใจและลักษณะกิจกรรมของแต่ละบุคคลเพื่อทำการประเมินผลการจัดหาการใช้และการใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าและบริการให้ได้มาซึ่งการบริโภค

Hoyer and MacInnis (1997) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นผลสะท้อนของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคทั้งหมดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการได้รับมาการบริโภค และการจำกัด อันเกี่ยวกับสินค้า บริการเวลาและความคิด โดยหน่วยตัดสินใจซื้อ (คน) ในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อแพะเนื้อกรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เลือกซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง จำนวน 130 ราย

ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ตัวแปรตาม พฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อกรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ กลุ่มผู้ซื้อแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ซึ่งจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษานั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ จากสถิติจำนวนกลุ่มผู้ซื้อแพะเนื้อ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 – พฤษภาคม พ.ศ. 2567 มีจำนวน 130 คน โดยผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยค้างนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดที่กำหนดขึ้นประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง และส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 5 ระดับ จากมาตรวัดของ RenisLikert (Likert and Rensis, 1967)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและแบบสอบถาม กำหนดโครงสร้าง

ของเครื่องมือ โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวความคิดและตัวแปรที่จะศึกษาเป็นหลัก

ทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของคอน บราท (Cronbach's alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ค้างนี้ พฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ เท่ากับ 0.945 และด้านผลิตภัณฑ์ เท่ากับ 0.878 ด้านราคา เท่ากับ 0.965 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เท่ากับ 0.978 และด้านการส่งเสริมการตลาด เท่ากับ 0.895 ซึ่งทุกด้านมีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally, 1978) ดังนั้นแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น และเชื่อถือได้ และนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 100 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ค้างนี้ ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีคุณภาพ ($\bar{x} = 4.76$) ซื้อแพะเนื้อ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อ ที่เลี้ยงโดยคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.67$) ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีแหล่งผลิตที่ชัดเจน และเชื่อถือได้ ($\bar{x} = 4.57$) ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่ได้รับอิทธิพลจากผู้คนรอบข้าง ($\bar{x} = 4.07$) ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ ($\bar{x} = 3.32$) และ ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะเป็นแพะเนื้อที่มีชื่อเสียง ($\bar{x} = 3.26$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

พฤติกรรมการเลือกซื้อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ซื้อแพะเนื้อ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อ ที่เลี้ยงโดยคนในชุมชน	4.67	0.472	มากที่สุด
2. ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพราะเป็นแพะเนื้อที่มีชื่อเสียง	3.26	0.440	ปานกลาง
3. ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ	3.32	0.468	ปานกลาง
4. ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีคุณภาพ	4.76	0.429	มากที่สุด
5. ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีแหล่งผลิตที่ชัดเจนและเชื่อถือได้	4.57	0.497	มากที่สุด
6. ซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่ได้รับอิทธิพลจากผู้คนรอบข้าง	4.07	0.455	มาก
รวม	4.11	0.201	มาก

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในการเลือกซื้อแพะเนื้อ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ในภาพรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.31$) ด้านราคา ($\bar{x} = 3.98$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x} = 2.91$) และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{x} = 2.60$) ตามลำดับดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

พฤติกรรมการเลือกซื้อ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.31	0.208	มาก
2. ด้านราคา	3.98	0.493	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	2.91	0.338	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	2.60	0.346	ปานกลาง
รวม	3.45	0.207	ปานกลาง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.002 - 0.386 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรมีค่าไม่เกิน 0.80 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่มีปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์สูงเกินไป (Hair et al., 2010) และพฤติกรรมการ

เลือกซื้อแพะเนื้อมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ในด้านผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านราคา

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ของพฤติกรรมในการเลือกซื้อแพะเนื้อส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ด้านผลิตภัณฑ์	ด้านราคา	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	ด้านการส่งเสริมการตลาด	พฤติกรรมในการเลือกซื้อ
ด้านผลิตภัณฑ์	1.000				
ด้านราคา	0.214*	1.000			
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.224*	0.300*	1.000		
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.386*	0.115	0.121	1.000	
พฤติกรรมในการเลือกซื้อ	0.332 *	0.188	0.002	0.004	1.000

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

อิทธิพลของพฤติกรรมในการเลือกซื้อแพะเนื้อต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการวิเคราะห์ พบว่า พฤติกรรมในการเลือกซื้อแพะเนื้อส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ในด้านผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์เท่ากับ 0.377 ยกเว้น ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเลือกซื้อแพะเนื้อ ร้อยละ 14.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± 0.19017 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของพฤติกรรมในการเลือกซื้อแพะเนื้อส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการเลือกซื้อแพะเนื้อ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ปัจจัยการส่งเสริมการตลาด	β	t	p-value
ค่าคงที่ (a)	2.468	5.186	0.000
ด้านผลิตภัณฑ์	0.377	3.450	0.001*
ด้านราคา	0.033	0.772	0.442
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.040	0.640	0.524
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.090	1.472	0.144

$R^2 = 0.146$, Adjusted $R^2 = 0.110$, SE = 0.19017, F = 4.046, N = 99, Sig. = 0.004

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการศึกษา

กลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภูมิศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง สามารถสรุปได้ดังนี้

กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ แพะเนื้อมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ และมีการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานน่าเชื่อถือ

กลยุทธ์การตั้งราคา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ มีการตั้งราคาตามต้นทุน ราคานี้ใกล้เคียงคู่แข่งในตลาด เน้นการตั้งราคาที่มีความเหมาะสมกับคุณภาพแพะเนื้อ

กลยุทธ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ มีการจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง เครือข่ายกลุ่มผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ตลอดจนลูกค้าใหม่ที่หลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์

กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด

1. จัดทำเพจเฟซบุ๊ก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรมส่งเสริมการตลาด
2. มีป้ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อให้ลูกค้ารู้จัก และจดจำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
3. มีการสร้างเครือข่ายแพะเนื้อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายอย่างสม่ำเสมอ

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาของกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภูมิศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อแพะเนื้อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพฤติกรรมการซื้อแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพราะเป็นแพะเนื้อที่มีคุณภาพ เลี้ยงโดยคนในชุมชน มีแหล่งผลิตที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ และยังได้รับอิทธิพลจากผู้คนรอบข้าง ยังมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ และมีความเสี่ยง สอดคล้องกับ ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และกรรณิกา แซ่ลิว (2564) กล่าวว่า ในการเลี้ยงแพะเนื้อต้องมีการพัฒนาทักษะในการเลี้ยงเพื่อสร้างความเชื่อมั่น มีคุณภาพ และมีแหล่งผลิตที่ชัดเจนเชื่อถือได้ เนื่องจากพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคต้องเลือกสิ่งที่ดี มีคุณภาพ และได้รับสินค้าที่ดีที่

เหมาะสมในการจ่ายค่าสินค้า ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก และมีผลต่อการเลือกซื้อแพะเนื้อ ภูมิศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เนื่องจาก แพะเนื้อที่มีเพศและสีที่ต้องการ มีรุ่นอายุให้เลือกหลากหลาย มีคุณภาพดี สอดคล้องกับ กัลยา รัตน์ หัสโรค์ (2565) กล่าวว่า สินค้าสามารถตอบสนองความต้องการลูกค้าได้ มีการพัฒนาต่อยอดอยู่เสมอ สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัวยากต่อการลอกเลียนแบบสินค้าภายในร้านมีความทันสมัย กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และสินค้ามีคุณภาพดี มีหลายระดับให้เลือก นอกจากนี้ ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และกรรณิกา แซ่ลิว (2564) กล่าวว่า ความต้องการด้านการผลิตแพะเนื้อเพื่อให้ตรงกับความต้องการในตลาด ได้แก่ ด้านการผสมเทียม การปรับปรุงพันธุ์ การป้องกันโรค พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์แพะเนื้อที่ดี มีคุณภาพ

ด้านราคา อยู่ในระดับมาก เนื่องจากราคาแพะเนื้อสามารถต่อรองได้เนื่องจากการเลี้ยงแพะโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นมีการบริหารจัดการ กันเองจึงสามารถต่อรองราคาได้และแพะเนื้อยังมีราคาถูกกว่าแหล่งอื่น และราคาแพะเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความเหมาะสมกับคุณภาพ สอดคล้องกับ กันตภณ กลั่นคำและคณะ (2564) กล่าวว่า ราคาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อ ซึ่งผู้บริโภคมองว่าหากสินค้านั้นมีราคาสมเหตุสมผล มีคุณภาพสอดคล้องกับราคาที่จ่ายไป ผู้บริโภคก็มีความเต็มใจที่จะซื้อ และ ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และกรรณิกา แซ่ลิว (2564) กล่าวว่า การกำหนดราคาซื้อขายแพะเนื้อที่แน่นอนโดยการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยประกันราคารับซื้อและต้องการการสนับสนุนความรู้และทักษะในการแปรรูปเนื้อแพะ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากทางกลุ่มยังไม่มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย โดยทั้งแกนนำกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มนั้น ยังไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดจำหน่าย การตลาดที่ทันสมัย โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ โดยที่ผ่านมานั้นทางกลุ่มผู้เลี้ยงแพะเนื้อจะขายผ่านเฉพาะพ่อค้าคนกลางหรือลูกค้าหน้าฟาร์มเท่านั้น แกน

นำในกลุ่มควรมีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการจัดจำหน่าย การตลาด เพื่อเพิ่มจำนวนลูกค้าใหม่ ตลอดจนเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในตลาดออนไลน์ สอดคล้องกับธัญญ์วี ธรศิริบุญโรจน์และคณะ (2562) กล่าวว่าแนวทางกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและความสำคัญอีกข้อคือ ความหลากหลายของช่องทางการขายสินค้าผ่านเว็บไซต์ การตลาดหลายช่องทางที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล เป็น การรวมพลังการขายแบบหลายๆช่องทางในสื่อดิจิทัลเพื่อเพิ่มฐานข้อมูลของลูกค้าและเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจ และกลุ่มควรมีเครือข่ายที่เลี้ยงแพะเนื้อทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดเพื่อเป็นช่องทางการจัดจำหน่าย สอดคล้องกับณณา ขวัญมณี และ กลา โสม ละเต๊ะ (2563) กล่าวว่า กลยุทธ์การจัดจำหน่ายแพะใน จังหวัดสงขลา ระหว่างฟาร์มแพะด้วยกันนั้นควรมีการเพิ่มความร่วมมือในรูปของคลัสเตอร์เพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยง การบริหารจัดการต้นทุน มีเครือข่ายที่ดีมีแนวโน้มว่ามีการทำกำไรได้ ในสัดส่วนที่มากกว่านั้นเอง

ด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้าแพะเนื้อ อย่างแพร่หลาย อีกทั้งทางกลุ่มยังไม่มีโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าเป็นที่รู้จัก ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการขายแพะเนื้อและสื่อประชาสัมพันธ์ ต่างๆ ของกลุ่มยังมีไม่มาก ทำให้กลุ่มลูกค้าเข้าถึงได้ยาก ดังนั้น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อควรที่มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้ารู้จัก ผ่านช่องทางที่หลากหลาย สอดคล้องกับ ธนวิทย์ อิมย์ (2562) กล่าวว่า เน้นด้านการส่งเสริมทางการตลาด โดยทำการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ ในทุกช่องทาง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ facebook line บ้ายโฆษณา การจัดทำโปสเตอร์ รวมถึงส่วนลดสำหรับนักเรียนที่แนะนำกันมา และการออกโรดโชว์ตามโรงเรียน ณณา ขวัญมณี และ กลา โสม ละเต๊ะ (2563) กล่าวว่า ขยายตลาดกับร้านอาหารของฟาร์ม

เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ กลั่นคำ, ธัชชนันท์ พักแพง, ธนกร ธรรมฤทธิ์, พิมพา หิรัญกิตติ, ณฐมน บัวพรมมี, และปณิศา มีจินดา. (2564). การพัฒนา กลยุทธ์การตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานจากหญ้าแฝกภายใต้แบรนด์ Burawa. *วารสาร RMUTT Global Business and Economics Review*, 16(2), 121-140.
- กัลยารัตน์ หัสโรค์. (2565). กลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการที่ได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(6), 7-19.

แพะควรมีการขายฐานลูกค้าไปยังร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และใช้กลยุทธ์การให้เครดิต การให้โปรโมชั่น การให้ค่านายหน้า และการบริการหลังการขาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีการพัฒนาแพะเนื้อที่มีคุณภาพดี ตรงตามที่ต้องการในปัจจุบันและอนาคต ควรมีการจัดจำหน่ายแพะเนื้อ ในรูปแบบการรวมกลุ่มจำหน่าย มากกว่าต่างคนต่างจำหน่ายเอง เพราะการรวมกลุ่มจำหน่ายนั้นสามารถต่อรอง เรื่องราคากับพ่อค้าคนกลางได้
2. ด้านราคา ควรตั้งราคาจำหน่ายให้เหมาะสมกับคุณภาพแพะเนื้อ การกำหนดราคาที่แน่นอน เช่น การกำหนดราคาตามกลุ่มซื้อ ขาย การให้ภาครัฐเข้ามาช่วยประกันราคารับซื้อ เป็นต้น
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรมีแพะเนื้อจำหน่าย ทุกช่วงเวลาและมีการจำหน่ายที่หลากหลายช่องทาง รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการขาย เช่น จำหน่ายระหว่างกลุ่มด้วยกัน จำหน่ายระหว่างกลุ่มกับร้านอาหาร จำหน่ายระหว่างกลุ่มกับลูกค้าทั่วไป
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ควรมีการโฆษณาการจำหน่ายแพะเนื้อให้กับกลุ่มลูกค้าใหม่ มีการทำกิจกรรมส่งเสริมการตลาดทางออนไลน์ การให้เครดิตกับคู่ค้า การให้ค่านายหน้า เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะเนื้อ เพื่อให้เกิดการขาย ตลาดและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก ขยายฐานลูกค้าและทำการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป

- กรมปศุสัตว์. (2563). *ข้อมูลจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และจำนวนสัตว์ป 2563*. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2567 จาก <http://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/340-report-thailand-livestock/reportservey2563>.
- เกษตรก้าวไกล. (2566). *ส่งเสริมการตลาด งานแพะแห่งชาติ ประจำปี 2566*. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.kasetkaoklai.com/home/2023/02/ส่งเสริมการตลาด-งานแพะ>.
- ณณา ขวัญมณี, และกลาโสม ละเต๊ะ. (2563). การพัฒนากลยุทธ์การตลาดแพะในพื้นที่จังหวัดสงขลา. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 12(1), 160-170.
- ชญญ์วี ธรศิริปูลโรจน์, ฤชญา ตันเปาว์, และกัญญามน กาญจนาทวิก. (2562). กลยุทธ์การตลาดสู่ความสำเร็จของการประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์สปาผ่านช่องทางดิจิทัลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 72-84.
- ธนวิทย์ อิมอิม. (2562). การพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของการประกอบธุรกิจกวดวิชาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 6(2), 340-352.
- ภูฤทธิ วิทยาพัฒนานุรักษ์, รักษาสิริ มั่นสนั่น, นพรัตน์ ไมตรี, จิรวลย์ โคตรภักดี, ศิวพร พงศ์คำ, และปราโมทย์ พงศ์คำ. (2562). ผลของระดับอาหารชั้นและการตอนต่อคุณภาพเนื้อและองค์ประกอบทางเคมีของเนื้อแพะ. *วารสารแก่นเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 47(พิเศษ 1), 845-852.
- ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล, และกรรณิกา แซ่ลิว. (2564). การผลิตและการตลาดแพะเนื้อในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารผลิตกรรมการเกษตร*, 3(3), 67-80.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์, และศุภร เสรีรัตน์. (2552). *การบริหารตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essential of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper Collins Publisher.
- Engel, J.F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1993). *Consumer behavior*. 7th ed. Fort Worth: The Dryden Press.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. 7th ed. New Jersey: Pearson Education.
- Hoyer, W.D., & Macinnis, D.J. (1997). *Consumer Behavior*. Boston: Houghton Mifflin.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.

Factors Affecting the Sustainable Development of Integrated Agriculture under the Sufficiency Economy Approach Ban Sai Ngam Community, Nikhom Subdistrict, Satuk District, Buriram Province

Bancha Chantararat^{1*}, Nitirote Suppakritsuwankul¹, Pawidhan Panumram¹, and Sira Phetjamroensuk¹

¹ Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University, Buriram, Thailand

Article Info	Abstract
Research Article Article history: Received: 16 May 2024 Revised: 19 June 2024 Accepted: 26 June 2024	This research is mixed methods research. There is an important objective: 1) Study the problems of agriculture's way of life. 2) To develop factors for agricultural occupation. 3) Propose guidelines for integrated agricultural development based on the principles of sufficiency economy. It is quantitative research and qualitative Using questionnaires and interviews with 200 farmers who do agriculture residing in Ban Sai Ngam. The research results found that the way of life of the community is mainly agriculture with a monthly income of 10,001 to 15,000 baht. Analysis of data on the development of Ban Sai Ngam agriculture has an overall mean at a high level ($\bar{X} = 4.37$). and the most individual aspects include motivation and training factors ($\bar{X} = 3.61$). Integrated farmer development approaches to the success of the Ban Sai Ngam community can be derived from 4 factors: 1) Attitude change exchange knowledge Study tour to be a role model. 2) Experimenting with crop rotation to create sufficient food for consumption. to create motivation. 3) Community career development grow crops that meet market demand. from short-term crop cultivation long-term, circulating, can be sold throughout the year. And 4) uses little space but has high returns, being a learning society based on the sufficiency economy philosophy. Importantly, Nikhom Subdistrict Municipality seeing success, it has been included in the municipal agricultural tourism ordinance plan for the year 2022 towards a sustainable community.
Keyword Development, Integrated agriculture, Sustainability, Sufficiency economy Ban Sai Ngam community	
*Corresponding author: banchar.cha@bru.ac.th	

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ปัญญา จันทราช^{1*} นิธิโรจน์ ศุภกฤษสุวรรณกุล¹ ภวิชัยหาญ พะนุรัมย์¹ และศิระ เพชรจำเริญสุข¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
บทความวิจัย	การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาด้านวิถีชีวิตของเกษตรกรรม 2) เพื่อพัฒนาปัจจัยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรแบบผสมผสานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมที่มีภูมิลำเนาอยู่บ้านไทรงาม จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,001 ถึง 15,000 บาท การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาของเกษตรกรรมบ้านไทรงามมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) และรายด้านมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงและการได้ฝึกอบรม ($\bar{x} = 3.61$) แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมแบบผสมผสานสู่ความสำเร็จของชุมชนบ้านไทรงาม ได้จาก 4 ปัจจัยคือ 1) การปรับเปลี่ยนทัศนคติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานเพื่อเป็นต้นแบบ 2) การทดลองปลูกพืชหมุนเวียนทำให้มีอาหารไว้บริโภคอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ 3) ชุมชนเกิดการพัฒนาอาชีพ ปลูกพืชที่ตรงกับความต้องการของตลาด จากการปลูกพืชระยะสั้น ระยะยาวหมุนเวียนสามารถนำออกจำหน่ายได้ตลอดปี และ 4) ใช้พื้นที่น้อยแต่ผลตอบแทนมากเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สำคัญเทศบาลตำบลนิคม เล็งเห็นความสำเร็จได้นำไปบรรจุไว้ในแผนเทศบาลด้านเกษตรเชิงท่องเที่ยว ประจำปี 2565 สู่ชุมชนยั่งยืน
คำสำคัญ	
การพัฒนา	
เกษตรผสมผสาน	
ความยั่งยืน	
เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านไทรงาม	

บทนำ

อาชีพเกษตรกรรมปัจจุบันเกษตรกรมีความยากจนซึ่งเกิดจากการมุ่งผลิตพืชชนิดใด ชนิดหนึ่งเป็นจำนวนมากเพื่อสะดวกในการเก็บเกี่ยวเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยในการให้ผลผลิตเพื่อเป็นวัตถุดิบในการแปรรูปทางด้านอุตสาหกรรมทางการเกษตร หรือเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดสินค้าเกษตร จนเกิดเป็นรูปแบบการเกษตรเชิงเดี่ยว ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์น้อยลง มีโรคแมลงสะสมรบกวนระบบการผลิตมากขึ้น อีกทั้งเกษตรกรยังต้องเสี่ยง กับราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอนจากปัจจัยที่ถูกควบคุมโดยธรรมชาติในไร่นา ทำให้ได้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ขณะเดียวกันปัจจัยทางเศรษฐกิจยังส่งผลให้ความต้องการซื้อกับการผลิตไม่สมดุลกัน จึงเกิดความไม่ยั่งยืนในด้านการผลิตทางการเกษตร อานัฐ ตันโช (2556) สังคมเกษตรได้เปลี่ยน จากสังคมพึ่งตนเองเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อ

บริโภคในครัวเรือน สู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ ส่งผล ให้เกษตรกรเร่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ผลิตจนเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ และ กลับมาสู่การปรับตัวสู่ระบบพึ่งตนเองอีกครั้งตามแนวกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยการน้อมนำแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตร ธรรมชาติมาดำเนินกิจกรรม เป็นเกษตรที่สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ตามหลักการ พึ่งตนเองเพื่อความยั่งยืน นงนภัส คุ้มบุญญ เทียภมม (2552) กล่าวถึง “เศรษฐกิจ พอเพียง” ขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตคนไทยดั้งเดิมมีลักษณะของ “การอยู่อย่างพอดี พองาม” หรือ “อยู่อย่างเรียบง่าย” ย่อมไม่ทำให้คนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนระพี สาคริก (2553) กล่าวว่ากระแสทางเลือกต่อการพัฒนาจึงเกิดขึ้นควบคู่ “การพัฒนาแบบยั่งยืน” (Sustainable Development) เป็นการเบิกทางไปสู่ “สัญญาการพัฒนาใหม่”

ให้ความสำคัญ กับทุกขั้นตอนของการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนคือกุญแจสำคัญที่ตัดสิน ควบคุมและผลักดันให้ผลของการพัฒนาสำเร็จหรือล้มเหลว นอกจากนี้การพัฒนาแบบยั่งยืน ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ให้ความสำคัญผลกระทบทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556) การจะพัฒนาให้ยั่งยืนได้นั้น ต้องมีการวางแผนทั้ง ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ สำคัญคือประชาชนต้องเป็นผู้ปฏิบัติ ด้วยความรู้ ความเข้าใจ มีจิตสำนึกรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมโลก เพราะประชาชนคือผู้อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เป็นผู้ใช้ทรัพยากร จึงต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ด้วยการวางนโยบายและแผนปฏิบัติ อย่างเป็นองค์รวม เป็นรูปธรรมในทุกระดับ ตั้งแต่ครัวเรือน สังคม และประเทศชาติ

ดังนั้นทางออกจากปัญหาความยากจนของสังคมเกษตรกรรม คือการพัฒนาเกษตรผสมผสาน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยึดแนวทางสายกลางในด้านเศรษฐกิจ ด้านระบบนิเวศ บนความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างความมั่นคงบนฐานของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเพื่อให้ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศสภาพแวดล้อม ด้วยเหตุนี้รูปแบบการจัดการเกษตรผสมผสานจึงต้องมุ่งเน้นการบูรณาการ การปลูกพืชหลาย ๆ อย่างตลอดถึงการเลี้ยงสัตว์ เน้นผลของการกิน การอยู่อย่างพอเพียงด้วยการพึ่งตนเองการแสวงหาทางออกให้สังคมเกษตรจึงมีทางเลือกใหม่เกิดขึ้น แม้การเกษตรแบบเคมีจะยังคงเป็นหลักของการเกษตรอยู่ก็ตามแต่การเกษตรทางเลือก เป็นการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี เน้นการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และวัสดุคลุมดิน การผสมผสาน การปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ลดการใช้สารเคมี งดหรือลดการใช้สารเคมีสังเคราะห์หรือสารเคมี กำจัดศัตรูพืชจนถึงขั้นไม่ต้องใช้เลยมีเป้าหมายการผลิต คืออาหารและปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่าผลิตเพื่อการส่งออก เกษตรกรจึงไม่ต้องวิ่งตามกระแสของตลาด อาหารที่ผลิตได้เป็นอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เกษตรทางเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม (ง่ายงาม ประจวบวัน, 2558)

ชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 2,500 ไร่หรือ 4.15 ตารางกิโลเมตรพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน เป็นที่ราบลุ่มส่วนน้อย มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 230 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลนิคม, 2567)

ประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเองโดยประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนา ทำไร่อ้อย ทำไร่มันสำปะหลัง ทำสวนยางพารา และทำสวนผลไม้ หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตคนส่วนใหญ่ มีการประกอบอาชีพเสริมในเขตพื้นที่ละแวกบ้านที่อยู่อาศัยจะมีการแบ่งแปลงปลูกผักสวนครัว พืชสวนและพืชไร่ อาทิ ข้าวโพด ฝรั่ง กล้วยน้ำว่า กล้วยหอมทอง กระเพรา กระชาย ตะไคร้ โหระพา เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัวและเลี้ยงควายเป็นต้น ลักษณะคนในชุมชนทำการเกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตรแบบใช้ปุ๋ยเคมี และใช้สารเคมี ซึ่งมีเพียง 20 ครัวเรือนเท่านั้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน คนในชุมชนทั้งหมดนั้น ได้ผ่านการฝึกอบรม รับฟังองค์ความรู้ จากเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน หน่วยงานบริหารงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลนิคม จังหวัดบุรีรัมย์ ในปี 2564 จึงได้มีบางครอบครัวได้นำองค์ความรู้หลักการ วิธีการต่างๆ มาปรับประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรของตนเอง จากการจัดเวทีพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับผู้นำชุมชนสมาชิก อบต. ผู้อาวุโส และคนในชุมชน จำนวน 200 คน) พบว่าที่ผ่านมาประชาชนในชุมชนต้องการพัฒนาตนเองต้องการเรียนรู้ในการทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังขาดองค์ความรู้ ความต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่จะเข้ามาดูแลและสนับสนุนทั้งทางด้านการให้องค์ความรู้ หลักการ ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ ตลอดทั้งผลผลิตที่จะออกไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ ขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และด้านงบประมาณที่จะเข้ามาช่วยเหลือชุมชนอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาที่คนในชุมชนบ้านไทรงามกำลังเผชิญกับปัญหาสำคัญดังนี้ (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.), 2565)

1) คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพทำนา แต่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นทดแทนหรือผสมผสานเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวนอกฤดูกาล ตลอดทั้งไม่มีการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายอันจะก่อให้เกิดผลในระยะยาว 2) ปัญหาการใช้สารเคมีของเกษตรกรในการทำเกษตร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เพื่อความสะดวก ง่ายและเร็ว จึงทำให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยเคมี เป็นเวลานานต่อเนื่องกันหลายปีติดต่อกัน โดยที่ไม่มีปรับปรุงดิน จึงทำให้มีสารเคมีตกค้างจำนวนมาก จึงส่งผลให้สภาพดินเกิดความเสื่อมโทรม ดินขาดธาตุอาหาร ดินมีสารพิษตกค้าง และยังส่งผลเสียต่อสุขภาพของเกษตรกรด้วย 3) ปัญหาต้นทุนการผลิต ชุมชนยังขาดองค์ความรู้

ในการประยุกต์ใช้ในแปลงเกษตร เช่น การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดิน การป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากชีวภาพ และการใช้ปุ๋ยเคมีมากจนเกินความจำเป็น 4) เกษตรกรนิยมทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด เป็นต้น จากการที่เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยวและยังนิยมใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัญหาด้านทุนการผลิต ซึ่งสภาพการณ์ในปัจจุบัน ชุมชนบ้านไทรงามมีต้นทุนการผลิตที่สูง การทำนาโดยเฉลี่ยทั้งสิ้นจำนวน 4,000 - 7,000 บาทต่อไร่ การทำไร่อ้อยเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 9,000 - 12,000 บาท การทำไร่มันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 8,000 - 11,000 บาท จากการทำการเกษตรในปัจจุบันที่มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในทุกๆ ปี ประกอบกับราคาของผลผลิตจากการทำเกษตรไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จึงทำให้คนในชุมชนเกิดภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นเยาวชนคนรุ่นใหม่"ไม่มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพราะไม่เกิดความยั่งยืน (ปัญญา จันทราช, 2565ก)

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา"ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์" ทั้งนี้เพื่อต้องการให้คนในชุมชน เกิดความสำนึก เกิดความเข้มแข็ง เกิดการคิดตระหนักในการทำเกษตรกรรมแบบผสมผสานเพื่อสร้างความยั่งยืน สามารถที่จะพึ่งตนเองได้ และมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัวที่ดีขึ้นและมั่นคงยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านวิถีชีวิตของเกษตรกรรมต่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ
2. เพื่อพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
3. เพื่อนำเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความยั่งยืน

การพัฒนาความยั่งยืนของชุมชนให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน รวมทั้งคน

ในชุมชนให้มีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียงต่อการเลี้ยงชีพของคนในครัวเรือนไม่ต้องอพยพออกไปหางานทำที่อื่นโดยคนในชุมชนมีการประกอบอาชีพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสะท้อนถึงการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเองบนหลักการชุมชนเกื้อกูลกัน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หรือประเด็นชีวิตที่สำคัญคือ การจัดสวัสดิการภายในชุมชน ความสามัคคี เพราะความสามัคคีต่อกันของคนในชุมชนจะส่งผลการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจภายในชุมชนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น สภาวดี พุทธทองจันทร์ (2559) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการพัฒนาสู่ความยั่งยืนดังนี้ 1) ศักยภาพด้านการจัดการระบบเศรษฐกิจ 2) ศักยภาพของการพึ่งตนเอง 3) การปรับตัวและสร้างสมดุลในการดำรงชีพ 4) กระบวนการเรียนรู้และเครือข่าย 5) แนวทางการจัดการตนเองแบบมีส่วนร่วม 6) ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน

ดังนั้นการพัฒนาชุมชนยั่งยืนต้องมีการพัฒนาในทุกกระบวนที่เกี่ยวกับชุมชนตั้งแต่ระดับครัวเรือนในวิถีการประกอบอาชีพ และวิถีการดำรงชีวิต การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนได้พัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อค้นหาศักยภาพและสร้างทางเลือกให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การจัดการทุนร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดผ่านกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันและอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวของชุมชนเอง การผนึกกำลังเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดความร่วมมือว่าการระดมพลังของประชาชนให้เกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนด้วยกัน และรวมทั้งการปฏิบัติการให้ประชาชนเกิดความร่วมมือร่วมใจกับหน่วยงานของรัฐหรือตัวแทนอย่างเต็มที่ดังที่ พัทธินทร์ สิริสุนทร (2550) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนได้เข้าไปร่วมรับรู้ในกระบวนการจัดการร่วม ให้ข้อมูลความคิดเห็นในการทำประชาพิจารณ์อันเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมหรือการอนุญาตให้มีการดำเนินการที่กระทบต่อคุณภาพชีวิต อนามัยสิ่งแวดล้อม หรือส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับตนหรือชุมชน ให้ได้รับการยอมรับ (Recognition) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) และเกิดความนับถือตนเองมากขึ้น (Self-esteem) เพื่อเป็นกระบวนการเสริมความสามารถของประชาชนให้ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อาทิเช่นข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอการ

เสริมสร้างทักษะให้ ประชาชนวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมในระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของประชาชนในระดับสูง และที่สำคัญการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนอกจากการปลูกฝังจิตสำนึกแล้วจะต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางแล้วยังเป็นปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ทั้งในระดับนโยบาย มาตรการ และการปฏิบัติที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน เพิ่มโอกาสในการพัฒนาตนเองบนพื้นฐานวิถีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นหลักคิดบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เน้นการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีเกษตรแบบผสมผสาน

เกษตรแบบผสมผสานเป็นวิธีการผลิตในรูปแบบเกษตรผสมผสานเป็นกระบวนการนำความคิดใหม่ โดยใช้กระบวนการทัศน์เกษตรทฤษฎีใหม่นำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปฏิบัติใหม่ ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณค่าทางทางฐานความคิด เมื่อได้ฐานความคิดจะทำให้ได้วิธีการ วิธีการจัดการตามมามีการวางแผนการจัดการพื้นที่ ที่สามารถสร้างรายได้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปีอย่างเป็นระบบ ดังที่วิฑูรย์ ปัญญากุล (2556) ได้แบ่งเกษตรกรรมยั่งยืน เป็น 5 ประการ ได้แก่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ เกษตรทฤษฎีใหม่เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น การทำเกษตรกรรมยั่งยืนมิได้หมายความว่าเฉพาะการผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่ได้รวมความไปถึงความคิด จิตใจ วิถีชีวิต เศรษฐกิจ ความรู้ความสามารถในภูมิปัญญาพื้นบ้านและในการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง ตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนและสังคม ที่โดยใช้กระบวนการทางชีววิทยา ทรัพยากรท้องถิ่นและพลังงานหมุนเวียน ในการจัดการปรับปรุงบำรุงดินและการดูแลสุขภาพพืช สัตว์นอกจากนี้ยังได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ กายงาม ประจวบวัน (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนชุมชนบ้านหลักเมตร ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษา พบว่าการเรียนรู้พัฒนาการในการผลิตทางการเกษตรทำให้เห็นความเสื่อมถอยของความเข้มแข็งของระบบชุมชนในมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสัมพันธ์อยู่กับรูปแบบการผลิตเมื่อเกษตรกรเรียนรู้ระบบนิเวศเกษตรกรรม ศักยภาพและข้อจำกัดทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ การพัฒนาเพื่อ

ทำให้เกษตรกรสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการวางบทบาทอย่างเสมอภาคกันระหว่างเกษตรกรกับนักวิชาการ นอกจากปัจจัยด้านกายภาพ (Physical Factor) และปัจจัยทางด้านเทคนิค (Technical Factor) แล้ว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Factor) และปัจจัยทางด้านสังคม (Social Factor) ก็มีผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้กำหนดทิศทางในการวิจัย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการไปเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสื่อให้เห็นการผสมผสานองค์ความรู้จากทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไปด้วยรูปภาพที่ 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานจะดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณก่อนเพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นและจะสกัดตัวแปรและเพิ่มตัวแปรที่ค้นพบใหม่จากนั้นจะดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในขั้นตอนต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณ (ระยะที่ 1)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยบ้านไทรงาม 250 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในแห่งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเจาะจงเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ทำการเกษตรผสมผสานและมีความสมัครใจเข้าร่วมงานวิจัยได้จำนวนทั้งหมด 200 คน (บัญชีจันทราข, 2565ข)

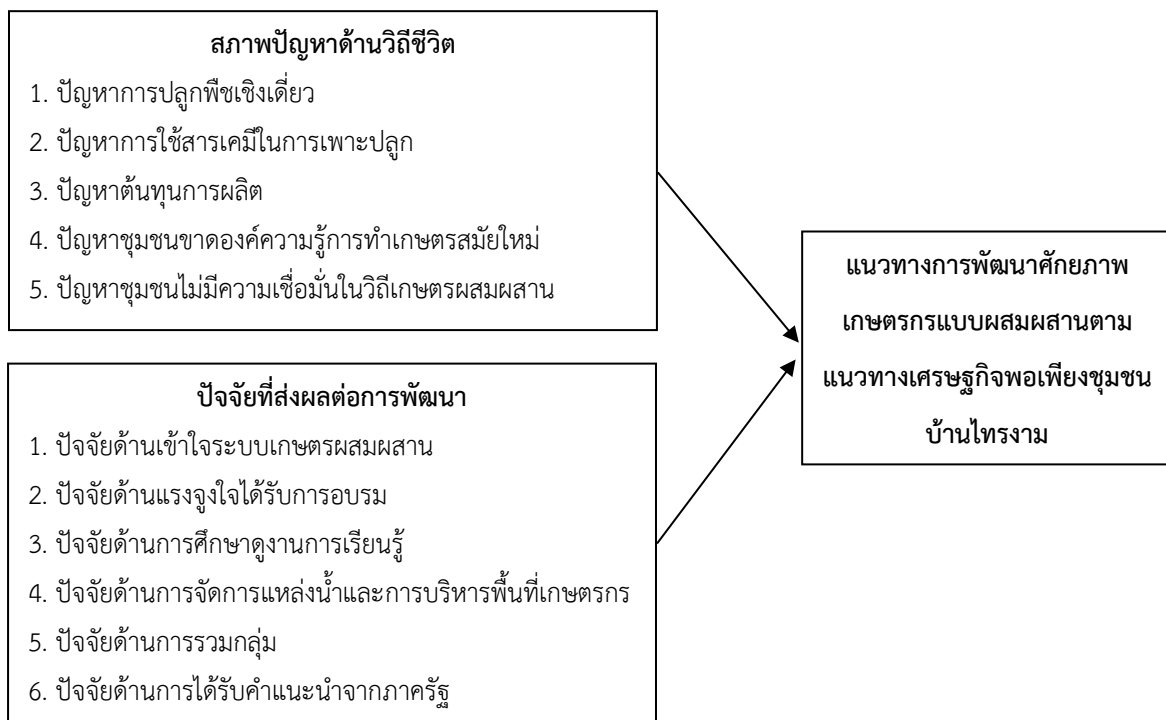
2. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถามตามประเด็น โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญหาดัชนีความสอดคล้อง และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปปรับปรุงแบบสอบถามต่อข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาหาค่า

ความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.87 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในการเก็บข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและประชาชนเพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์การทำวิจัย การตอบแบบสอบถาม การเก็บแบบสอบถาม ใช้เวลา 7 วันจากแบบสอบถามทั้งสิ้น 200 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนทำการวิเคราะห์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการกำหนดประเด็นสำคัญ ๆ แบ่งออกเป็น 3 ตอนตอนที่ 1 ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานปัญหาด้านวิถีชีวิตของเกษตรกรต่อความยั่งยืนในการ

ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยด้านการพัฒนาของเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และตอนที่ 3) ปัจจัยด้านความยั่งยืน โดยมี 3 ประเด็นดังนี้ 1) ความยั่งยืนทางด้านมิติเศรษฐกิจ 2) ความยั่งยืนทางด้านมิติสังคมและ 3) ความยั่งยืนทางด้านมิติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

4. ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จัดสร้างคู่มือลงรหัสแบบสอบถาม (Code book) เพื่อใช้ในการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) สรุปบรรยายคุณสมบัติตามลักษณะของข้อมูลที่ได้ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percent) ค่าความถี่ (Frequency)

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (ระยะที่ 2)

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การเดินสำรวจ การจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเลือกจาก

กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นทางการแบบเจาะจงจำนวน 20 คน โดยทำการเลือกแบบรวมเจาะจง (Purposive Sampling) ตลอดจนเข้าร่วมดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน ทั้งนี้กำหนดเงื่อนไขว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนต้องเป็นผู้รู้ลักษณะการ

ทำเกษตรกรรมยั่งยืน การทำเกษตรแบบผสมผสาน การทำเกษตรธรรมชาติ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) สมาชิกกลุ่มประชาชนที่ทำเกษตรกรรมผสมผสานจำนวน 10 คน จากประเด็นคำถามปลายเปิด 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อกระบวนการอบรม/พัฒนาเกษตรกร 2) ด้านองค์ความรู้ 3) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย 4) ด้านความต้องการรับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยเป็น 2 ช่วงโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำการวิจัยเชิงคุณภาพ ในที่นี้ได้ทำการสรุปผลการวิจัย ดังนี้

สภาพปัญหาด้านวิถีชีวิตของเกษตรกรต่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

จากสภาพทั่วไปของชุมชนด้านวิถีชีวิตที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพการเกษตรกรรมชุมชนบ้านไทรงามพบว่า คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพทำนา แต่ไม่สามารถปลูกพืชอื่นทดแทนหรือผสมผสานเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวนอกฤดูกาล ตลอดทั้งไม่มีการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายอันจะก่อให้เกิดผลในระยะยาว ปัญหาการใช้สารเคมีของเกษตรกรในการทำเกษตร เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เน้นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อความสะดวก ง่ายและเร็ว จึงทำให้เกษตรกรหันมาใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานานต่อเนื่องกันหลายปีทำให้สภาพดินขาดความสมบูรณ์ เป็นบ่อเกิดปัญหาด้านทุนการผลิตสูง ชุมชนยังขาดองค์

ความรู้ในการประยุกต์ใช้ในแปลงเกษตร เช่น การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ไม่เหมาะสม การไม่ปรับปรุงบำรุงดิน การไม่ป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากชีวภาพ และการใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไปจนเกินความจำเป็น เกษตรกรนิยมทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด เป็นต้น จากการที่เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยวและยังนิยมใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัญหาด้านทุนการผลิต ซึ่งสภาพการณ์ในปัจจุบัน ชุมชนบ้านไทรงามมีต้นทุนการผลิตที่สูง การทำนาโดยเฉลี่ยทั้งสิ้นจำนวน 4,000 – 7,000 บาทต่อไร่ การทำอ้อยเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 9,000 – 12,000 บาท การทำไร่มันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 8,000 – 11,000 บาท

ปัจจัยด้านการพัฒนาของเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกร

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการพัฒนาของเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$) และค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความเข้าใจต่อระบบเกษตรผสมผสาน ($\bar{x} = 4.60$) อยู่ในระดับมากได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษาดูงานการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.49$) ปัจจัยด้านแรงจูงและการได้รับการอบรม ($\bar{x} = 3.61$) ปัจจัยด้านการจัดการด้านแหล่งน้ำและการบริหารพื้นที่ ($\bar{x} = 3.53$) และในระดับปานกลางได้แก่ ปัจจัยด้านการรวมกลุ่ม ($\bar{x} = 3.46$) และปัจจัยด้านการได้รับคำแนะนำจากภาครัฐ ($\bar{x} = 3.43$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาของเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกร โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยด้านการพัฒนา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ปัจจัยด้านความเข้าใจต่อระบบเกษตรผสมผสาน	4.60	0.72	มากที่สุด	1
2. ปัจจัยด้านแรงจูงและการได้รับการอบรม	3.61	0.62	มาก	3
3. ปัจจัยด้านการศึกษาดูงานการเรียนรู้	4.49	0.77	มาก	2
4. ปัจจัยด้านการจัดการด้านแหล่งน้ำและการบริหารพื้นที่	3.53	0.45	มาก	4
5. ปัจจัยด้านการรวมกลุ่ม	3.46	0.44	ปานกลาง	5
6. ปัจจัยด้านการได้รับคำแนะนำจากภาครัฐ	3.43	0.43	ปานกลาง	6
รวม	4.37	0.97	มาก	

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาของเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.35$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ ความยั่งยืนทางด้านมิติเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.32$) ความยั่งยืนทางด้านมิติสังคม ($\bar{x} = 3.53$) ความยั่งยืนทางด้านมิติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ($\bar{x} = 3.49$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับเกี่ยวกับความยั่งยืนของการเกษตรผสมผสานความยั่งยืนของชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์โดยรวมและรายด้าน

ปัจจัยด้านการพัฒนา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ความยั่งยืนทางด้านมิติเศรษฐกิจ	4.32	0.72	มาก	1
2. ความยั่งยืนทางด้านมิติสังคม	3.53	0.64	ปานกลาง	2
3. ความยั่งยืนทางด้านมิติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ	3.49	0.62	ปานกลาง	3
รวม	3.35	0.73	ปานกลาง	

แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การเดินสำรวจ การจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเลือกจากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูล ได้แก่ 1. ผู้นำชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นทางการและไม่ใช่ทางการ จำนวน 10 คน 2. สมาชิกกลุ่มประชาชนที่ทำเกษตรผสมผสานจำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบผสมผสาน 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านทัศนคติ กระบวนการอบรม/แนวทางการพัฒนาเกษตรกร 2) ด้านองค์ความรู้ 3) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย 4) ด้านความต้องการรับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นปัจจัยที่สำคัญได้ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านทัศนคติ กระบวนการอบรม/แนวทางการพัฒนาเกษตรกร ผู้วิจัยได้จัดเวทีเพื่อทำการอบรมให้องค์ความรู้กับเกษตรกรได้เกิดความรู้ความเข้าใจ และได้เรียนรู้จากสิ่งที่ปัญหา พร้อมทั้งได้แลกเปลี่ยน ซักถาม ข้อเสนอแนะจากวิทยากรภายใต้แผนการผลิตและการให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เปรียบเทียบการประกอบอาชีพเชิงเดียวกับการประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน พร้อมทั้งได้นำเสนอชี้ให้เห็นถึงข้อดี จุดเด่นของการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับตนเองและชุมชน ทั้งชี้ให้เห็นถึงการลดต้นทุนการ

ผลิต มีผลผลิตสามารถนำออกจำหน่ายได้ตลอดฤดูกาล และที่สำคัญสามารถสร้างความสุขและมีรายได้ที่มั่นคง มีอาหารไว้บริโภคกับตนเองและครอบครัวได้ สร้างความเข้าใจให้เกษตรกรในพื้นที่มีความเข้าใจหรือมีองค์ความรู้ในเรื่องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน อันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เนื่องจากแนวคิดเป็นการกำหนดวิธีปฏิบัติของคนที่เปลี่ยนแนวคิดจึงเป็นโอกาสทำให้ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง จึงได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนโดยการได้นำคนในชุมชนไปศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหนองขวางมหาวิทยาลัษราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อให้เกิดประสบการณ์จริงเพื่อทำให้ได้การเปรียบเทียบ แล้วนำองค์ความรู้นั้นมาปรับใช้กับเศรษฐกิจ และวิถีการทำเกษตรของตนเองได้

ปัจจัยที่ 2 ด้านองค์ความรู้ แนวทางการพัฒนา พบว่าเกษตรกรชุมชนบ้านไทรงาม ได้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการเพาะปลูก ซึ่งก่อนไปศึกษาดูงานมองว่า การปลูกพืชเชิงเดี่ยว การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ทำให้พืชโตช้า และผลผลิตไม่ได้ปริมาณเทียบเท่ากับการใช้ปุ๋ยเคมี แต่จากการได้ไปฝึกอบรมศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงหนองขวางมหาวิทยาลัษราชภัฏบุรีรัมย์ ทำให้เกษตรกรเห็นว่า การปลูกพืชที่ได้ผลผลิตดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับการปรับปรุงดิน ปรับสภาพดินให้มีธาตุอาหารเพียงพอต่อการเพาะปลูก จากการให้ข้อมูลของนายสุชาติ ชีอรัมย์ เกษตรกรที่ไปพัฒนาศักยภาพ ได้กล่าวว่า “แต่ก่อนเชื่อว่าการปลูกพืชต้องใช้ปุ๋ยเคมีพืชถึงจะงอกงาม ถ้าไม่

ใช้พืชก็จะมีไม่งาม และที่สำคัญไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่า การปรับปรุงสภาพดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพมาใช้จะได้ ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแนวคิดและที่สำคัญหากสามารถทำกันเป็นกลุ่มผลิตปุ๋ยเป็นกลุ่ม แบ่งปันกันจะทำให้ลดต้นทุนเยอะ การไปอบรมศึกษาดูงานครั้งนี้ดีกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา สิ่งที่แตกต่างกันคือ การได้เห็นสถานที่ต้นแบบตลอดทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการพูดคุยกัน และที่สำคัญเราได้ทดลองลงมือปฏิบัติจริงด้วย จึงทำให้เกิดความ เข้าใจและได้นำมาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรในพื้นที่ของตนเองได้

ปัจจัยที่ 3 ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า จะต้องเน้นการพัฒนาที่ตัวเกษตรกรให้เป็นผู้ริเริ่มคิดเอง เริ่มต้นจากเกษตรกรจะต้องมีใจรัก อดทน ซื่อสัตย์ สิ่งใดที่ตนเองทำด้วยศรัทธามีใจรัก ย่อมจะทำให้ประสบผลสำเร็จเพราะมีใจมุ่งมั่นทำเองจนในที่สุดสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่พึงตนเองได้ และจะเป็นผู้กำหนดแผนการผลิตของตนเอง การให้ข้อมูลการตลาดที่พึ่งพาจากภายนอก มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่ เริ่มต้นจากคนในชุมชนทำการเกษตรเชิงเดี่ยว คือการปลูกข้าว ทำไร่ถั่ว ปลูกมันสำปะหลังเพียงอย่างเดียว และใช้วิธีการทำแบบเดิม ๆ ที่ได้ทำต่อๆ กันมา เกษตรกรกลับเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น มากขึ้นทุกๆ ปี จากการที่คนชนในชุมชนได้ไปศึกษาดูงานแล้วแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จึงได้คิดใหม่ ทำใหม่ตามแบบพ่อหลวง ร. 9 คือการทำตามทฤษฎีใหม่แบบผสมผสาน แร่งบันดาลใจในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พยายามแก้ไขปัญหาด้านรายได้ของการทำเกษตรแบบผสมผสานจะต้องมีการพัฒนาการและประยุกต์ใช้ในการทำอาชีพการเกษตรในรูปแบบใหม่เพื่อที่จะพัฒนาตนเองและอาชีพการเกษตรให้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา สร้างคนต้นแบบการทำเกษตรกรรมผสมผสาน สร้างกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตและการแปรรูป การบริโภคที่ปลอดภัยและปลอดภัยสารพิษ และการทำกิจกรรมให้เกิดความหลากหลายในพื้นที่เดียวกันการสร้างครัวเรือนต้นแบบสร้างศูนย์การเรียนรู้ แปลงสาธิต กิจกรรมการทำเกษตรผสมผสาน การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านจนเกิดเป็นความชำนาญในการพัฒนาด้านการผลิตที่มีคุณภาพ ผลที่เกิดกับชุมชนบ้านไทรงามอันเกิดจากการที่ชุมชนไปศึกษาเรียนรู้ ทำให้ชุมชนบ้านไทรงามสามารถผลิตไม้ผลได้หลายหลายชนิดเช่น ไร่อินทผลัมจันทร์ราชบุรีรัมย์ ไร่นาสวนผสมของคุณณมน ชื่นรัมย์ แปลงเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ยังสามารถส่งออกไปจำหน่าย สร้างรายได้ตลอด

ฤดูกาล และยังสามารถพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรให้กับชุมชนใกล้เคียงอีกด้วย

ปัจจัยที่ 4 ด้านความต้องการรับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้เห็นทิศทางและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ด้านเงินทุน ข้อมูลข่าวสารตลอดทั้งช่องทางจำหน่ายสินค้า เพราะกระแสการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ที่ปลอดภัยกำลังได้รับความสนใจจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการลดภาระ ความเสี่ยงในการเพาะปลูก และสอดคล้องกับความต้องการของโลกที่ต้องการรับประทานอาหารที่สะอาดปลอดภัยไร้สารพิษ เกษตรกรชุมชนบ้านไทรงามได้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืน มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนดำเนินโครงการวิจัยที่ไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรของตนเอง จนกระทั่งได้เข้าร่วมฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหนองขวางมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ทำให้เกิดแนวคิด มุมมองที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างชัดเจน เนื่องจากเกษตรกรได้เห็นพื้นที่ต้นแบบ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนได้นำความรู้มาทดลองในพื้นที่ของตนเอง ได้ผลที่เกิดขึ้นจริงทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการขับเคลื่อน เกษตรกรรมยั่งยืนของชุมชนบ้านไทรงาม ฉะนั้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน จึงใช้แนวทางการเรียนรู้บนพื้นฐานองค์ความรู้เดิมที่เกษตรกรพร้อมทั้งผสมผสานชุดความรู้ใหม่ให้เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ จนกลายเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับชุมชนที่เป็นจุดเริ่มต้นในการลด ละ เลิกการใช้สารเคมี เน้นการปรับปรุงสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพที่ชุมชนสามารถผลิตเองได้ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ยังเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้อีกด้วย

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยด้านการพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีผลการศึกษาที่สามารถวิเคราะห์อภิปรายผล เป็นลำดับได้ดังต่อไปนี้

สภาพปัญหาด้านวิถีชีวิตเกษตรกรต่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

สถานการณ์ปัญหาด้านทุนการผลิตของเกษตรกรชุมชนบ้านไทรงาม พบว่า การทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการทำแบบดั้งเดิม คือ การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ ในการบำรุงรักษาสภาพดิน และบำรุงต้นพืชผักที่ปลูก ส่วนการทำเกษตรแบบใหม่ มีการนำสารเคมีมาใช้ในการเพาะปลูกเช่น สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การใช้สารเคมีบำรุงพืชผัก เป็นต้น วิธีการผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นการทำแบบผสมผสานความรู้จากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ กับวิธีการผลิตแบบเกษตรแผนใหม่ ปัจจุบันจึงทำให้ชุมชนเผชิญกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดการด้านระบบการผลิต 2) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช 3) ขาดความรู้ให้การวิเคราะห์และปรับปรุงสภาพดิน 4) ปัญหาการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และ 5) ปัญหาด้านทุนการผลิตที่สูงขึ้น หากวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาการทำเกษตรของชุมชนบ้านไทรงาม สามารถวิเคราะห์ได้ 2 ประการ คือ ประการแรก ปัญหาปัจจัยภายในชุมชน เนื่องจากวิธีการผลิตของคนส่วนใหญ่ในชุมชนเน้นการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ไม่มีการปลูกพืชผสมผสานจึงทำให้ใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรได้รับอิทธิพลแนวคิดเกี่ยวกับการทำเกษตรสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการใช้สารเคมีเร่งการเจริญเติบโตผลผลิต จนส่งผลต่อความเคยชินกับพฤติกรรมของเกษตรกร และที่สำคัญเกษตรกรมีความเชื่อและทัศนคติต่อการทำเกษตรว่า หากไม่ใช้สารเคมีการเพาะปลูกผลผลิตก็จะไม่เจริญงอกงาม ประการที่สอง ปัญหาปัจจัยภายนอกชุมชน กระแสนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจทำให้ชุมชนได้ปลูกพืชที่มีลักษณะคล้ายกัน จึงทำให้เกิดราคาตกต่ำ เมื่อคนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ภายใต้การเกษตรแบบผสมผสานแล้ว จึงส่งผลให้เกษตรกรในหมู่บ้านไทรงามสามารถสร้างศักยภาพ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัดจัดการใช้ยารวมพลังกันในรูปแบบกลุ่ม เพื่อการผลิตการตลาด การพัฒนาสังคมและสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย การทำการเกษตรแบบผสมผสานทำให้เกษตรกรได้รับการตอบสนองทั้งด้านส่วนตัวและสังคมระดับสูง ได้ผลผลิต มีรายได้มากขึ้น ครอบครัวอบอุ่นมีความสุขมากขึ้น ในระดับ หมู่บ้านและระดับสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ นภาพร เวชกามา และรัตน์ ชินแสน. (2558).วิจัยรูปแบบเกษตรประณีตเพื่อพัฒนาอาชีพสู่ความยั่งยืน กรณีศึกษาเกษตรกรตำบลนาโเส อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการเกษตรที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น เกษตรกรส่วนใหญ่จะต้องมีความพร้อมด้านปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ทุน แรงงาน เนื่องจากปัจจัยการผลิตเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเกษตรผสมผสาน หากมีปัจจัยด้านการผลิตพร้อมและสามารถจัดสรรการผลิตให้มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่าจะทำให้เกิดความยั่งยืนได้ และยังสามารถคล้อยกับงานวิจัยเสาวณีย์เล็กบางพวง และคณะ (2565) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาอาชีพเกษตรผสมผสานวิถีชีวิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย 1) ความตระหนักถึงคุณค่าของความยั่งยืน 2) การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ระบบเกษตรผสมผสาน 3) การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) มีชีวิตและความสุขที่เกิดจากการเชื่อมโยงของชุมชน

ปัจจัยด้านการพัฒนาของเกษตรกรอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยจึงค้นหาความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งในรูปของความสัมพันธ์ของเหตุและผล เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรได้มองเห็นความสำคัญของปัญหา และทิศทางการแก้ไขปัญหามานระยะพอสมควร เพราะการพัฒนาของเกษตรกรอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรชุมชน จำเป็นต้องมองความสัมพันธ์ของระบบย่อย ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตและผลลัพธ์ (Output and Outcome) หากการวิเคราะห์ไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นข้อมูลก็จะย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้น (Feedback) ผลจากการร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยด้านการพัฒนาของเกษตรกร โดยข้อสรุปทั้งหมดในการจัดเวทีระดมสมองของคนในชุมชนเน้นการแก้ไขปัญหาที่เกษตรกร "ไม่รู้ ให้ "รู้" จากเป็น "ปัญหา" ทำให้เกิด"ปัญญา" จากต้นทุนการผลิตที่สูงจนทำให้เกิด "ภาวะทุกข์" การวางแผนปฏิบัติการจะก่อให้เกิด"ภาวะสุข"การออกแบบการพัฒนาเกษตรกร จึงเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกอบรม การดูงานอยู่บนพื้นฐานการถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาทักษะกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติเกี่ยวกับมุมมอง วิถีคิด วิถีปฏิบัติ เพราะการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน

จากพื้นที่ต้นแบบจะทำให้เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้และการแนะนำสิ่งที่ดีทั้งภาคทฤษฎีและทางปฏิบัติ ฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงค้นหาพื้นที่เหมาะสมกับสิ่งที่เกษตรกรชุมชนต้องการ เพราะปัจจัยด้านการพัฒนาเป็นหัวใจสำคัญ คือ สิ่งที่เกษตรกรขาดเกษตรกรต้องการเรียนรู้ เพื่อเติมเต็มทักษะองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของตนเองบนพื้นฐาน 2 ประเด็น คือ 1) การให้ความรู้จากการจัดเวทีในระดับชุมชนเกี่ยวกับองค์ความรู้เกี่ยวกับการฝึกอบรม 2) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงานที่อยู่บนฐานการถ่ายทอดความรู้เพื่อเติมเต็มในสิ่งที่ชุมชนต้องการในพื้นที่ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ครบวงจรหนองขวางมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เมื่อชุมชนได้เห็นแบบอย่างแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตน กับสิ่งที่เกษตรกรขาด และยังสามารถเติมเต็มทักษะองค์ความรู้ไปสู่การแก้ปัญหาของตนเองจนประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของจารีพร เพชรชิต (2557) ปัจจัยด้านการจัดการปัจจัยการผลิตส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเกษตรผสมผสานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายความว่า ถ้าเกษตรกรมีระดับของการจัดการด้านปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้น จะทำให้เกิด ความยั่งยืนของรูปแบบการจัดการเกษตรผสมผสานเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนเพิ่มขึ้นด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎ์ เมธวินชยุตม์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้สู่แผน ชุมชนพึ่งตนเองเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการเกษตรผสมผสานหรือความเข้าใจต่อความรู้จะสามารถนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมของตนให้สำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยความรู้ความเข้าใจเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับความรู้เดิม สามารถพัฒนาได้และเป็นประโยชน์ที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม สร้างความเข้มแข็งและแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับชุมชนได้

แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคมอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรแบบผสมผสานผ่านการผลิตเพื่อสร้างหลักประกันในเบื้องต้น ชุมชนควรมีการปลูกพืชที่หลากหลาย มีการปลูกพืชให้ผลผลิตที่มีอายุสั้น อายุปานกลาง เพื่อเสริมสร้างให้เกิดรายได้รายวัน รายเดือนและรายปีทำให้มีรายได้สม่ำเสมอ โดยเน้นทำการเกษตรแบบผสมผสาน

มีแนวคิดในการดำรงชีวิตยึดหลักลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และมีรายได้สม่ำเสมอ ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปีเพื่อลดความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต มีรายได้มั่นคงตลอดทั้งปี รายได้ที่เหมาะสมจากรายวันรายเดือนและรายปี ทำให้เกษตรกรมีรายได้สะสมนำไปเป็นทุนในการทำการเกษตรผสมผสานบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็น วิธีการ วิถีคิดและวิถีชีวิตระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองผ่านองค์ประกอบ 6 ด้านดังนี้ 1) ศักยภาพด้านการจัดการระบบเศรษฐกิจ 2) ศักยภาพของการพึ่งตนเอง 3) การปรับตัวและการสร้างสมดุลในการดำรงชีพ 4) กระบวนการเรียนรู้และเครือข่าย 5) แนวทางการจัดการตนเองแบบมีส่วนร่วม 6) ความสัมพันธ์อันพี่น้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐกฤตา ศรีสุยงค์และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษากการทำเกษตรผสมผสานของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรตัดสินใจทำเกษตรผสมผสานคือ เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งการมีที่ดินเป็นของตนเองสามารถตัดสินใจที่จะลงทุนหรือจัดการการใช้ที่ดินให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ โดยเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้จากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร/หน่วยงานราชการ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนางพระศุภร์ หัยภาค (2563) การจัดการเกษตรผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดอุทัยธานีให้ความสำคัญถึงความตระหนักถึงคุณค่าของความยั่งยืน การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ระบบเกษตรผสมผสานการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีชีวิตจากสุขที่เกิดจากการเชื่อมโยงของชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยมีข้อค้นพบจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมของเกษตรกร 3 ประการด้วยกัน คือ ข้อค้นพบประการที่ 1) คือปัจจัยด้านทัศนคติต่อการประกอบอาชีพเกษตรหลังจากการไปศึกษาเรียนรู้ ชุมชนมีการพัฒนา สามารถเริ่มคิดเอง ทำเอง จนในที่สุดสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่พึ่งตนเองได้และเป็นผู้กำหนดแผนการผลิตของตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ข้อค้นพบประการที่ 2) ชุมชนมีทรัพยากรบุคคลที่เป็นทั้งปราชญ์ผู้รู้อยู่ในชุมชน ความรู้ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์มีวัดคอยช่วยเหลือหลอม ที่มีความโดดเด่น ชุมชนมี

ความสามารถที่เข้มแข็งสามารถพึ่งพากันได้ เพราะมีการรวมกลุ่มกันและร่วมมือกัน ขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ชุมชนได้ลุกขึ้นมาจัดการตนเองได้กลายเป็นหนึ่งชุมชนที่ประสบความสำเร็จเป็นชุมชนเกษตรผสมผสานเชิงท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลนิคม ที่ได้รับการบรรจุไว้ในแผนเทศบาลประจำปี 2565 และข้อค้นพบประการที่ 3) คนในชุมชนได้มีอาหารไว้บริโภคอย่างเพียงพอในครัวเรือนอย่างยั่งยืน และที่สำคัญชุมชนใช้พื้นที่การผลิตน้อยแต่ผลตอบแทนได้เป็นจำนวนมาก ชุมชนสามารถผลิตไม้ผลได้หลายหลายชนิดเช่น ไร่อินทผลัมจันทราชบุรีรัมย์ ไร่นาสวนผสมของคุณณณ ชื่นรัมย์ แปลงเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ที่สามารถส่งออกจำหน่าย สร้างรายได้ตลอดฤดูกาล

ฉะนั้นความสำเร็จของชุมชนบ้านไทรงามที่ประกอบอาชีพเกษตรแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้จาก 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1) การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานเพื่อเป็นต้นแบบ ขั้นตอนที่ 2) การมีอาหารไว้บริโภคอย่างเพียงพอในครัวเรือนอย่างยั่งยืน ขั้นตอนที่ 3) มีความมั่นคงในอาชีพ ปลูกพืชที่ตรงกับความต้องการของตลาดและได้ราคา อันเกิดจากการปลูกพืชระยะสั้นและระยะยาวหมุนเวียนสามารถนำออกจำหน่ายได้ตลอด ขั้นตอนที่ 4) เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แบ่งปันอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- เกตุเมธ วินชยุท. (2559). การจัดการความรู้สู่แผนชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนการพัฒนาชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา. *วารสารวิทยาการสารสนเทศ*, 34(1), 1-25.
- กฤตณัฐ เมธวินชยุตม์, สุภาพรณ พานู, และรังสรรค์ นามวงศ์. (2559). การจัดการความรู้สู่แผนชุมชนพึ่งตนเองเพื่อการ พัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา. *วารสารสารสนเทศศาสตร์ (บรรณารักษ์ศาสตร์ มข.)*, 34(1), 1-25.
- งายงาม ประจวบวัน. (2558). *การพัฒนากระบวนเกษตรกรรมยั่งยืนชุมชนบ้านหลักเมตร*. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จารีพร เพชรชิต. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกร ในอำเภอบ้านนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยในครั้งนี้

อยากให้มีการสอนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อเชื่อมโยงจากระบบการผลิต การบริโภค และแหล่งจำหน่ายทางสื่อสังคมออนไลน์ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. อยากให้มีการพัฒนาทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ทั้งในระดับครัวเรือน และระดับชุมชน จนสามารถผลิตใช้เอง และออกจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ได้
2. อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานเกษตรกรอำเภอ ควรพัฒนาและยกระดับชุมชนบ้านไทรงาม ให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรแบบผสมผสาน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานของชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความยั่งยืนของเกษตรกรรมแบบผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านไทรงาม ตำบลนิคม อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์” ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าจนกระทั่งสำเร็จลงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่ให้การสนับสนุนจัดสรรทุนการดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลาโครงการขอขอบพระคุณผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไทรงาม ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ และการประสานงานต่างๆ กับประชาชนภายในชุมชน และขอบคุณชุมชนที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการร่วมงานวิจัยในครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ ประโยชน์งานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาให้กับชุมชนอื่นต่อไป

- ณัฐกฤตา ศรีสุขยงค์, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม. (2559). เกษตรกรผู้ทำเกษตรผสมผสานในพื้นที่ จังหวัดอุดรธานี. ใน *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ.ครั้งที่ 3 (O-ST031)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นภาพร เวชกามา และรัตน์ ชินแสน. (2558). รูปแบบเกษตรประณีตเพื่อพัฒนาอาชีพสู่ความยั่งยืน: กรณีศึกษาเกษตรกรตำบลนาโเส อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. *วารสารเกษตรพระวรุณ*, 12(1), 59-66.
- พระศุภร์ หัยภาค. (2563). *การจัดการเกษตรผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดอุทัยธานี* (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงนภัส คู่ขวัญญู เทียงกมล. (2552). *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (ความมั่นคงทางอาหาร) เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤช เวชคะมะ. (2560). โมเดลเกษตรกรรมที่ประณีตเพื่อการพัฒนาอาชีพสู่ความยั่งยืน:กรณีศึกษาเกษตรกรตำบลนาขอ อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. *พระวรุณวารสารเกษตร*, 12(1), 59-66.
- บัญชา จันทราช. (2565ก). *จัดเวทีพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชน*. 7 ธันวาคม 2565. ศาลากลางหมู่บ้านไทรงาม.
- บัญชา จันทราช. (2565ข). *เอกสารรายชื่อผู้เข้าร่วมงานวิจัย*. 7 ธันวาคม 2565. ศาลากลางหมู่บ้านไทรงาม.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระพี สาคริก. (2553). *แผ่นดินถิ่นเกิด เกษตรกรรม การศึกษาและอนาคตของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: ทางช้างเผือก.
- วิฑูรย์ปัญญากุล. (2556). *เกษตรกรรมยั่งยืน: วิถีเกษตรกรรมเพื่ออนาคต (ฉบับที่3)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสายใยแผ่นดิน.
- วัชร ดำดวงรมย์. (2021). รูปแบบการจัดการการเกษตรแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในกลุ่มน้ำปากพองจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารพุทธสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา*, 6(7), 7-10.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2559). การเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตพริกพื้นเมืองพันธุ์หัวเรือด้วยมาตรฐานเกษตรปลอดภัยในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารเกษตร*, 32(2), 209-221.
- สำนักทะเบียนอำเภอเสด็จ. (2563). *งานทะเบียนราษฎรการปกครองส่วนท้องถิ่น*. บุรีรัมย์.
- เสาวนีย์ เล็กบางพง, อีรพงศ์ มนต์แก้ว, นลินทิพย์ พูลนวล, และเสาวลักษณ์ ศรีปลอด. (2565). รูปแบบการพัฒนาอาชีพเกษตรกรผสมผสานวิถีชีวิตของเกษตรกรรุ่นใหม่ต้นแบบในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยรำพรรณี*, 16(3), 133-142.
- อานัฐ ตันโช. (2556). *ตำราเกษตรธรรมชาติประยุกต์ แนวคิด หลักการ เทคนิคปฏิบัติในประเทศไทย*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ทรีโอแอดเวอร์ไทซิง แอนด์ มีเดีย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนิคม. (2565). *ข้อมูลพื้นฐานสำมะโนประชากร*. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.nikom.go.th/portal/>

ข้อเสนอแนะในการเตรียมต้นฉบับ
วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
(Interdisciplinary Journal of Buriram Rajabhat University)

วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นวารสารวิชาการที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยครอบคลุมศาสตร์ต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ได้แก่ โดยเศรษฐศาสตร์ บัญชี บริหารธุรกิจ การจัดการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ การเงินการธนาคาร การตลาด คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ธุรกิจ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและโรงแรม สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหวิทยาการจัดการ

มีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ มกราคม – มิถุนายน และ กรกฎาคม – ธันวาคม โดยสามารถที่จะตีพิมพ์ฉบับพิเศษได้อีกเพิ่มเติม ผู้เขียนทุกท่านสามารถส่งบทความวิจัยหรือบทความวิจัยมาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ได้ ผลงานที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร ต้องไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นๆ มาก่อน และบทความจะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ประเมินอิสระจากภายในหรือภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ อย่างน้อย 2 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ บทความอาจถูกดัดแปลงแก้ไขคำ สำนวน และรูปแบบการนำเสนอตามที่ กองบรรณาธิการเห็นสมควร

วิธีการเตรียมต้นฉบับ

1. การพิมพ์ต้นฉบับ

การพิมพ์ต้นฉบับนั้นสามารถพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยที่องค์ประกอบต่างๆ ของ บทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้จัดทำตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับตามวารสารนี้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน โดยให้หลีกเลี่ยงการเขียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยไม่จำเป็น อย่างไรก็ตามหากมีความจำเป็นที่จะเขียนเป็นภาษาอังกฤษก็ให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ โดยคำแรกให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนอักษรและคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุกคำให้ขึ้นต้นด้วย ตัวพิมพ์ใหญ่ และให้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษเฉพาะคำแรก คำต่อไปใช้เฉพาะคำศัพท์ภาษาไทยเท่านั้น ส่วนบทความที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ ตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาก่อนที่จะนำเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการจัดการ

2. การพิมพ์

ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A 4 (8.5 X 11 นิ้ว) ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ ห่างจากขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.5 เซนติเมตร) จัดสองคอลัมน์ ใส่เลขหน้ากำกับ ทุกหน้า

3. รูปแบบตัวอักษร

3.1 ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้แบบ TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ขนาดตัวอักษรอย่างเดียวกัน ดังนี้

3.2 ชื่อ เรื่อง ขนาด 18pt

3.3 ชื่อผู้เขียนบทความ 16pt

3.3 รายละเอียดสาขาวิชา คณะ สถาบัน 12pt

3.4 หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด16pt ตัวหนา

3.5 หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14pt ตัวหนา

3.6 เนื้อความทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า

ความยาวของบทความ ไม่ควรเกิน 11 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และ เอกสารอ้างอิง

5. การส่งต้นฉบับ

ให้ผู้เขียนบทความ สามารถส่งต้นฉบับได้ทาง website <http://fms.bru.ac.th>
ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย

เป็นการเสนอผลการวิจัย อาจเป็นผลงานวิจัย บางส่วนหรือผลงานวิจัยที่สำเร็จสมบูรณ์แล้ว ซึ่ง ผู้เขียน ได้ดำเนินการด้วยตนเอง โดยมีส่วนประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title)

ควรเขียนให้สั้น กระชับ เข้าใจง่าย โดยให้แสดงเป้าหมายหลักของการวิจัย ทั้งนี้ให้มีความยาวไม่เกิน 100 ตัวอักษร ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อน แล้วบรรทัดล่างให้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ โดย ภาษาอังกฤษใช้ ตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรก ยกเว้น Article และ Preposition ใช้ตัวพิมพ์เล็ก ส่วนชื่อ วิทยาศาสตร์ (Scientific name) ให้พิมพ์ด้วยตัวเอนไม่ต้องขีด เส้นใต้ กรณีระบุชื่อสามัญของสิ่งมีชีวิตให้เขียน เป็น ภาษาไทยให้ใส่ชื่อวิทยาศาสตร์ด้วย

1.2 ชื่อผู้แต่งบทความ (Authors and Coauthors)

ให้ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุลเต็ม ทั้งชื่อที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษ นั้นให้ใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัว และนามสกุล และหากมีผู้แต่งหลายคนให้ใช้ หมายเลขกำกับตามลำดับและลงเครื่องหมายดอกจัน (*) พร้อมระบุชื่อหน่วยงาน สาขาวิชา คณะ สาขาวิชาที่สังกัด รวมทั้ง e-mail address

1.3 บทคัดย่อ

ให้มีความยาวไม่เกิน 300 คำ เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นลง โดยให้มีเนื้อหาสาระ ครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ควรเขียนแบบสั้น ๆ และตรงประเด็น ระบุเฉพาะสาระสำคัญเท่านั้น บทคัดย่อภาษาไทย ให้พิมพ์เต็มบรรทัดไม่เกินครึ่ง หน้ากระดาษ ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ

1.4 คำสำคัญ

ให้ระบุคำสำคัญ 1-3 คำ คำสำคัญเป็นคำที่เด่นที่สุดของงานวิจัยของผู้เขียน ซึ่งใช้เป็นคำหลัก

1.5 ABSTRACT

ให้พิมพ์ ABSTRACT เป็นภาษาอังกฤษเต็มบรรทัด ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 point ปกติ ให้มีความยาวของ ABSTRACT โดยรวมทั้งหมดไม่เกินครึ่งหน้ากระดาษ

1.6 Keywords

คำภาษาอังกฤษที่ผู้แต่งกำหนดให้เป็น Keyword ให้ผู้เขียนเลือกใช้คำที่มีความหมายสอดคล้อง เหมาะสม และตรงที่สุดกับ คำสำคัญภาษาไทยคำนั้นๆ โดย Keyword ทุกคำให้ขึ้นต้นด้วยอักษร ตัวพิมพ์ใหญ่ และหากมีการแยก Keyword แต่ละคำ ให้ขึ้นด้วยเครื่องหมาย ; เสมอ

1.7 บทนำ

ในบทนำนี้ให้อธิบายถึง ภูมิหลัง ความสำคัญของปัญหาการทำวิจัย และสาเหตุการทำวิจัย

1.8 วัตถุประสงค์การวิจัย

เป็นประเด็นสำคัญโดยจะต้องให้ครอบคลุมแนวทางการทำวิจัยทั้งหมด

1.9 สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

ให้เขียนเป็นความเรียง หรือ ระบุเป็นข้อก็ได้

1.10 ขอบเขตการวิจัย

ในขอบเขตการวิจัยให้ผู้แต่งบทความระบุขอบเขตการวิจัยเฉพาะที่เป็นกรอบความคิดการวิจัยนี้ กรณีจัดทำกรอบความคิดการวิจัยเป็นแผนภาพให้ผู้แต่งจัดพิมพ์ขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะ

1.11 วิธีดำเนินการวิจัย

1) กรณีเป็นการวิจัยที่มีวงรอบเดียว ในย่อหน้าแรกให้ระบุชื่อและประเภทวิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology)

2) กรณีมีการดำเนินการวิจัยมากกว่า 1 วงรอบ ให้ผู้แต่งระบุวิธีดำเนินการวิจัยแต่ละ วงรอบ ให้ชัดเจนและครบทุกองค์ประกอบ คือ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ ข้อมูล พิมพ์วิธีการดำเนินการวิจัยให้มีความยาว โดยรวม 2-3 Column

1.12 เครื่องมือการวิจัย

ให้ระบุ ชื่อ ชนิด ประเภทเครื่องมือการสร้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.13 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ให้อธิบายถึงวิธีการและระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลถ้ามีหลายวิธีการให้ระบุแต่ละวิธีอย่างชัดเจน

1.14 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) กรณีข้อมูลเชิงปริมาณให้ระบุ วิเคราะห์ด้วย สถิติอะไร อย่างไร เป็นความเรียงไม่ต้องระบุสูตร ทางสถิติ

2) กรณีข้อมูลเชิงคุณภาพ ให้ระบุ วิเคราะห์ แยกรายละเอียดของแต่ละกลุ่มข้อมูลอย่างไร ใช้หลักการอะไร มีเกณฑ์การประเมินผลอย่างไร

1.15 ผลการวิจัย

ให้อธิบายรายละเอียดของผลการวิจัยที่พบอย่างชัดเจนสมบูรณ์ และมีรายละเอียดครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ หรือ คำถามวิจัยที่ค้นพบ

1.16 การอภิปรายผลการวิจัย

ให้นำเฉพาะผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานหลักของการวิจัย (ถ้ามี) มาอภิปรายผลการวิจัย และให้อภิปรายเพื่อมองเห็นภาพความเป็นเหตุเป็นผลกันและกัน โดยอ้างอิงหลักฐานทางทฤษฎีที่ใช้แพร่หลายโดยทั่วไป หรืออาจมีการเทียบเคียง หรือ เปรียบเทียบได้กับรายงานผลการวิจัยที่มีวิธีการดำเนินการวิจัยรูปแบบเดียวกัน หรือ คล้ายคลึงกัน ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 กับงานวิจัย และให้มีความยาว ของการอภิปรายผลการวิจัยโดยรวม 2-3 คอลัมน์ โดยการอ้างอิงข้อมูลให้ใช้การอ้างอิงแบบตัวเลข

1.17 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) ให้ระบุเฉพาะผลการวิจัยที่เป็นความรู้ องค์ความรู้ หรือ วิธีการ ที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ โดยข้อเสนอแนะนั้น สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร ด้วยเงื่อนไขอะไร มีข้อระวังความเสี่ยงอย่างไร โดยอาจเขียนเป็นรายชื่อหรือเป็นความเรียงก็ได้

2) ให้มีความยาวของข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้โดยรวมไม่เกินครึ่ง Column

1.18 กิตติกรรมประกาศ

ให้อธิบายเฉพาะคำขอบคุณของผู้ที่มีความสำคัญในการจัดทำงานวิจัย การเรียบเรียงรายงานการวิจัย และการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย จนทำให้ งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

1.19 เอกสารอ้างอิง

ในการอ้างอิงบทความวิจัยนั้น ให้ใช้การอ้างอิงเฉพาะที่มีการเขียนในบทความวิจัยฉบับนี้เท่านั้น และให้เขียนอ้างอิงแบบตัวเลข เอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกฉบับจะต้องมีการอ้างอิงในบทความ มีการอ้างอิงที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยที่รายละเอียดการอ้างอิงนั้นจะประกอบไปด้วย ชื่อผู้เขียน ชื่อหนังสือ หรือชื่อบทความ ชื่อของ เอกสารที่พิมพ์ สำนักหรือสถานที่พิมพ์ ปีที่ (ฉบับที่) พิมพ์และเลขหน้าที่อ้างอิง ทั้งนี้การเขียนให้เป็นไปตามรูปแบบของชนิดเอกสารที่อ้างอิง

2. บทความวิชาการ

บทความวิชาการนี้ เป็นบทความที่ผู้แต่งได้แต่ง และเรียบเรียงขึ้นใหม่จากการสังเคราะห์ประสบการณ์ทางวิชาการ และการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้ เรียบเรียงขึ้นใหม่จากแหล่งข้อมูลเพื่อตีพิมพ์ใน วารสารสหวิทยาการจัดการ(มนุษย์ ศาสตร์และสังคมศาสตร์) ประกอบด้วย

2.1 ชื่อเรื่อง (Title)

ผู้เขียนควรเขียนให้สั้น กระชับ และแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายหลักของบทความ ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ให้เขียนชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยก่อน ได้ลงมาเป็นภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ ตัวพิมพ์ใหญ่ เฉพาะตัวแรก ยกเว้น Article และ Preposition ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็ก ส่วนชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) ให้พิมพ์ด้วยตัวเอนไม่ต้องขีดเส้นใต้ กรณีระบุชื่อสามัญของสิ่งมีชีวิตเป็น ภาษาไทยให้ใส่ชื่อวิทยาศาสตร์

2.2 ชื่อผู้แต่งบทความ (Authors and Coauthors)

ให้ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษสำหรับภาษาอังกฤษใช้ อักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัว และนามสกุล ถ้ามีผู้แต่งหลายคนให้ใช้หมายเลขกำกับตามลำดับ และลงเครื่องหมายดอกจัน (*) พร้อมระบุชื่อหน่วยงาน สาขาวิชา คณะที่สาขาวิชาสังกัด รวมทั้งให้มี e-mail address

2.3 สารสังเขป

ในสารสังเขปนั้น ให้มีความยาวไม่เกินอย่างละ 300 คำ เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นได้ เนื้อหาสารครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ควรเขียนแบบสั้น และตรงประเด็น ระบุเฉพาะสาระสำคัญเท่านั้น บทคัดย่อภาษาไทยให้พิมพ์เต็มบรรทัดไม่เกินครึ่ง หน้ากระดาษ ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัว ปกติ

2.4 คำสำคัญ

ให้ผู้เขียนระบุคำสำคัญเพียง 1-3 คำ คำสำคัญเป็นคำที่เด่นที่สุดของการวิจัยนี้ เพื่อใช้ เป็นคำหลักสำหรับ การเข้าสืบค้นหาบทความนี้

2.5 SUMMARY

ให้พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษเต็ม บรรทัด ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 point ปกติ ให้มีความยาวโดยรวมทั้งหมด ไม่เกินครึ่งหน้ากระดาษ

2.6 Keywords

คำภาษาอังกฤษที่ผู้แต่งระบุให้เป็น Keyword นั้น ให้ผู้แต่งเลือกใช้คำที่มี ความหมายสอดคล้องเหมาะสม และตรงที่สุดกับ คำสำคัญภาษาไทยคำนั้นๆ โดย Keyword ทุกคำ ให้ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ การแยก Keyword แต่ละคำให้ขึ้นด้วยเครื่องหมาย ;

2.7 บทนำ

- 1) การจัดพิมพ์บทนำให้มีความยาว 1-2 Column
- 2) ในบทนำนี้ให้ระบุภูมิหลัง ความสำคัญ ของปัญหาการทำวิจัย เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสาเหตุการทำวิจัย

2.8 สรุป

- ## 2.9 เอกสารอ้างอิง

3. ตัวอย่างการอ้างอิง

วรวรรณ ศรียาภัย. (2554). การจัดประชุมและฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สมุทรปราการ : เดอะ บิ๊ก พลัส พับลิชชิง.

ผู้แต่ง. || (ปีที่พิมพ์, เดือน). || ชื่อบทความ. || ชื่อวารสาร. || ปีที่หรือเล่มที่ (ฉบับที่) ||
||||| หน้าที่ดีพิมพ์บทความ.

กุลกันยา ศรีสุข. (2557, เมษายน-พฤษภาคม). การศึกษาเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรภาครัฐและเอกชนในจังหวัดบุรีรัมย์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา. 1 (11) : 93-101.

ผู้แต่ง.)) (ปีที่พิมพ์, เดือน, วันที่.)) ชื่อบทความ.)) ชื่อหนังสือพิมพ์.)) หน้าที่ดีพิมพ์บทความ.

ปรีชา ปาโนรัมย์. (2556, กุมภาพันธ์ 11). อาจารย์ราชภัฏ

ชื่อผู้แต่ง. || (ปีที่พิมพ์). || ชื่อเรื่องหรือชื่อตอน. || ใน || ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานที่จัดทำ, ||
|| || ชื่อหนังสือ. || (หน้า). || สถานที่พิมพ์ : || สำนักพิมพ์.

ศิริพร ลิ้มตระกูล. (2540). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการอ่านในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*, เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย (หน้า 1-36). นนทบุรี : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

■ บทความในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. | | (ปีที่พิมพ์). | | ชื่อบทความ. | ใน | ชื่อผู้รวบรวมหรือบรรณาธิการ. | (บก.) | ชื่อเรื่อง. |
| | | | | | (หน้า). | | สถานที่พิมพ์ : | สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ครรชิต มัลลียงศ์. (2536ก). การประมวลผลคำคืออะไร. ใน อนุชิต บุญธรรม (บก) คอมพิวเตอร์น่ารู้ (หน้า 77).
กรุงเทพฯ : สถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

■ วิทยานิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์. | | (ปีที่พิมพ์). | | ชื่อวิทยานิพนธ์. | | ระดับวิทยานิพนธ์. | สาขาวิชา | คณะ |
| | | | | | มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน.

ตัวอย่าง

ชาติชาย พานิชชอบ. (2544). แนวโน้มบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอนาคต.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ
บุรีรัมย์.

■ รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย | | (ปีที่พิมพ์). | | ชื่องานวิจัย. | (ครั้งที่พิมพ์). | | สถานที่พิมพ์. | : | สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ปรีชา ปาโนรัมย์. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มมูลค่าด้านเศรษฐกิจให้แก่
ผู้ผลิตสินค้าชุมชนประเภทขนมจีนภายใต้การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาล
เมือง จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

■ สื่อโสตทัศน

ชื่อผู้ผลิต. | | (ตำแหน่งในการผลิต). | (ปีที่ผลิต) | ชื่อเรื่อง. | [ประเภทสื่อ]. | สถานที่ผลิต : |
| | | | | | หน่วยงานผู้ผลิต.

ตัวอย่าง

ศิราณี อินทรหนองไผ่. (2546). วีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอนเรื่องแผลและการพันผ้าพันแผล.
[วีดิทัศน์]. มหาสารคาม : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

■ การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. | | (ปี, | เดือน | วันที่ให้สัมภาษณ์). | | ตำแหน่งหรือที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.
| | | | | | สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

แม่น้ำมาศ ขวลิขิต, คุณหญิง. (2542, สิงหาคม 26). นายยกสมคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
สัมภาษณ์

■ ฐานข้อมูลออนไลน์

● หนังสือออนไลน์จากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. || (ปีที่พิมพ์). || ชื่อหนังสือ. || คำนเมื่อ || วัน | เดือน, | ปี | จาก | แหล่งสารสนเทศ

ตัวอย่าง

มนู อร์ดีดลเชษฐ. (2557.). ความจำเป็นต้องมี พรบ. คุมครองข้อมูลส่วนบุคคล.

คั่นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 จาก <http://2ebook.com/stou/readind/index.php>

● สารสนเทศอื่นๆ จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. || (ปีที่แก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูล). || ชื่อเรื่อง. || คั่นเมื่อ | วัน | เดือน, | ปี | จาก |
||| ||| แหล่งสารสนเทศ.

ตัวอย่าง

มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิพิธภัณฑ์ผ้า. (2551). ผ้าแพรวา. คั่นเมื่อ 6 มิถุนายน 2552

จาก <http://2ebook.com/stou/readind/index.php>

วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรด ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31000

สามารถส่งเอกสารหรือติดต่อสอบถามได้ที่ :

โทรศัพท์ :: 044 611221 ต่อ 5001, 5002

โทรศัพท์เคลื่อนที่ :: 089-794-3040 โทรสาร :: 044-612858

E-Mail : mpec@bru.ac.th

Website :: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journalfms-thaijo>

